

บทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาล

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

นางสาวชลลดา แต่งเทศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2564

The Roles of Businessmen in Thai Politics under Prime Minister General
Chatchai Choonhavan's Administration

Miss Chonlada Tangted

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาล
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
ชื่อและนามสกุล นางสาวชลลดา แต่งเทศ
วิชาเอก การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวลัญช์ โจรนพล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2565

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวลัญช์ โจรนพล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธโรธร ดู่ทองคำ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนัส ปิยะกุลชัยเดช)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** บทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาล

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ผู้ศึกษา นางสาวชลลดา แต่งเทศ รหัสนักศึกษา 2628001410 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ โจรจนพล

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (2) วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (3) ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร เอกสารชั้นรอง คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือ วารสาร บทความ ผลงานการศึกษาของนักวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดย แบบเก็บเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้แก่ นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง (2) วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คือ การดำรงตำแหน่งในรัฐบาล และการเป็นที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี (3) ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้แก่ ปัญหาการคอร์รัปชันและการประพฤตินิยมชอบของนักการเมือง และปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ

คำสำคัญ นักธุรกิจ นักการเมือง กลุ่มราชครุ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

Independent Study title: The Roles of Businessmen in Thai Politics under Prime Minister General Chatchai Choonhavan's Administration

Author: Miss Chonlada Tangted; **ID:** 2628001410;

Degree: Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Wornwaluncha Rojanapol, Associate Professor;

Academic Year: 2021

Abstract

The objectives of this independent study was to investigate (1) characteristics of businessmen playing important roles in the Thai politics, (2) tactics of the businessmen to exert their influences over Thai politics, and (3) the extent to which the role of businessmen affect the Thai politics under Prime Minister General Chatchai Choonhavan's administration.

This study is qualitative documentary research conducted by studying secondary documents from newspapers, books, journals, academic articles and previous research which are relates to roles of businessmen in Thai politics under the leadership of Prime Minister General Chatchai Choonhavan. All data was collected, reviewed, and then analyzed using descriptive analysis method.

The study found that: (1) Businessmen who played important roles in the Thai politics under the administration of Prime Minister General Chatchai Choonhavan were those who had their business bases under the patronage of Ratchakru Group and those who did not directly have their business associated with the Ratchakru Group. (2) The tactics used by businessmen to get involved in the Thai politics under the administration of Prime Minister General Chatchai Choonhavan were to take some positions in the government and to serve as consultants to the Prime Minister. (3) In terms of how the Thai politics were affected by this practice during that period, it was found that there were problems of corruptions and misbehavior of some politicians as well as a series of demonstration by various groups of people.

Keywords: Business people, Politicians, Ratchakru Group, General Chatchai Choonhavan

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวลัยช์ โรจนพล อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และสถาบันพระปกเกล้าทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูลเป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือทำให้การค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและขอแสดงความกตัญญูตเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิด และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

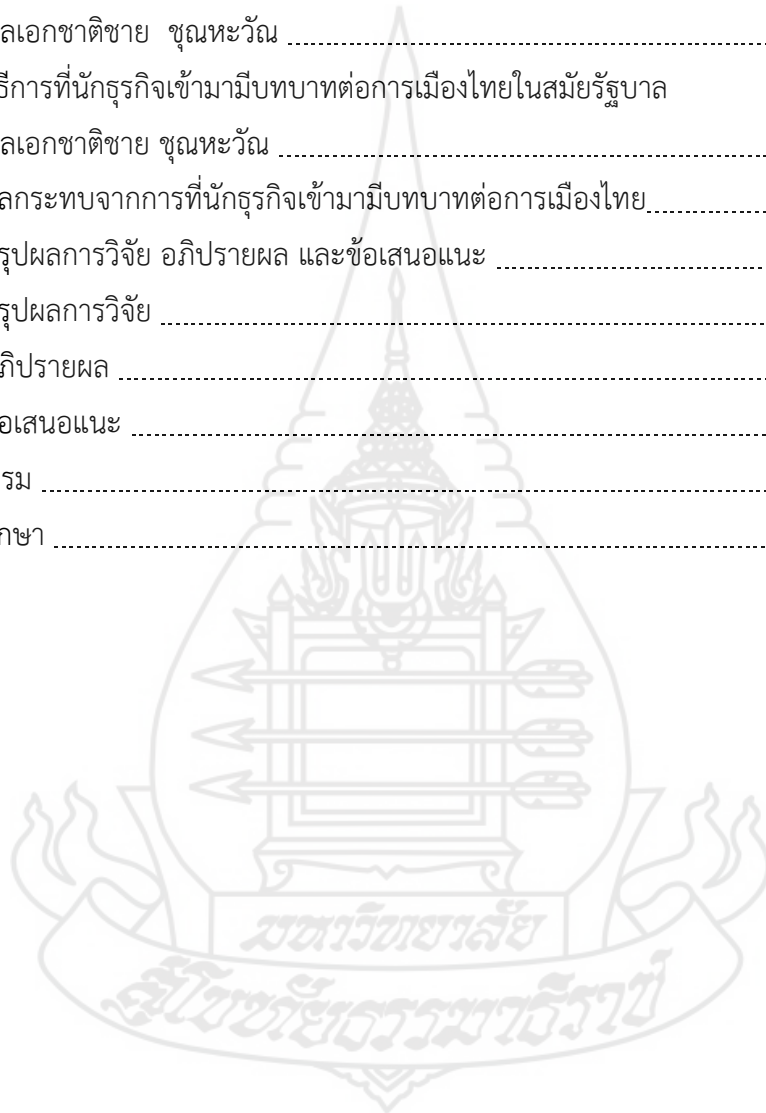

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	6
ศัพท์สำคัญที่ใช้ในการศึกษา	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับนักธุรกิจกับการเมือง	8
แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลและรัฐบาลผสม	15
แนวคิดบทบาท	18
แนวคิดระบอบธนาธิปไตย	20
แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	22
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์	25
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคอร์รัปชั่น	30
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	34
ประวัติพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	40
วรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	57
วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	76
ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทย.....	112
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
สรุปผลการวิจัย	122
อภิปรายผล	125
ข้อเสนอแนะ	132
บรรณานุกรม	133
ประวัติผู้ศึกษา	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 รายชื่อนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน	62
ตารางที่ 4.2 รายชื่อข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน	62
ตารางที่ 4.3 รายชื่อนักการเมืองที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน.....	63
ตารางที่ 4.4 รายนามคณะรัฐมนตรีรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	77
ตารางที่ 4.5 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์...80	80
ตารางที่ 4.6 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่ไม่ได้มาจากฐานธุรกิจไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง.....	80
ตารางที่ 4.7 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน	81
ตารางที่ 4.8 รัฐมนตรีที่เป็นข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน.....	82
ตารางที่ 4.9 รัฐมนตรีที่เป็นนักการเมืองสะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน.....	82

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
ภาพที่ 4.1 รายชื่อนักธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูภายใต้ระบบอุปถัมภ์	59
ภาพที่ 4.2 ชื่อบริษัทที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้ถือหุ้น	59
ภาพที่ 4.3 ชื่อบริษัทที่พลตรีประมาณ อติเรกสาร เป็นผู้ถือหุ้น	60
ภาพที่ 4.4 รายชื่อนักธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง	61
ภาพที่ 4.5 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพงส์ สารสิน	64
ภาพที่ 4.6 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประมวล สภาวสุ	65
ภาพที่ 4.7 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	65
ภาพที่ 4.8 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายมนตรี พงษ์พานิช	66
ภาพที่ 4.9 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิคม แสนเจริญ	66
ภาพที่ 4.10 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประทวน รมยานนท์	66
ภาพที่ 4.11 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุบิน ปิ่นขยัน	67
ภาพที่ 4.12 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชูชีพ หาญสวัสดิ์	67
ภาพที่ 4.13 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสันติ ชัยวิรัตน์	67
ภาพที่ 4.14 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพฑูรย์ แก้วทอง	68
ภาพที่ 4.15 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายดุสิต รั้งศิริ	68
ภาพที่ 4.16 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวรรณ ชันชื้อ	69
ภาพที่ 4.17 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสะอาด ปิยวรรณ	69
ภาพที่ 4.18 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุรพันธ์ ชินวัตร	69
ภาพที่ 4.19 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสมบัติ พาณิชชีวะ	70
ภาพที่ 4.20 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพโรจน์ เครือรัตน์	70
ภาพที่ 4.21 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพันศักดิ์ วิญญูรัตน์	71
ภาพที่ 4.22 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายณรงค์ชัย อัครเศรณี	71
ภาพที่ 4.23 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชวนชัย อัจฉนนท์	71
ภาพที่ 4.24 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย	72
ภาพที่ 4.25 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	72
ภาพที่ 4.26 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพันโทสนั่น ขจรประศาสน์	73
ภาพที่ 4.27 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนายพิชัย รัตตกุล	73
ภาพที่ 4.28 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุชน ชามพูนุช	74

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.29	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ 74
ภาพที่ 4.30	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายเสนาะ เทียนทอง 74
ภาพที่ 4.31	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวัฒนา อัครเวม 75
ภาพที่ 4.32	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายบรรหาร ศิลปอาชา 75
ภาพที่ 4.33	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายทวิช กลิ่นประทุม 75
ภาพที่ 4.34	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประจวบ ไชยสาส์น 76
ภาพที่ 4.35	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ 83
ภาพที่ 4.36	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพลตรีประมาณ อติเรกสาร 85
ภาพที่ 4.37	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพงษ์ สารสิน 89
ภาพที่ 4.38	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนายพิชัย รัตตกุล 90
ภาพที่ 4.39	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ 90
ภาพที่ 4.40	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประมวล สภาวสุ 91
ภาพที่ 4.41	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุชน ชามพูนชู 93
ภาพที่ 4.42	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ 93
ภาพที่ 4.43	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพันโทสนั่น ขจรประศาสน์ 94
ภาพที่ 4.44	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายมนตรี พงษ์พานิช 95
ภาพที่ 4.45	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิคม แสเนเจริญ 97
ภาพที่ 4.46	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประทวน รมยานนท์ 97
ภาพที่ 4.47	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายอเนก ทับสุวรรณ 98
ภาพที่ 4.48	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุบิน ปิ่นขยัน 98
ภาพที่ 4.49	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ 100
ภาพที่ 4.50	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประจวบ ไชยสาส์น 100
ภาพที่ 4.51	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายเสนาะ เทียนทอง 100
ภาพที่ 4.52	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสันติ ชัยวิรัตนะ 101
ภาพที่ 4.53	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวัฒนา อัครเวม 103
ภาพที่ 4.54	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายบรรหาร ศิลปอาชา 104
ภาพที่ 4.55	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายดุสิต รังคสิริ 104
ภาพที่ 4.56	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพฑูรย์ แก้วทอง 105
ภาพที่ 4.57	ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายทวิช กลิ่นประทุม 105

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.58 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวรรณ ชันชื้อ	106
ภาพที่ 4.59 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสะอาด ปิยวรรณ	107
ภาพที่ 4.60 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุรพันธ์ ชินวัตร	107
ภาพที่ 4.61 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสมบัติ พานิชชีวะ	107
ภาพที่ 4.62 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพโรจน์ เกรือรัตน์	108
ภาพที่ 4.63 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพันศักดิ์ วิญญูรัตน์	108
ภาพที่ 4.64 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายณรงค์ชัย อัครเศรณี	109
ภาพที่ 4.65 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชวนชัย อชนันท์	109
ภาพที่ 4.66 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย	109
ภาพที่ 4.67 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	110

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากการค้าขายทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับชาวจีน ซึ่งเป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์ทางการเมืองที่มีร่วมกันทางธุรกิจ ชาวจีนเข้ามาในลักษณะเสื่อผืนหมอนใบ มีการค้าขายโดยจับกลุ่มกันเป็นสมาคม ในรูปแบบของพ่อค้าชาวจีน ที่ได้รับการอนุเคราะห์ให้มีโอกาสทางเศรษฐกิจ จนสามารถสร้างเนื้อสร้างตัว พ่อค้าชาวจีนสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชนชั้นผู้ปกครอง เพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับฝ่ายผู้ปกครอง พ่อค้านักธุรกิจหรือชนชั้นกลางของสังคมไทยจึงต้องอาศัยอยู่กับฝ่ายปกครองไม่สามารถพัฒนาจนเป็นชนชั้นกระฎุมพีที่มีอำนาจต่อรองเหมือนในยุโรป และมีโอกาสเป็นตัวแทนของรัฐบาลดำเนินการทางเศรษฐกิจ และต่อมาจึงที่ถูกกลืนเข้าไปในระบบราชการ ต่อมาพ่อค้านักธุรกิจเหล่านี้จึงได้เลื่อนฐานะเป็นเจ้าภาษีนายอากร มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลเรื่องการค้าขาย การค้าต่างประเทศ การควบคุมบ่อนการพนัน และอีกหลายๆด้าน จึงทำให้พ่อค้านักธุรกิจชาวจีนเหล่านี้พัฒนาสถานะได้อย่างรวดเร็วและ เมื่อมาถึงยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นักธุรกิจเชื้อสายต่างด้าวดังกล่าวนี้ก็พยายามป้องกันตัวเองให้รอดจากนโยบายกีดกันของรัฐบาลในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ใช้นโยบายชาตินิยมที่มีการต่อต้านกระแสชาตินิยมจีนในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาวจีนในฐานะที่เป็นนักลงทุนและผู้ใช้แรงงานที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก โดยให้รัฐเข้ามาควบคุมการค้าข้าว บริหารจัดการการค้าปลีก ควบคุมสาธารณูปโภค และลงทุนในกิจการหัตถอุตสาหกรรมใหม่ๆ หลายแห่ง จนมาถึงสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ก็ได้เกิดสภาวะใหม่ขึ้นนั่นคือ จุดเริ่มต้นการเกิดพันธมิตรระหว่างนักธุรกิจเชื้อสายจีนกับข้าราชการทหารและพลเรือน เมื่อระบบการเมืองเปิดกว้างขึ้น นักธุรกิจดังกล่าวก็จะสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการบริจาคทั้งทางตรงและทางอ้อม จากนั้นก็จะได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกหรือแม้กระทั่งเป็นรัฐมนตรี จนถึงจุดๆ หนึ่งหลายคนก็ตัดสินใจตั้งพรรคการเมืองเอง และเมื่อมีการเลือกตั้งก็ได้ตำแหน่งในสภานิติบัญญัติ รวมทั้งฝ่ายบริหารจึงมีโอกาสเกาะเกี่ยวอำนาจรัฐด้วยฐานจากอำนาจเงิน ใช้อำนาจรัฐดังกล่าวประกอบธุรกิจจนตัวเองเกิดความร่ำรวยจนถึงจุดที่มีการผูกขาดทางอำนาจและการประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ การเกาะเกี่ยวอำนาจรัฐโดยมีฐานจากอำนาจเงิน และใช้อำนาจรัฐดังกล่าวไปขยายฐานอำนาจเงินมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้ามามีบทบาททางเมืองของนักธุรกิจอย่างเห็นได้ชัด (ลิขิต ธีรเวคิน, 2564)

ประเทศไทยแม้ว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ วันที่ 24 มิถุนายน 2475 แต่สภาพการพัฒนาของเมืองไทย ตามระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็ยังคงมีสภาพที่ไม่มั่นคงเท่าไรนัก ขาดเสถียรภาพ ไร้ความชอบธรรม เป็นผลให้วงการนักธุรกิจหรือกลุ่มนักธุรกิจได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางการเมือง ในลักษณะที่แตกต่างกัน ออกไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธุรกิจเริ่มมีพลังในทางการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง นโยบายทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้หันมาเน้นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นหลักมากขึ้น มีการวางรากฐาน ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งมีผลทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบอบ ทุนนิยมอย่างรวดเร็ว ทุกสิ่งทุกอย่างขับเคลื่อนไปโดยมีการใช้อำนาจของเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การได้มาอำนาจที่แฝงไปด้วยผลประโยชน์ ส่งผลให้มีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นมากมายมา โดยตลอด และทำให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ทั้งยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศใน ทุก มิติ จนนำไปสู่ความเสื่อมถอยของความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อผู้บริหารประเทศ นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนสถาบันในระบอบประชาธิปไตย (ณัฐพล บุญยพิพัฒน์, 2562, น. 88)

จากการที่กลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองซึ่งนอกจากจะได้รับ ผลประโยชน์ตอบแทนในทางธุรกิจโดยตรงแล้วนั้น นักธุรกิจกลุ่มนี้ก็เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และเข้ามา มีบทบาทในลักษณะที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ ของรัฐหรือ จัดสรรทรัพยากรให้แก่ธุรกิจที่มีส่วนได้เสีย และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจที่เดิมใช้ วิธีหาความคุ้มกันทางการเมืองโดยสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มข้าราชการ ในลักษณะน้ำพึ่งเรือเสือพึ่ง ปาโดยต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ (power) และทรัพย์สิน (wealth) กล่าวคือมีการเชื้อเชิญให้ข้าราชการทหารและพลเรือนเข้ามาเป็นกรรมการบริหารบริษัทซึ่งทำให้เกิด พันธมิตรระหว่างข้าราชการและธุรกิจ โดยฝ่ายแรกจะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ส่วนฝ่ายนัก ธุรกิจก็จะได้รับความคุ้มกันทางการเมือง ให้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งยังมีอิทธิพลหรือโอกาสใน การออกกฎหมายหรือนโยบายที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจ ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้พัฒนาไปสู่ การแต่งงานของลูกหลานทั้งสองกลุ่ม เมื่ออำนาจบวกทรัพย์สินสูงก็นำไปสู่สถานะ (status) จึงเป็น การผสมผสานของอำนาจกับเงินและฐานะอย่างสมบูรณ์แบบ เมื่อระบบการเมืองเปิดกว้างขึ้น นัก ธุรกิจดังกล่าวก็จะสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการบริจาคทั้งทางตรงและทางอ้อม จากนั้นก็จะได้รับ การแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิกหรือแม้กระทั่งเป็นรัฐมนตรี จนถึงจุดๆ หนึ่งหลายคนก็ตัดสินใจตั้งพรรค การเมืองเอง และเมื่อมีการเลือกตั้งก็ได้ตำแหน่งในสภานิติบัญญัติ รวมทั้งฝ่ายบริหารจึงมีโอกาสเกาะ เกี่ยวอำนาจรัฐด้วยฐานจากอำนาจเงิน ใช้อำนาจรัฐดังกล่าวประกอบธุรกิจจนตัวเองเกิดความร่ำรวย จนถึงจุดที่มีการผูกขาดทางอำนาจและการประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ และมีการใช้ตำแหน่งหน้าที่ใน การบริหารปกครองและสนับสนุนให้มีการประกาศใช้กฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ของตน

และพวกพ้อง ซึ่งนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน และส่งผลกระทบต่อการบริหารและการปกครองประเทศโดยรวม

ต่อมาภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กลุ่มนักธุรกิจซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งก็ได้ก้าวเข้าสู่สถานภาพใหม่ทางการเมือง ซึ่งไม่ต้องคอยอ้างอิงอำนาจทางการเมืองจากกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มขุนนาง ทหาร หรือกลุ่มข้าราชการพลเรือน และกลับมาเป็นผู้ที่ก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองด้วยตนเอง โดยผ่านระบบรัฐสภา โดยมีที่มาจากระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง ที่เป็นผู้แทนของประชาชน ซึ่งทำให้ก้าวเข้าสู่วงการการเมืองได้โดยง่าย และต่อมามีสถิติสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีที่มาจากนักธุรกิจที่เพิ่มขึ้น (สมบัติ จันทรวงศ์, 2536, น. 171-173) ซึ่งการเข้ามามีบทบาทของนักธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในลักษณะนี้ ที่ปรากฏได้ชัดเจนเริ่มขึ้นในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยภูมิหลังของพลเอกชาติชาย นั้น ก็ได้มีความเกี่ยวข้องกับ การดำเนินธุรกิจมากมาย ประกอบกับรัฐบาลชุดนี้ล้วนแต่มีที่มาจากนักธุรกิจ มีพื้นฐานจากการทำ ธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยการจัดตั้งรัฐบาลในครั้งนี้ มีการระดมบุคคลจากหลาย ฝ่ายในการเข้ามาช่วยบริหารประเทศ ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นักวิชาการ ข้าราชการประจำ รัฐบาลพลเอกชาติชายไม่เพียงแต่มีรัฐมนตรีที่มีภูมิหลังเป็นพ่อค้านายทุนถึง 60 เปอร์เซ็นต์ หากทว่าสภาผู้แทนราษฎรยังประกอบด้วยสมาชิกที่มีอาชีพด้านธุรกิจการค้า 38.6 เปอร์เซ็นต์ อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการให้ข้าราชการทหาร และพลเรือนเข้ามาเป็นกรรมการบริหารบริษัทและมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้เกิดพันธมิตรระหว่างบุคคลภายในรัฐบาลกับธุรกิจต่างๆ และยิ่งปรากฏความเกี่ยวข้องจากฐานธุรกิจของกลุ่มราชครู ความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ การเข้ามาเป็นรัฐบาล ตลอดจนการเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มฐานธุรกิจนี้โดยตรง (รังสรรค์ ธนพรพันธุ์, 2564).

กลุ่มพ่อค้านายทุนมีบทบาทครอบงำกระบวนการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีความสัมพันธ์กับนักธุรกิจในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น ทำให้สภาพเศรษฐกิจมีสภาพคล่องเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า การดำเนินนโยบายด้านการค้ากับ เวียดนาม โครงการอีสานเขียว โครงการ Southern Seaboard และโครงการการพัฒนาภาคเหนือ (รังสรรค์ ธนพรพันธุ์, 2538, น. 62) ซึ่ง ณ ขณะนั้นเป็นการเปลี่ยนผ่านของระบอบประชาธิปไตยแบบ ครึ่งใบของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 โดยกำหนดให้นายกรัฐมนตรี ไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง มีสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากแต่งตั้ง ที่มีโครงสร้างที่สำคัญคือการ ผสมผสานระหว่างโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองแบบเก่าและแบบใหม่มาเข้าสู่ระบอบ ประชาธิปไตยแบบเต็มใบ ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มีนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้ง ซึ่งเรียกได้ว่า ณ ขณะนั้นประเทศไทย มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างสูงในหลายๆ ด้าน

แต่ในขณะเดียวกันนั่นเอง ก็ได้มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นวงกว้าง จนทำให้นำไปสู่การทำรัฐประหารรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีความน่าสนใจ ที่มีความสัมพันธ์กับการที่นักธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การเมืองไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทย ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในลักษณะที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทย ตลอดจนศึกษาผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

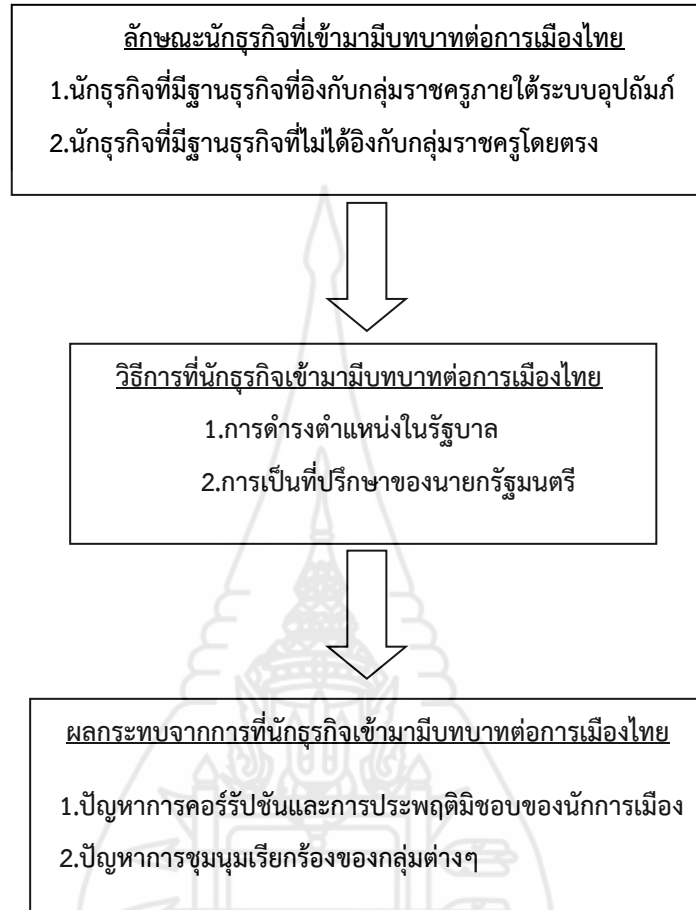
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- 2.2 เพื่อศึกษาวิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- 2.3 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สามารถแบ่งออกเป็นบทบาทของนักธุรกิจได้ดังนี้

บทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดของการวิจัย แสดงให้เห็นถึงบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จะเป็นไปในลักษณะของนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์ของคนสองฝ่ายที่มีความไม่เท่าเทียมกัน วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คือการดำรงตำแหน่งในรัฐบาลและการเป็นที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี และผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ คือทำให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันและประพฤตินิยมของ

นักการเมือง และปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ ปัญหาเหล่านี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิด กลุ่มผลประโยชน์และแนวคิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษาประกอบไปด้วย การศึกษาลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ รวมทั้งวิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ตลอดจนผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

เป็นการศึกษาในช่วงระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ระหว่าง พ.ศ.2531 - พ.ศ.2534

5. ศัพท์สำคัญที่ใช้ในการศึกษา

5.1 นักธุรกิจ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่สะสมทุนจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและหมายรวมถึงข้าราชการที่เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสะสมทุนในขณะเดียวกัน ตลอดจนหมายถึงนักการเมืองที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสะสมทุนในขณะเดียวกันสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

5.2 นักการเมือง หมายถึง ข้าราชการหรือนักธุรกิจที่เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

5.3 บทบาท หมายถึง บทบาทของนักธุรกิจที่ดำรงตำแหน่งในรัฐบาลและเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

5.4 กลุ่มราชครุ หมายถึง กลุ่มทางการเมืองที่ก่อตั้งโดยจอมพลผิน ชุณหะวัณ และมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นทายาทกลุ่มราชครุในสมัยต่อมา ซึ่งเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองแต่ก็มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

5.5 นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง นักธุรกิจที่เป็นสมาชิกกลุ่มราชครุซึ่งเป็นเจ้าของหรือเข้าไปดำเนินการเอง ตลอดจนเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในธุรกิจนั้นๆ

5.6 นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง หมายถึง หมายถึง นักธุรกิจที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มราชครุซึ่งเป็นเจ้าของหรือเข้าไปดำเนินการเอง ตลอดจนเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในธุรกิจนั้นๆ

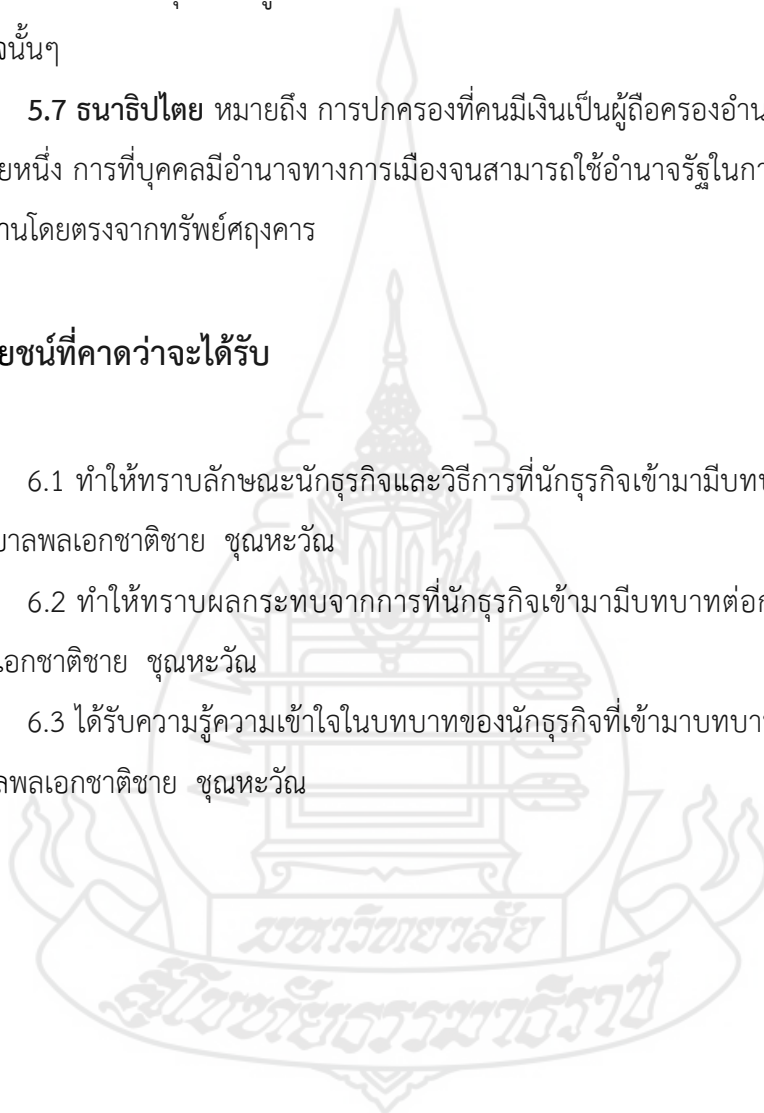
5.7 ธนธิปไตย หมายถึง การปกครองที่คนมีเงินเป็นผู้ถือครองอำนาจทางการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่บุคคลมีอำนาจทางการเมืองจนสามารถใช้อำนาจรัฐในการปกครองบริหารได้ นั้น มีพื้นฐานโดยตรงจากทรัพย์สินกลาง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบลักษณะนักธุรกิจและวิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

6.2 ทำให้ทราบผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

6.3 ได้รับความรู้ความเข้าใจในบทบาทของนักธุรกิจที่เข้ามาบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการศึกษา บทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยศึกษาเฉพาะช่วงเวลาที่ยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คือระหว่าง พ.ศ. 2531 – 2534 โดยผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาจัดทำกรอบแนวคิด และแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับนักธุรกิจกับการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลและรัฐบาลผสม
3. แนวคิดบทบาท
4. แนวคิดระบอบธนาริปไตย
5. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
6. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์
7. แนวคิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน
8. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
9. ประวัติพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กลุ่มราชครูและพรรคชาติไทย
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับนักธุรกิจกับการเมือง

1.1 ความหมายของนักธุรกิจ

นักธุรกิจ หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม (Voice Online, 2565)

นักธุรกิจ เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจทุกด้านทั้งในวงการภายในและต่างประเทศที่มีส่วนสัมพันธ์กัน ในการดำเนินงานนี้ ผู้ประกอบอาชีพต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะการประกอบธุรกิจ ประเภทธุรกิจและหน้าที่ต่างๆ ของธุรกิจ ตลอดจนหน้าที่และความสัมพันธ์ของธุรกิจที่มีต่อกัน รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งธุรกิจต้องดำเนินอยู่ด้วยกัน (เว็บไซต์กูเกิล, 2565)

1.2 ลักษณะการทำงานของนักธุรกิจ

เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจทุกด้านทั้งในวงการภายในและต่างประเทศที่มีส่วนสัมพันธ์กัน ในการดำเนินงานนี้ ผู้ประกอบอาชีพต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะการประกอบธุรกิจ

ประเภทธุรกิจและหน้าที่ต่างๆ ของธุรกิจ ตลอดจนหน้าที่และความสัมพันธ์ของธุรกิจที่มีต่อกัน รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งธุรกิจต้องดำเนินอยู่ด้วยกัน

การประกอบอาชีพนี้ มีสาขาต่างๆ คือ

- 1) สาขาการบริหารการเงินและการธนาคาร
- 2) สาขาการตลาด
- 3) สาขาการบริหารทั่วไป
- 4) สาขาการบริหารบุคคล (เว็บไซต์จิตอาสาโม, 2565)

1.3 วัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจ

สมคิด บางโม (2541, น.16) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจไว้ดังนี้

1) เพื่อความมั่นคงของกิจการจากที่เจ้าของธุรกิจได้เริ่มดำเนินธุรกิจขึ้น เป้าหมายคือความมั่นคงและสำเร็จในธุรกิจ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองบรรลจุดประสงค์ที่จะผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคไปอย่างต่อเนื่อง

2) เพื่อความเจริญเติบโตของธุรกิจ คือ เพื่อดำเนินธุรกิจไประยะหนึ่งก็ต้องการให้ธุรกิจ เจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ โดยขยายกิจการ แยกสาขา ทำให้กิจการ เจริญก้าวหน้าทางการเงินและฐานะทางสังคม เป็นรู้จักและยอมรับทั่วไป

3) เพื่อผลประโยชน์หรือกำไร คือแรงจูงใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ คือ ผลกำไร ธุรกิจถ้าไม่มีผลกำไรก็ไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ดังนั้นต้องจำหน่ายสินค้าหรือรับค่าบริการในราคาสูงกว่าค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่ได้เสียไปในการผลิตสินค้าหรือบริการนั้น

4) เพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม ธุรกิจจะต้องไม่ขัดต่อประเพณีศีลธรรมของสังคม ไม่ขัดต่อกฎหมายของบ้านเมือง

5) เพื่อความภาคภูมิใจของผู้ประกอบการและวงศ์ตระกูล เมื่อดำเนินธุรกิจต้องพบกับ ความสำเร็จ จึงทำให้ผู้ประกอบการมีแรงและกำลังใจทำต่อไป

6) เป็นอาชีพอิสระ ร่ำรวยง่าย มีชื่อเสียงในสังคม

7) เพื่อบริการสังคม ธุรกิจบางประเภทเป็นธุรกิจที่มีโอกาสรับใช้สังคม พัฒนาสังคม เพื่อให้คนในสังคมมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น นักธุรกิจที่มีจุดมุ่งหมายประเภทนี้มักเป็นนักธุรกิจ ในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่

1.4 เป้าหมายของนักธุรกิจ

เป้าหมายของนักธุรกิจ คือ ความต้องการให้ได้มาซึ่งผลกำไรมากที่สุด(Maximized Profits) ในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งก่อให้เกิดความมั่งคั่งแก่ผู้ประกอบการ ส่วนเป้าหมายรองอื่นๆ ได้แก่ ความมีชื่อเสียง การรักษาสถานภาพของบริษัท เป็นต้น (จิตรภณ ชีรนรวิชย์, 2544, น. 11)

1.5 อุดมการณ์ของนักธุรกิจ

อุดมการณ์ซึ่งนักธุรกิจพึงมี ได้แก่

- 1) หมั่นประกอบการดี และประพฤติเป็นคนดี
- 2) ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยปฏิบัติให้สอดคล้องกับประโยชน์ของคนทั่วไป
- 3) ต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 4) ดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงและยึดถือปฏิบัติข้อบังคับของสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย
- 5) ละเว้นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ต้องปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ โดยคำนึงข้อปฏิบัติของการจัดการที่ดี
- 6) ละเว้นการปฏิบัติที่มีอคติต่อบุคคลอื่น ต้องตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเสมอภาคของกลุ่มและบุคคล (เว็บไซต์กูรู, 2565)

1.6 นักธุรกิจกับความสัมพันธ์กับรัฐบาล

อนุสรณ์ ลิ้มมณี (2531, น. 121) ได้กล่าวว่าจาก ทฤษฎีของ Lindblom นั้น นักธุรกิจกับรัฐบาลมีความสัมพันธ์และพึ่งพิงกันอย่างใกล้ชิด แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้อยู่บนฐานะที่เท่าเทียมกัน ส่วนใหญ่นักธุรกิจมักจะมีอิทธิพลครอบงำนโยบายของรัฐบาล และมีอำนาจต่อรองในประเด็นต่างๆ สูงกว่ารัฐบาล สาเหตุหลักที่ทำให้นักธุรกิจมีอำนาจครอบงำรัฐบาลได้ ก็คือตัวสถานะของนักธุรกิจเองซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่มีอภิสิทธิ์ ซึ่งการมีอภิสิทธิ์ในสังคมได้ก็เพราะหน้าที่ส่วนรวมซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล เช่น การมีงานทำของประชาชน การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และความเจริญเติบโตของรายได้ของประชาชน เป็นต้น ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยแค่ไหนนั้นอยู่ที่การควบคุมของธุรกิจเอกชนเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปรัฐบาลเองไม่อยู่ในฐานะที่ทำอะไรได้มากนัก ทั้งนี้เพราะในระบบตลาดหรือระบบทุนนิยม ผู้บริหารขนาดใหญ่ทั้งหลายเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดแนวทางในประเด็นต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม เช่น เทคโนโลยีในด้านอุตสาหกรรม รูปแบบการจัดระเบียบในการทำงาน แหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม รูปแบบการจัดระเบียบในการทำงาน แหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม โครงสร้างของตลาด ระดับการลงทุน และการจ้างงาน ฯลฯ การตัดสินใจในเรื่องเหล่านี้มีผลทำให้ผลงานทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลดีขึ้นหรือเลวลงก็ได้ ซึ่งจะมีผลต่อความชอบธรรมและเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลโดยตรง ในเมื่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงาน การรักษาระดับราคา การจัดสินค้าอุปโภคบริโภคให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน หรือความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ถูกกำหนดโดยธุรกิจเสียแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่รัฐบาลต้องเกรงใจและคอยเอาอกเอาใจบรรดาผู้บริหารของบริษัทขนาดใหญ่ทั้งหลายอยู่เสมอ เพราะความอยู่รอดทางการเมืองของรัฐบาลส่วนหนึ่งอยู่ในเงื้อมมือของบุคคลเหล่านั้น ผลที่ตามมาก็คือ รัฐบาลจะพยายามคอยดูแลช่วยเหลือกิจการต่างๆ ของธุรกิจเอกชนให้ดำเนินไปด้วยดี และพร้อมเสมอที่จะตอบสนองความต้องการด้าน

ต่างๆ ของนักธุรกิจหากอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ เช่น การจัดหาและให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลดหรือยกเว้นภาษีอากรบางอย่าง การให้หลักประกันคุ้มครองผลประโยชน์ ฯลฯ

ดังนั้นในสายตาของรัฐบาลหรือหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักธุรกิจใหญ่ๆ ทั้งหลายจึงเป็นบุคคลที่สำคัญและควรมีอิทธิพลในการติดต่อกับรัฐเหนือบุคคลหรือสถาบันอื่นๆ โดยทั่วไป นอกเหนือไปจากการได้รับการเอาใจใส่ และตอบสนองความต้องการจากรัฐบาลเป็นอย่างดีแล้วในหลายกรณีนักธุรกิจใหญ่ๆ มักจะมีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐอีกด้วย ทั้งนี้ก็โดยการได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นกรรมการในหน่วยงานบางอย่างของรัฐนั่นเอง อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ระหว่างรัฐบาลกับนักธุรกิจไม่จำเป็นจะต้องดำเนินไปอย่างราบรื่นเสมอไป ในหลายกรณี ได้เกิดการขัดแย้งกันขึ้นระหว่างรัฐบาลกับธุรกิจเอกชน แต่ก็เป็นความขัดแย้งที่อยู่ภายใต้ขอบเขต ไม่ได้มุ่งทำลายล้างซึ่งกันและกัน เพราะต่างรู้ถึงความจำเป็นที่ต้องทำงานร่วมกันและต่างแสดงบทบาทของผู้นำในสังคมเคียงบ่าเคียงไหล่กันอยู่

1.7 ความสัมพันธ์ของนักธุรกิจกับการเมือง

ในการเข้าสู่การเมืองของนักธุรกิจนั้นมีเหตุผลสำคัญที่นักธุรกิจมุ่งเข้าสู่การเมืองคือการเมืองเป็นเครื่องที่ช่วยในการปกป้องและแสวงหาผลประโยชน์ในธุรกิจ นักธุรกิจที่ดำรงตำแหน่งส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันในเรื่องนี้ค่อนข้างสูง คือเห็นว่า นักธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่ออาศัยตำแหน่งทางการเมืองเป็นเครื่องมือช่วยป้องกันและเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตน ซึ่งการเมืองสามารถผลักดันให้นักธุรกิจได้รับผลประโยชน์ โดยทำกิจกรรมต่างๆ ดำเนินการได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น การเมืองกับธุรกิจต่างฝ่ายก็ต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระบบการเมืองและธุรกิจทั้งสองนี้จะต้องคอยเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้นักธุรกิจต้องเรียนรู้และทราบนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินธุรกิจ การที่จะเข้าไปมีบทบาทการเมืองในฐานะผู้นำ โดยมีแรงจูงใจเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเองนั้นนับเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลมาก เนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่จำเป็นต้องอาศัยอิทธิพลทางการเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของตน ในกรณีที่ประเทศนั้นมีการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดีแล้ว ความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอิทธิพลทางการเมืองก็มีน้อย การที่ธุรกิจขนาดใหญ่จำเป็นต้องพึ่งอิทธิพลทางการเมืองนั้น จะทำให้เกิดการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น กล่าวคือ ทั้งธุรกิจและนักการเมือง หรือข้าราชการ หรือทหารก็จะร่วมมือกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือสร้างอำนาจผูกขาดให้แก่กลุ่มของตน การแสวงหาผลประโยชน์ในลักษณะที่กล่าวมานั้น ผู้ที่จะได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดก็คือผู้ที่ต่อรองในทางเศรษฐกิจต่ำที่สุด ซึ่งได้แก่ประชาชนทั่วไปนั่นเอง (ทิวากร แก้วมณี, 2563)

นักธุรกิจการเมือง จะเป็นในลักษณะ มือขวาเล่นการเมือง มือซ้ายทำธุรกิจควบคู่กันไป ไม่เพียงแต่เปิดทางให้ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์เท่านั้น แต่ธุรกิจการเมืองยังเป็นสาเหตุสำคัญ

ที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยอ่อนแอ ไม่รู้จักโต และก้าวหน้าได้ยาก เพราะต้องจมปลักอยู่ในวัฏจักร การซื้อเสียง ชื่อ ส.ส. ชื่อ แก้อิฐัฐมนตรี และใช้อำนาจแสวงหาร่ำรวย (ไทยรัฐ, 2564)

ธุรกิจการเมืองก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน เพราะเมื่อเงินเป็นตัวกำหนดในการเล่น การเมือง นักการเมือง และพรรคการเมืองก็ต้องหาเงิน เงินก็คือคะแนน เมื่อต้องหาเงินมากก็นำไปสู่ การคอร์รัปชันในที่สุด การศึกษาเรื่องคอร์รัปชันมีรูปแบบของทฤษฎีเกี่ยวกับการคอร์รัปชันที่ใช้เป็นตัว แบบ ในการอธิบายปรากฏการณ์หรือสาเหตุของการคอร์รัปชันได้ 4 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีว่าด้วยสิทธิของรัฐในการเข้ามากำหนดกฎเกณฑ์ และระเบียบ ตลอดจน ผลักดันกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง และการเงินของตนและพวกพ้อง

2) ทฤษฎีการขัดกันของผลประโยชน์ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งกันของผลประโยชน์ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม

3) ทฤษฎีทางด้านโครงสร้างนิยม ซึ่งได้อธิบายสาเหตุของการคอร์รัปชันจากเงื่อนไข และอิทธิพลของรัฐ สังคม และชุมชน และทฤษฎีเชิงหน้าที่ที่สถาบันทางการเมือง และภาคประชา สังคมอ่อนแอ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ การปรับตัวขององค์กรรัฐช้ำกว่าการเปลี่ยนแปลงของระบอบ ธุรกิจ ทำให้นักการเมืองและข้าราชการสามารถหาผลประโยชน์ ในหน้าที่ได้ จึงทำให้เกิดการคอร์รัปชันแบบเดิมๆ และการคอร์รัปชัน ในลักษณะใหม่ที่รุนแรง และส่งผลร้ายกว่าเดิม คือการคอร์รัปชัน ในลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อนและการคอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ หรือการคอร์รัปชันเชิงบูรณาการใน เมกะโปรเจกต์ต่างๆ (อุไรวรรณ ธนสถิตย์. 2551, น. 94-95)

1.8 นักธุรกิจกับนักการเมือง

นักธุรกิจขนาดใหญ่ทุกแห่งพยายามพัวพันกับการเมือง เพราะนักธุรกิจต้องการให้มี นโยบายเอื้อธุรกิจของตน แต่ปรากฏการณ์ที่เจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ที่ผันตัวเป็นรัฐมนตรีเพื่อกำหนด นโยบายโดยตรงเป็นเรื่องใหม่สำหรับไทยและสำหรับโลก คือมีไม่กี่ประเทศในโลกที่เป็นเช่นนั้น คือ อิตาลี

หากนักการเมืองกับคณะรัฐมนตรีเป็นคนละกลุ่มกัน นักธุรกิจทำได้แต่พยายามมี อิทธิพลกับนโยบายแต่ไม่ได้เป็นผู้กำหนดนโยบายโดยตรง ในมิตินี้ นักการเมืองมีโอกาสเป็นอิสระหรือ เป็นไทต่อตัวเองในการกำหนดนโยบายได้บ้าง ทางทฤษฎี นักการเมืองจะฟังความเห็นของเทคโนโลยี หรือนักวิชาการ หรือเปิดช่องให้ประชาสังคมได้แสดงความคิดเห็นได้บ้าง แต่ในกรณีที่นักธุรกิจเป็น รัฐมนตรีหรือมีครอบครัวทำธุรกิจในเวลาเดียวกัน เมื่อนักการเมืองกับเจ้าของธุรกิจเป็นคนกลุ่ม เดียวกัน การแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์สาธารณะก็จะเป็นเรื่องที่ยากขึ้น

ในสภาวะปัจจุบันคอร์รัปชันประเภทค่าเช่าจากสัมปทานดูเหมือนจะเพิ่มขึ้น จากการใช้อำนาจการเมืองเอื้อประโยชน์กับนักธุรกิจบางกลุ่ม เช่น โทรคมนาคม โรงพยาบาล อสังหาริมทรัพย์ หมายความว่านักธุรกิจอื่นๆ ที่อยู่นอกวง อาจมีความสามารถหรือประสิทธิภาพสูง

กว่าแต่ถูกกันออกไป หรือถ้าเข้าตลาดได้โอกาสที่จะเติบโตก็มีไม่เท่านักธุรกิจที่อยู่ในวงใน ผลคือนักธุรกิจวงในมีโอกาสเพิ่มการผูกขาดในตลาด และท้ายสุดผู้บริโภคจะเป็นผู้รับผลลบจากราคาที่สูงขึ้นต่อคุณภาพที่ไม่ได้มาตรฐาน

ผลกระทบที่สำคัญที่สุดคือ การที่นักการเมืองพยายามลดต้นทุนของการคอร์รัปชัน ซึ่งความพยายามดังกล่าวส่งผลทางลบกลับสู่สังคมและการเมือง นั่นคือปัญหาการทับซ้อนผลประโยชน์ กรณีในตะวันตกเป็นเรื่องที่เห็นอย่างชัดเจนจึงมี พ.ร.บ.การควบคุมดังกล่าว นอกจากนั้น กลไกตลาดยังทำงานได้ผล เพื่อในการลงโทษผู้ทำผิดกติกา เช่น ในสหรัฐอเมริกา ผู้บริหารองค์กรโกง แล้วถูกจับได้ ตลาดหลักทรัพย์จะทำให้มูลค่าหุ้นขององค์กรเหลือศูนย์ และผู้บริหารถูกลงโทษตามกระบวนการกฎหมาย

สำหรับไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมการทับซ้อนผลประโยชน์เพียงพอ ดังนั้น จึงมีเพียงสื่อ ประชาสังคม หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่พยายามทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสำหรับนักการเมือง ต้นทุนในการอยู่ในอำนาจและไม่ให้ถูกจับได้นับวันจะสูงขึ้น จึงต้องสำรองทั้งอำนาจการเมืองและอำนาจเงินเอาไว้มากๆ เพื่อใช้อย่างพันการณ์ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2548, น. 8)

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนักธุรกิจนั้นมีมานานที่แตกต่างกัน 2 กระแส คือ กระแสแรกที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของนักธุรกิจ เนื่องจากเห็นว่า ประการแรก ระบบการเมืองเองก็ไม่ได้ปิดกั้นห้ามมิให้นักธุรกิจเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด ประการที่สอง กลุ่มธุรกิจถือได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งในสังคมที่ต้องการถ่วงดุลการดำเนินงานของ ฝ่ายการเมือง เนื่องจากกลุ่มนักธุรกิจเองก็เป็นผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากการดำเนิน กิจกรรมทางการเมือง ดังนั้น ในฐานะของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) นักธุรกิจก็สามารถเข้ามามีบทบาทในการเมืองได้ประการสุดท้ายนักธุรกิจเป็นหุ้นส่วนสำคัญของรัฐบาล ไม่ว่าจะในระดับมหภาคหรือในระดับจุลภาคนั้นนักธุรกิจถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่านักธุรกิจเป็นผู้ที่กำเศรษฐกิจอยู่ในกำมือ นอกจากนี้ การมีอำนาจในทางเศรษฐกิจทำให้นักธุรกิจเข้าไปสนับสนุนนักการเมือง เนื่องจากการเล่นการเมืองนั้นต้องอาศัยในทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก นักการเมืองและนักธุรกิจจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น อีกกระแสหนึ่งนั้นเห็นว่า นักธุรกิจไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในบทบาททางการเมือง เนื่องจากผู้บริหารหรือนักธุรกิจบางคนไม่มีความรู้ในเรื่องการเมืองเพียงพอที่จะเข้ามา ดำเนินการทางการเมือง เนื่องจากปรัชญาพื้นฐานของการบริหารงานในส่วน ของการเมืองและธุรกิจนั้นมีความแตกต่างกันอยู่มาก การเมืองนั้นถือได้ว่าเป็นการบริหารเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ ขณะที่การบริหารธุรกิจนั้น การสร้างผลกำไรหรือผลประโยชน์ให้แก่บริษัทถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด หากนักธุรกิจไม่มีความเข้าใจหรือไม่ตระหนักในปรัชญาพื้นฐานนี้แล้ว การเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของนักธุรกิจย่อมไม่เป็นผลดีต่อการบริหาร บ้านเมือง

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบทางด้านบวก คือ การที่กลุ่มธุรกิจการเมืองมีเครือข่ายทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศทำให้ช่วยสร้าง โอกาสในการนำพาเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกได้ดีมากขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ของประเทศ นอกจากนี้การที่กลุ่มธุรกิจการเมืองเหล่านี้มีความรู้ ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ จึงสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศได้ด้วยการหากกลุ่มธุรกิจการเมืองเข้ามาสู่ระบบการเมือง เมื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ได้เสียสละมีความมุ่งมั่น ท่วมเท และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติ แต่ในทางตรงกันข้ามหากกลุ่มธุรกิจการเมืองใช้บทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของตนเพียงเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง โดยมิได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก ย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศอย่างมหาศาลและที่ผ่านมามีได้ ปรากฏว่ากลุ่มธุรกิจการเมืองเหล่านี้ได้อาศัยอำนาจและโอกาสทางการเมืองเพื่อเสริมสร้าง ความมั่งคั่ง ร่ำรวย และเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มของตนและกลุ่มธุรกิจที่เป็นเครือข่ายสนับสนุน อย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยเฉพาะเมื่อกลุ่มธุรกิจการเมืองได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาลย่อมมีโอกาสที่จะเกิดการใช้อำนาจทางการเมืองในการผูกขาดธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งที่ผ่านมามีข้อวิพากษ์วิจารณ์ในการ เข้าสู่ระบบการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองมากขึ้นเนื่องจากนโยบายสาธารณะที่ออกมาหลาย ต่อหลายครั้งได้สะท้อนให้เห็นถึงการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจอย่างชัดเจน อันแสดงถึงความ ขัดแย้งระหว่างบทบาททางธุรกิจกับบทบาททางการเมืองและการทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของส่วนรวม (Conflict of Interest) (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2547, น. 185)

1.9 วิธีการหรือรูปแบบของกลุ่มธุรกิจการเมืองที่เข้าไปมีบทบาททางการเมือง ที่ปรากฏ มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1.9.1 บทบาทเบื้องหน้า คือ การที่กลุ่มนักธุรกิจชั้นนำเข้ามาเป็นนักการเมืองด้วยตนเองมีการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นการรวมกลุ่มกับนักธุรกิจอื่นๆ ด้วยกันหรือกับนักการเมืองเดิมก็ตาม เพื่อเสนอนโยบายของตนในรูปแบบของนโยบายพรรค กลุ่มธุรกิจที่แสดงบทบาทรูปแบบนี้มักเป็นกลุ่มธุรกิจชั้นนำที่ประสบความสำเร็จ และมีชื่อเสียงมาจากการดำเนินธุรกิจมาก่อน แล้วจึงเข้ามาเป็นนักการเมือง

1.9.2 บทบาทเบื้องหลัง เป็นรูปแบบที่กลุ่มธุรกิจชั้นนำเข้าไปมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังนักการเมือง คอยสนับสนุน และบงการอยู่เบื้องหลัง ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่พรรคการเมืองต่างๆ เมื่อพรรคการเมืองที่สนับสนุนได้รับการเลือกตั้งจนสามารถเป็นรัฐบาลได้กลุ่มธุรกิจกลุ่มนี้ก็จะมีความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นเพราะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก

รัฐบาลได้ก่อน หรือการได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ นอกจากนั้นยังสามารถเสนอหรือผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ธุรกิจของตนได้อีกด้วย

1.9.3 การเปลี่ยนบทบาทจากนักการเมืองมาเป็นนักธุรกิจเอง คือ การที่นักการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เปลี่ยนตัวเองมาทำธุรกิจ ซึ่งอาจใช้ความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองที่เดิมเคยได้ร่วมงานกัน สามารถพิจารณาให้สิทธิพิเศษ หรือผลประโยชน์ต่างๆ เพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งรูปแบบนี้ไม่ได้ปรากฏ ในสังคมไทยมากนัก (รัตพงษ์ สอนสุภาพ และประจักษ์ น้าประสานไทย, 2546, น. 10-12)

1.10 การที่กลุ่มธุรกิจการเมืองเข้าไปมีบทบาทนั้น มักจะเป็นลักษณะของการร่วมมือกันระหว่าง ขนชั้นนำทางการเมือง และขนชั้นนำทางธุรกิจ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1.10.1 เป็นการร่วมมือกันโดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน หมายถึง เป็นการประสานประโยชน์ หรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน หรือมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.10.2 เป็นการร่วมมือกันโดยมีความสัมพันธ์ทางครอบครัว หมายถึง การที่กลุ่มธุรกิจ และนักการเมืองมีความสัมพันธ์ หรือมีความเกี่ยวพันกันในลักษณะเครือญาติ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2522, น. 10-11)

2. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลและรัฐบาลผสม

2.1 ความหมายของรัฐบาล

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2545, น. 166) ได้ให้ความหมายของรัฐบาลไว้ว่า หมายถึง สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ผู้ปกครอง และเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยหรือใช้อำนาจรัฐ โดยในการเมืองสมัยใหม่รัฐบาลจะเป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ และมีภารกิจทั้งภายในและภายนอกรัฐ

อนันตชัย เรื่องวิวัฒนะ (2547, น. 18) ได้ให้ความหมายของรัฐบาลไว้ว่า หมายถึง องค์กรที่มีอำนาจในการออกและบังคับใช้กฎหมาย สำหรับดินแดนหนึ่งๆ โดยมีอำนาจในการปกครอง และการบริหารจัดการเหนือพื้นที่ใดๆ หรือเหนือกลุ่มคน

กล่าวได้ว่า รัฐบาลคือองค์กรหรือสถาบันทางการเมือง ที่ประกอบไปด้วยคณะบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองและหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า สร้างความชอบธรรม และสร้างความสงบสุขให้แก่ประชาชนในประเทศ

2.2 องค์ประกอบของรัฐบาล

องค์ประกอบของรัฐบาลในประเทศไทย ที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข คือฝ่ายบริหารในระบบรัฐสภา ที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารและปกครองประเทศ ประกอบด้วย

1) นายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน หรือเรียกว่ามีจำนวนคณะรัฐมนตรี ไม่เกิน 36 คน

2) คณะรัฐมนตรี หมายถึง คณะบุคคลฝ่ายบริหารในระดับสูงสุดของรัฐบาล ที่เข้ามาบริหารประเทศ โดยรัฐมนตรีจะแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี

3) ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลจะมีอำนาจจำกัด ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของฝ่ายนิติบัญญัติ

4) การทำงานของรัฐบาลนั้น นายกรัฐมนตรีต้องฟังเสียงของรัฐมนตรีร่วมคณะรัฐบาล การปฏิบัติงานเป็นไปตามมติเสียงข้างมาก โดยยึดถือหลักให้รัฐมนตรีแต่ละคนรวมทั้งนายกรัฐมนตรีใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงได้คนละหนึ่งเสียง ดังนั้นนายกรัฐมนตรีจึงเป็นบุคคลแรกในบรรดาบุคคลที่เท่ากัน แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะมีเป็นบุคคลที่มีอำนาจเนื่องจากเป็นบุคคลที่จะเสนอชื่อรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล

2.3 คุณลักษณะของรัฐบาล

รัฐบาลของประเทศไทย ในภาวะปกติถือเป็นรัฐบาลแบบประชาธิปไตย ที่จัดตั้งมาจากระบบการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative democracy) และอยู่ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด (Limited Government) ตามกฎหมาย คือมีขอบเขตที่จำกัดตามรัฐธรรมนูญในการออกกฎหมายและบริหารประเทศ โดยคุณลักษณะของรัฐบาล ดังต่อไปนี้ (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน, 2545, น. 179)

1) หลักความยินยอมให้ประชาชน (Popular consent) รัฐบาลจะต้องยึดหลักพื้นฐานของประชาธิปไตย คือการเป็นรัฐบาลที่มาจากการให้ความยินยอมของประชาชนหรือประชาชนที่เป็นเจ้าของอธิปไตยอนุญาตหรือการให้ความยินยอมให้คณะบุคคลทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในฐานะรัฐบาล ซึ่งการให้ความยินยอมของประชาชนนั้นเป็นที่มาของความชอบธรรมทางการเมือง (Political legitimacy)

2) หลักการแข่งขันทางการเมือง (Political completion) รัฐบาลแบบประชาธิปไตย จะต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะการแข่งขันเสรีในด้านนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่แต่ละพรรคการเมืองเสนอต่อประชาชน เพื่อจะทำให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบในนโยบายและมาตรการที่ได้เสนอ เพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นรัฐบาล

3) หลักการป้องกันการผูกขาดอำนาจรัฐ (Prevention of power monopoly) รัฐบาล แบบประชาธิปไตยจะต้องมีหลักในการป้องกันการผูกขาดอำนาจรัฐ โดยมีการหนวาระในการดำรง ตำแหน่งของรัฐบาล หรือกำหนดเงื่อนไขของการห้ามดำรงตำแหน่งผู้นำรัฐบาลเกินระยะเวลาที่ กำหนด เพื่อให้มีการเปลี่ยนถ่ายอำนาจทางการเมืองระหว่างพรรคการเมืองโดยการตัดสินใจของ ประชาชน

4) หลักการความเป็นตัวแทนของประชาชน (Popular representation) รัฐบาล แบบ ประชาธิปไตยจะต้องมีการกำหนดหลักการที่ให้อำนาจของประชาชนในการเลือกรัฐบาล โดยการใช้สิทธิ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่แทนประชาชนในสภา

2.4 แนวคิดรัฐบาลผสม

ในการจัดตั้งรัฐบาลผสมโดยทั่วไป มีความมุ่งหมายหลัก 2 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการก่อรูปรัฐบาล และกระบวนการจัดตั้งรัฐบาลผสม กับความมุ่งหมายในด้านที่เกี่ยวข้องกับความมีเสถียรภาพและความจริงจังยั่งยืนของรัฐบาลผสม ซึ่งมีแนวความคิดในการจัดตั้งรัฐบาลผสมดังนี้

1) แนวความคิดของ Robert Axelrod

แนวความคิดของ อาเซลอร์ค ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ถึงความมีเหตุผล (rational choice theories) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อเนื่องจากแนวคิดทฤษฎีขนาด (size theories) เป็นการกล่าวถึงลักษณะของการเข้าร่วมรัฐบาลผสมว่า เป็นผลมาจากการแบ่งปันผลประโยชน์และสิ่งตอบแทนในระหว่างพรรคการเมือง เขาได้สรุปถึงความคาดหวังที่พรรคการเมืองต่างๆ ที่จะเข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลผสมที่ยั่งยืน ดังนี้

(1) มีโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสียงข้างมาก โดยประกอบไปด้วยพรรคการเมืองที่มีคะแนนเสียงรวมกันแล้ว ได้รับชัยชนะในสภา

(2) มีความสอดคล้องกันนโยบาย ซึ่งประกอบไปด้วยพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันอย่างน้อยที่สุด

(3) เป็นรัฐบาลผสมแบบน้อยพรรคซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองที่รวมกันอย่างน้อยพอที่จะมีเสียงข้างมากในสภา (วรกิจ ประภาพันธ์, กระบวนการจัดตั้งรัฐบาลผสม : ศึกษาเฉพาะกรณี การจัดตั้งรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533, น. 12)

2) แนวความคิดของ Lawrence C.Dodd

คอร์ตมีความคิดเห็นว่า พรรคการเมืองในแต่ละพรรคยอมที่จะอยากเข้าร่วมในรัฐบาลผสม เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ซึ่งบรรดาพรรคการเมืองแต่ละพรรคก็จะพยายามที่จะผสมกันได้ที่รูปแบบและคิดว่าจะต้องมีเสียงข้างมากอย่างเพียงพอที่จะบริหารประเทศได้

และบรรดาพรรคที่มาเข้าร่วมกันนั้นย่อมได้รับความพึงพอใจ คือได้รับประโยชน์จากตำแหน่งรัฐมนตรีที่พึงปรารถนามากที่สุด ซึ่งหมายความว่า พรรคแต่ละพรรคจะพยายามรวมตัวกับพรรคอื่นจำนวนน้อยพรรคที่สุด ไม่ให้มีพรรคส่วนเกินที่จะมาแย่งตำแหน่งกัน คือ การจัดตั้งรัฐบาลผสมแบบน้อยพรรค ซึ่งจะมีผลต่อความยั่งยืนของรัฐบาลในอนาคต(วรกิจ ประภาณันท์, กระบวนการจัดตั้งรัฐบาลผสม : ศึกษาเฉพาะกรณี การจัดตั้งรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533, น. 13)

3) แนวความคิดของ อมร รักษาสัตย์

อมร ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเข้าร่วมเจรจาต่อรองเพื่อจัดตั้งรัฐบาลผสมของพรรคการเมืองต่างๆ โดยพิจารณาจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้ง ซึ่งมีอยู่ 3 ประการ ด้วยกัน ดังนี้

- (1) เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามอุดมคติของพรรค คือได้มีโอกาสเข้าบริหารงานหรือควบคุมการทำงานของข้าราชการประจำ พร้อมกับออกกฎหมาย
- (2) เพื่อให้สามารถออกกฎหมายให้รัฐบาลและประชาชนปฏิบัติกรต่างๆ ตามนโยบายของพรรค
- (3) เพื่อเป็นปากเป็นเสียงรักษาผลประโยชน์ของพรรคและประชาชน (อมร รักษาสัตย์, 2519, น. 11-19)

3. แนวคิดบทบาท

บทบาท หมายถึง การแสดงท่าทางตามบท, การที่ได้มีส่วนกระทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพที่สังคมกำหนดไว้ นั่นคือ การปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสถานภาพของสังคมที่กำหนดเป็นแนวทางหรือรูปแบบของพฤติกรรมในการปฏิบัติ ดังนั้นบทบาทจะคู่กับสถานภาพในสังคม การกำหนดบทบาทของบุคคลในสังคมนั้นขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคมที่ได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมว่าจะต้องกระทำอย่างไร ปฏิบัติอย่างไรถึงจะถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ บทบาทของบุคคลในสังคมแสดงออกขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลนั้นๆ ในสังคมนั้นเอง ที่จะแสดงออกในการเข้าสังคมกับบุคคลอื่นในสังคม โดยสาระของบทบาทแล้วพบว่า

- 1) บทบาทมีประจำในทุกสถานภาพของสังคม
- 2) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดบทบาท

3) การที่บุคคลจะทราบและปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างถูกต้องนั้นต้องผ่านกระบวนการอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม

4) บทบาทที่บุคคลแสดงออกมีลักษณะของการแสดงออกที่ไม่แน่นอนเหมือนกับบทบาทที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ทั้งนี้เพราะบทบาทที่แสดงออกจริงนั้นมักจะขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของผู้ที่แสดงบทบาทดังกล่าวและพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบตัวในการแสดงออกของพฤติกรรม (จารุวรรณ, 2541, น. 22)

พัทยา สายหู (2538, น. 69-87) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า เป็นหน้าที่ของแต่ละสถานภาพ หรือตำแหน่งทางสังคมของบุคคลทั้งในหลักการ ทฤษฎีที่ใช้กำหนด และในภาคปฏิบัติจริงในชีวิตของบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มหรือหมู่คณะที่ผู้นั้นร่วมอยู่และต้องมีการกระทำเกี่ยวข้องด้วยเป็นสำคัญเสมอ ดังนั้นจำเป็นต้องรู้จักลักษณะของกลุ่มด้วย จึงจะเข้าใจสถานภาพและบทบาทของบุคคลได้ชัดเจนและขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ต่างกันด้วย

สุพัตรา สุภาพ (2516, น. 34) ให้ความหมายของบทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคืออบรมสั่งสอนนักเรียนให้ดี เป็นคนไข้ บทบาทคือปฏิบัติตามหมอสั่ง เป็นต้น มนุษย์แต่ละคนมีบทบาทและแต่ละบทบาทจะมีความสมบูรณ์หรือสมดุลกันพอควร ยิ่งสังคมซับซ้อนมากขึ้นเท่าไรบทบาทจะยิ่งแตกต่างกันไปมากขึ้นเท่านั้น เพราะบางบทบาทคนธรรมดาสามัญปฏิบัติได้ แต่บางบทบาทก็ต้องอาศัยความชำนาญพิเศษที่มีเพียงคนไม่กี่คนทำได้ เช่น การไปปฏิบัตินอกอวกาศ เป็นต้น หรือบางบทบาทต้องอาศัยประสบการณ์จึงจะได้ผล เช่น ถ้าการขับรถแต่ทฤษฎีว่าเกียร์อยู่แค่ไหน แล่นเร็วแค่ไหนถึงเปลี่ยนเกียร์ใหม่ ถือพวงมาลัยอย่างไร เป็นต้น

งามพิศ สัตย์สงวน (2535, น. 73-75) ได้กล่าวว่าสถานภาพเป็นตำแหน่งแต่บทบาทคือการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ สถานภาพและบทบาทมักจะเป็นของคู่กัน คือเมื่อมีสถานภาพก็ต้องมีบทบาทด้วย แต่ไม่เสมอไป ดังนั้น บทบาท คือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อทำให้ความสัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ บทบาทอาจเป็นเรื่องของสังคม แต่มีจิตวิทยาของบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ครองตำแหน่งเดียวกัน อาจแสดงบทบาทต่างกัน ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบางอย่างอาจทำหน้าที่หลายอย่าง และจะได้รับสิ่งตอบแทนหลายอย่าง แต่บุคคลในตำแหน่งเดียวกันจะแสดงบทบาทต่างกันไปได้เพราะแต่ละคนมีลักษณะทางจิตวิทยาและบุคลิกลักษณะต่างกัน รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญอีกหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เวลาและสถานการณ์ที่เฉพาะต่างๆ กัน

ภิญโญ สาร (2521, น. 283) ให้ความเห็นว่า บทบาท หมายถึง ความมุ่งหวังที่บุคคลอื่น คาดว่าบุคคลในตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และบทบาทหน้าที่ควบคู่อยู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่เสมอ

อานนท์ อาภาภิรมย์(2516, น. 24) ให้ความหมายของ บทบาท หมายถึง เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งในสังคมหรือกลุ่มคน/บุคคลนั้นย่อมต้องแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้นๆ เพราะฉะนั้น สถานภาพและบทบาทจึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป บทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ดังนั้น บทบาทจึงเป็นรูปการที่เคลื่อนไหวหรือรูปการทางพฤติกรรมของตำแหน่ง ความแตกต่างระหว่างบทบาทและตำแหน่งที่เกิดขึ้นนั้น ก็เพราะว่าตำแหน่ง เป็นแนวคิดทางสังคมวิทยา (sociological concept) ส่วนบทบาทนั้น เป็นแนวคิดทางจิตวิทยาสังคม (social psychology) เพราะฉะนั้น บทบาทจึงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคนใหม่ที่มาดำรงตำแหน่งนั้น

4. แนวคิดระบอบธนธิปไตย

4.1 ธนธิปไตย ความหมายตามศัพท์คือ การปกครองที่คนมีเงินเป็นผู้ถือครองอำนาจทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่บุคคลมีอำนาจทางการเมืองจนสามารถใช้อำนาจรัฐในการปกครองบริหารได้นั้น มีพื้นฐานโดยตรงจากทรัพย์สินตุณการ ตามรากศัพท์ ธนธิปไตย มาจาก ธน + อธิปไตย

คำว่า **ธนธิปไตย** ตรงกับคำภาษาอังกฤษคือ **Plutocracy** ซึ่งในกรณีของ plutocracy นั้นรากศัพท์มาจากภาษากรีกคือคำว่า **ploutos** ซึ่งแปลว่า **ทรัพย์สินตุณการ** หมายถึง ความร่ำรวย และ **kratos** หมายถึง **การปกครอง** เมื่อสองคำรวมกันก็แปลว่าเป็นการปกครองโดยคนมีเงิน มีทรัพย์สินตุณการ (ploutokratia) (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554, น. 3-6)

คำว่า **ธนธิปไตย** หรือ **plutocracy** ในกรณีของตะวันตกนั้นมีความหมายสองอย่าง ความหมายแรกก็คือ เป็นการปกครองของกลุ่มคนร่ำรวยซึ่งเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ในนครรัฐของกรีกโบราณก็มีการปกครองโดยคนร่ำรวยกลุ่มเล็กๆ หรือในกรณีของอิตาลี ก็มีสาธารณรัฐเวนิส (Venice) สาธารณรัฐฟลอเรนซ์ (Florence) และสาธารณรัฐเจนัว (Genoa) ในกรณีของทวีปเอเชีย ญี่ปุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่สองอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของกลุ่มการเงิน ซึ่งเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมและธุรกิจ ที่เรียกว่า กลุ่มไซบัตสึ (Zaibatsu) ซึ่งกลุ่มนี้ได้ถูกสลายหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยนายพลแมคคาร์เธอร์

มาในสมัยศตวรรษที่ 20 เมื่อมีการปกครองแบบประชาธิปไตย กลุ่มบุคคลที่มีที่ดิน หมายถึงมีความร่ำรวยมากกว่าคนที่ไม่มีที่ดิน จะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงมากกว่า หรือแม้ในกรณีเจ้าของโรงงานอาจจะมีเสียง เช่น 2,000 เสียง มากกว่าคนยากจนซึ่งอาจไม่มีสิทธิในการลงคะแนน

เสียงเลย นอกจากนี้ สิทธิในการลงคะแนนเสียงยังให้กับนิติบุคคลเช่นบริษัท หรือในกรณีสหรัฐอเมริกา ก่อน ค.ศ.1945 บุคคลซึ่งเป็นบุคคลล้มละลายไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นี่คือความหมายกว้างๆ (ลิซิต ซีรเวคิน, 2554, น. 3-7)

การเมืองธนาธิปไตย (Plutocratic politics) พจนานุกรมเว็บสเตอร์ ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการเมืองที่มีคุณลักษณะของอำนาจหรือการปกครองของความมั่งคั่ง ร่ำรวย (The power of rule of wealth) หรือการที่บุคคลสามารถครอบครองอำนาจหรือมีอิทธิพลได้ก็เพราะความร่ำรวย (riches) ของเขาเอง ในภาษาอังกฤษจึงเรียกบุคคลดังกล่าวนี้ว่า “Plutocrat” ภาษาไทยอาจใช้คำว่าธนาธิปไตย หรือนักธุรกิจการเมือง

ธนาธิปไตยเกี่ยวข้องอยู่กับ 3 องค์ประกอบคือความมั่งคั่งร่ำรวย (wealth) ที่มีทรัพย์สินสูงและบริวารมาก สถานะทางสังคม (social status) สูง มีหน้าตา ชื่อเสียงและอำนาจ (power) หรืออิทธิพล (influences) ต่อคนอื่นๆ ในสังคม

ดังที่ ลิซิต ซีรเวคิน อธิบายไว้ว่าเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคโบราณเรียกว่า “Plutokratia” มาจากคำว่าสตุงคาร (ploutos) กับอำนาจหรือการปกครอง (kratia) และปรากฏต่อมาทุกยุคทุกสมัยทั้งในสาธารณรัฐฟลอเรนซ์ เจนีวา หรือแม้แต่อิทธิพลของกลุ่มการเงินเจ้าของอุตสาหกรรม “ไซบัสซี” ในญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง จนมาถึงอำนาจและอิทธิพลของเจ้าของทุนและนักอุตสาหกรรมรายใหญ่ในยุโรปตะวันตก และสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ในยุคปัจจุบัน ธนาธิปไตยก็คือ “การประสานอำนาจเงินกับอำนาจทางการเมืองหรือการใช้เงินเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลและทำให้เกิดนโยบายที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนได้”

ธนาธิปไตยอาจเห็นได้ชัดเจนว่ามีคนและกลุ่มคนที่มีความมั่งคั่งร่ำรวยส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจมีชื่อเสียงหรือสถานภาพสูงในสังคม และมุ่งเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองด้วยการจัดตั้งพรรคการเมืองกับคนใกล้ชิดหรือรู้จักกันเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือบรรดานักการเมืองที่มีตำแหน่งนักการเมืองมานาน ผู้นำทหาร ตำรวจและข้าราชการระดับสูงและเข้าร่วมในการเลือกตั้ง ตั้งแต่ช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นต้นมา (ลิซิต ซีรเวคิน, 2554, น. 29)

ผาสูก พงษ์ไพจิตร (2548) ได้ให้นิยามของคำว่า “ธนากิจการเมือง” (Money Politics) หมายถึง กระบวนการที่นักการเมืองใช้เงินเพื่อผันตัวเองเป็นหนึ่งในคณะรัฐมนตรี เพื่อจะได้ใช้อภิสิทธิ์จากตำแหน่งดำเนินการและกำหนดนโยบาย เอื้อให้ตนเองและพรรคพวกแสวงหารายได้ และกำไรให้คุ้มกับการลงทุนที่เกิดขึ้น แหล่งรายได้สำคัญที่ทำธนากิจการเมืองคือ เข้าเกาะกุมและจัดสรรค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Economic Rent) ซึ่งค่าเช่านี้ออกมาในรูปแบบ ใบอนุญาต สัมปทาน เงินอุดหนุน และสิทธิพิเศษต่างๆ ซึ่งอำนาจรัฐจะให้สิทธิต่างๆ เหล่านี้ทำให้นักการเมืองและพรรคพวกสามารถแสวงหากำไรในอัตราที่มากกว่าระดับปกติที่เกิดขึ้นในตลาดแข่งขันทั่วๆ ไปจึงส่งลูกหลานหรือ

ตัวแทนเข้าสภาเพื่อกีดกันป้องกันคู่แข่งออกกฎหมาย หรือนโยบายที่ทำลายธุรกิจตน เป็นวัฏจักร “เงินสู่อำนาจ อำนาจสู่อำนาจ”

ถ้าใช้ “อำนาจ” เป็นตัวตั้ง เป้าหมายคือต้องการอำนาจการเมืองการปกครอง มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นใช้ประโยชน์จากกลไกรัฐ ทรัพยากรของรัฐ การเป็นรัฐบาลหรือผู้นำประเทศจึงเป็นเป้าหมายสูงสุด (หรือสามารถควบคุมชี้หน้า) อาจใช้เงินเพื่อให้ได้อำนาจ เช่น ซื้อตำแหน่ง ใช้เงินควบคุมเจ้าหน้าที่รัฐ ยังมีเงินเท่าไร ยังมีอำนาจเท่านั้น

4.2 ภารกิจการเมืองกับเสรีประชาธิปไตย

ในอดีตกาลอำนาจปกครองจะอยู่ที่สถาบันศาสนาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับกษัตริย์เหล่าขุนนางผู้มีกองทัพเกรียงไกร ในระบบประชาธิปไตยที่อำนาจการเมืองมาจากการเลือกตั้ง ผู้มีเงินกับอำนาจ และใช้ 2 สิ่งนี้เพื่อได้เปรียบ เพราะมนุษย์ไม่สมบูรณ์ มีความโลภ ผวนกับระบบควบคุมไม่สมบูรณ์ เปิดช่องให้สามารถใช้เงินกับอำนาจเข้าถึงอำนาจการเมืองการปกครอง เช่น ด้วยการซื้อเสียงซื้อตำแหน่ง แจกเครื่องอุปโภคบริโภค ข้าวสารอาหารแห้ง ฯลฯ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันและกัน ใช้อิทธิพลครอบงำ กลายเป็นว่าใครมีเงินมากกว่ามักจะชนะ มีข้อสังเกตว่าการเมืองเช่นนี้มักเป็นการเมืองที่ต้องใช้เงินมาก ประชาชนยอมรับการซื้อสิทธิขายเสียง การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่ทำกัน หลายคนถึงขั้นต่อรองหวังได้เงินจากการขายเสียงมากที่สุด เจ้าหน้าที่รัฐใช้เงินซื้อแม้เป็นเพียงตำแหน่งเล็กๆ จะเห็นว่าอำนาจกับเงินมักไปด้วยกันเสมอ อำนาจเงินกับอำนาจปกครองจะสัมพันธ์กันไปด้วยกัน นักการเมือง กลุ่มทุนและเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงมักเป็นพวกเดียวกัน ร่วมมือกัน ภารกิจการเมืองมักอยู่ควบคู่กับสังคมอุปถัมภ์ ซึ่งตามหลักประชาธิปไตย พรรคการเมืองกับนักการเมืองควรเสนอนโยบายพัฒนาจังหวัด พัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้ลูกหลานได้รับการศึกษาที่ดี น้ำไหลไฟสว่าง ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง สังคมปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ปลอดภัยเถื่อน เพื่อดึงดูดให้ประชาชนเลือกผู้ที่เหมาะสม แต่ภารกิจการเมืองจะมุ่งซื้อเสียงหรือซื้อความนิยม (เว็บไซต์ไทยโพสต์, 2565)

5. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

5.1 ความหมายของพรรคการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ (มาตรา ๔) ได้กำหนดความหมายของพรรคการเมือง ดังนี้ “พรรคการเมือง หมายความว่า คณะบุคคลที่ร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยได้รับการ จัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยมุ่งที่จะส่งสมาชิก เข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอื่นอย่างต่อเนื่อง”

คำว่า “ พรรคการเมือง ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Political Party” และภาษาฝรั่งเศสว่า “Parti Politique” ซึ่งเป็นคำที่มีรากเหง้ามาจากภาษาละติน คำว่า “Pars” ซึ่งแปลตรงตัวว่า “ส่วน” เพราะฉะนั้น พรรคการเมืองจึงหมายถึงความรวมถึงส่วนของราษฎร หรือการที่ราษฎร แบ่งแยกออกไปเป็นส่วนๆ (กลุ่ม) ตามความคิดเห็นหรือประโยชน์ได้เสียในทางการเมือง นั้นเอง (หยุด แสงอุทัย, 2517, น. 8)

นอกจากนี้ ได้มีผู้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองไว้ อาทิ

ทินพันธ์ นาคะตะ (2553, น. 141) ได้ให้ความหมายพรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคล ที่รวมตัวกันเพื่อเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและในการบริหารประเทศ ด้วยการส่งสมาชิก เข้าสมัครรับเลือกตั้งโดยมุ่งหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลหรือเสียงข้างมากในรัฐสภา

จรรยา สุภาพ (2542, น. 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พรรคการเมือง (Political Party) คือ กลุ่มคนที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเข้าไปใช้อำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะในระดับทั่วไป พรรคการเมืองจึงก่อเกิดพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรวมทั้งสิ้นสุดลงตามบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองซึ่งแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยและในแต่ละสังคม พรรคการเมืองเป็นองค์กรทางการเมืองที่พบเห็นได้ในสังคมสมัยใหม่แทบทุกแห่งทั้งในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและสังคมที่ปกครองโดยระบอบเผด็จการ ในความหมายอย่างกว้างๆ อาจกล่าวได้ว่าพรรคการเมือง คือ องค์กร ที่มุ่งแสวงหาอำนาจในการปกครองรัฐเพื่อนำเอาอุดมการณ์หรือแนวนโยบายของตน มาใช้ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน แก้ปัญหาของสังคมและวางแนวทางในการพัฒนาประเทศ

ในสังคมประชาธิปไตยเราจะเห็นพรรคการเมืองในรูปของกลุ่มทางการเมือง ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กร มีชื่อและเครื่องหมายของตนเองอย่างชัดเจนและส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนในสังคมเผด็จการ เรามักจะเห็นพรรคการเมืองในฐานะองค์กรทางการเมืองเพียงองค์กรเดียว ที่ผูกขาดอำนาจในการปกครองประเทศ ความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองใน 2 สังคม เกิดจากความแตกต่างในการได้มาซึ่งอำนาจรัฐในสังคมประชาธิปไตย พรรคการเมืองได้อำนาจมาจากการส่งตัวแทน ลงแข่งขันในการเลือกตั้ง พรรคใดได้รับเสียงข้างมากก็มีโอกาสเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล ส่วนในสังคมเผด็จการ พรรคการเมืองมักจะได้อำนาจมาจากการใช้กำลังโค่นล้มรัฐบาลเดิมแล้วผูกขาดการเป็นรัฐบาลอย่างต่อเนื่องโดยไม่เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ (เว็บไซต์ไทยโพสต์, 2565)

5.2 ความสำคัญของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองนั้นถือได้ว่ามีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากว่าพรรคการเมืองคือสถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง

“ภาครัฐ” กับ “ภาคประชาชน” โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค เพื่อนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร และยังมีความสำคัญต่อระบบการเมืองและการดำเนินงานของระบบการเมือง ดังนี้

1) พรรคการเมืองทำหน้าที่ในกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง (Political Socialization) ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Citizen Participation)

2) พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง (Recruitment of Elite) ทำให้ชนชั้นนำทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจการทางการเมืองในการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมือง

3) พรรคการเมืองเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง และระหว่างบุคคลในสังคมการเมืองด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

4) พรรคการเมืองเป็นช่องทางสำคัญในการกำหนดประเด็นผลประโยชน์และข้อเรียกร้องทางการเมือง (Interest Articulation) และรวบรวมผลประโยชน์และข้อเรียกร้องทางการเมือง (Interest Aggregation) เพื่อกำหนดนโยบายของพรรคให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

5) ภายหลังจากที่พรรคการเมืองสามารถเข้าไปมีอำนาจในคณะรัฐบาลก็จะสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติ (Polity implementation) เพื่อให้เกิดผลในทางรูปธรรม รวมไปถึงการทำหน้าที่วินิจฉัยกฎหมาย ในฐานะองค์กรนิติบัญญัติ

6) พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม และแก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นต่างกันโดยการกำหนดแนวนโยบายแบบกว้างๆ เพื่อให้ประชาชนโดนส่วนรวมยอมรับได้

7) ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเป็นสิ่งที่ประกันเสรีภาพตลอดความเสมอภาคของประชาชน ในฐานะองค์กรที่ช่วยพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง

8) พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างประชามติ เพื่อให้รัฐบาลสนองต่อความต้องการของประชาชน และยังเป็นส่วนร่วมในการผลักดันให้การปฏิบัติตามนั้นมีประสิทธิภาพ

9) พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการผสมผสาน (Integration) หรือการสร้างชาติ (Nation Building) โดยการประสานความแตกต่างของสมาชิกในประชาคมการเมืองนั้น ให้เป็นพรรคการเมืองที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (จักร พันธ์ชูเพชร, 2547, น. 458-459)

5.3 ลักษณะเด่นของพรรคการเมือง

- 1) ก่อเกิดและดำเนินบทบาททางการเมืองในกรอบของกฎหมาย
 - 2) ก่อเกิดจากผู้นำและกลุ่มผู้นำทางการเมืองไปสู่ประชาชนหรือจากบนลงล่าง
 - 3) เน้นบทบาทการเมืองกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญและมักจะใช้ตัวผู้นำเป็นจุดขายและใช้เงินลงทุนจำนวนมาก สำหรับพรรคใหญ่หรือผู้นำเป็นนักธุรกิจหรืออดีตนายทหารที่มีกลุ่มทุนให้การสนับสนุน
 - 4) การจัดองค์กรพรรค มักจะเน้นกลุ่มผู้นำหรือกลุ่มผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคในชั้นกลาง ไม่ให้ความสนใจกับสาขาพรรคและการขยายความคิด ความเชื่อทางการเมืองไปสู่ประชาชน
 - 5) โดยรวมนั้นเป็นระบบหลายพรรค (multi-party system) ที่ไม่มีการแข่งขันอย่างจริงจังในทางการเมือง เพราะพรรคส่วนใหญ่ก่อตั้งขึ้นโดยเพียงไม่กี่คนและขาดปัจจัยด้านการเงิน
- พรรคการเมืองไทยจึงอ่อนแอมากในการพัฒนาความเป็นสถาบันทางการเมืองและกลายเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุปัญหาทางการเมือง เพราะผู้ก่อตั้งพรรคมักใช้พรรคเป็น “เครื่องมือ” เข้าสู่การมีอำนาจและบิดเบือนอำนาจไปแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องอีกด้วย (จตุรสุภาพ, 2542, น. 6)

6. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์

6.1 ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) คือกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันบางประการ และมีพฤติกรรมที่มุ่งใช้อำนาจและอิทธิพลในการดำเนินกิจกรรม ในการบริหารสาธารณะที่มีต่อภาครัฐหรือนโยบายสาธารณะโดยผ่านกระบวนการทางการเมือง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547, น. 51)

ทรูแมน (Truman, 1997, p. 6) นักวิชาการชาวอเมริกันได้ให้ความหมายกลุ่มผลประโยชน์ไว้ว่า กลุ่มผลประโยชน์จะมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่มโดยทั่วไปตรงที่การเข้าร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่มไม่ได้เป็นเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จำเป็น จุดหมายหรือผลประโยชน์ของกลุ่มเท่านั้น แต่ต้องมีทัศนคติร่วมกันด้วย ซึ่งจะประกอบด้วย

- 1) ต้องมีทัศนคติร่วมกันเห็นพ้องต้องกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน จากการประนีประนอมต่อรองภายใต้กติกา ที่ยอมรับของกลุ่ม
- 2) ต้องมีการจัดตั้งองค์กรอย่างถาวร เช่นมีกรรมการบริหาร ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้นำ สมาชิก เป็นต้น
- 3) ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม

4) ต้องมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกลุ่ม

6.2 ความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์

โดยทั่วไปเรามักจะพบกลุ่มผลประโยชน์หลากหลายในทุกสังคม ส่วนในประเด็นของความสำคัญ บทบาท และจำนวนของกลุ่มผลประโยชน์ จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมนั้นๆ อันหมายถึงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่โดยทั่วไปในสังคมที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมสูงมักจะมีกลุ่มผลประโยชน์มากทั้งในแง่จำนวนและบทบาทหากเปรียบเทียบกับสังคมเกษตรกรรม และหากเปรียบเทียบระหว่างระบอบการปกครองของสังคมจะพบว่า ในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะมีกลุ่มผลประโยชน์ที่แสดงบทบาทและความสำคัญเด่นชัดกว่าในสังคมเผด็จการหรือคอมมิวนิสต์ (จักร พันธ์ชูเพชร, 2547, น. 439)

แนวความคิดเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของกลุ่มชนต่อระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวความคิดหลักของทฤษฎีประชาธิปไตยพหุนิยม (Pluralist Democratic Theory) ซึ่งเชื่อว่าในสังคมสมัยใหม่ที่มีการแบ่งแยกแจกแจงโครงสร้างทางสังคมอันหลากหลายนั้น มีกลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์จำนวนมากทำหน้าที่เป็นตัวแทนพิทักษ์ผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม และพร้อมเสมอที่จะใช้อำนาจและอิทธิพลเพื่อต่อต้านการพยายามแทรกแซงของรัฐ กลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ จะสร้างองค์กรขึ้นเป็นของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการเรียกร้อง ความต้องการของกลุ่มต่อรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลจึงมิใช่แหล่งอำนาจเพียงแหล่งเดียวหรือเป็นสถาบันเพียงสถาบันเดียวที่มีอำนาจควบคุมชีวิตคนในสังคม รัฐบาลมีบทบาทเป็นกรมการที่คอยทำหน้าที่กำหนดกติกาการแข่งขันระหว่างกลุ่มอย่างเสมอหน้ากัน รัฐบาลซึ่งเป็นแหล่งอำนาจรัฐ เป็นผู้ใช้อำนาจรัฐและกลุ่มพลังต่างๆ ซึ่งต้องการสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ จะต้องมีวิธีการที่ผ่อนคลายความขัดแย้งที่เกิดจากการแข่งขันเพื่อประโยชน์ (ทั้งของฝ่ายรัฐและของกลุ่มต่างๆ) เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดระดับความขัดแย้งที่รุนแรงด้วยการรวมระบบการต่อรองร่วมกัน (Bargaining) และการปรับตัวให้เข้ากันโดยสันติวิธี (peaceful adjustment) บทบาทและนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยพหุนิยม จึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพลังต่างๆ ที่มีความขัดแย้งกัน

แนวคิดดังกล่าวจึงมีสมมติฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ (ชัยอนันต์ สมุทวนิช, 2536, น. 135)

1) ผลประโยชน์ต่างๆ ที่มารวมตัวกันนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องต้องกันอย่างเห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม

2) กลุ่มพลังกดดัน และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนส่วนต่างๆ ของสังคม ต่างกลุ่ม ต่างคอยถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เป็นพลังที่คอยตรวจสอบทัดทานซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันมิให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอำนาจและอิทธิพลมากเกินไป

3) บทบาทของรัฐบาล ได้แก่ การเปิดโอกาสให้พัฒนาการของการรวมตัวเพื่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของชนในสังคมเกิดขึ้นได้ มิใช่ทำการปิดกั้น (ทั้งนี้หมายถึง การรวมตัวต่อสู้ภายในกติกาของการแข่งขันต่อรองอย่างสันติ และจะต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์สามารถเข้าถึงรัฐบาลได้)

อย่างไรก็ดี กำเนิดของกลุ่มพลังงานและกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายย่อมเป็นผลผลิตของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจัดว่าเป็นความจริงที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ ส่วนความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับรัฐบาล จะเป็นอย่างไรนั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

ดังนั้น การรวมกลุ่มกับการยอมรับความสำคัญและบทบาทของกลุ่มโดยรัฐบาลหรือการยอมรับ ความสำคัญของกลุ่มหนึ่ง โดยอีกกลุ่มหนึ่งจะต้องร่วมกันอยู่ในสังคม จึงเป็นคนละประเด็น ปัญหาทางการเมืองที่นำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงระหว่าง รัฐ-กลุ่ม หรือระหว่าง กลุ่ม-กลุ่ม มีที่มาจากการปิดกั้นการก่อตัว บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังโดยรัฐ โดยกลุ่มพลังและหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอยู่ก่อนมีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่า โดยการที่รัฐบาลละเลยบทบาทในการรักษากติกาการแข่งขัน ตกหลังต่อรอง ปรับตัวเข้าหากันอย่างสันติ

กลุ่มผลประโยชน์มีความเกี่ยวพันระหว่างกลุ่มนักธุรกิจและพรรคการเมืองไทยนั้นมาเป็นเวลานาน แต่บทบาทและอิทธิพลของนายทุนเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมในแต่ละช่วงเวลา อาทิ เช่น ในช่วงที่ประเทศไทยถูกปกครองด้วยระบอบเผด็จการทหาร โดยเฉพาะในช่วงจอมพลสฤษดิ์ ซึ่งมีรูปแบบการปกครองแบบพ่อขุนอุปถัมภ์ นักธุรกิจ นายทุน พ่อค้าจำเป็นที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากบรรดาทหารและข้าราชการพลเรือนที่มีตำแหน่งสำคัญในทางการเมือง จึงต้องเป็นพันธมิตรกับผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองโดยการให้การสนับสนุนทางการเงินหรือการให้ผู้นำทางการเมืองเข้าไปถือหุ้นและบริหารบริษัท ขณะเดียวกันกลุ่มธุรกิจก็จะได้รับการคุ้มครองทางการเมืองเป็นการตอบแทน การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันของสองกลุ่มนี้ มีผลให้ผู้นำทางการเมืองได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ส่วนนักธุรกิจเองก็จะมีเส้นสายและอิทธิพลที่จะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การออกกฎหมาย กฎระเบียบที่จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของตน แต่อำนาจทางการเมืองก็ยังคงเป็นของผู้นำทางการเมืองอย่างเบ็ดเสร็จอยู่นั่นเอง ดังนั้น บทบาทของนักธุรกิจ นายทุน จึงเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนผู้นำทางการเมืองเท่านั้นยังมิได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงดังเช่นปัจจุบันนี้ (พรศรี วิโรจน์วุฒิกุล, 2548, น. 18)

6.3 พัฒนาการกลุ่มผลประโยชน์ของไทย

การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของกลุ่มผลประโยชน์ของไทย ค่อนข้างจะเป็นในรูปแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากอุปนิสัยของคนไทยนั้น การรวมตัวหรือวัฒนธรรมการรวมตัวนั้นขาดหายไป ดังนั้นการรวมตัวเป็นรูปแบบของกลุ่มองค์การสมัยใหม่จึงเกิดขึ้นช้า ส่วนใหญ่คนไทยมักให้

ความสำคัญในเรื่อง ปัจเจกชนนิยม (Individualism) มากกว่าซึ่งอาจเป็นผลเสียเนื่องมาจากที่กลุ่มสมาคมต่างๆ ไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่รวดเร็ว ทันใจนั่นเอง พัฒนาการของกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ช่วงดังนี้คือ

6.3.1 ก่อนการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 ลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรตัวแทนของกลุ่มอาชีพ เช่น กรรมการนั้นเกิดขึ้นแล้ว ทั้งๆ ที่ประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นเกษตรกรรม คือเศรษฐกิจยังเป็นแบบที่ต้องพึ่งการเกษตรอยู่ การก่อตั้งกลุ่มเพื่อดูแลผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานในรูปของสมาคมลูกจ้าง คือ กลุ่มคนงาน รถมาร เมื่อ พ.ศ. 2440 จุดประสงค์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้มีอาชีพขับรถราง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของกรรมกรคนจีนที่ตั้งขึ้นเพื่อให้สวัสดิการแก่สมาชิก กรณีพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างน้อยมาก เนื่องจาก สมาคมหรือองค์การลูกจ้างในครั้งนั้นไม่ได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองจากรัฐในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างหรือในการนัดหยุดงาน

สหภาพกรรมกรจีนโพ้นทะเล (Oversea Chinese Labor Union of Thailand) ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์ฝ่ายผู้ใช้แรงงานแห่งแรกของไทย ในการก่อตั้งครั้งแรกกระทำในนามของสมาคม อุตสาหกรรม และพาณิชย์เมื่อปี พ.ศ.2450 มีการเปลี่ยนชื่อเมื่อปี พ.ศ. 2467 จุดประสงค์เฉพาะของกลุ่มก็คือ เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในกรณีเกิดการเจ็บป่วย ชราภาพ ถึงแก่กรรม หรือเมื่อเกิดภัยพิบัติ ปัจจุบันมีสมาคมในลักษณะนี้เกิดขึ้นหลายสมาคม

6.3.2 หลังการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2516 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ก็มีการรวมตัวกันในลักษณะของกลุ่ม ผลประโยชน์ด้านอาชีพ อีกทั้งฝ่ายรัฐบาลก็ได้มีการตรากฎหมายอนุญาตให้มีการก่อตั้งสมาคมกรรมกรได้ คือ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 องค์การของกลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งก่อน และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นของบรรดาฝ่ายลูกจ้างทั้งสิ้น ได้แก่

1) สหภาพกรรมกรกลาง (Central Labor Union) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2490 สมาชิกมีทั้งคนไทยและคนจีนจำนวนประมาณ 700,000 คน โดยมีสมาคมประเภทต่างๆ เข้าเป็น สมาชิก 51 สมาคม เช่น สมาคมคนงานรถไฟ สมาคมกรรมกรโรงสีข้าว สมาคมโรงเลื่อยจักร

2) สหภาพกรรมกรชาติไทย (Thai National Trade Union Congress) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2491 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแยกกรรมกรที่เป็นคนไทยและกรรมกรคนจีนออกจากกัน สหภาพกรรมกรชาติไทยเป็นสมาชิกของสมาพันธ์แรงงานเสรีระหว่างประเทศ (International Confederation of Free Trade Unions) และเป็นสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization: ILO) สหภาพกรรมกรชาติไทยนี้มีสมาคมกรรมกร 60 แห่งเข้าเป็นเครือข่ายสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การจัดสวัสดิการกรรมกร

3) สมาคมคนงานเสรีแห่งประเทศไทย (Free Trade Association of Thailand) เป็นองค์การกลุ่มผลประโยชน์ก่อตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 จุดประสงค์สำคัญคือ เพื่อต้องการทำลาย สหภาพกรรมกรกลาง สมาคมคนงานเสรีแห่งประเทศไทยมีสมาชิกที่เป็นทั้งคนไทย และที่เป็นคนจีนประมาณ 14,000 คน สมาคมนี้ได้สลายตัวลงในปี พ.ศ. 2500 ฐานะของสมาคม ลูกจ้างต่างๆส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพ ที่อ่อนแอ เนื่องจากมิได้ดำเนินงานโดยตนเอง แต่มีหลักทางการเมืองหนุนอยู่เป็นประการแรก ในประการที่ สองกิจการไม่สามารถขยายตัวออกไปยังต่างจังหวัด เนื่องจากทั้งสมาชิกและผู้นำในกลุ่มขาดความเข้าใจใน อุดมการณ์และบทบาทของสมาคม อีกทั้งยังขาดกำลังทรัพย์ที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายกิจการขององค์การ

6.3.3 พ.ศ. 2516 ถึงปัจจุบัน เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้มีกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนได้ รวมกลุ่มกันเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ที่เป็นประชาธิปไตยจากรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร จำนวน 13 คน แต่ก็ถูกทางการจับกุมในข้อหาการกระทำการอันเป็นภัยต่อความสงบสุขของประชาชน ตามมาตรา 17 ของกฎหมายสูงสุดขณะนั้น ซึ่งต่อมาก็ได้มีนักเรียน นิสิต นักศึกษาทุกสถาบันร่วมชุมนุมต่อต้านและคัดค้านการ กระทำของรัฐบาลและยื่นคำขาดให้รัฐบาลปล่อยผู้ต้องหาทั้ง 13 คน แต่รัฐบาลไม่ตกลง ในที่สุดการชุมนุมใหญ่ ก็เกิดขึ้นมีการปะทะกันระหว่างผู้คัดค้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนกระทั่งรัฐบาลลาออกและมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ นับเป็นการเริ่มต้นประชาธิปไตยเป่งบาน

ในส่วนของกลุ่มผลประโยชน์นั้น หลังจากที่ไม่ค่อยจะได้แสดงบทบาทมานาน ก็เริ่มมีบทบาท มีการเคลื่อนไหว มีการก่อตั้งเพิ่มจำนวนมากมายทุกสาขาอาชีพ เมื่อมีการก่อตั้งก็มีการดำเนิน กิจกรรม เช่น การเรียกร้องสิทธิตามกฎหมาย การนัดหยุดงาน การประท้วง นอกจากนั้น รัฐบาลก็ได้ตรา กฎหมายประกาศใช้พระราชบัญญัติ แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ขึ้น เพื่อรองรับปัญหาด้านแรงงานที่จะเกิดขึ้น กล่าวกันว่าเป็นช่วงเวลาที่สังคมไทยได้ประโยชน์จากการก่อตั้งกลุ่มผลประโยชน์มากที่สุด

ในปัจจุบันกลุ่มผลประโยชน์มีหลากหลายกลุ่มที่สำคัญได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ทาง การเมือง ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มผลประโยชน์ในพรรคการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะ ส.ส. ในพรรคการเมืองต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองให้กลุ่มตน กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ ยกตัวอย่าง เช่น สมาคมผู้ประกอบการรายย่อย สมาคมผู้ส่งออกข้าว สมาคมชาวสวนยาง เป็นต้น กลุ่มผลประโยชน์ทาง อาชีพ ยกตัวอย่างเช่น สภาการพยาบาล แพทยสภา สภานายความ ทันตแพทยสภา สภากายภาพบำบัด เป็นต้น ฯลฯ ทั้งนี้กลุ่มผลประโยชน์ในปัจจุบันต่างก็พยายามรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนนั่นเอง (วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, 2537, น. 299)

6.4 กลุ่มผลประโยชน์กับพรรคการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์มีความแตกต่างจากพรรคการเมืองในประเด็นของวัตถุประสงค์ในการเข้ามารวมตัวกัน กล่าวคือกลุ่มผลประโยชน์จะมีเป้าหมายในการสร้างความโน้มน้าว (influence) ที่ทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองกระทำหรืองดเว้นการกระทำตามที่กลุ่มตนต้องการได้ ในขณะที่พรรคการเมืองนั้นเป้าหมายในการเข้าถึงอำนาจการปกครอง การแข่งขันของพรรคการเมืองจึงมิใช่มีเป้าหมายเพียงแคในการสร้างการโน้มน้าว แต่เป็นไปในรูปแบบการแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะต่อพรรคอื่นเพื่อเข้าไปมีอำนาจในการเป็นรัฐบาล

7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

คอร์รัปชัน หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่กระทำการใดๆ เพื่อแสวงหาประโยชน์แห่งตน โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต เช่น เรียกรับหรือยอมรับสินบนหรือเข้าไปมีส่วนได้เสียในกิจการนั้นๆ หรือเก็บเงินแล้วไม่นำส่งหรือหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น การคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้ทั้งในองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชน

7.1 องค์ประกอบของการคอร์รัปชัน

7.1.1 การกระทำการได้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็เงินตราหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการรับสินบน หรือรับสินน้ำใจด้วย และผลประโยชน์ดังกล่าว รวมถึงผลประโยชน์ที่เคยได้รับในอดีต และผลประโยชน์อันคาดหวัง จะได้รับในอนาคตอีกด้วย

7.1.2 การกระทำโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายการฉ้อราษฎร์บังหลวงไม่ว่าจะเป็น การฝ่าฝืนหรือการละเมิดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

7.1.3 การได้ประโยชน์นั้นเป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม ต่อทางราชการหรือสาธารณะผลเสียหายดังกล่าว อาจจะเป็นเรื่องของประชาชนขาดโอกาสที่จะได้รับในสิ่งที่ควรได้รับหรือต้องจ่ายในสิ่งที่ไม่ควรจ่าย

7.1.4 ผู้เกี่ยวข้องใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการ เพื่อดำเนินการหรือละเว้นการดำเนินการอันมิชอบให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของตนและพรรคพวก การใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการ อาจจะเป็นหน้าที่โดยตรงหรือการไม่ใช้หน้าที่โดยตรง (สมคิด บางโม, 2550, น. 136)

7.2 รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชัน

7.2.1 การยักยอก (Embezzlement) ได้แก่ การแอบเอางบประมาณหรือทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตน

7.2.2 การที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกร้อยเงินจากธุรกิจเอกชน (Extortion) หรือการที่ธุรกิจ เอกชนให้สินบน (bribery) หรือผลประโยชน์ภายหลัง (Kickback) แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ให้ตัดสินใจทำหรือไม่ทำอะไรบางอย่างที่ทำให้ผู้ให้สินบนได้รับผลประโยชน์เหนือคู่แข่งรายอื่น

7.2.3 การเลือกจ้างหรือแต่งตั้งญาติและพรรคพวกตน (Nepotism)

7.2.4 การทำสัญญาจ้างหรือให้สัมปทานเฉพาะพรรคพวกผู้สนับสนุนตน (Cronyism)

7.2.5 การใช้ข้อมูลภายใน เพื่อซื้อหรือขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (Insider trading) ซึ่ง น่าจะหมายรวมถึงการใช้ข้อมูลภายในเพื่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศด้วย เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระดับสูงรู้ล่วงหน้าว่ารัฐบาลจะตัดสินใจประกาศลดค่าเงิน และมีการบอกข้อมูลนี้ให้นักธุรกิจและนัก ลงทุน สั่งซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เพื่อทำกำไรภายหลังจากการประกาศข่าวต่อสาธารณะ

7.2.6 การฟอกเงิน (Money laundering) ได้แก่ การโยกย้ายถ่ายเทเงินที่ได้จากการทุจริต นื้อฉล หรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือศีลธรรม เช่น การพนัน การขายของเถื่อน กิจการโสเภณี การเป็นนายหน้าค้าแรงงาน ฯลฯ ไปเข้าธนาคาร สถาบันการเงิน หรือธุรกิจที่ถูกกฎหมายเพื่อลบ ร่องรอยแหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องของเงิน มีทั้งการโยกย้ายไปต่างประเทศและภายในประเทศ

7.2.7 การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้บริษัทตนเองและพรรคพวก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

7.2.8 การเอื้อประโยชน์ (Trading Influence) ได้แก่ การที่บริษัทให้สัญญาจะให้ผล ประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อม เช่น ให้ตำแหน่งในบริษัท เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นปลดเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่ง ให้ตำแหน่งงานแก่ญาติ หรือให้ผลประโยชน์ทางอ้อมอื่นๆ แก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อแลกกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทธุรกิจ การคอร์รัปชันจะมีหลายรูปแบบแต่ที่สำคัญๆ มีอยู่ 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ภาษีคอร์รัปชัน ซึ่งนักการเมืองและข้าราชการเก็บจากพ่อค้า นักธุรกิจ และ ประชาชน ในรูปของค่าคอมมิชชั่น และส่วยต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการรั่วไหลของเงินงบประมาณแบบอื่นๆ ภาษีคอร์รัปชันเหล่านี้ทุกคนรู้จักกันดี ประเภทที่สองมีความซับซ้อนมากกว่าประเภทแรก เพราะว่าเป็นการคอร์รัปชันที่เกิดจากการทับซ้อนของผลประโยชน์ หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Conflict of Interest) เช่น รายได้ซึ่งนักการเมืองและพรรคพวกเพื่อนพ้อง ได้รับจากการตั้งราคาสินค้า หรือบริการซึ่งพวกเขาทำผลิตอยู่ในราคาสูง ผลประโยชน์ทับซ้อนแม้จะไม่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายโดยตรง แต่ถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างหนึ่ง ซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่า “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” (วิทยากร เชียงกูล, 2549, น. 26-27)

7.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน

ทฤษฎีว่าด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ยังไม่มีทฤษฎีใดที่สามารถนำมาอธิบายถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง และสิ่งที่เราค้นพบคือ มีแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ ที่มีการเขียนอธิบายถึงการทุจริตคอร์รัปชันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งการศึกษา ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันโดยทั่วไปแล้ว ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาถึงลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีการพิจารณาถึงสาเหตุ หรือปรากฏการณ์การทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นเป็นกรณีๆ ไป ซึ่งจะเป็นไป ในลักษณะของการอธิบายกรณีศึกษา (Case Study) นั้นๆ และสรุปออกมาเป็นรูปแบบเฉพาะ อย่างไรก็ตาม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่นำมาเป็นตัวอย่างในการอธิบายปรากฏการณ์การเกิด ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในครั้งนี้ คือ

7.3.1 ทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอร์รัปชัน (Fraud Triangle Theory)

ทฤษฎีที่ได้รับความนิยม และมีถูกนำมา ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาการทุจริตคอร์รัปชัน คือ ทฤษฎีสามเหลี่ยมของการทุจริตคอร์รัปชัน (Fraud Triangle Theory) ของ Donald R Cressey โดยทฤษฎีดังกล่าวมีสาระสำคัญ กล่าวคือ การทุจริตคอร์รัปชันมีโอกาส ที่จะเกิดขึ้นสูง หากมีเหตุการณ์ หรือปัจจัยเสี่ยง ที่เอื้อต่อการเกิดการทุจริตคอร์รัปชันใน 3 ด้าน ได้แก่

1) การมีความกดดัน หรือแรงจูงใจ (Pressure or Incentive) ซึ่งผู้ที่กระทำการทุจริต คอร์รัปชันจะมีความกดดัน หรือมีแรงจูงใจ ให้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งแรงผลักดัน อาจเกิดจาก

(1) ความกดดันในการปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติหน้าที่ เช่น กิจการที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายโดยใช้ตัวชี้วัดผลลัพธ์ทางการเงินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้สูงเกินไป เช่น รายได้ของยอดขาย ผลกำไรที่ได้รับ ฯลฯ ซึ่งหากผู้ปฏิบัติงานทำไม่ได้ตามที่กำหนดไว้จะถูกลงโทษ เจื่อนใจเหล่านี้มักเป็นความกดดันที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน โดยวิธีการแก้ไข รายละเอียดและตัวเลขบัญชีในรายงานที่ เสนอต่อผู้บริหาร

(2) ความกดดันและแรงจูงใจส่วนตัว หรือส่วนบุคคล เช่น ความเดือนร้อนทางการเงิน เฉพาะหน้า หรือบางกรณีอาจเกิดขึ้นจากอุปนิสัยส่วนตัว เช่น ติดการพนัน การใช้จ่ายที่สุรุ่ยสุร่าย และ เป็นคนที่มีอุปนิสัยชอบความท้าทาย เป็นต้น

2) การมีโอกาสในการกระทำผิด (Opportunity) กล่าวคือ การมีโอกาสในการกระทำการทุจริตคอร์รัปชันนั้น โอกาสที่เอื้อต่อการจะปกปิดการกระทำการทุจริตคอร์รัปชัน โอกาสที่จะแปลงสภาพของทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตคอร์รัปชัน โอกาสในการกระทำผิดที่เกิดจากจุดอ่อน ของระบบการควบคุมภายในองค์กร หรือระบบการตรวจสอบป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่ไม่สามารถตอบสนองได้อย่างทันทีทันใด (ทันเวลา) เป็นต้น ซึ่งข้อบกพร่องของระบบการควบคุม หรือมาตรการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน เช่น ขาดการแบ่งแยกหน้าที่ที่มีความเสี่ยงต่อการสร้าง

ความเสียหายให้แก่องค์กรการละเมิด หรือการยกเว้นการควบคุม (ลักษณะงานบางอย่างไม่ต้องได้รับการตรวจสอบ) ขาดการควบคุมการเข้าถึงข้อมูล ทรัพย์สิน และระบบสารสนเทศที่มีความสำคัญ ส่วนระบบการควบคุม การทุจริตคอร์รัปชันแบบคั่นพบ เช่น ไม่มีร่องรอยที่สามารถตรวจสอบได้ ทำให้สามารถกระทำความผิด ได้โดยไร้ร่องรอย หรือระบบตรวจพบได้ยากไม่มีระบบการควบคุมแบบอัตโนมัติการคั่นพบการกระทำผิด ได้ในระยะเวลาที่เกิดขึ้นจริง ไม่มีการตรวจนับทรัพย์สินและตรวจสอบบัญชีอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

3) การมีข้ออ้าง หรือการใช้เหตุผล ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกดีขึ้น (Rationale) เช่น การอ้างถึงความจำเป็น ความเดือดร้อนส่วนตัว การอ้างว่าเป็นธรรมเนียม หรือเป็นประเพณีที่ ต้องกระทำ การอ้างว่าไม่ทราบว่ามีสิ่งของตนเองกระทำนั้นเป็นความผิดเพราะเนื่องจากใครๆ ก็ทำกัน หรืออ้างว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม เช่น การตกแต่งตัวเลขการเงินให้ดีกว่า เพื่อให้ผู้ถือ หุ้นเกิดความพึงพอใจ หรือเพื่อต้องการได้รับเงินปันผล และราคาหุ้นเพิ่มสูงขึ้น หรืออ้างว่าทำเพื่อ ไม่ให้กิจการล้มละลาย เป็นต้น (อุษณา ภัทรมนตรี, 2552, น. 9-12)

7.3.2 ทฤษฎีหัวหน้า - ตัวแทน (Principal - Agent Problem Theory)

ทฤษฎีนี้ได้มีการอธิบายถึงโครงสร้างของแรงจูงใจ (Incentive Structure) ของผู้บงการ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินการโดยการกำหนดให้ หรือการมอบให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนตนเอง โดยตาม ทฤษฎีแล้วโครงสร้างของแรงจูงใจที่ผู้บงการได้กำหนดขึ้นมานั้น จะมีลักษณะโครงสร้างที่มีความเหมาะสม ในเชิงจิตวิทยา เพื่อทำให้บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนไปดำเนินกิจกรรมนั้นๆ แทนตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการตามจุดมุ่งหมายของผู้ที่บงการได้เป็นอย่างดี โครงสร้างของ แรงจูงใจของผู้บงการสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ

1) โครงสร้างของแรงจูงใจที่เป็นไปในเชิงบวก หรือได้รับประโยชน์จากการกระทำ (Carrot)

2) โครงสร้างของแรงจูงใจที่เป็นไปในเชิงลบ หรือเสียผลประโยชน์จากการกระทำ (Stick) ส่วน Rent Seeking ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึง การกระทำ กิจกรรม และวิธีการต่างๆ ที่จะพยายามคงสภาพ สร้างขึ้น และโอนส่วนเกินที่เป็นผลตอบแทนที่สูงกว่าปกติในแต่ละประเภท นอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าว ยังบ่งบอกถึงการแสวงหาส่วนเกินที่อยู่ในรูปแบบที่ถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายก็ได้ เช่น การให้สินบน และการลอบบี้ เป็นต้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการแทรกแซงโดยผู้ที่มีอำนาจหรือรัฐบาล เป็นการสร้าง หรือบิดเบือนราคา หรือบิดเบือนกลไกตลาด เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ทำให้ผู้ที่ได้รับผลตอบแทนจะพยายามรักษาสภาพดังกล่าวเอาไว้ให้ได้ยาวนานที่สุดโดยวิธีการต่างๆ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการทุจริตคอร์รัปชันของทฤษฎีหลัก - ตัวแทน นั้น มีตัวแสดงอยู่ 3 กลุ่ม คือ หัวหน้า ตัวแทน และผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ หัวหน้า (Principal)

หมายถึง ตัวบุคคล องค์กร และประชาชนที่เข้าไปมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานระดับสูงในรัฐบาล ตัวแทน (Agent) เป็นข้าราชการที่รับการมอบหมายให้ดำเนินการกิจในนามของหัวหน้า หรือการให้ดำเนินงานแทนหัวหน้า ตัวแทนต้องอาศัยอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ยิ่งปัญหานั้นมีขอบเขต กว้างขวางมากเท่าไรตัวแทนก็ต้องใช้อำนาจในการวินิจฉัยสั่งการเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่ต้องอยู่ ภายใต้เงื่อนไขที่หัวหน้าสามารถควบคุมการทำงานของตัวแทนได้ และ ผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ (Client) ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือองค์กรก็ได้ได้เข้ามามีส่วนได้เสียจากการดำเนินงานของตัวแทน รูปแบบของ การปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกลุ่มนี้มีหลายรูปแบบ แต่ทฤษฎีของ Klitgaard ได้ให้ความหมายของการทุจริตคอร์รัปชันในแง่ที่แตกต่างกันระหว่างผลประโยชน์ของหัวหน้ากับผลประโยชน์ของตัวแทน Klitgaard กล่าวว่า “การทุจริตคอร์รัปชันจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อตัวแทนไม่ซื่อสัตย์ต่อผลประโยชน์ของหัวหน้า” ซึ่งทฤษฎีนี้มุ่งเน้นในเรื่องผลประโยชน์และกลไกการตรวจสอบสถาบันทางการเมืองมากกว่าการกระทำของตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ทั้งข้าราชการและผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์) ข้อดี คือ ในแง่ของการ วิเคราะห์บางครั้งดูเหมือนว่ายังไม่มีคำตอบชัดเจนว่าใคร คือ หัวหน้า และใคร คือ ผู้ที่ตัวเป็นตัวแทนที่ต้องแสดงความรับผิดชอบจากการกระทำนั้นๆ (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2559, น. 69-71)

ทฤษฎีนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงโครงสร้างของแรงจูงใจ (Incentive Structure) ที่หัวหน้า (ผู้บงการ) ได้มอบให้ตัวแทนไปดำเนินการ ซึ่งตามทฤษฎีแล้วโครงสร้างของ แรงจูงใจที่หัวหน้ากำหนดขึ้นนั้น จะมีลักษณะของโครงสร้างที่เหมาะสม (Optimal) ในเชิงจิตวิทยา หรือรูปแบบของวัตถุ เพื่อที่จะให้ตัวแทนนั้นไปทำงานแทนตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการ หรือจุดมุ่งหมายของหัวหน้าได้เป็นอย่างดี โครงสร้างของแรงจูงใจของ หัวหน้านั้น สามารถจำแนกได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ (๑) โครงสร้างของแรงจูงใจที่เป็นบวก หรือได้ผลประโยชน์จากการกระทำ (Carrot) และ (๒) โครงสร้างของแรงจูงใจที่เป็นลบ หรือเสียผลประโยชน์จากการ กระทำ(Stick) (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549, น. 139)

8. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบความสัมพันธ์ของคนสองฝ่าย ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายที่อยู่เหนือกว่า คือฝ่ายที่มีทรัพยากรมากกว่าหรือมีอำนาจมากกว่าจะอยู่ในฐานะผู้รับอุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่า คือฝ่ายที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรืออำนาจต่อยกว่าจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์ ต่างฝ่ายก็ต่างมีการแสวงหาและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในลักษณะต่างตอบแทนตามเงื่อนไขที่มีต่อกัน ซึ่งระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีชื่อเรียกอื่นที่มีความใกล้เคียงกัน อาทิ ระบบเส้นสาย ระบบซุบซิบ ระบบเลือกที่รักมักที่ชัง ระบบวงศาคณาญาติหรือระบบเล่นพรรคเล่นพวก เป็นต้น (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2563, น. 8)

ความเป็นมาของระบบอุปถัมภ์ หรือ ที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า The Patron-Client System เป็นระบบที่อยู่ในสังคมจารีตนิยม ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย ฯลฯ ระบบอุปถัมภ์เกิดจากความเหลื่อมล้ำของมนุษย์ในแง่ทรัพย์สินคุณการ สถานะ และอำนาจ แต่ยังมีอีกส่วนหนึ่งซึ่งได้แก่จิตใจ ศีลธรรมและจริยธรรม ผู้อุปถัมภ์จะเป็นผู้อยู่ในฐานะเอื้ออำนวยประโยชน์ได้ทั้งในอำนาจทางการเมือง ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม และสำหรับบางกรณี ผู้อุปถัมภ์ คือ บุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือในคุณงามความดี สามารถให้ความรู้สึกที่ดีกับผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ มีลักษณะคล้ายเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ส่วนผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องอาศัยผู้อุปถัมภ์เพื่อผลประโยชน์ดังกล่าว รวมทั้งส่วนที่เป็นบวกในทางจิตใจ เป็นทั้งที่พึ่งในทางวัตถุและในทางจิตใจ (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2539, น. 47)

ส่วนในทางยุโรป คำเรียกขานว่า “ผู้อุปถัมภ์”(Patron) เป็นคำที่มาจากภาษาสเปน หมายถึง บุคคลผู้มีอำนาจ สถานภาพ ฉันทานุมัติ และอิทธิพล คำนี้อาจใช้เรียกนายจ้างหรือผู้สนับสนุนการจัดพิธีกรรมต่างๆ และแม้กระทั่งนักบุญองค์อุปถัมภ์ โดยบุคคลเหล่านี้จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้ที่มีอำนาจด้อยกว่าหรือเป็น “ผู้รับอุปถัมภ์” (Client) ที่ต้องการความช่วยเหลือและการป้องกัน ซึ่งผู้อุปถัมภ์ให้ประโยชน์โดยหวังจะได้ประโยชน์ตอบแทนในรูปของสินค้า ความภักดี การสนับสนุนทางการเมืองและบริการในรูปแบบต่างๆ จากผู้รับอุปถัมภ์ของตน อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือ ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ฝ่ายหลังมักเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะโดยคำจำกัดความแล้ว ผู้รับอุปถัมภ์เป็นผู้ที่อ่อนแอกว่าทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง แม้ว่าผู้อุปถัมภ์อาจจะต้องอาศัยผู้ได้รับอุปถัมภ์ของตนของตนอย่างเป็นกลุ่มก้อนในบางสถานการณ์เช่น การหาเสียงเลือกตั้ง หรือกรณีพิพาทที่มีการแบ่งกันเป็นพวกเป็นก๊กเป็นเหล่า ทั้งนี้ แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ จะมีประวัติยาวนานก็ตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากเจริญเติบโตของระบบศักดินาในยุโรปตะวันตก ซึ่งความสัมพันธ์ส่วนตัวและการฝากตัวเป็นผู้รับอุปถัมภ์ระหว่างเจ้าของที่ดินกับชาวนา ได้กลายมาเป็นรากฐานของการจัดระเบียบองค์กรทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองภายใต้ระบบศักดินา ข้อผูกพันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เป็นพื้นฐานของระบบเช่าที่นาและการผลิตทางการเกษตรและยังคงมีอยู่ในชนบททั่วไป แม้ว่าระบบศักดินาที่แท้จริงจะสูญสลายไปแล้ว แต่ประโยชน์ของระบบอุปถัมภ์ยังมีผลให้เจ้าของที่ดินสามารถใช้แรงงานราคาถูก การส่งเสริมระบบดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการลดค่าใช้จ่ายในระบบการเพาะปลูกขนาดใหญ่ ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วก็คือ ระบบทุนนิยมที่เชื่อมโยงกับระบบการค้าในระดับโลก (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559, น. 6)

8.1 ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

8.1.1 ความเป็นมาของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบหนึ่งที่มีความเป็นมาและพัฒนาการมาอย่างยาวนาน ร่วมกับสังคมไทยมาตั้งแต่เริ่มแรก โดยระบบความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่าย ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่า คือมีทรัพยากรมากกว่าหรือมีอำนาจมากกว่าจะอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่า คือ ผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรือมีอำนาจน้อยกว่าจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์ ต่างฝ่ายต่างมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันในลักษณะต่างตอบแทน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ดำรงอยู่ได้ไม่ใช่เพียงเพราะต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์เท่านั้น แต่ต้องมีอุดมการณ์ที่ช่วยจรรโลงความสัมพันธ์นี้ไว้ ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยเริ่มมีขึ้นในระบบสังคมและแพร่กระจายไปสู่ระบบการเมือง ผ่านทางชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการอุปถัมภ์ระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองด้วยกันหรือระหว่างชนชั้นนำทางเศรษฐกิจด้วยกันแต่ในระยหลังนี้จะเห็นได้ว่าการพัฒนาของระบบอุปถัมภ์โดยเป็นการอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองกับชนชั้นนำทางเศรษฐกิจด้วย (อำพัน ฅนอมงาม, 2564)

8.1.2 ระบบอุปถัมภ์กับวัฒนธรรมแบบไทย

วัฒนธรรมแบบไทยมองว่าระบบอุปถัมภ์เป็นความเชื่อของคนไทยในเรื่องบุญกรรมและเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้ที่เกิดมาท่ามกลางเงินทอง มีทรัพย์สิน อำนาจวาสนา เป็นเพราะกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันด้วยเหตุที่บุญบารมีที่สะสมไว้แต่ปางก่อนแตกต่างกัน ทำให้คนไทยยอมรับความแตกต่างในฐานะที่ลดหลั่นกันเป็นชั้นๆ ว่าเป็นสิ่งธรรมชาติและธรรมดา และยึดถือความแตกต่างเป็นหลักสูงต่ำของฐานะตำแหน่งในการจัดระเบียบสังคม คือ ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ – ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่ – ลูกน้อง ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เองที่เราเรียกว่า ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์จะมีส่วนได้เปรียบในความสัมพันธ์ เพราะผู้อุปถัมภ์สามารถเลือกได้ว่าจะให้ความอุปถัมภ์แก่ใครและกำหนดว่าผู้รับอุปถัมภ์จะต้องให้บริการอะไรตอบแทน

วัฒนธรรมแบบไทยยอมรับความแตกต่างในเรื่องฐานะของบุคคล การเน้นการพึ่งพาผู้อื่นและการยึดมั่นตัวบุคคล ยังคงมีอิทธิพลต่อการปกครองไทยในปัจจุบัน ข้าราชการจำนวนไม่น้อย มีความรู้สึกว่าเป็นนายของประชาชน เหมือนดังเช่นมูลนาย (หมายถึงในสมัยก่อนไพร่จะต้องสังกัดมูลนายคนใดคนหนึ่ง หรือนายเดิมที่สังกัดอยู่) เป็นนายของพวกไพร่ ทั้งที่ตามแนวคิดของระบบราชการสมัยใหม่ ข้าราชการไม่ได้เป็นนายของประชาชน หากแต่เป็นผู้นำบริการต่างๆ ของรัฐไปสู่ประชาชน ภายใต้ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ โดยข้าราชการ จะได้รับเงินเดือนเป็นผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน เงินเดือนเหล่านี้ได้จากภาษีอากรของประชาชน ข้าราชการจึงมีฐานะรับใช้ประชาชน แต่ในทางปฏิบัติกลับมิได้เป็นเช่นนั้น ข้าราชการกลับรู้สึกว่าคุณ

เป็นนายของประชาชน และทางฝ่ายประชาชนเองมีความรู้สึกต่อข้าราชการดั่งเป็นมูลนายของตน มีความกลัวเกรง นอบน้อม และเคารพเชื่อฟัง ระบบราชการจึงมีอิทธิพลในการควบคุมความคิด และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน เหมือนระบบไพร่เคยควบคุมวิถีชีวิตและความคิดอ่านของพวกไพร่ในสังคมสมัยเก่า ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการผู้ใหญ่และข้าราชการผู้น้อยภายในระบบราชการก็ได้รับอิทธิพลลักษณะความสัมพันธ์ของระบบไพร่อยู่ไม่น้อย ระบบราชการไทยยังยึดมั่นในความผูกพันกันเป็นเชิงส่วนตัวตามลักษณะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ มากกว่าจะมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการตามระเบียบที่ได้วางไว้ และมีแนวโน้มว่าจะปฏิบัติราชการตามคำสั่งของหัวหน้าโดยไม่มีการโต้แย้งและไม่มีความคิดริเริ่มใดๆ เหมือนดั่งเช่นมูลนายระดับล่างปฏิบัติต่อมูลนายระดับสูงในสังคมสมัยเก่า

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย คือ ค่านิยมของสังคมไทยในเรื่อง “ผู้ใหญ่ – ผู้น้อย” “การขอความช่วยเหลือ ความคุ้มครอง” “การฝากเนื้อฝากตัว” กับผู้ใหญ่หรือผู้มีฐานะสูงกว่า เมื่อผู้น้อยไปหาผู้ใหญ่มักมีของกำนัล เพื่อให้ผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ตนเองต้องการ ดังนั้น สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่เน้นและยอมรับความแตกต่างในเรื่องของฐานะของบุคคล การที่คนในสังคมไทยประยุกต์เอาระบบอุปถัมภ์มาใช้ ถ้าพิจารณาในกรอบศีลธรรมหลายๆกรณีกลายเป็นการฉกฉวยประโยชน์ สร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค อันเป็นค่านิยมที่สังคมไทยยอมรับนับถือมากขึ้นในหลักประชาธิปไตย แต่รากฐานของสังคมไทยมิใช่สังคมที่เชื่อว่าเกิดมาเสมอภาค เป็นสังคมที่เชื่อในกฎแห่งกรรม ทำให้มีการกำหนดช่วงชั้นทางสังคมไว้ให้ผู้ที่อยู่ในฐานะสูงถือว่าเป็นผู้มีบุญ ผู้อยู่เบื้องล่างเป็นผู้มีกรรม ทำให้ต้องวิ่งเข้าหาผู้มีบุญที่มีอำนาจเพื่อให้ความช่วยเหลือตน (ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, 2538, น. 102)

8.1.3 ลักษณะของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

ความสัมพันธ์ทางสังคมของไทย มีลักษณะแบบอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ดังนี้ จึงสามารถแยกระบบอุปถัมภ์ออกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1) *ระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ* นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทยตามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส (พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย) กับญาติผู้น้อย (น้อง ลูก หลาน เหลน) เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจน และน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุด

2) *ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย* ความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนสถานศึกษาและเพื่อนตาย เป็นต้น ความคาดหวังระหว่างเพื่อนมีความลึกซึ้งและมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทยคาดหวังต่อกันและกันมากกว่า ความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมความช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือการที่

เพื่อนซึ่งมีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนผู้ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ฉันเพื่อนก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นจนถึงขั้นกลายเป็นญาติสนิทกันก็ได้ เพื่อนผู้ที่ได้รับความอุปถัมภ์ทางด้านวัตถุก็จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี การรู้จักบุญคุณคอยป้องกันเพื่อนผู้อุปถัมภ์ด้วยวิธีการต่างๆ ตามสติปัญญาและความสามารถที่ตนมีอยู่การตอบแทนบุญคุณบางครั้งก็แสดงออกด้วยการนำสิ่งเล็กๆ น้อยๆ มาให้ในโอกาสอันควร

3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐหรือของเอกชนก็ตาม มักจะถูกลงในแง่ผลตอบแทนว่าระบบอุปถัมภ์ทำให้ระบบบริหารขาดประสิทธิภาพ ซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่บ้าง การใช้ระบบอุปถัมภ์มากเกินไปอาจจะทำให้เกิดความระส่ำระสาย เกิดการเสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานที่อยู่นอกวงอุปถัมภ์ได้เช่นกัน

4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนน้อยกว่าแบบอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ลักษณะอื่นๆ ของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีครบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์ และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์ สำหรับสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพหรือข้ามอาชีพนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มข้าราชการกับพ่อค้า และกลุ่มนักรบเมืองกับชาวไร่ชาวนา การอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการกับพ่อค้า เป็นไปในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุระหว่างกัน คือ ฝ่ายข้าราชการจะอำนวยความสะดวกประโยชน์บางประการให้แก่ พ่อค้า นักธุรกิจ ซึ่งเป็นฝ่ายทดแทนบุญคุณหรือตอบแทนด้วยการให้เงินทองหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น ส่วนความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มนักรบเมืองกับชาวไร่ชาวนา จะเห็นได้ชัดเจนมากในช่วงระยะ ใกล้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักรบเมืองนั้นมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าชาวไร่ชาวนา และบุคคลเหล่านี้ต้องการคะแนนเสียงจากชาวไร่ชาวนา แต่ชาวไร่ชาวนาผู้มีความยากจนต้องการความช่วยเหลือทางด้านวัตถุจาก นักรบเมืองไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ ถนนหนทาง หรือทรัพย์สินเงินทองอย่างอื่น (สนิท สมัครงการ, 2533, น. 27)

8.2 แนวคิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเมือง

ในประเทศไทยระบบอุปถัมภ์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาจากระบบไพร่ฟ้าและระบบศักดินา ซึ่งเป็นการจัดระเบียบทางสังคมในสมัยจารีตของไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา ระบบไพร่ฟ้าและระบบศักดินากลายมาเป็นโครงสร้างในการจัดระเบียบชนชั้นในสังคมที่ยังมีอิทธิพลแฝงอยู่ในโครงสร้างสังคมไทยปัจจุบัน ระบบอุปถัมภ์เป็นผลมาจากความเชื่อของสังคมไทยที่ว่า ผู้ที่เกิดมาท่ามกลางเงินทองมีทรัพย์สินอำนาจวาสนาเป็นเพราะกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน ฐานะการอยู่ไม่เท่าเทียมกันด้วย เหตุที่บุญบารมีที่ได้สะสมไว้แต่ปางก่อนแตกต่างกัน ทำให้คนไทยยอมรับความแตกต่างในฐานะ ตำแหน่งที่ลดหลั่นเป็นขั้นๆ ว่าเป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติและธรรมดา และยึดถือความแตกต่างเป็นหลัก สูงต่ำของฐานะตำแหน่งในการจัดระเบียบทางสังคมความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่าย คือ ความสัมพันธ์แบบ

ผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ (Patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (Client)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้รับอุปถัมภ์ยอมรับสถานภาพของตนที่อยู่ด้อยกว่าผู้อุปถัมภ์ อาจแยกความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ตามคำนิยามของสังคมในการที่ผู้รับอุปถัมภ์จะยอมรับ ดังนี้

1) ระบบบิดาอุปถัมภ์ (Patrimonial) เป็นความสัมพันธ์ในระบบสังคมปิดแบบบิดาอุปถัมภ์ที่มีการใช้อำนาจ กตจี และทำหน้าที่คล้ายๆ ครอบครัวขยายที่หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้รับผิดชอบในสวัสดิการของผู้ที่อยู่ใต้อำนาจของตน ซึ่งรวมทั้งครอบครัวของข้าทาสและแรงงานอิสระในสถานการณ์แบบนี้ รัฐบาลกลางไม่เข้มแข็งและชุมชนอยู่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยวความสัมพันธ์แบบระบบบิดาอุปถัมภ์จึงเป็นทางเลือกของผู้รับอุปถัมภ์ที่ต้องการความคุ้มครองจากผู้ที่มีอำนาจ และในทางกลับกันผู้ที่สามารถให้ความคุ้มครองได้ย่อมต้องได้รับการยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากทางการเมืองจากผู้รับอุปถัมภ์เช่นกัน

2) ระบบการใช้อำนาจกตจีบางครั้งผู้อุปถัมภ์จะใช้การกตจีควบคุมผู้รับอุปถัมภ์มากขึ้นหากผู้รับอุปถัมภ์มีการต่อต้านซึ่งโดยมากจะมาจากความไม่พอใจในสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์มีการใช้การบังคับข่มขู่ อีกทั้งผู้รับ อุปถัมภ์ยอมรับค่านิยมที่สร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจนั้นๆ เพราะระบบอุปถัมภ์ยังคงอยู่ได้ ด้วยกลไกบางอย่าง เช่น การให้งานทำ สวัสดิการหรือความคุ้มครองที่ทำให้ผู้รับอุปถัมภ์มีระดับชีวิตที่พออยู่ได้ อีกทั้งข้อจำกัดในการติดต่อกับโลกภายนอก ทำให้โครงสร้างสังคมมีการ เปลี่ยนแปลงน้อยมาก (พระครูวาทิธรรมวิเศษ และคณะ, 2563, น. 67- 68) (อ้างอิงจากอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2554)

ระบบอุปถัมภ์นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สนับสนุนอยู่ 2 ประการ ได้แก่ ระดับการติดต่อกับโลก ภายนอกมีมากขึ้น และการพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ของผู้รับอุปถัมภ์มีการลดระดับน้อยลง ซึ่งปัจจัยทั้งสองอย่างทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะกระทบกระเทือน และจะมีผลให้การใช้วิธีการกตจีของผู้อุปถัมภ์จะรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น การวิเคราะห์ระบบอุปถัมภ์ส่วนมากจึงเน้น บทบาท

จะเห็นได้ชัดว่าระบบอุปถัมภ์นั้นได้แสดงให้เห็นว่าสังคมเน้นตัวบุคคลเป็นสำคัญมากกว่าระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ทำให้เกิดสภาพของการขาดวินัยในตัวเองให้ความสำคัญแก่มิตรและพวกพ้องของตน ส่งผลให้กฎหมายที่ตราขึ้นนั้นไร้ความหมายตราปดที่ผลประโยชน์และความสัมพันธ์สำคัญกว่าความถูกต้องตามกฎระเบียบทางสังคม

9. ประวัติพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ภูมิลำเนาและประวัติส่วนตัวของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เดิมชื่อ สมบุญ เกิดเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2465 เป็นบุตรของจอมพลผิน ชุณหะวัณ และท่านผู้หญิงวิบูลลักษณ์ ชุณหะวัณ สมรสกับท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัณ (โสพจน์) มีธิดาและบุตร 2 คน คือ

1. คุณวาลี ชุณหะวัณ
2. คุณไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ

คุณวาลี สมรสกับ นายวีระ หงษ์ประภาส มีธิดา 1 คน คือ คุณปวีณา หงษ์ประภาส พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีพี่น้อง 5 คน คือ

1. คุณหญิงอุดมลักษณ์ ศรียานนท์ เป็นภรรยา พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีธิดา 1 คน คือ นางสาวผ่องลักษณ์ สมรสกับ ดร.สุธี ประศาสน์วินิจัย มีบุตร - ธิดา 3 คน คือ

คุณลักษณ์ ประศาสน์วินิจัย

คุณธารี ประศาสน์วินิจัย

คุณนา ประศาสน์วินิจัย

2. นางพร้อม ทัพพะรังสี เป็นภรรยา นายอรุณ ทัพพะรังสี อดีตอธิบดีกรมบัญชีกลาง มีบุตร 3 คน คือ

ร้อยเอกกมล ทัพพะรังสี

นายกร ทัพพะรังสี

นายอมรพิชญ์ ทัพพะรังสี

ร้อยเอกกมล ทัพพะรังสี ทำการสมรสกับ ชื่นจิต (จันทร์เบกษา) มีธิดา 2 คน คือ

คุณชื่นกมล ทัพพะรังสี

คุณจงกมลกาญจน์ ทัพพะรังสี

3. ท่านผู้หญิงเจริญ อติเรกสาร ภรรยา พลตรีประมาณ อติเรกสาร (ยศในขณะนั้น) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย มีบุตร 3 คน คือ

นายป้องพล อติเรกสาร

ร้อยตรียงยศ อติเรกสาร (ปี พ.ศ.2506)

นายวีรพล อติเรกสาร

นายป้องพล อติเรกสาร สมรสกับ จิตติมา (สังขะทรัพย์) ปัจจุบัน บรรทัดฐาน

ร้อยตรียงยศ อติเรกสาร สมรสกับ วรณวิมล (จินวาลา)

4. พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สมรสกับท่านผู้หญิงบุญเรือน (โสพจน์) มีบุตรและธิดา 2 คน คือ

คุณวาทินี ชุณหะวัณ

คุณไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ

คุณวาทินี ชุณหะวัณ สมรสกับ นายวีระ หงส์ประภาส มีธิดา 1 คน คือ คุณปวีณา หงส์ประภาส

5. นางพรสม เชี่ยวสกุล เป็นภรรยา นายเฉลิม เชี่ยวสกุล รองผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีบุตรและธิดา 3 คน คือ

คุณเฉลิมพร เชี่ยวสกุล

คุณเฉลิมพงษ์ เชี่ยวสกุล

คุณเฉลิมชาติ เชี่ยวสกุล

คุณเฉลิมพร เชี่ยวสกุล สมรสกับ ร้อยโทวรพัฒน์ อรรถยุกติ (พ.ศ.2506)

(นฤมิตร พระนาครี, 2541, หน้า 7-9)

9.1 ประวัติทางการศึกษา

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับการศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนเบญจมราชาทิศ ราชบุรี ต่อมาเมื่ออายุ 7-8 ปี ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนเสนาบ่ารุง และต่อมาได้ศึกษาต่อโรงเรียนประจำที่ สุรวงศ์ (สมชัย ฉัตรพัฒนศิริ, 2541, น. 5.)

พลเอกชาติชาย สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 จากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ พลเอกชาติชายจึงได้เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและสำเร็จการศึกษาใน พ.ศ. 2483 และต่อมาก็ได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนทหารม้าบางกระบือ ซึ่งเป็นกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ สำเร็จการศึกษาใน พ.ศ. 2489 ต่อมาก็ได้ศึกษาต่อที่โรงเรียนยานเกราะ กองทัพบก รัฐเคนตักกี สหรัฐอเมริกา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาใน พ.ศ. 2491 (มณีรัตน์ ธรรมพัฒนากุล, 2535, น. 22)

9.2 ประวัติการทำงาน

พลเอกชาติชาย รับราชการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2483 ในตำแหน่งผู้บังคับหมวดกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ ประจำกรมเสนาธิการทหารบก ต่อมาใน พ.ศ. 2492 ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งรองผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา และกลับมาเป็นผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ รองผู้บังคับการโรงเรียนยานเกราะ และผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ 2 และผู้บังคับการโรงเรียนยานเกราะ

ในปี พ.ศ. 2501 ได้ถูกเหตุการณ์ทางการเมืองผันแปรชีวิต จึงถูกส่งตัวไปเป็นอุปทูต อัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็ม ประจำประเทศอาร์เจนตินา และเอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจ

เต็ม ประจำประเทศออสเตรเลีย ตุรกี สำนักวาติกัน และเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2515 พลเอกชาติชาย เดินทางกลับประเทศไทย เข้ารับตำแหน่ง อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งนับเป็นตำแหน่งสุดท้าย ในฐานะข้าราชการประจำ ต่อมาในปลายปี พ.ศ. 2515 พลเอกชาติชาย ได้รับการแต่งตั้งเป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในคณะรัฐมนตรีคณะที่ 32 ของไทย ที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี และหลังจากนั้น พลเอกชาติชาย จึงได้เข้าสู่การเมืองอย่างเต็มตัว (ธนภัทร ศรีกุลชัยภัทร, 2552, น. 20 – 21.)

9.3 บทบาททางการเมืองยุคแรก

พลเอกชาติชาย มีส่วนร่วมในการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2490 โดยเป็นหนึ่งในกำลังทหารที่บุกไปทำเนียบทำช่าง เพื่อทำการควบคุมตัว นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรี โดยขณะนั้นมีอายุ 27 ปี และการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2494 ตามบิดา คือ จอมพลผิน ชุณหะวัณ ผู้เป็นหัวหน้าในการรัฐประหารทั้งสองครั้งนี้ โดยขณะมียศเพียงแค่ร้อยเอกเท่านั้น หลังจากนั้นเริ่มบทบาททางการเมืองอย่างแท้จริงในรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ด้วยตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 พลเอกชาติชาย ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา พลเอกชาติชาย และได้เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีอีกหลายสมัย ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และรองนายกรัฐมนตรี โดยได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามลำดับดังนี้

พ.ศ. 2515 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. 2517 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. 2518 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2519 ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช จนกระทั่งพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากนายกรัฐมนตรียลาออก และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม อีกสมัยหนึ่ง แต่ดำรงตำแหน่งเพียง 12 วัน และได้เข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณเพียงวันเดียวก็ต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากการรัฐประหารของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่

พ.ศ. 2523 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

พ.ศ. 2529 รองนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2531 หัวหน้าพรรคชาติไทย

พ.ศ. 2531 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พ.ศ. 2531 ถูกยึดอำนาจการปกครองโดย คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ พลเอกสุจินดา คราประยูร พลอากาศเอกเกษร โจนนิน และพลเอกอิสระพงศ์ หนุนภักดี

9.4 การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2531 และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอีกตำแหน่งหนึ่ง มีการปรับคณะรัฐมนตรี 1 ครั้งเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2533 ได้ดำรงตำแหน่งในฐานะนายกรัฐมนตรี เป็นระยะเวลารวมประมาณ 2 ปีครึ่ง

ผลงานที่โดดเด่นมากของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ได้แก่ การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะใน กลุ่มอินโดจีน เช่น การประสานงานให้มีการเจรจา ร่วมระหว่างเขมร 4 ฝ่าย เพื่อยุติการสู้รบ และสนับสนุน ให้มีการจัดตั้งรัฐบาลประเทศกัมพูชาภายใต้ การนำของ สมเด็จสีหนุขึ้น นโยบายต่างประเทศของ รัฐบาลพลเอกชาติชาย มีชื่อเรียกที่รู้จักกันอย่าง แพร่หลายคือ นโยบาย "เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า"

ทางด้านเศรษฐกิจ ได้อนุมัติโครงการเพื่อให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานในหลายโครงการ เช่น โครงการโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมาย โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง ทะเลภาคใต้ โครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และโครงการทางด่วนยกระดับ ตัวเลขความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงนั้น ร้อนแรงถึงกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ต่อปี กระทั่งมีการคาดหมายโดยทั่วไปว่าประเทศไทยจะเป็น "เสือตัวที่ 5" ของเอเชีย (Fifth Asian Tiger) ต่อจาก "4 เสือเศรษฐกิจของเอเชีย" คือ เกาหลีใต้ ฮองกง สิงคโปร์ และไต้หวัน

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีชื่อที่เรียกเป็นที่รู้จักทั่วไปว่า "น้ำชาติ" มีคำพูดติดปาก เมื่อให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า "No Problem" หมายถึง "ไม่มีปัญหา" จนเป็นที่จดจำได้ทั่วไป ซึ่ง ศิลปินเพลง แอ๊ด คาราบาว ได้นำไปประพันธ์เป็นเพลงล้อเลียนการเมืองชื่อ "โนพลอมแพลม"

การบริหารงานของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เริ่มประสบปัญหาในช่วงท้าย ของวาระการดำรงตำแหน่ง เมื่อถูกโจมตีว่ามีการทุจริต หาผลประโยชน์ในโครงการลงทุนของรัฐ จนมี คำกล่าวโจมตีการทำงานของคณะรัฐมนตรี รัฐบาลพลเอกชาติชายว่าเป็น "บุฟเฟต์คาบิเนต" ขณะที่ การทำงานของสภาผู้แทนราษฎร ที่มีสัดส่วน ส.ส. ฝ่ายรัฐบาล เป็นจำนวนมากก็ถูกโจมตีว่ามีสภาพ เป็น "เผด็จการรัฐสภา" พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ บริหารประเทศจนถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ก็ถูกยึดอำนาจการปกครองโดย คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำ ของ พล.อ. สุนทร คงสมพงษ์ พล.อ. สุจินดา คราประยูร พล.อ. เกษร โจนนิน และพล.อ. อิสระพงศ์ หนุนภักดี ที่ต่อมานำไปสู่เหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ในปี พ.ศ.2535 (เว็บไซต์thaigov. 2565)

9.5 การกำเนิดกลุ่มราชครู

กลุ่มราชครู เรียกตามที่อยู่ของผู้นำกลุ่มคือ จอมพลผิน ชุณหะวัณ ที่ซอยราชครู ถนนพหลโยธิน กลุ่มราชครูนับเป็นกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองโดยพฤตินัยมาตั้งแต่ภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2490 (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2553, น. 4)

กลุ่มราชครูเป็นกลุ่มทางการเมืองที่เกาะกลุ่มกันในวงศาคณาญาติ ซึ่งจอมพลผิน ชุณหะวัณและบุตรเขยทั้งสอง คือ พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ และ พ.ต.ประมาณ อติเรกสาร เข้าร่วมในคณะรัฐประหาร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นการยึดอำนาจรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ และเป็นนิवासสถานที่ตั้งของจอมพล ผิน ชุณหะวัณ และญาติใกล้ชิดอีกหลายครอบครัว บรรดาสมาชิกซอยราชครู หลักๆ ประกอบด้วย ประกอบด้วย จอมพลผิน ชุณหะวัณ, พล.อ.เผ่า ศรียานนท์, เฉลิม เขียวสกุล, อรุณ ทัพพะรังสี, พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ซึ่งอำนาจ-อิทธิพลก็ครอบคลุมทุกด้านทั้งทางทหาร ด้านการเมือง และด้านธุรกิจ (นฤมิตร พระนาศรี, 2541, น. 16)

หลังเดือนพฤศจิกายน ปี 2490 อำนาจในการปกครองทางการดูแลบ้านเมืองเริ่มมาอยู่ที่กลุ่มนี้ และแข็งแกร่งขึ้นเป็นลำดับ เมื่อ พล.ต.อ. เผ่า เป็นอธิบดีกรมตำรวจด้วย (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2560, น. 49-50) ซึ่ง พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ อดีตนายทหารบกที่เบนเข็มไปรับราชการตำรวจ ในระยะแรก จอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้ากลุ่ม แต่เพราะความสนใจในธุรกิจของจอมพลผินมากกว่า เลยทำให้ พล.ต.อ. เผ่า มีอำนาจมากขึ้น โดยฐานอำนาจนี้คือตำรวจ และในช่วงเวลาที่ พล.ต.อ. เผ่า ดำรงตำแหน่ง ก็ได้ปรับปรุงราชการตำรวจเสียใหม่ เช่น การกำเนิดตำรวจเหล่าต่างๆ เช่น ตำรวจน้ำ, ตำรวจพลร่ม, ตำรวจม้า, ตำรวจจรดถัง โดยมีเหล่า “ตำรวจแหวนอัศวิน” จึงทำให้นักวิชาการตั้งข้อสังเกตว่า พล.ต.อ. เผ่า มีความพยายามที่จะสร้าง “รัฐตำรวจ” ขึ้น เพื่อคานอำนาจกับกองทัพ

ในช่วงเวลานั้น “กลุ่มราชครู” ถือว่ามีบทบาทอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบทบาททางการเมือง เพราะเมื่อมีการจัดตั้งพรรคการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็คือ พรรคเสรีมนังคศิลา ขึ้นในปี 2498 พล.ต.อ. เผ่า ในฐานะหัวหน้ากลุ่มราชครู ก็มีบทบาทในฐานะเลขาธิการพรรค ซึ่งเลขาธิการพรรค คือคนที่ต้องดูแลเรื่องต่างๆ การใช้สายสัมพันธ์ทั้งทางธุรกิจและราชการ ซึ่ง พล.ต.อ. เผ่า มีครบ จึงกลายเป็น “หมายเลขสอง” รองจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม (เว็บไซต์ว้อยซ์ออนไลน์, 2564)

นอกเหนือจากตำแหน่งรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาล จนถึงปี 2498 กลุ่มที่อิงกองทัพเป็นฐานอำนาจ ก็ได้หันไปดำเนินก่อตั้งพรรคการเมือง คือพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินการทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งโดยที่คนสำคัญของกลุ่มได้แก่ พล.ต.อ.เผ่า ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค ที่มีอำนาจคุมพรรคได้จริงแม้จะยังไม่มีการเลือกตั้ง (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2560, น. 49-50)

ต่อมาเมื่อเกิดรัฐประหาร 16 กันยายน พ.ศ.2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และคณะทหารได้ล้มรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กวาดล้างอำนาจทางทหาร และอำนาจทางการเมืองของกลุ่มราชครูออกไป ผู้นำกลุ่มของราชครูต้องพ้นจากตำแหน่งสำคัญทางทหารและทางการเมือง บางคนต้องลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ ในช่วงเวลานั้น ทางกลุ่มราชครู จึงหันไปทุ่มพลังดำเนินการทางการเมือง (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2560, น. 7)

ต่อมาเมื่อพรรคเสรีมนั่งคิลาพลัดท่าทางการเมือง และคณะทหารชุดใหม่ภายใต้การนำของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งเป็นผู้นำ “กลุ่มสี่เสา” อันเป็นฝ่ายตรงข้ามของกลุ่มในคณะรัฐประหารและในพรรคเสรีมนั่งคิลา ได้ทำการยึดอำนาจ และสามารถครองอำนาจรัฐได้ กลุ่มราชครูจึงหมดบทบาททางการเมืองไป (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2533, น. 4)

9.6 การมีฐานธุรกิจของกลุ่มราชครู

กลุ่มราชครู ได้มีการสร้างฐานเศรษฐกิจได้อย่างมั่นคง ซึ่งสร้างฐานเศรษฐกิจของกลุ่มราชครู นั้นมีเหตุผล 2 ประการด้วยกันคือ การมุ่งหวังให้บริษัทต่างๆ เป็นฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มตน และขยายฐานการเมืองเพื่อสร้างธุรกิจของตนและกลุ่มให้เติบโต โดยการพึ่งพิงบรรดากลุ่มธุรกิจเหล่านี้จากการอาศัยผลกำไรที่บริษัทได้ลงทุนซึ่งจะเห็นได้ว่าบริษัทในเครือขายของกลุ่มราชครู มีการแตกแยกย่อยไปในหลายๆ ธุรกิจ ทำให้กลุ่มราชครูสามารถเข้าไปควบคุมกิจการใหญ่ๆ ของรัฐได้เกือบทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นบริษัทด้านการขนส่ง บริษัทที่ผลิตสินค้ารายใหญ่ชนิดผูกขาด บริษัทเกี่ยวกับการค้าสัตว์ บริษัทที่ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจการเงินการธนาคาร และภาคอุตสาหกรรม การดำเนินธุรกิจการค้าเช่นนี้ ทำให้บริษัทเหล่านี้ต่างทำรายได้และกำไรอันมหาศาล ให้แก่กลุ่มราชครู จึงทำให้กลุ่มของราชครู มีสถานะทางเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง มีทรัพย์สินจำนวนมาก นอกจากนี้กลุ่มราชครูมีการกำหนดนโยบายทำให้พ่อค้าชาวจีนปฏิบัติตามและต่อมาจึงตั้งบริษัทและดำเนินกิจการของตนเองได้อย่างครบวงจร ที่เป็นการให้บริษัทหนึ่งผลิตสินค้าป้อนให้บริษัทหนึ่งที่อยู่ภายใต้การบริหารของกลุ่มเดียวกันเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับผลิตผลที่ได้มา ทำให้กลุ่มราชครูไม่จำเป็นต้องพึ่งพากลุ่มธุรกิจอื่นอีกต่อไป เพราะมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ ที่มั่นคง และมูลค่าจำนวนมหาศาล และนอกจากนี้ยังสามารถใช้อำนาจทางการเมืองจัดการในทางธุรกิจเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและทรัพย์สินเหล่านั้นส่งผ่านต่อมายังทายาทผู้สืบทอดรุ่นลูกรุ่นหลานในลักษณะของการเป็นเจ้าของแต่ต่อยอดทางธุรกิจในด้านต่างๆ ต่อมา

9.7 ความสัมพันธ์ของพรรคชาติไทยกับกลุ่มราชครู

การที่กลุ่มราชครูต้องการที่จะสร้างฐานอำนาจทางการเมืองขึ้นมาอีกครั้งนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมสมาชิกเพื่อให้มีบทบาทและสถานภาพทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งปรากฏว่า

ได้มีการรวมของกลุ่มของสมาชิกกลุ่มราชครูในยุคหลัง โดยการรวมกลุ่มนั้นจะมีการสร้างพรรคการเมืองเพื่อเป็นศูนย์รวมอำนาจในการเข้ามาบีบบทบาททางการเมืองในนามพรรคชาติไทยดังนี้

พรรคชาติไทยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 โดยกลุ่มนักการเมืองชอยราชครู (พล.โยธินชอย 5) ที่เป็นเครือญาติกัน และเคยมีความใกล้ชิดกับพรรคเสรีมนังคศิลาในอดีต นำโดย พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร, พล.ต.ศิริ สิริโยธิน และพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงที่การเมืองไทยอยู่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 (สำราญทองแดง, 2552, น. 73)

พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่ได้ชื่อว่าเป็นพรรคของกลุ่มราชครู ซึ่งผู้นำกลุ่มราชครูในยุคที่สองคือพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และพลตรีประมาณ อติเรกสาร โดยเฉพาะพลตรีประมาณที่เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงทำให้มีความสนิทสนมกับนักธุรกิจมากมาก ซึ่งทั้งสองคนก็ได้รับอิทธิพลจากการทำธุรกิจและการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ ซึ่งส่งผลให้มีการต่อยอดการทำธุรกิจที่สืบต่อจากกลุ่มราชครูในยุคแรก ที่สามารถทำให้กลุ่มราชครูยังคงดำรงอยู่และขยายฐานทางเศรษฐกิจ จนสามารถสร้างให้กลุ่มราชครูมีอำนาจทางเศรษฐกิจและใช้อำนาจทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ไปสร้างอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองได้ ต่อมาสมาชิกของพรรคชาติไทย คือ พล.อ.ชาติชาย ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งพลเอกชาติชาย มีภูมิหลังและที่มาจากนักธุรกิจได้รับอิทธิพลจากการเป็นสมาชิกกลุ่มราชครู โดยมีการทำธุรกิจ ดังนี้

ธุรกิจเริ่มแรกที่ขึ้นชื่อที่สุดของ พลเอกชาติชาย คือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เอราวัณทรัสต์ ซึ่งเป็นการควบกิจการของ 2 บริษัท คือบริษัทเงินทุนเอราวัณทรัสต์กับบริษัทหลักทรัพย์เอราวัณ -ปฐมา แต่บริษัทหลักทรัพย์เอราวัณทรัสต์ก็ต้องยุติกิจการไป เมื่อปี 2535 หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ ราชอาณาจักรเงิน จนทำให้เกิดโครงการ ‘ทรัสต์ 4 เมษา’ และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เอราวัณทรัสต์ก็หลุดจากมือ พลเอกชาติชาย

นอกจากธุรกิจการเงินแล้ว อีกธุรกิจหนึ่งที่ พล.อ. ชาติชาย ดำเนินงานก็คือ การท่องเที่ยว โดย พล.อ. ชาติชาย ได้ก่อตั้ง บริษัท เอราวัณแอร์ ตั้งแต่ปี 2519 ด้วยทุนจดทะเบียน 100 ล้านบาท ธุรกิจที่ทำก็คือ เป็นเอเยนต์ขายตั๋วเครื่องบินให้กับสายการบินจีน (CAAC) ธุรกิจของเอราวัณแอร์กำเนิดขึ้นหลังจากการที่ พล.อ. ชาติชาย ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีภาพไทย - จีน ขณะเดียวกันก็ยังเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีนแผ่นดินใหญ่ในปี 2518 หลังจากที่ยุติความสัมพันธ์กันมานาน ผู้ถือหุ้นเอราวัณแอร์ครั้งนั้น ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง อาทิ นายดิถก มหาดำรงกุล แห่งกลุ่มสีทองพาณิชย์, วิจิตร ชวนะนันท์ เจ้าของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง, สุธชัย อัครกุล เจ้าของโรงแรมจอมสุรางค์ ที่จังหวัดนครราชสีมา และกำธร เหลืองอร่ามรัตน์ เจ้าของโรงสีใหญ่ที่สระบุรี

นอกจากนี้พลเอกชาติชาย ยังได้ตั้งบริษัท อินเตอร์มาร์ท ทราเวล เซอร์วิส ในปี 2527 ว่าเป็นเอเยนต์ขายตัวเครื่องบินให้กับสายการบินคูเวต แอร์เวย์ ซึ่งเป็นสายการบินด้วยความสัมพันธ์ของพลเอกชาติชาย กับราชวงศ์คูเวตนี้ทำให้คูเวตเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอย่างมากมาย อาทิ กิจการน้ำมันของ บริษัท คูเวตปิโตรเลียม หรือ กลุ่ม คิวเอท โดยในช่วงที่ พล.อ.ชาติชาย เป็นนายกรัฐมนตรี มีการผลักดันที่จะให้มีการตั้งโรงกลั่นน้ำมันของกลุ่มคิวเอทขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในโครงการเซาท์เทิร์นซีบอร์ด บริษัทอินเตอร์มาร์ท ลงทุนในบริษัทไทยแอร์พอร์ตกราวด์ เซอร์วิสเอส(แท็กส์)ซึ่งให้บริการในลานจอดของสนามบินดอนเมืองด้วย ซึ่งบริษัทนี้ พิทักษ์ อินทวิทย์นันท์ เป็นกรรมการ นอกจากนี้ กิจการอื่นๆ พล.อ.ชาติชาย ยังได้ตั้ง บริษัทเอราวัณอินเตอร์เนชั่นแนล ร่วมกับ นายกร ทัพพะรังสี แต่ไม่ได้ดำเนินกิจการใดๆ มากนัก

และในปี 2528 ได้จัดตั้ง บริษัทโทรแลทเทอรอล โค-ออปอเรชั่น ร่วมกับพิทักษ์กร และไพโรจน์ เปี่ยมพงศ์สานต์ เจ้าของกลุ่มบ้านฉางที่เมื่อ 10 กว่าปีก่อน ยังเป็นแค่นักธุรกิจระดับเล็กๆ แต่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับชวยราชครู โดยผ่านทางพ่อตาที่เป็นคนเก่าแก่ชวยราชครู ซึ่งในช่วงที่ พล.อ.ชาติชาย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ บริษัทต่างๆ เหล่านี้ได้มีการขยายกิจการอย่างมาก รวมไปถึงการเข้าไปถือหุ้นในโครงการต่างๆ หลายโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) ที่สมัยนั้นมี พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ เป็นผู้ว่าการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อ พล.อ.ชาติชาย ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี 2531 จึงได้ถอนตัวจากธุรกิจทั้งหมด (นฤมิตร พระนาศรี, 2541, น.44-46)

แม้ว่าพลเอกชาติชาย จะมีการวางมือจากการทำธุรกิจต่างๆ เมื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วนั้น แต่ความเป็นนักธุรกิจจากภูมิหลัง ตลอดจนประสบการณ์ของพลเอกชาติชาย ที่ผ่านมานั้น ทำให้ส่งผลต่อการขึ้นหรือทำให้พลเอกชาติชายมีความคิดในการดำเนินนโยบายที่เน้นทางด้านการลงทุน เน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจและธุรกิจเป็นอย่างมาก

การที่กลุ่มราชครูมีฐานทางเศรษฐกิจที่มั่งคั่งและมั่งคั่ง จนเรียกได้ว่าเป็นอันดับต้นๆ ของกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีทรัพย์สินมหาศาล เป็นมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในด้านของการคุ้มกันทางการเมืองโดยให้ฝ่ายการเมืองเข้าไปเป็นกรรมการบริหารบริษัทเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและการให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ของนายทุนขนาดใหญ่ในการดำเนินโครงการที่มีต่อคณะรัฐบาลที่กลุ่มราชครูดำรงตำแหน่งใน ณ ขณะนั้น ซึ่งถือเป็นการพึ่งพาอาศัยในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ที่มีผลต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน และการที่กลุ่มราชครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางธุรกิจจำนวนมากเช่นนี้ ย่อมที่จะทำให้คนของกลุ่มราชครู มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจและกิจการต่างๆ ทำให้มีผลสืบเนื่องเมื่อมาจนถึงกลุ่มราชครูรุ่นหลัง ซึ่งสมาชิกกลุ่มราชครูคนสำคัญที่ได้มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นอกจากตัวพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แล้วนั้น ยังได้มีพลตรีประมาณ อติเรกสาร ที่มีธุรกิจอยู่ในการ

ครอบครองเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีประสบการณ์ของการดำรงตำแหน่งในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งถือว่าเป็นนักธุรกิจคนสำคัญคนหนึ่งในขณะนั้น และต่อมาเมื่อได้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในสมัยพลเอกชาติชาย จึงส่งผลทำให้กลุ่มนักธุรกิจของกลุ่มราชครูเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มตัว

9.8 อุดมการณ์และนโยบายบริหารพรรคชาติไทย

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทย และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการปรับปรุงนโยบายพรรคชาติไทย ที่มุ่งเน้นการทำงานไปที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทและการพัฒนาภาคเกษตรกรรมเป็นสำคัญ เปลี่ยนแปลงเป็นการดำเนินนโยบายให้เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว มีคำขวัญสั้นๆ “จะทำสนามรบให้เป็นสนามการค้า” โดยใช้นโยบายสำคัญ คือ

- 1) การสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country หรือ NICs) โดยการส่งเสริมการลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในภาคต่างๆ
- 2) การสร้างความสัมพันธ์ไมตรีกับกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) และประเทศกลุ่มอินโดจีน คือ พม่า ลาว เขมร และเวียดนาม ทำการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคแถบนี้
- 3) การสร้างความสามัคคีภายในชาติ ส่งเสริมและรักษาความมั่นคงของชาติ ตลอดจน การยกระดับ ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีงานทำและส่งเสริมพัฒนาการผลิตภาคเกษตรกรรม เป็นต้น (วิณา เรื่องสกุล, 2533 น. 111)

10. วรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โชคชัย หาญนิมิตกุล (บทคัดย่อ, 2545) วิจัยเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างอำมาตยาธิปไตยกับ ธนาธิปไตยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเสื่อมคลายลงของระบอบอำมาตยาธิปไตยและการกำเนิดขึ้นของระบอบธนาธิปไตยในการเมืองไทย โดยอาศัยปรากฏการณ์ความขัดแย้งในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ช่วยให้เห็นถึงพัฒนาการของการขับเคี่ยว ต่อสู้และแข่งขันระหว่างสองระบอบดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นเป็นความขัดแย้งเชิงสถาบันระหว่างกลุ่มอำนาจเก่าอันหมายถึงกองทัพและข้าราชการกับกลุ่มอำนาจใหม่ อันหมายถึงนายทุนนักธุรกิจในฐานะนักการเมือง ซึ่งเติบโตและมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 แต่เดิมนั้นจะพบว่าการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนายทุนนักธุรกิจเหล่านั้นมักกระทำโดยทางอ้อม เช่นการผลักดันข้อเรียกร้อง

ผ่านหอการค้าและสมาคมการค้า และพัฒนาสู่รูปแบบการผลักดันผ่านภาครัฐและสังคมในแบบของ คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนในช่วงประชาธิปไตยครึ่งใบ อย่างไรก็ตามเมื่อบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เอื้อต่อการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองด้วย วิถีทางแบบประชาธิปไตยมากขึ้น นายทุนนักธุรกิจเหล่านั้นก็ได้ตัดสินใจเข้าสู่ศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง โดยผ่านช่องทางทางตรงมากขึ้น เช่นการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง การให้การสนับสนุน พรรคการเมืองอย่างเปิดเผย การเป็นผู้บริหารพรรค การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าสู่ศูนย์กลาง อำนาจทางการเมืองของนายทุนนักธุรกิจ ดังกล่าวนั้นได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในแง่ของการแสดง บทบาทนำในทางการเมือง รวมถึงการครอบครองผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจเก่าในการเมืองไทย ซึ่ง ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นดังปรากฏในช่วงของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยเฉพาะในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งมีการเผชิญหน้าอย่าง ชัดเจนและเปิดเผยระหว่างพลังอำนาจเก่าและพลังอำนาจใหม่ และแม้ว่าความขัดแย้งดังกล่าว จะเป็นความขัดแย้งธรรมดาระหว่างบุคคลต่อบุคคล แต่เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะพบว่าความขัดแย้ง ดังกล่าวนั้น อาจจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งเชิงสถาบันระหว่างพลังทั้งสองกลุ่ม อันเป็นผล มาจากบทบาทที่เพิ่มมากขึ้น ของนายทุนและนักธุรกิจในการเมืองไทย

กำธร เวหน (บทคัดย่อ, 2540) วิจัยเรื่อง เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย : ศึกษากรณีรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนและ ลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งดำรงตำแหน่งระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2531 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยศึกษาถึงการได้มาซึ่งอำนาจใช้อำนาจ และรักษา อำนาจทางการเมือง รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่นำมาสู่การลดทอนความชอบธรรมในการปกครองของ รัฐบาล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนเสถียรภาพของรัฐบาลมี 5 ประการ ได้แก่ แรงผลักดันของสาธารณชนให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ความเข้าใจของสาธารณชนที่ว่า เศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัว การสนับสนุนของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของนายกรัฐมนตรี และความพอใจของกลุ่มต่างๆ ต่อนโยบายการปรับเพิ่ม อัตราเงินเดือนและการลดราคาน้ำมัน สำหรับปัจจัยที่ลดทอนเสถียรภาพของรัฐบาลมี 4 ประการ ได้แก่ ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองร่วม รัฐบาล การคอร์รัปชันของรัฐมนตรี และความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ

สาโรช ชุณหะวัณ (บทคัดย่อ, 2539) วิจัยเรื่องธุรกิจกับการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนักธุรกิจในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ และวิธีการเข้ามามีบทบาททางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า นักธุรกิจเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีพลังทางการเมืองมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ปัจจัยที่ทำให้ให้นักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมืองไทยนั้น เนื่องมาจากการเจริญเติบโตสูงสุดในระบบเศรษฐกิจ การเชื่อมต่อระหว่างพลังธุรกิจกับการเมืองและนักธุรกิจมีบทบาทต่อระบบทางการเมืองทั้งด้านบวก คือ การพัฒนาระบบประชาธิปไตย ขณะเดียวกันบทบาทต่อระบบการเมืองในด้านลบ คือ การก่อให้เกิดความสัมพันธโยงโยงของธุรกิจการเมือง จนรัฐบาลถูกขนานนามว่า “ Buffet Cabinet” และในที่สุดก็ได้นำไปสู่เหตุการณ์ทางการเมืองที่เรียกว่าการทำรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534

ปัทสนร สาตราวหา (บทคัดย่อ, 2539) วิจัยเรื่อง บทบาทของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีรัฐบาลชาติชายกับรัฐบาลชวน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีไทย โดยเน้นศึกษาคณะรัฐมนตรีที่มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง อันได้แก่รัฐบาลชาติชายกับรัฐบาลชวน โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า รัฐบาลชาติชายกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินขึ้นเองมากกว่าจะกำหนดตามข้อเสนอแนะของข้าราชการประจำ ในขณะที่รัฐบาลชวนจะกำหนดนโยบายตามข้อเสนอแนะของข้าราชการประจำมากกว่าจะเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง นอกจากนี้ พรรคการเมืองยังมีบทบาทน้อยในการสนับสนุนให้รัฐบาลนำนโยบายของพรรคไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดนโยบายของทั้งสองรัฐบาลเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้างต้น

อุไรวรรณ ธนสถิต (บทคัดย่อ, 2553) วิจัยเรื่อง การเมืองไทยในระบอบธนาธิปไตย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารัฐธรรมนูญ ระบบพรรคการเมือง ระบบการปกครองท้องถิ่น และการเมืองภาคประชาชนว่ามีการดำเนินการและวิธีการอย่างไรในการธำรงค์ไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบดังกล่าวในข้อ 1 ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเมืองไทยว่ามีจุดบกพร่องอย่างไร ตลอดจนแสวงหาหนทางที่จะสามารถใช้อำนาจของการเมืองไทยทั้งหมดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำให้ระบอบธนาธิปไตยลดลง และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้การเมืองไทยต่อไป การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ขอบเขตของช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบันเป็นการศึกษาในเชิงพฤติกรรมทางการเมือง และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยศึกษา วิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า ธนาธิปไตยเข้ามาในเมืองได้เพราะสองสาเหตุหลัก คือ โครงสร้างประชาธิปไตยไม่เข้มแข็ง สาเหตุรองคือ มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวไปจากการเมืองไทยสามประการ คือ วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง และธนาธิปไตยส่งผลในทางรัฐศาสตร์ คือ ทำให้เกิดปัญหาใหญ่

ทางการเมืองรวม 3 ปัญหา คือ ธุรกิจการเมือง การทุจริตเลือกตั้ง และการขาดจริยธรรม ธุรกิจการเมืองก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน นักการเมืองส่วนใหญ่จึงร่ำรวยอย่างรวดเร็วและเริ่มยึดติดกับตำแหน่งทางการเมืองจึงใช้เงินในการซื้อเสียงเลือกตั้ง เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้วก็ถอนทุนในภายหลัง การเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา จึงมีการซื้อขายเสียงที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาที่ตามมา คือ นักการเมืองที่เข้าสู่อำนาจส่วนใหญ่ก็จะเป็นบุคคลที่ไม่มีคุณภาพและขาดจริยธรรม การเมืองไทยในปัจจุบันเป็นระบอบธนาธิปไตยที่ต้องใช้เงิน แต่ทำอย่างไรจึงสามารถควบคุมให้อยู่ในกรอบและต้องมีวิธีการในการทำให้ระบอบนี้ลดลง การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันธนาธิปไตย คือการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้าง การแก้ไขปัญห เศรษฐกิจและการบ่มเพาะวัฒนธรรมการเมือง แบบประชาธิปไตย ทั้งมาตรการนี้เป็นกระบวนการที่ต้องทำไปพร้อมกันหมดเพราะเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ มิเช่นนั้นนั้นอาจจะทำลายระบบของสังคมลงได้ มาตรการดังกล่าวข้างต้น จะควบคุมธนาธิปไตยให้อยู่ในกรอบ และจะค่อยๆ ลดลงอย่างแน่นอน

สิทธิโชค ลางกุลานนท์ (บทคัดย่อ, 2552) วิจัยเรื่อง พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พัฒนาการ ทั้งในด้านการเกิดการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง และการสลายตัวของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย เพื่อศึกษาแรงจูงใจ และรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย เพื่อศึกษาผลกระทบทางการเมืองทั้งด้านบวกและลบของกลุ่มธุรกิจการเมือง ต่อระบบ การเมือง อันได้แก่ พรรคการเมือง รัฐสภา นโยบายสาธารณะและโครงการของรัฐ ตลอดจนเพื่อศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในอนาคต และรวบรวมแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา อันเกิดจากกลุ่มธุรกิจการเมือง ขอบเขตในการศึกษา

1) ด้านเนื้อหาสาระ มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทยที่มี บทบาททางการเมืองเป็นสำคัญ โดยมีประเด็นในการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1.ประเด็นด้าน พัฒนาการของกลุ่มธุรกิจการเมือง อันได้แก่ การเกิด การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงและการสลายตัว 2.ประเด็นด้าน บทบาททางการเมือง ได้แก่ แรงจูงใจ และ รูปแบบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมือง และ 3. ผลกระทบทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากกลุ่มธุรกิจการเมือง ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ ผ่านทางนโยบายสาธารณะ และโครงการต่างๆ ของรัฐ 2) ขอบเขตด้านเวลา ศึกษากลุ่มธุรกิจการเมือง โดยได้แบ่งช่วงเวลาเป็น 3 ช่วงอย่างกว้างๆ คือ ช่วงที่หนึ่ง คือ ช่วงก่อน พ.ศ.2475 ช่วงที่สอง คือ ช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2475-2540 และช่วงที่สาม ช่วงตั้งแต่การก่อตั้งพรรคไทยรักไทยในปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า การเกิดขึ้นของพรรคไทยรักไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทที่สำคัญกลุ่มธุรกิจการเมือง ซึ่งจะทำให้สามารถศึกษาเปรียบเทียบประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มธุรกิจการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางโครงสร้างและความสัมพันธ์ ทางอำนาจระหว่างอำนาจการเมือง และอำนาจเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันจากปัจจัยทางสังคมของไทยที่มีระบบรวมศูนย์อำนาจของทั้งสองอำนาจให้เป็นของชนชั้นปกครองอันได้แก่ ระบบศักดินา ระบบไพร่และทาส และระบบอุปถัมภ์ กลุ่มธุรกิจการเมือง จึงเป็นกลุ่มที่ ประกอบด้วยชนชั้นนำทางการเมือง และชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ทั้งสองกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยกลุ่มผู้ปกครองหรือชนชั้นนำทางการเมืองต้องการแสวงหาความมั่งคั่งซึ่งต้องอาศัยกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจมาช่วยทำการค้าให้กับตนขณะที่กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจต้องการอำนาจทางการเมืองเพื่อช่วยคุ้มครองหรืออภิสิทธิ์ในการทำการค้าของตนด้วย จึงจำเป็นต้องอาศัยอำนาจทางการเมืองจากกลุ่มผู้ปกครอง

กลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง เป็นผู้แสดงบทบาททางการเมืองเบื้องต้นในฐานะผู้ปกครอง ทั้งกลุ่มทุนขุนนาง อันได้แก่ เจ้านาย เชื้อพระวงศ์และขุนนางในราชสำนักในช่วงการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และกลุ่มทุนขุนนางใหม่ คือ คณะราษฎรและคณะรัฐประหารในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ส่วนชนชั้นนำทางเศรษฐกิจยังมิได้มีบทบาททางการเมืองแต่อย่างใดเพียงอาศัยการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนแก่ชนชั้นนำทางการเมือง เพื่อให้ช่วยธุรกิจการค้าของตนเท่านั้น ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ประเทศเข้าสู่บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นปัจจัย หรือช่องทางที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้กลุ่มธุรกิจสามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองด้วยตนเองในเบื้องต้นมากยิ่งขึ้นผ่านพรรคการเมือง มีทั้งการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นคณะผู้ก่อตั้งพรรคการเมืองร่วมกับ นักการเมือง เปลี่ยนสถานะจากนักธุรกิจกลายเป็นนักการเมือง หลายตระกูลธุรกิจได้กลายเป็นตระกูลนักการเมือง โดยให้ลูกหลานสืบทอดเป็นทายาททางการเมือง กลุ่มธุรกิจที่กลายมาเป็นนักการเมืองในช่วงนี้มีโอกาสขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายรัฐบาลซึ่งสามารถใช้อำนาจทางการเมืองได้ด้วยตนเอง เกิดการผลักดันนโยบายสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายด้านเศรษฐกิจ ซึ่งด้านหนึ่งได้ส่งผลให้เกิดนโยบายการค้าระหว่างประเทศและนโยบายพัฒนาการค้าและอุตสาหกรรมในประเทศทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วแต่อีกด้านหนึ่งทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมีกลุ่มธุรกิจเข้าร่วมในฐานะรัฐมนตรีหรือได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มธุรกิจ ทำให้การดำเนินนโยบายบางนโยบายมีลักษณะตอบสนอง หรือให้ประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจ เกิดการหาประโยชน์ส่วนตนในนโยบายต่างๆ ของรัฐในกลุ่มนักการเมืองและกลุ่มธุรกิจ แม้นโยบายต่างๆ จะก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ในขณะเดียวกันปรากฏว่านโยบายหลายนโยบายมีการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มธุรกิจของพวกเขา มีการออกกฎหมาย ระเบียบต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจของกลุ่มได้รับผลประโยชน์และเป็นไปในลักษณะผูกขาด โดยมีการอ้างถึงการทำถูกต้องตามกฎหมาย หรือระเบียบต่างๆ แต่กฎหมาย หรือระเบียบเหล่านั้นกลุ่มตนเป็นผู้ผลักดันขึ้นมาเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์

ลักษณะเหล่านี้ได้ สะท้อนให้เห็นถึงการเอื้อ ประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจอย่างชัดเจน เป็นความขัดแย้งระหว่างบทบาททางธุรกิจกับบทบาททางการเมืองและเกิดการทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของส่วนรวม (Conflict of Interest)

แนวโน้มในอนาคต กลุ่มธุรกิจการเมืองจะยังคงมีบทบาททางการเมืองอยู่ได้ ตามสิทธิเสรีภาพทางการเมืองที่มีอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและปัจจัยทางด้านทุนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่พรรคการเมืองทุกพรรคจำเป็นต้องใช้ทั้งในการรณรงค์ การโฆษณาหาเสียง การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ กลุ่มธุรกิจการเมืองจึงยังจะมีบทบาทสำคัญจากความร่วมมือทั้งปัจจัยด้านทุนหรือเงิน อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้การเมืองภาคประชาชนมีความตื่นตัวขึ้นมาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระบวนการตรวจสอบทางการเมือง โดยภาคประชาชนจะเกิดและพัฒนาอย่างรวดเร็วและจะเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนจากการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองที่ได้ผลที่สุด

สุดาวรรณ ประชุมแดงและคณะ (บทคัดย่อ, 2563) วิจัยเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจ การเมืองและเพื่อศึกษาถึงลักษณะหรือรูปแบบของการขัดกันของผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองบทความนี้เป็นผลวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มนักการเมืองระดับประเทศ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเมือง กลุ่มนักการเมืองระดับท้องถิ่น กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มนักวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจและพัฒนากิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองได้แก่ การรับผลประโยชน์การทำธุรกิจกับตัวเอง การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ การทำงานพิเศษ การรับรู้ข้อมูลภายใน การใช้สมบัตินิติราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัวและการนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง โดยเงื่อนไขที่กลุ่มธุรกิจสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้แก่ เงื่อนไขส่วนบุคคล เงื่อนไขด้านการเมืองและนโยบายเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ เงื่อนไขด้านสังคม เงื่อนไขด้านกฎหมาย และเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม 2) เกิดผลกระทบทางการเมืองทางด้านบวกและลบของกลุ่มธุรกิจที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแล้วก่อให้เกิดการขัดกันทางผลประโยชน์ได้แก่ การใช้ตำแหน่งช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย การขาดจิตสำนึกด้านศีลธรรม และจริยธรรมการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิมและการปิดบังความผิด จึงเกิดการขัดกันทางผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ

วิสุทธิ์ ธรรมวิริยะวงศ์ (บทคัดย่อ, 2524) วิจัยเรื่อง ชนชั้นนำทางธุรกิจกับการเมืองไทย ศึกษาเฉพาะกรณีการเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงบทบาท

ทางการเมืองของชนชั้นนำทางธุรกิจของไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต 2) ศึกษาถึงปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เป็นเครื่องเกื้อหนุน หรือบั่นทอนบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางธุรกิจของไทย 3) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชั้นนำทางธุรกิจที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยขอบเขตของการวิจัย จะเน้นศึกษาเฉพาะบทบาททางการเมืองโดยตรงของนักธุรกิจชั้นนำของไทยโดยพิจารณาจากตำแหน่งทางการเมืองในคณะรัฐมนตรี ในรัฐสภา และในพรรคการเมืองเป็นสำคัญทั้งนี้จะศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทของนักธุรกิจการเมืองก่อนและหลังเหตุการณ์การเมืองครั้งสำคัญ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516

ผลการวิจัย พบว่า การที่นักธุรกิจชั้นนำสามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้นั้น เพราะมีการได้เปรียบในเรื่องของการแข่งขัน เนื่องจากมีฐานะการเงินที่ดีกว่ากลุ่มอาชีพ และมีความจำเป็นในการที่จะต้องรักษาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไว้ อีกทั้งยังเป็นการรวมตัวกันเพื่อต่อต้านความเคลื่อนไหวของฝ่ายที่ต่อต้านระบบทุนนิยม แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของชนชั้นนำทางธุรกิจก็ยังผูกพันกับชนชั้นนำทางทหารและข้าราชการชั้นสูงและพบว่า บทบาทของชนชั้นนำทางธุรกิจมิได้เกิดในเฉพาะส่วนกลาง แต่ก็ยังพลพ้อค่านักธุรกิจในภูมิภาคต่างๆ มีความเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้เกิดบทบาทมากขึ้น นักธุรกิจท้องถิ่นเหล่านี้เรียกร้องให้มีการแก้ไขอำนาจของสมาชิกสภาจังหวัดในการควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งบทบาททางการเมืองของชนชั้นนำทางธุรกิจขึ้นอยู่กับการเมือง 3 ประการ นั่นคือ 1. การถูกท้าทายโดยพลังจากสังคมไม่ว่าจะเป็น กลุ่มกรรมกร ชวนาชาวไร่ หรือกลุ่มนักศึกษา ที่ต้องจะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผูกขาด ซึ่งทำให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง 2. เกิดความแตกแยกของผู้นำทหารซึ่งเป็นเรื่องของผลประโยชน์และแนวคิดทางการเมืองซึ่งทำให้ทหารอ่อนกำลังลง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มชนชั้นนำทางธุรกิจก็เริ่มขยายบทบาททางการเมืองได้มากขึ้น 3. แม้ว่ากลุ่มนักธุรกิจมีอำนาจมากยิ่งขึ้นเท่าใด ความต้องการพึ่งพาข้าราชการชั้นสูง ซึ่งเคยเป็นเจ้านาย ก็จะลดลง การเข้ามามีบทบาทของกลุ่มนักธุรกิจก็จะมีมากขึ้น

นคร เสรีรักษ์ (2529, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง นักธุรกิจในการเมืองไทย : กรณีศึกษามูลเหตุจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงมูลเหตุจูงใจในการเข้าสู่ระบบการเมืองของนักธุรกิจที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2539 2) ศึกษาถึงความคาดหวังและความต้องการที่แท้จริงของนักธุรกิจที่ก้าวเข้าสู่ระบบการเมือง 3) เพื่อศึกษาถึงลักษณะและความเป็นไปของกลุ่มนักธุรกิจในระบบการเมืองไทยในช่วงตั้งแต่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา โดยขอบเขตของการวิจัย จะศึกษาถึงลักษณะความเป็นไปของนักธุรกิจไทยในช่วงปัจจุบัน

ผลการวิจัย พบว่า นักธุรกิจที่เป็น ส.ส. มีมูลเหตุจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่านักธุรกิจที่ไม่ได้เป็น ส.ส. แต่กลุ่มตัวอย่างนักธุรกิจทั้งสองกลุ่มนี้มีทัศนคติอยู่ในระดับเดียวกันคือไม่ยอมรับว่ามีมูลเหตุจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อที่จะให้ได้มาและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลาง ดังนั้น ความจำเป็นที่จะต้องอาศัยอำนาจทางการเมืองเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเองจึงยังไม่เห็นได้ชัดเจน และยังไม่จำเป็นนัก ส่วนกลุ่มตัวอย่างนักธุรกิจที่เป็น ส.ส. นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้แทนราษฎร จึงมีอคติที่จะตอบคำถามในลักษณะรักษาเกียรติภูมิของตนเองมากกว่าจะตอบตามความคิดเห็นที่แท้จริง และสำหรับทัศนคติเกี่ยวกับความเข้าใจในบทบาททางการเมืองนั้น ปรากฏว่านักธุรกิจที่เป็น ส.ส. มีคะแนนเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิตสูงกว่านักธุรกิจที่ไม่ได้เป็น ส.ส. แต่สำหรับความพึงพอใจในการประกอบอาชีพธุรกิจ ปรากฏว่านักธุรกิจทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นการศึกษาลักษณะของนักธุรกิจที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง เช่น หนังสือ บทความ หนังสือพิมพ์วารสาร และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาโดยใช้แบบเก็บเอกสาร

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เอกสารชั้นรอง คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือ วารสาร บทความ ผลงานการศึกษาของนักวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ตามวิธีการและเครื่องมือที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากเอกสารต่างๆ มาเรียบเรียงเพื่อตอบคำถามของการวิจัยเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัย รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พบว่าบทบาทของนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยใน สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีดังนี้

1. ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

1.1 นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์

ประเทศไทยได้เกิดเหตุการณ์รัฐประหารขึ้นหลายครั้งเนื่องจากปัญหาความขัดแย้ง ทางการเมืองและปัญหาที่รัฐบาลไม่สามารถจัดการหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใน ณ ขณะนั้น ได้ทำให้เกิด ความไม่สงบทางการเมืองขึ้นมากมาย ดังนั้นจึงมีแก้ไขปัญหาคือความไม่สงบทางการเมืองเกิดขึ้น โดยการทำการรัฐประหาร ซึ่งการทำการรัฐประหารได้เกิดขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงในสมัยรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์

ภายหลังที่มีการทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อ วันที่ 8 พ.ย. 2490 ภายใต้การนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ (ยศในขณะนั้น) และพ.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ยศในขณะนั้น) แต่คณะรัฐประหาร ชุดดังกล่าว ไม่มีความเป็นเอกภาพ จึงแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน คือ กลุ่ม พล.ท.ผิน - พ.อ.เผ่า ถูกขนานนามว่า "กลุ่มชอยราชครุ" ขณะที่กลุ่ม พ.อ.สฤษดิ์ ถูกเรียกว่า "กลุ่มสี่เสา เทเวศร์" ทั้งสองกลุ่มต่างแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ เป็นผลให้ความขัดแย้งของ ทหารทั้งสองกลุ่มขยายตัวออกไปเป็นลำดับ ซึ่งกลุ่มทางการเมืองที่มีความสำคัญได้แก่กลุ่มราชครุ ดังนั้นกลุ่มราชครุ จึงเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในทางเศรษฐกิจและ ทางการเมือง และถือเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจนสำหรับในยุคสมัยนั้น

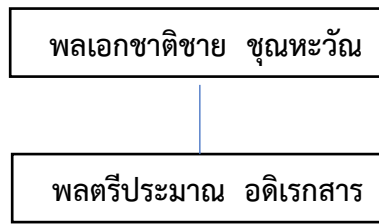
กลุ่มราชครุ มีที่มาจากชื่อที่พำนักของพล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ผู้นำกลุ่ม ที่มีบ้านพักอยู่ใน ชอยราชครุ ซึ่งมีส่วนร่วมในการทำการรัฐประหารในครั้งนี้และถือเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มี

ความสัมพันธ์กันในลักษณะของเครือข่ายที่มีการเกาะกลุ่มรวมตัวกันและมีผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์รัฐประหารด้วย คือ บุตรเขยทั้งสองของจอมพลผิน คือ พล.อ.เผ่า ศรียานนท์ และ พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร บรรดาสมาชิกกลุ่มราชครูหลักๆ ประกอบด้วย จอมพลผิน ชุณหะวัณ, พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์, เฉลิม เชี่ยวสกุล, อรุณ ทัพพะรังสี, พล.ต.ประมาณ อติเรกสาร, พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นอกจากนี้ยังมีรายชื่อสมาชิกต่างๆในกลุ่มดังนี้ พ.อ.สิริ สิริโยธิน, พ.ต.ต.พันศักดิ์ วิเศษภักดี, พล.อ.เกาเพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ, พอ.นายวรการ บัญชา, พ.ต.รักษ บันยารชุน, นายเสริม วินิจฉัยกุล, นายเลื่อน บัวสุวรรณ, พล.ร.อ.หลวงยุทธศาสตร์โกศล (เว็บไซต์ voicetv.co.th, 2562)

กลุ่มราชครูได้มีการสะสมอำนาจทางเศรษฐกิจและทางการเมืองได้โดยมีการรวมตัวกันเพื่อทำธุรกิจการค้าและมีการแผ่ขยายธุรกิจอย่างกว้างขวางในหลายๆธุรกิจเข้าด้วยกัน สิ่งซึ่งจะทำให้กลุ่มราชครูดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่นนั้น จำเป็นต้องให้คนของกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่ออาศัยตำแหน่งทางการเมืองเป็นเครื่องมือช่วยป้องกันและเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตน โดยจะเป็นไปในลักษณะของการให้สมาชิกกลุ่มราชครูผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเป็นประธานบริษัทต่างๆตลอดจนการถือหุ้น ซึ่งทำให้กลุ่มนักธุรกิจมีที่ตำแหน่งทางการเมืองของกลุ่มราชครูได้รับผลประโยชน์ โดยสามารถทำกิจกรรมต่างๆตลอดจนมีการเนรกรกิจการค้าได้ค่อนข้างมากยิ่งขึ้น

ด้วยจอมพลผิน ชุณหะวัณในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มราชครู และคุณหญิงวิบูลลักษณ์ ชุณหะวัณ ได้แต่งงานและมีบุตรด้วยกัน 5 คน ตามที่กล่าวข้างต้นในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันในลักษณะที่เป็นทายาททางการเมืองที่ได้แต่งงานกันและสืบทอดตระกูล และได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และมีเครือข่ายโยงใยความสัมพันธ์กัน จากการที่ท่านผู้หญิงเจริญ อติเรกสาร ซึ่งมีศักดิ์เป็นพี่สาวของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้สมรสกับพลตรีประมาณ อติเรกสาร จึงทำให้มีการอุปถัมภ์กันเกิดขึ้นระหว่างกันทั้งสองฝ่าย ในการเข้ามาสู่กระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่มีการก่อตั้งพรรคชาติไทย โดยมีพลเอกชาติชาย และพลตรีประมาณที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้ง จึงทำให้พลตรีประมาณ และพลเอกชาติชาย อยู่ในฐานะนักธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูในระบบอุปถัมภ์

จากการศึกษาวิจัยพบว่าลักษณะของนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อในการเมืองไทย ในลัทธิสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จะเป็นไปในลักษณะของการมีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งจะเป็นการก่อตั้งบริษัทที่ดำเนินการโดยคนของสมาชิกกลุ่มราชครูเอง และปรากฏในรูปแบบของคนของกลุ่มราชครูที่ได้รับการเชื้อเชิญและได้มีอภิสิทธิ์ในการเข้าร่วมเป็นผู้ถือหุ้นและกรรมการในบริษัท รัฐวิสาหกิจตลอดจนธุรกิจต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชนในธุรกิจนั้นๆ ซึ่งสามารถแสดงรายชื่อบริษัทได้จากแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 4.1 รายชื่อนักธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูภายใต้ระบบอุปถัมภ์

ที่มา: ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 1 นักธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูภายใต้ระบบอุปถัมภ์คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และพลตรีประमाण อติเรกสาร ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าแม้เป็นข้าราชการแต่ก็มีการสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน ซึ่งสามารถแสดงรายชื่อบริษัทที่ทั้งสองเป็นผู้ถือหุ้นได้ตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 4.2 ชื่อบริษัทที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้ถือหุ้น

ที่มา: ปรับปรุงจาก สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2526) โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 2 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีธุรกิจที่เป็นผู้ถือหุ้นคือบริษัทศรีอยุธยา ประกันภัย, บริษัทศรีอยุธยา, บริษัทประกันชีวิตศรีอยุธยา, บริษัทประกันชีวิตบูรพา, บริษัทไทยเดินเรือทะเล, บริษัทสามัคคีก่อสร้าง, บริษัทหินอ่อน, บริษัททหารสามัคคี, บริษัทส่งเสริมปอแห่งประเทศไทย, บริษัทค้าไม้ทหารสามัคคี, บริษัทค้าสัตว์ทหารสามัคคี, ธนาคารเกษตรและธนาคารกรุงศรีอยุธยา พลเอกชาติชาย แม้ว่าจะรับราชการแต่ก็ยังมี การสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจจนสามารถกล่าวได้ว่านอกจากจะเป็นข้าราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในขณะที่เดียวกัน

ภาพที่ 4.3 ชื่อบริษัทที่พลตรีประमाण อติเรกสาร เป็นผู้ถือหุ้น

ที่มา: ปรับปรุงจาก สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2526) โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 3 พลตรีประमाण อติเรกสาร มีธุรกิจที่เป็นผู้ถือหุ้นคือบริษัทศรีอยุธยา ประกันภัย, บริษัทศรีอยุธยา, บริษัทประกันชีวิตศรีอยุธยา, บริษัทประกันชีวิตบูรพา, บริษัทเดินเรือไทย, บริษัทสามัคคีก่อสร้าง, บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ, บริษัททหารสามัคคี, ธนาคารกรุงเทพ, ธนาคารกรุงศรีอยุธยาและบริษัทเอเชียทรัสต์ พลตรีประमाण แม้ว่าจะจะเป็นข้าราชการแต่อย่างไรก็ตามก็ได้มีการสะสมทุนผ่านกระบวนการผลิตทางเศรษฐกิจ จึงกล่าวได้ว่านอกจากการรับราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในขณะที่เดียวกัน

1.2 นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

นอกจากนี้ ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังเป็นไปในลักษณะของการมีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง ซึ่งสามารถแสดงรายชื่อได้จากแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 4.4 รายชื่อนักธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ที่มา : ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4 นักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง คือ นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์, นายพงษ์ สารสิน, นายชูชีพ หาญสวัสดิ์, นายสุชน ชามพูนท, นายพิชัย รัตตกุล, พันโทสนั่น ขจรประศาสน์, นายมนตรี พงษ์พานิช, นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์, นายนิคม แสนเจริญ, นายประทวน รมยานนท์, นายประมวล สภาวสุ, นายสุบิน ปิ่นขยัน, นายเสนาะ เทียนทอง, นายสันติ ชัยวิรัตน์, นายวัฒนา อัครเวม, นายบรรหาร ศิลปอาชา, นายดุสิต รังคสิริ, นายไพฑูรย์ แก้วทอง, นายทวิช กลิ่นประทุม, นายประจวบ ไชยสาส์น, นายวรรณ ชันชื้อ, นายสะอาด ปิยวรรณ, นายสุรพันธ์ ชินวัตร, นายสมบัติ พานิชชีวะ, นายไพโรจน์ เครือรัตน์, นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์, นายณรงค์ชัย อัครเศรณี, นายชวนชัย อึ้งนันท์, ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

นอกจากนี้ยังสามารถแยกประเภทของนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง เป็น 3 กลุ่ม คือ 1.นักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน 2.ข้าราชการที่ทำธุรกิจ 3.นักการเมืองที่ทำธุรกิจ ซึ่งสามารถแสดงได้จากตารางดังนี้

1.2.1 นักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน

ตารางที่ 4.1 รายชื่อนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน

ลำดับที่	ชื่อ
1	นายพงษ์ สารสิน
2	นายประมวล สภาวสุ
3	นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
4	นายมนตรี พงษ์พานิช
5	นายนิคม แสนเจริญ
6	นายประทวน รมยานนท์
7	นายสุบิน ปิ่นขยัน
8	นายชูชีพ หาญสวัสดิ์
9	นายสันติ ชัยวิรัตน์
10	นายไพฑูรย์ แก้วทอง
11	นายดุสิต รังคสิริ
12	นายวรรณ ชันชื้อ
13	นายสะอาด ปิยวรรณ
14	นายสุรพันธ์ ชินวัตร
15	นายสมบัติ พานิชชีวะ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ
16	นายไพโรจน์ เกรือรัตน์
17	นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์
18	นายณรงค์ชัย อัครเศรณี
19	นายชวนชัย อชันนันท
20	ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย
21	ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 นักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน คือ นายพงส์ สารสิน, นายประมวล สภาวสุ, นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์, นายมนตรี พงษ์พานิช, นายนิคม แสนเจริญ, นายประทวน รมยานนท์, นายสุบิน ปิ่นขยัน, นายชูชีพ หาญสวัสดิ์, นายสันติ ชัยวิรัตน์, นายไพฑูรย์ แก้วทอง, นายดุสิต รังคสิริ, นายวรรณ ชันชื้อ, นายสะอาด ปิยวรรณ, นายสุรพันธ์ ชินวัตร, นายสมบัติ พานิชชีวะ, นายไพโรจน์ เกรือรัตน์, นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์, นายณรงค์ชัย อัครเศรณี, นายชวนชัย อชันนันท, ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

1.2.2 ข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

ตารางที่ 4.2 รายชื่อข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

ลำดับที่	ชื่อ
1	พันโทสนั่น ขจรประศาสน์

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 ข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกันคือ พันโทสนั่น ขจรประศาสน์

1.2.3 นักการเมืองที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

ตารางที่ 4.3 รายชื่อนักการเมืองที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

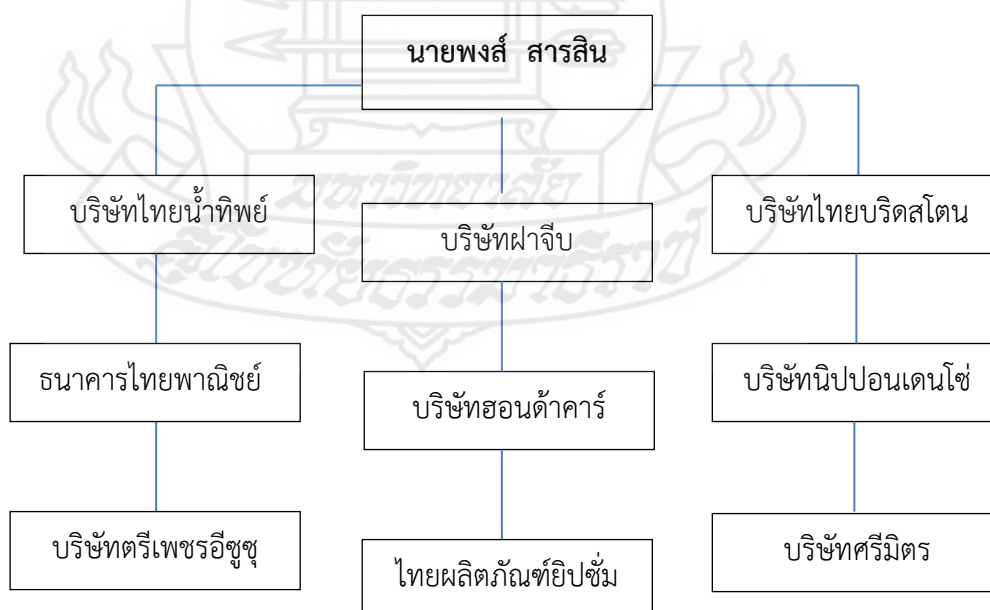
ลำดับที่	ชื่อ
1	นายพิชัย รัตตกุล
2	นายสุชน ชามพูนท
3	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์
4	นายเสนาะ เทียนทอง
5	นายวัฒนา อัครเวม
6	นายบรรหาร ศิลปอาชา
7	นายทวิช กลิ่นประทุม
8	นายประจวบ ไชยสาส์น

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 3 นักการเมืองที่สะสมทุนในขณะเดียวกันคือ นายพิชัย รัตตกุล, นายสุชน ชามพูนท, นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์, นายเสนาะ เทียนทอง, นายวัฒนา อัครเวม, นายบรรหาร ศิลปอาชา, นายทวิช กลิ่นประทุม, นายประจวบ ไชยสาส์น

สามารถแสดงรายชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนักธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรงโดยสามารถแยกประเภทได้ดังนี้

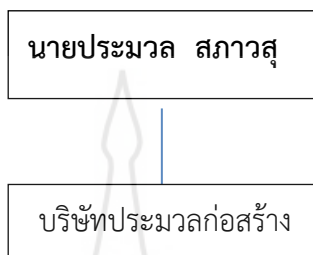
1) นักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน

ภาพที่ 4.5 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพงษ์ สารสิน

ที่มา: สาโรช ชุณหรัพย์ (2539, น. 102)

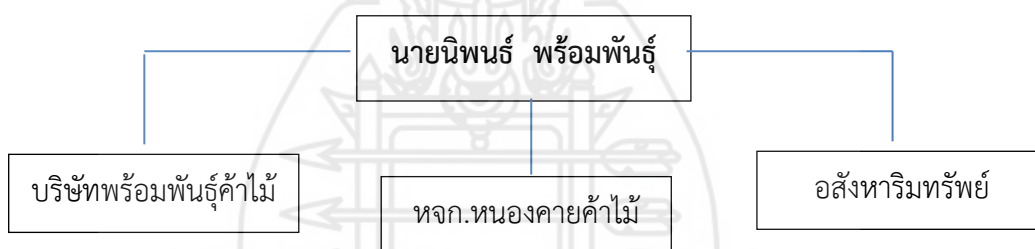
จากแผนภาพที่ 5 นายพงส์ สารสิน มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือบริษัทไทย น้ำทิพย์, บริษัทผาจีบ, บริษัทไทยบริดสโตน, ธนาकारไทยพาณิชย์, บริษัทฮอนด้าคาร์, บริษัทนิปปอน เดนโซ, บริษัทตรีเพชรอีซูซุ, ไทยผลิตภัณฑ์อิมปซ์, บริษัทศรีมิตร ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่ม ราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.6 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประมวล สภาวสุ

ที่มา : สารوخ ชุ่นทรัพย์ (2539, น.100)

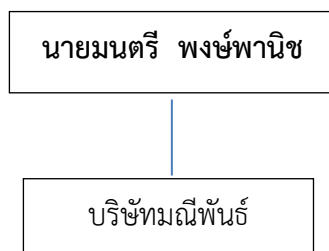
จากแผนภาพที่ 6 นายประมวล สภาวสุ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทประมวล ก่อสร้าง นายประมวลเป็นนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.7 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์

ที่มา: สารوخ ชุ่นทรัพย์ (2539, น. 104)

จากแผนภาพที่ 7 นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัท พร้อมพันธุ์ค้าไม้, หจก.หนองคายค้าไม้, อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครู โดยตรง

ภาพที่ 4.8 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายมนตรี พงษ์พานิช

ที่มา: สारโรช ชุณหรัพย์ (2539, น. 102)

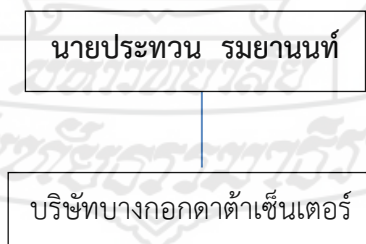
จากแผนภาพที่ 8 นายมนตรี พงษ์พานิช มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือบริษัทมณีพันธ์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.9 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิคม แสนเจริญ

ที่มา: สारโรช ชุณหรัพย์ (2539, น. 102)

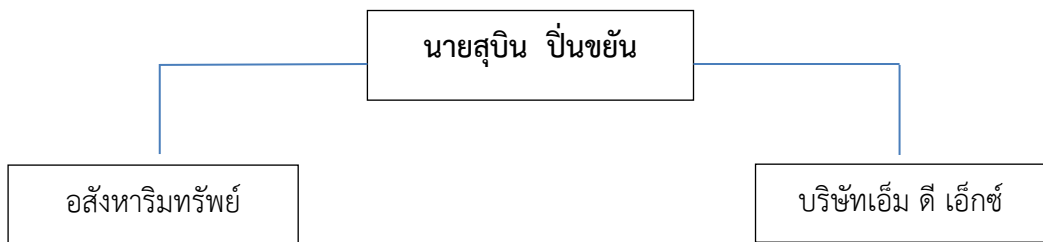
จากแผนภาพที่ 9 นายนิคม แสนเจริญ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บางแสนวิลล่า, บริษัทบารอน, กิจการบันเทิง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.10 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประทวน รมยานนท์

ที่มา: สारโรช ชุณหรัพย์ (2539, น. 100)

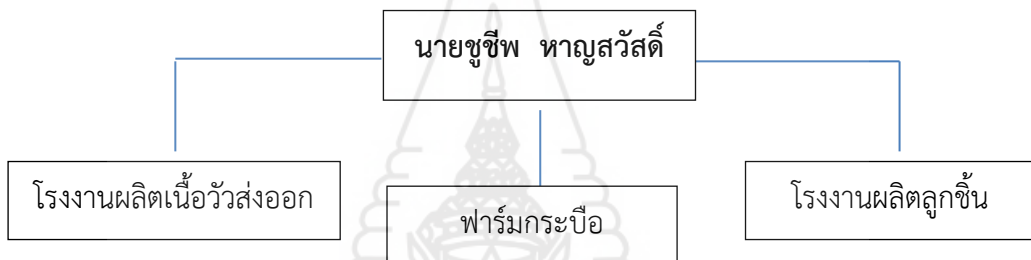
จากแผนภาพที่ 10 นายประทวน รมยานนท์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทบางกอกดาด้าเซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.11 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุบิน ปิ่นขยัน

ที่มา: ปรับปรุงจาก วิกิพีเดีย (2565, 25 พฤษภาคม) โดยผู้วิจัย

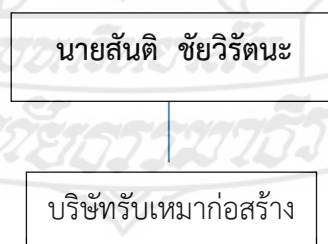
จากแผนภาพที่ 11 นายสุบิน ปิ่นขยัน มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และบริษัทเอ็ม ดี เอ็กซ์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.12 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชูชีพ หาญสวัสดิ์

ที่มา: สาโรช ชุณหรัพย์ (2539, น.101)

จากแผนภาพที่ 12 นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ โรงงานผลิตเนื้อวัวส่งออก, ฟาร์มกระป๋อง, โรงงานผลิตลูกชิ้น ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

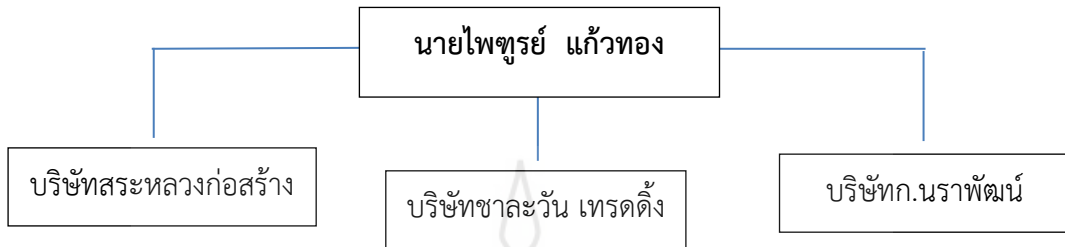
ภาพที่ 4.13 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสันติ ชัยวิรัตน์ะ

ที่มา: ปรับปรุงจาก เว็บไซต์ไทยโพสต์. *ประสิทธิ์ ชัยวิรัตน์ะ* ตัวต้นเหตุสภาก่อภัย! จุดชนวนถีบ

อ.สมเกียรติ. (2565). สืบค้นจาก<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=240635>

โดย ผู้วิจัย

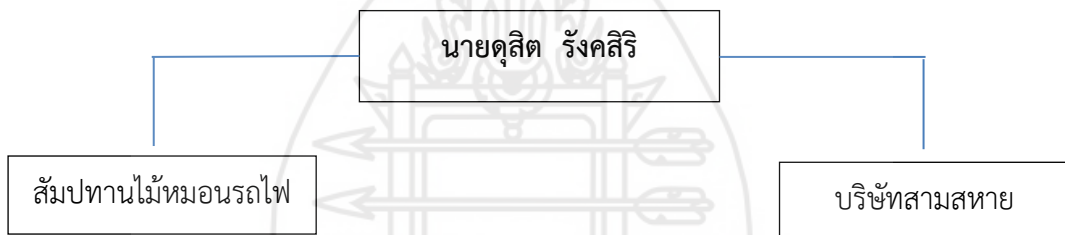
จากแผนภาพที่ 13 นายสันติ ชัยวิรัตน์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัท รับเหมาก่อสร้าง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.14 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพฑูรย์ แก้วทอง

ที่มา: เว็บไซต์ไทยโพสต์ (2565). สมบัติ 205 ล้าน! ธุรกิจ “นราพัฒน์ แก้วทอง” บิ๊ก ปชป.คุมเหนือ ถูกเลื่อนเป็น ส.ส. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/995004>

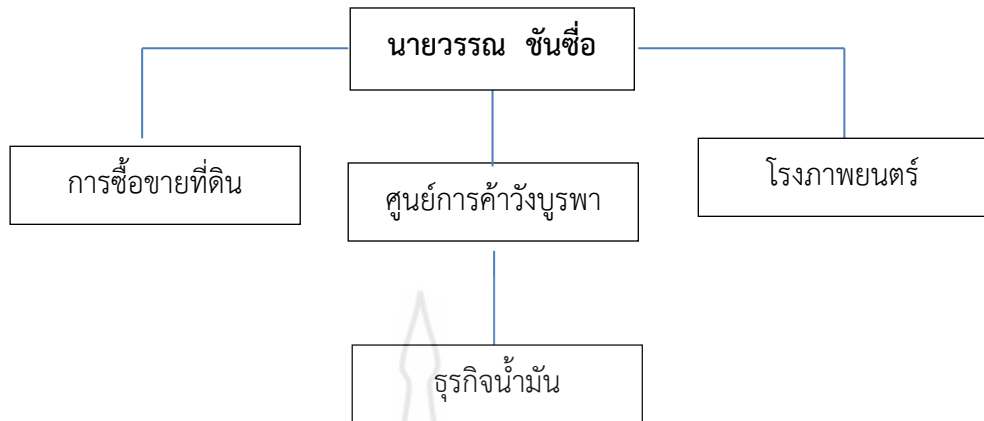
จากแผนภาพที่ 14 นายไพฑูรย์ แก้วทอง มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทสรรหลวงก่อสร้าง, บริษัทชาละวัน เทอร์ตี้, บริษัท ก.นราพัฒน์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.15 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายดุสิต รัตศิริ

ที่มา: วันชาติ นภาศรี (2555, น. 60)

จากแผนภาพที่ 15 นายดุสิต รัตศิริ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ สัมปทาน ไม้หมอนรถไฟ, บริษัทสามสหาย ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

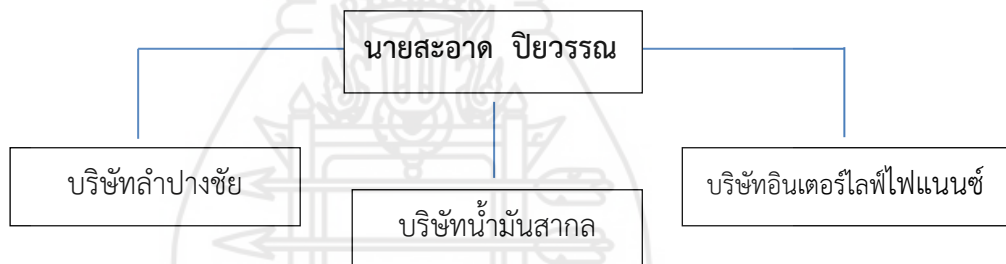

ภาพที่ 4.16 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวรรณ ชันชื้อ

ที่มา: เว็บไซต์ไทยฮูอิสยู. (2565). วรรณ ชันชื้อ. สืบค้นจาก

http://thaiwhoiswho.blogspot.com/2009/06/blog-post_15.html

จากแผนภาพที่ 16 นายวรรณ ชันชื้อ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ การซื้อขายที่ดิน, ศูนย์การค้าวังบูรพา, โรงพยาบาลนตร์, ธุรกิจน้ำมัน ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

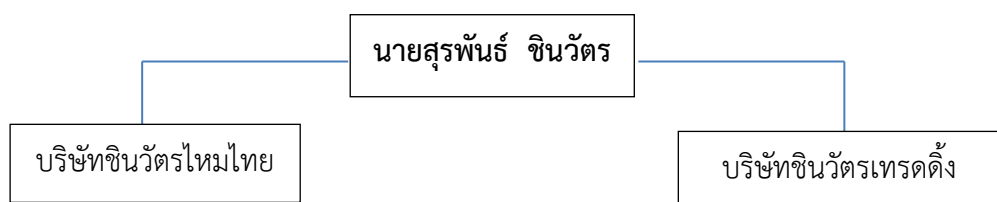

ภาพที่ 4.17 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสะอาด ปิยวรรณ

ที่มา : เว็บไซต์มีสติ. (2565). ชิวประวัติ ดร.สะอาด ปิยวรรณ. สืบค้นจาก

http://www.mesati.com/content/view-content.php?content_id=116

จากแผนภาพที่ 17 นายสะอาด ปิยวรรณ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทลำปางชัย, บริษัทน้ำมันสากล, บริษัทอินเทอร์เน็ตไลฟ์ไฟแนนซ์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.18 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุรพันธ์ ชินวัตร

ที่มา: สาโรช ชุ่นทรัพย์. (2539). ธุรกิจกับการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. น. 101

จากแผนภาพที่ 18 นายสุรพันธ์ ชินวัตร มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัท ชินวัตรไหมไทย, บริษัทชินวัตรเทรดดิ้ง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง

นายสมบัติ พานิชชีวะ

บริษัทกระจกไทย-อาซาฮี

ภาพที่ 4.19 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสมบัติ พานิชชีวะ

ที่มา: สาโรช ชุ่นทรัพย์. (2539). ธุรกิจกับการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. น. 101

จากแผนภาพที่ 19 นายสมบัติ พานิชชีวะ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทกระจกไทย-อาซาฮี ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง

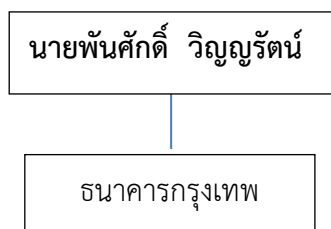
นายไพโรจน์ เกรือรัตน์

บริษัทไพโรจน์พานิชศรีษะเกษ

ภาพที่ 4.20 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพโรจน์ เกรือรัตน์

ที่มา: ประเทือง ม่วงอ่อน (2556, น. 186)

จากแผนภาพที่ 20 นายไพโรจน์ เกรือรัตน์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทไพโรจน์พานิชศรีษะเกษ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง

ภาพที่ 4.21 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพันศักดิ์ วิญญรัตน์

ที่มา: เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์. (2565). *หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ*. สืบค้นจาก

<https://mgronline.com/daily/detail/9550000083175>

จากแผนภาพที่ 21 นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ มีธุรกิจในความครอบครอง คือ ธนาคารกรุงเทพ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.22 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายณรงค์ชัย อัครเศรณี

ที่มา: เว็บไซต์Thaipublica. (2565). *ณรงค์ชัย อัครเศรณี*. สืบค้นจาก

https://thaipublica.org/jabted_people/narongchai/

จากแผนภาพที่ 22 นายณรงค์ชัย อัครเศรณี มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทอนันดา, บริษัทหลักทรัพย์จัดการ, กองทุนเอ็มเอฟซี ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

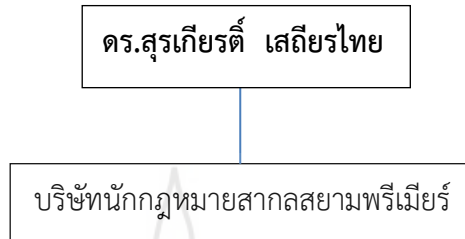

ภาพที่ 4.23 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชวนชัย อัจฉนนท์

ที่มา: เว็บไซต์แคปปิตอล. (2565). *ชวนชัย อัจฉนนท์*. สืบค้นจาก

http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile/56/20080068T18.DOC

จากแผนภาพที่ 23 นายนายชวนชัย อัจฉนนท์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัท ARTLINK ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

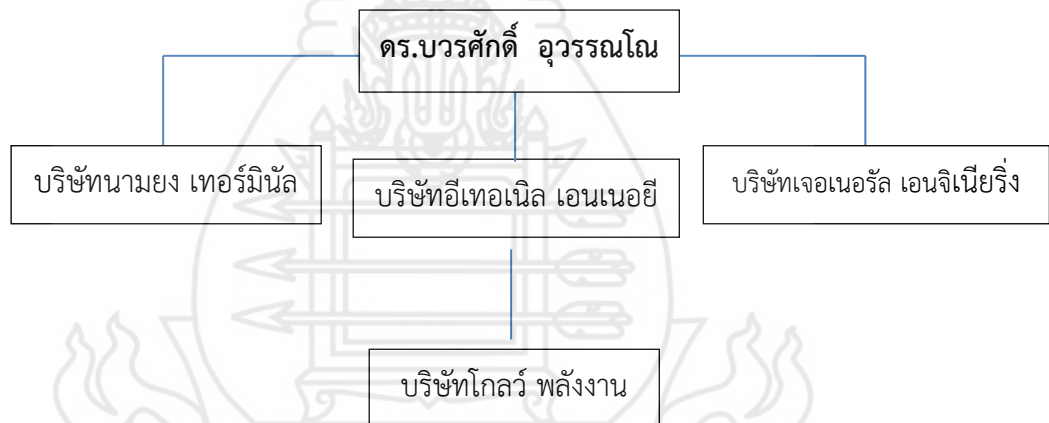

ภาพที่ 4.24 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย

ที่มา: เว็บไซต์เฟสบุ๊ก. (2565). ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/AtsadangYommanak/posts/2568731889909245/>

จากแผนภาพที่ 24 ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัท นักกฎหมายสากลสยามพรีเมียร์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

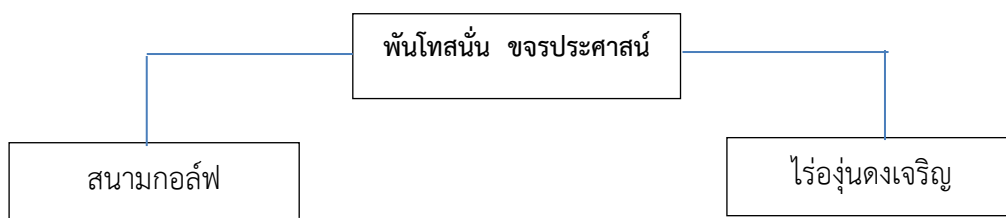
ภาพที่ 4.25 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ที่มา: เว็บไซต์โกลว์. (2565). ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. สืบค้นจาก

<https://www.glow.co.th/th/management/board-of-directors/16/>

จากแผนภาพที่ 25 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ คือ บริษัทนามยง เทอร์มินัล, บริษัทอีเทอเนล เอนเนอयी, บริษัทเจอเนอรัล เอนจิเนียริง, บริษัทโกลว์ พลังงาน ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

1.3 ข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

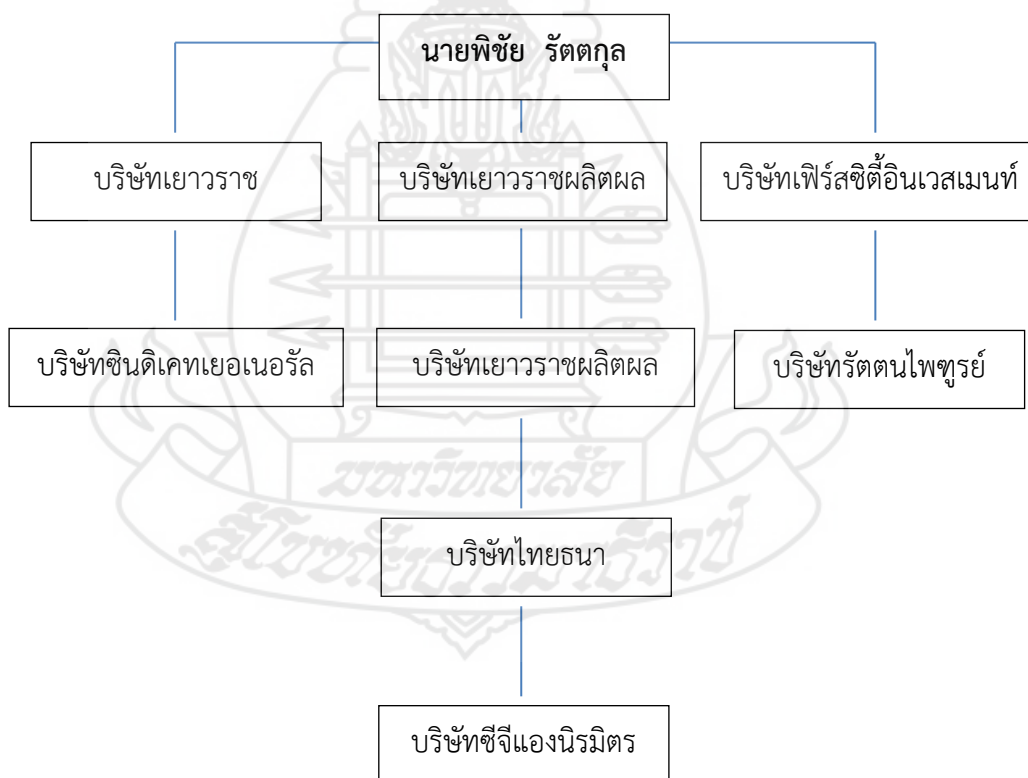

ภาพที่ 4.26 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพันโทสนั่น ขจรประศาสน์

ที่มา: ปรับปรุงจาก สาโรช ชุ่นทรัพย์ (2539, น. 104) โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 26 พันโทสนั่น ขจรประศาสน์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ สนามกอล์ฟและไร่องุ่นตงเจริญ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชการโดยตรง และพลโทสนั่นแม้ว่าจะเป็นข้าราชการแต่ก็ได้มีการสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จนสามารถกล่าวได้ว่านอกจากจะเป็นข้าราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในขณะเดียวกัน

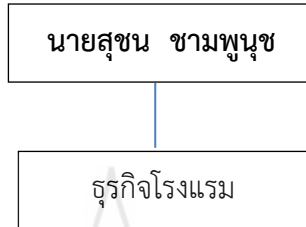
1.4 นักการเมืองที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

ภาพที่ 4.27 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนายพิชัย รัตกุล

ที่มา: สาโรช ชุ่นทรัพย์ (2539, น.103)

จากแผนภาพที่ 27 นายพิชัย รัตกุล มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือบริษัท เยาวราช, บริษัทเยาวราชผลิตผล, บริษัทเฟิร์สซิตี้อินเวสเมนต์, บริษัทซินดิเคทเยอ

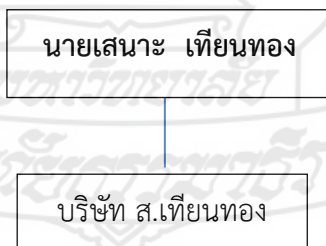
ภาพที่ 4.28 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุชน ชามพูนุช
ที่มา : สारาช ชุ่่นทรัพย์ (2539, น.100)

จากแผนภาพที่ 28 นายสุชน ชามพูนุช มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ ธุรกิจโรงแรมซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.29 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์
ที่มา: สारาช ชุ่่นทรัพย์ (2539, น. 102)

จากแผนภาพที่ 29 นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ มีธุรกิจอยู่ในความครอบครอง คือบริษัทตั้งฮั่ว, โรงแรมปทุมรัตน์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.30 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายเสนาะ เทียนทอง
ที่มา: สारาช ชุ่่นทรัพย์ (2539, น. 100)

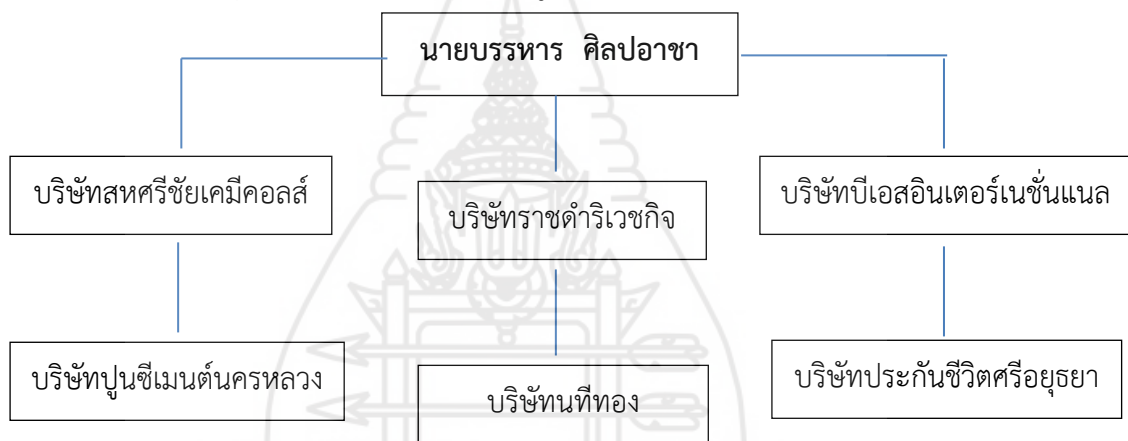
จากแผนภาพที่ 30 นายเสนาะ เทียนทอง มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัท ส.เทียน ทอง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.31 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวัฒนา อัครวม

ที่มา: ปรับปรุงจาก กฤตยาณี พิรุณเนตร. (2565). *นักรการเมืองและโครงสร้างอำนาจในจังหวัดสมุทรปราการ*. สืบค้นจาก e:///C:/Users/acer/Downloads/kpi_journal,+14-1-6.pdf โดยผู้วิจัย

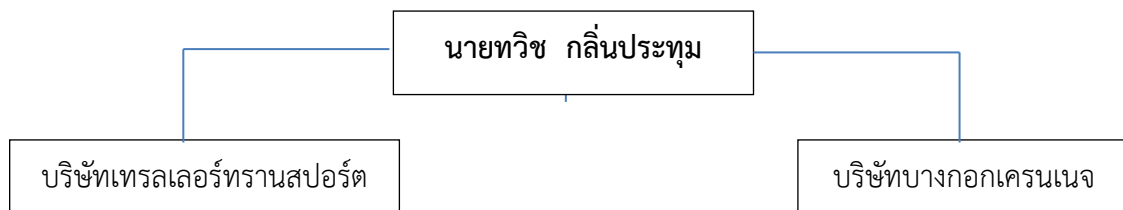
จากแผนภาพที่ 31 นายวัฒนา อัครวม มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทค่าน้ำมัน ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.32 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายบรรหาร ศิลปอาชา

ที่มา: สาโรช ชุณหรัพย์ (2539, น.100)

จากแผนภาพที่ 32 นายบรรหาร ศิลปอาชา มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทสหศรีชัยเคมีคอลส์, บริษัทราชดำริเวชกิจ, บริษัทบีเอสอินเตอร์เนชั่นแนล, บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง, บริษัทนทีทอง, บริษัทประกันชีวิตศรีอยุธยา ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

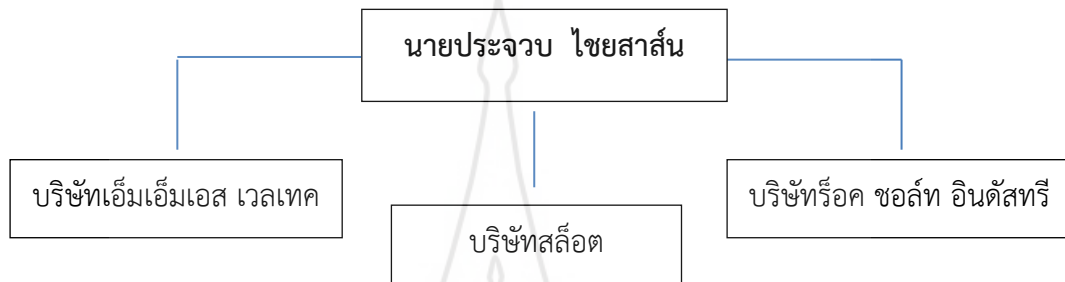

ภาพที่ 4.33 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวิทวิช กลิ่นประทุม

ที่มา: ดัดแปลงจาก วิกีพีเดีย. (2565). ทวิช กลิ่นประทุม. สืบค้นจาก

<https://th.wikipedia.org/wiki> โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 33 นายทวิช กลิ่นประทุม มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทเทรลเลอร์ทรานสปอร์ต, บริษัทบางกอกเครเนจ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.34 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประจวบ ไชยสาส์น

ที่มา: สาโรช ชุ่นทรัพย์ (2539, น.104)

จากแผนภาพที่ 34 นายประจวบ ไชยสาส์น มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทเอ็มเอ็มเอส เวลเทค, บริษัทเอ็มเอ็มเอส เวลเทค, บริษัททร็อค ซอลท์ อินด์สทรี ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

2. วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

2.1 การดำรงตำแหน่งในรัฐบาล

โดยทั่วไปแล้วนั้นการเข้ามาดำรงตำแหน่งในรัฐบาลในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ นั้น ย่อมที่จะส่งผลทำให้ผู้ที่ได้รับตำแหน่งมีบทบาทในการบริหารประเทศในด้านต่างๆ และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างๆกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งนโยบายสาธารณะของรัฐบาล จะเป็นนโยบายเป็นแนวทางกิจกรรม หรือการกระทำที่รัฐบาลใช้ในการดำเนินงาน ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยนโยบายสาธารณะเป็นอะไรก็ตามที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งเป็นการพิจารณาในแง่ที่ว่า ทำไมรัฐบาลจึงต้องดำเนินการนโยบายนั้น และนโยบายนั้นจะสร้างความแตกต่างอย่างไรและส่งอย่างไรบ้างต่อประเทศ และในหลายๆนโยบายหรือโครงการต่างๆที่ได้จัดทำขึ้นจะมีกลุ่มรัฐมนตรีที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายโดยตรง ซึ่งหลายๆนโยบายทางการเมืองจะทำให้รัฐมนตรีเหล่านั้นมีบทบาทในการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ จากการกำหนดนโยบายนั้นๆ มากน้อย

เพียงใดก็ย่อมที่จะขึ้นอยู่กับแนวทางการกำหนด เช่นเดียวกันกับการเข้ามาดำรงตำแหน่งในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กล่าวคือ

หลังจากที่กลุ่มราชครูได้หมดอำนาจทางการเมือง และต่อมาได้มีการผนึกกำลังก่อสร้างสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองได้ขึ้นมาอีกครั้งนั้น สมาชิกกลุ่มราชครูได้มีการก่อตั้งพรรคการเมืองคือพรรคชาติไทย โดยรวบรวมสมาชิกของกลุ่มราชครูในการจัดตั้งขึ้นได้เป็นผลสำเร็จ และได้รับความนิยมทางการเมืองขึ้นมาอีกครั้ง จึงทำให้การได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นถือว่าเป็นความสำเร็จของพรรคชาติไทยอย่างที่สุดและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมากมายที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของพรรค และถือว่าเป็นความสำเร็จของพรรคชาติไทยที่ส่งผลให้หัวหน้าพรรคขึ้นดำรงตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายบริหาร ไม่เพียงแค่นั้น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังคงควบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกตำแหน่งและได้รับการเลื่อนยศขึ้นเป็น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (วรณี บัญประเสริฐ, 2556)

เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงได้มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการแบ่งอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ โดยรัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีหน้าที่ควบคุมดูแลกระทรวงที่ตนเองได้รับมอบหมายแตกต่างกันไป ดังนี้

ตารางที่ 4.4 รายนามคณะรัฐมนตรีรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	นายพงษ์ สารสิน	รองนายกรัฐมนตรี
2	นายพิชัย รัตตกุล	รองนายกรัฐมนตรี
3	พลเอกเทียนชัย ศิริสัมพันธ์	รองนายกรัฐมนตรี
4	นายมีชัย ฤชุพันธ์	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
5	นายกร ทัพพะรังสี	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
6	นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
7	นายอนรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
8	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
9	นางสุพัตรา มาศดิตถ์	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
10	พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
11	ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
12	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	รมว.กระทรวงกลาโหม

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
13	นายประมวล สภาวสุ	รมว.กระทรวงการคลัง
14	นายสุชน ชามพูนท	รมช.กระทรวงการคลัง
15	นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	รมช.กระทรวงการคลัง
16	พลอากาศเอกสิทธิ เศรษฐศิลา	รมว.กระทรวงการต่างประเทศ
17	ร้อยตรีประพาส ลิ้มปะพันธุ์	รมช.กระทรวงการต่างประเทศ
18	พันโทสนั่น ขจรประศาสน์	รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
19	นายเจริญ คันธวงศ์	รมช.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
20	นายอุดมศักดิ์ ทังทอง	รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
21	นายอุดร ตันติสุนทร	รมช.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
22	นายมนตรี พงษ์พานิช	รมว.กระทรวงคมนาคม
23	นายนิคม แสนเจริญ	รมช.กระทรวงคมนาคม
24	นายประทวน รมยานนท์	รมช.กระทรวงคมนาคม
25	นายเอนก ทัฬหสุวรรณ	รมช.กระทรวงคมนาคม
26	นายสุบิน ปิ่นขยัน	รมว.กระทรวงพาณิชย์
27	นายภิญญา ช่วยปลอด	รมช.กระทรวงพาณิชย์
28	นายชูชีพ หาญสวัสดิ์	รมช.กระทรวงพาณิชย์
29	พลตรีประมาณ อติเรกสาร	รมว.กระทรวงมหาดไทย
30	นายเสนาะ เทียนทอง	รมช.กระทรวงมหาดไทย
31	นายสันติ ชัยวิรัตน์	รมช.กระทรวงมหาดไทย
32	นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี	รมช.กระทรวงมหาดไทย
33	นายวัฒนา อัครเหม	รมช.กระทรวงมหาดไทย
34	พลตำรวจโทจรัส มังคลารัตน์	รมว.กระทรวงยุติธรรม
35	นายประจวบ ไชยสาส์น	รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ ฯ
36	พลเอกมานะ รัตน์โกเศศ	รมต.กระทรวงศึกษาธิการ
37	นายสกุล ศรีพรหม	รมช.กระทรวงศึกษาธิการ
38	นายใหม่ ศิรินวกุล	รมช.กระทรวงศึกษาธิการ
39	นายชวน หลีกภัย	รมต.กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
40	นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รมช.กระทรวงสาธารณสุข
41	นายประสงค์ บุรณพงษ์	รมช.กระทรวงสาธารณสุข
42	นายบรรหาร ศิลปอาชา	รมว.กระทรวงอุตสาหกรรม
43	นายดุสิต รังคสิริ	รมช.กระทรวงอุตสาหกรรม
44	นายไพฑูรย์ แก้วทอง	รมช.กระทรวงอุตสาหกรรม
45	นายทวิช กลิ่นประทุม	รมว.การทบวงมหาวิทยาลัย

ที่มา: สิริรัตน์ เรืองวงศ์วาร. (2564). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน*. สืบค้นจาก <http://old-book.ru.ac.th/e-book/h/Hi320/hi320-15.pdf>

จากตารางที่ 4 รายนามคณะรัฐมนตรีรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีดังนี้ นายพงษ์ สารสิน, นายพิชัย รัตตกุล, พลเอกเทียนชัย ศิริสัมพันธ์, นายมีชัย ฤชุพันธ์, นายกร ทัพพะรังสี, นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ, นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ, นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์, นางสุพัตรา มาศดิตถ์, พันเอกพล เรืองประเสริฐวิทย์, ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง, พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ, นายประมวล สภาวสุ, นายสุชน ชามพูนท, นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์, พลอากาศเอกสิทธิ เสวตศิลา, ร้อยตรีประภาส ลิ้มปะพันธุ์, พันโทสนั่น ขจรประศาสน์, นายเจริญ คันธวงศ์, นายอุดมศักดิ์ ทั้งทอง, นายอุดร ตันติสุนทร, นายมนตรี พงษ์พานิช, นายนิคม แส่นเจริญ, นายประทวน รมยานนท์, นายเอนก ทับสุวรรณ, นายสุบิน ปิ่นขยัน, นายภิญญา ช่วยปลอด, นายชูชีพ หาญสวัสดิ์, พลตรีประमाण อติเรกสาร, นายเสนาะ เทียนทอง, นายสันติ ชัยวิรัตน์, นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี, นายวัฒนา อิศวเหม, พลตำรวจโทจำรัส มังคลารัตน์, นายประจวบ ไชยสาส์น, พลเอกมานะ รัตนโกเศศ, นายสกุล ศรีพรหม, นายใหม่ ศิรินวกุล, นายชวน หลีกภัย, นายสุทัศน์ เงินหมื่น, นายประสงค์ บุรณพงษ์, นายบรรหาร ศิลปอาชา, นายดุสิต รังคสิริ, นายไพฑูรย์ แก้วทอง, นายทวิช กลิ่นประทุม

นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยพบว่า วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทโดยการดำรงตำแหน่งในรัฐบาลของรัฐมนตรีต่างๆ ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชายนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1. รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ 2. รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่ไม่ได้มาจากฐานธุรกิจไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง ดังแสดงได้จากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.5 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	รมว.กระทรวงกลาโหม
2	พลตรีประมาณ อติเรกสาร	รมว.กระทรวงมหาดไทย

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 5 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ, พลตรีประมาณ อติเรกสาร และนักธุรกิจเหล่านี้แม้เป็นข้าราชการแต่ในขณะเดียวกันก็มีการสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจจนสามารถกล่าวได้ว่าอีกด้านหนึ่งนอกจากการเป็นข้าราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในขณะเดียวกัน

ตารางที่ 4.6 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	นายพงษ์ สารสิน	รองนายกรัฐมนตรี
2	นายพิชัย รัตตกุล	รองนายกรัฐมนตรี
3	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
4	นายประมวล สภาวสุ	รมว.กระทรวงการคลัง
5	นายสุชน ชามพูนท	รมช.กระทรวงการคลัง
6	นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	รมช.กระทรวงการคลัง
7	พันโทสนั่น ขจรประศาสน์	รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
8	นายมนตรี พงษ์พานิช	รมว.กระทรวงคมนาคม
9	นายนิคม แสนเจริญ	รมช.กระทรวงคมนาคม
10	นายประทวน รมยานนท์	รมช.กระทรวงคมนาคม
11	นายสุบิน ปิ่นขยัน	รมว.กระทรวงพาณิชย์
12	นายชูชีพ หาญสวัสดิ์	รมช.กระทรวงพาณิชย์
13	นายเสนาะ เทียนทอง	รมช.กระทรวงมหาดไทย
14	นายสันติ ชัยวิรัตน์	รมช.กระทรวงมหาดไทย
15	นายวัฒนา อัครเหม	รมช.กระทรวงมหาดไทย
16	นายบรรหาร ศิลปอาชา	รมว.กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

17	นายดุสิต รังคสิริ	รมช.กระทรวงอุตสาหกรรม
18	นายไพฑูรย์ แก้วทอง	รมช.กระทรวงอุตสาหกรรม
19	นายทวิช กลิ่นประทุม	รมว.การทบวงมหาวิทยาลัย
20	นายประจวบ ไชยสาส์น	รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 6 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง คือ นายพงษ์ สารสิน, นายพิชัย รัตตกุล, นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์, นายประมวล สภาวสุ, นายสุชน ขามพูนท, นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์, พันโทสนั่น ขจรประศาสน์, นายมนตรี พงษ์พานิช, นายนิคม แสนเจริญ, นายประทวน รมยานนท์, นายสุบิน ปิ่นขยัน, นายชูชีพ หาญสวัสดิ์, นายเสนาะ เทียนทอง, นายสันติ ชัยวิรัตน์, นายวัฒนา อัครเวม, นายประจวบ ไชยสาส์น, นายบรรหาร ศิลปอาชา, นายดุสิต รังคสิริ, นายไพฑูรย์ แก้วทอง, นายทวิช กลิ่นประทุม และแม้ว่าพันโทสนั่น ขจรประศาสน์ จะเป็นข้าราชการแต่ในขณะเดียวกันก็ยังมี การสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจจนสามารถกล่าวได้ว่า อีกด้านหนึ่งนอกจากการเป็นข้าราชการ โดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในขณะเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังสามารถแยกประเภทของรัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่ไม่อิงกับกลุ่มราชครู โดยตรงเป็น 3 ประเภท คือ 1.รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน 2.รัฐมนตรีที่เป็น ข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน 3.รัฐมนตรีที่เป็นนักการเมืองที่ทำธุรกิจ ซึ่ง สามารถแสดงได้จากตารางดังนี้

ตารางที่ 4.7 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	นายพงษ์ สารสิน	รองนายกรัฐมนตรี
2	นายประมวล สภาวสุ	รมว.กระทรวงการคลัง
3	นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์	รมช.กระทรวงการคลัง
4	นายมนตรี พงษ์พานิช	รมว.กระทรวงคมนาคม
5	นายนิคม แสนเจริญ	รมช.กระทรวงคมนาคม
6	นายประทวน รมยานนท์	รมช.กระทรวงคมนาคม

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
7	นายสุบิน ปิ่นขยัน	รมว.กระทรวงพาณิชย์
8	นายชูชีพ หาญสวัสดิ์	รมช.กระทรวงพาณิชย์
9	นายสันติ ชัยวิรัตนะ	รมช.กระทรวงมหาดไทย
10	นายดุสิต รังคสิริ	รมช.กระทรวงอุตสาหกรรม
11	นายไพฑูรย์ แก้วทอง	รมช.กระทรวงอุตสาหกรรม

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 7 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน คือ นายพงษ์ สารสิน, นายประมวล สภาวสุ, นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์, นายมนตรี พงษ์พานิช, นายนิคม แสนเจริญ, นายประทวน รมยานนท์, นายสุบิน ปิ่นขยัน, นายชูชีพ หาญสวัสดิ์, นายสันติ ชัยวิรัตนะ, นายดุสิต รังคสิริ, นายไพฑูรย์ แก้วทอง

ตารางที่ 4.8 รัฐมนตรีที่เป็นข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	พันโทสนั่น ขจรประศาสน์	รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 8 รัฐมนตรีที่เป็นข้าราชการที่สะสมทุนในขณะเดียวกันคือ พันโทสนั่น ขจรประศาสน์

ตารางที่ 4.9 รัฐมนตรีที่เป็นนักการเมืองที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน

ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	นายพิชัย รัตตกุล	รองนายกรัฐมนตรี
2	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
3	นายสุชน ชามพูนท	รมช.กระทรวงการคลัง
4	นายเสนาะ เทียนทอง	รมช.กระทรวงมหาดไทย
5	นายวัฒนา อิศวเหม	รมช.กระทรวงมหาดไทย
6	นายบรรหาร ศิลปอาชา	รมว.กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

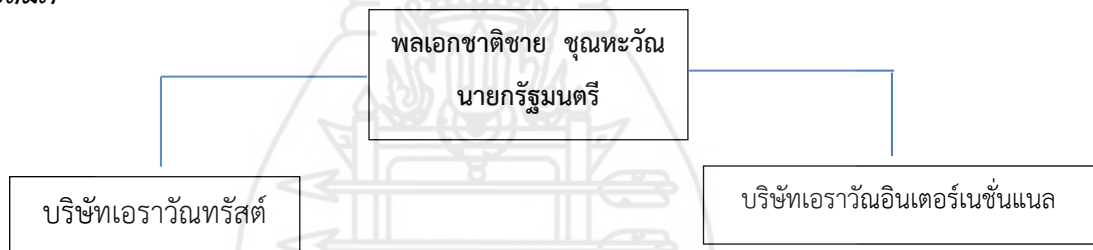
ลำดับที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
7	นายทวิช กลิ่นประทุม	รณว.การทบวงมหาวิทยาลัย
8	นายประจวบ ไชยสาส์น	รณว.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ

จากตารางที่ 9 รัฐมนตรีที่เป็นนักการเมืองที่ทำธุรกิจในช่วงเดียวกันคือ นายพิชัย รัตตกุล, นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์, นายสุชน ชามพูนท, นายเสนาะ เทียนทอง, นายวัฒนา อัศวเหม นายบรรหาร ศิลปอาชา, นายทวิช กลิ่นประทุม

การดำรงตำแหน่งในรัฐบาลของรัฐมนตรีต่างๆ ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชายนั้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า มีรัฐมนตรีที่มีที่มาหรือภูมิหลังจากการเป็นนักธุรกิจซึ่งสามารถแสดงรายชื่อธุรกิจของรัฐมนตรีแต่ละบุคคลจากแผนภาพและผู้วิจัยจะเขียนอธิบายเพื่อแสดงให้เห็นบทบาทเพียงแต่เฉพาะรัฐมนตรีที่มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญๆ ดังนี้

2.1.1 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบ

อุปถัมภ์

ภาพที่ 4.35 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ที่มา : นฤมิตร พระนาศรี (2541, หน้า 44-46)

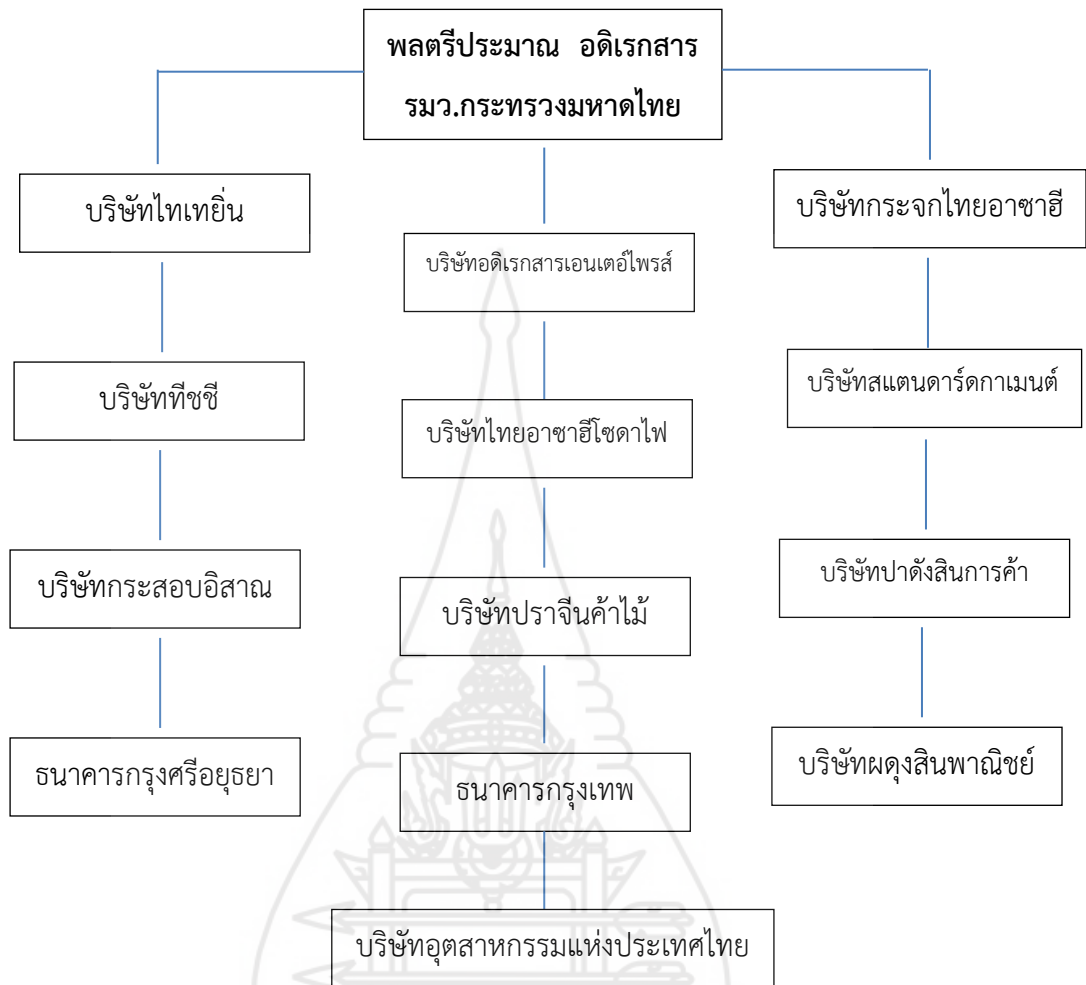
จากแผนภาพที่ 35 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือบริษัทเอราวัณทรีสต์, บริษัทเอราวัณอินเตอร์เนชั่นแนล พลเอกชาติชายเป็นนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และแม้จะเป็นข้าราชการแต่ก็มีการสะสมทุนผ่านการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จึงกล่าวได้ว่านอกจากการเป็นข้าราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในช่วงเดียวกัน

ภายหลังจากการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2531 ได้เกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่การถูกกล่าวหาว่ามีบทบาทและใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดังนี้

การดำเนินนโยบายการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า ของพลเอกชาติชาย นั้น เป็นการดำเนินนโยบายที่เน้นทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เน้นการลงทุนของ

ภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมการทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง เป็นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนที่มีอุดมการณ์และระบอบการปกครองที่แตกต่างกัน ให้หันมาสร้าง ความร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ จึงถือเป็นนโยบายที่ใช้เศรษฐกิจนำหน้าความมั่นคง เนื่องจากพลเอกชาติชาย มีที่มาจากนักธุรกิจ ดังที่ วิธนา เรื่องสกุล (2532, น.130) ได้กล่าวไว้ว่า “มีการใช้ฐานทางเศรษฐกิจจากธุรกิจของเครือข่ายจอมพลผิน ชุณหะวัณ ซึ่งมีการขยายธุรกิจอย่างมากในช่วงเวลาที่ถูกกีดกันจากการเมือง ระหว่าง พ.ศ. 2500 – 2516” และด้วยเมื่อมาผนวกเข้ากับนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่ฝ่ายคณะที่ปรึกษารัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมีการเสนอ จึงย่อมที่จะมีการพิจารณาเห็นชอบและอนุมัติการดำเนินนโยบายเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ความเป็นนักธุรกิจของพลเอกชาติชาย จึงได้รับการถ่ายทอดและสั่งสมประสบการณ์มาจากการมีฐานเศรษฐกิจของกลุ่มราชครูโดยตรง นโยบายต่างๆ ที่ดำเนินไปจึงเน้นถึงการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจและการมีผลประโยชน์จากนโยบายต่างๆ นอกจากนี้ ประกอบกับพลเอกชาติชาย ที่มีภูมิหลังและที่มาเกี่ยวข้องกับนักธุรกิจ จึงย่อมที่จะมีการวางกลไกหรือนโยบายต่างๆ ที่เน้นไปในลักษณะของการประกอบการทางธุรกิจ ที่จะต้องมีการคำนวณถึงต้นทุนกำไรมาก่อน พลเอกชาติชายจึงให้พรรคการเมืองแต่ละพรรค แสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของตนเอง ให้รัฐมนตรีแต่ละพรรคเป็นผู้ตัดสินใจเอง ในการที่จะดำเนินนโยบายต่างๆ โดยที่นายกรัฐมนตรี หลีกเลี่ยงที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวทางการคอยควบคุมดูแลและจัดสรรอำนาจหน้าที่นั้น ย่อมจะแสดงให้เห็นว่าพลเอกชาติชาย และไม่สามารถควบคุมการดำเนินกิจกรรมหรือนโยบายทางเศรษฐกิจนั้นๆ ได้ ซึ่งเท่ากับว่านับเป็นการเปิดโอกาสหรือช่องทางให้รัฐมนตรีหรือพรรคการเมือง แสวงหาประโยชน์ส่วนตน ที่นำไปสู่การถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันที่ตนเป็นผู้ที่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจ กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางบริหารปกครองของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในฐานะนายกรัฐมนตรีนั้นจะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อใช้อำนาจ ไปในทางที่มีความชอบธรรมและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศสูงสุดจากการดำเนินนโยบายและโครงการต่างๆ แต่ในทางกลับกัน หากใช้อำนาจไปในทางที่มีขอบอาจทำให้เกิดความขัดแย้งและปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้รัฐบาลมีความสั่นคลอนและทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติบ้านเมืองเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 4.36 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพลตรีประमाण อติเรกสาร

ที่มา: ปรับปรุงจาก สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2526) และ สาโรช ชุันททรัพย์ (2539, น. 99) โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 36 พลตรีประमाण อติเรกสาร มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทไทเทเลิน, บริษัททอติเรกสารเอนเตอร์ไพรส์, บริษัทกระจกไทยอาซาฮี, บริษัททีซีซี, บริษัทไทยอาซาฮีโซดาไฟ, บริษัทสแตนดาร์ดคาเมนต์, บริษัทกระสอบอิสาน, บริษัทปราจีนคำไม้, บริษัทปาดังสินการคำ, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารกรุงเทพ, บริษัทผดุงสินพาณิชย์, บริษัทอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูภายใต้ระบบอุปถัมภ์ แม้ว่าพลตรีประमाणจะเป็นข้าราชการแต่ในระหว่างนั้นก็มีการสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจจนสามารถกล่าวได้ว่า อีกด้านหนึ่งนอกจากการเป็นข้าราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจ ในขณะที่เดียวกัน

พลตรีประมาณ อติเรกสาร มีที่มาจากความเป็นนักธุรกิจ และผู้ควบคุมดูแลกิจการ และธุรกิจต่างๆของกลุ่มราชครู ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พลตรีประมาณ ยังมีบทบาทในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทย เป็นกระทรวงที่มีความสำคัญอีกกระทรวงหนึ่ง เพราะเป็นกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกความเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการ สาธารณภัยและการพัฒนาเมือง และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงมหาดไทยถือเป็นกระทรวงเกรด A ที่มีงบประมาณในการบริหารจำนวนมาก จึงทำให้มีผลประโยชน์มากมาย เพราะมีโครงการจำนวนมากที่รออนุมัติจากกระทรวงนี้

สำหรับบทบาทของพลตรีประมาณ อติเรกสาร ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้นมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการถูกตั้งข้อสังเกตสำคัญในกรณีของกระทรวงมหาดไทย ก็คืองบประมาณที่จัดสรรเป็นโครงการขนาดใหญ่ งบประมาณครั้งหนึ่งเป็นการจัดสรรผ่านองค์กรปกครอง ท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดต่างๆ เทศบาลต่างๆ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาทำให้งบประมาณ โครงการของกระทรวงในส่วนนี้ มีความสุ่มเสี่ยงที่เครือข่ายธุรกิจการเมืองที่เป็นการเอื้อผลประโยชน์กัน ระหว่างนักการเมืองหรือผู้บริหารระดับชาติ นักการเมือง หรือผู้บริหารท้องถิ่น และกลุ่มทุนภูมิภาค จะทำงานได้อย่างเต็มที่และยากแก่การตรวจสอบ เนื่องจากมีการกระจายตัวของโครงการลงไปในระดับตำบลหมู่บ้าน การผลักดันให้ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเข้มข้น และจริงจังจึงมีความสำคัญมากเป็นพิเศษซึ่งพลเอกชาติชาย ในฐานะนายกรัฐมนตรีมีความไว้วางใจให้พลตรีประมาณ ในฐานะพี่เขย เป็นผู้มืบทบาทในควบคุมดูแลทั้งหมด ทำให้อำนาจการตัดสินใจใดๆภายในกระทรวง พลตรีประมาณ สามารถตัดสินใจเองได้ทั้งหมด นอกจากนี้การที่ พลตรีประมาณ มีบทบาทที่สำคัญในการมีความสัมพันธ์กับธนาคารกรุงเทพ ในตั้งแต่สมัยยุคแรกเริ่มของกลุ่มราชครู ในการเป็นกรรมการบริษัทของธนาคารกรุงเทพ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลควบคุมและบริหารงานบริษัท จึงทำให้ความสัมพันธ์อันแนบแน่นของ พลตรีประมาณ กับธนาคารกรุงเทพเป็นไปด้วยดี ซึ่งเป็นการส่งผลธนาคารกรุงเทพ สามารถเป็นนายทุนธนาคารให้กับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ที่ต้องใช้เงินทุนในการขับเคลื่อนนโยบายการทำงานของรัฐบาล

นอกจากนี้ พล.ต.ประมาณ ยังได้ดำเนินการและปฏิบัติราชการที่เป็นผลดังนี้

1) *กรมการปกครอง* เนื่องจากเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ทำงานหนัก ต้องรับงานจากทุกกระทรวง ทบวง กรม ไปปฏิบัติตามนโยบายที่หน่วยงานนั้นๆ กำหนดมา จึงได้ปรับเงิน

ทดแทนให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ขึ้นอีก 12% และกำหนดให้มีวันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในวันที่ 10 สิงหาคมของทุกปี นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีเครื่องแบบปกติขาว เพื่อแต่งไปในงานพระราชพิธีต่างๆ

2) *กรมตำรวจ* โดยได้พิจารณาว่า ตำรวจเป็นผู้บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน และเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ริดไถประชาชน ซึ่งการที่จะให้ตำรวจพ้นจากการถูกกล่าวหาเช่นนี้ เราจะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสวัสดิการแก่ตำรวจ เช่น บ้านพัก เงินเดือน จึงได้จัดสรรดังนี้

(1) ปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจ ให้ได้เท่ากับข้าราชการพลเรือนและทหาร ซึ่งตำรวจได้น้อยกว่า

(2) สร้างที่พักให้ตำรวจที่ขาดแคลน ในเบื้องต้นสร้างได้กว่า 9,000 ยูนิต

(3) จัดหางบประมาณให้เป็นทุนหมุนเวียนให้แก่ตำรวจ เพื่อให้กู้ยืมไปซื้ออาวุธปืนพก โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ซึ่งได้มา 50 ล้านบาท

(4) ขยายอัตรากองกำกับตำรวจภูธร ขึ้นอีก 42 อัตรา รวมเป็น 114 อัตรา

(5) ให้นายดาบและจ่านายสิบ ที่จะเกษียณอายุราชการ ได้รับยศร้อยตำรวจตรี ก่อนจะเกษียณอายุ 1 ปี ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนบำรุงขวัญ

(6) ปรับยศรองอธิบดี จากอัตราพลตำรวจโท เป็นพลตำรวจเอก

(7) ปรับปรุงโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และกองกำกับการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ให้ทันสมัย

(8) สนับสนุนให้จัดตั้ง สำนักงานสารนิเทศ สำนักงานส่งกำลังบำรุง สำนักงานวิทยาการตำรวจ

(9) วางแผนงานที่จะขยายกรมตำรวจ ให้เป็นทบวงตำรวจ (กาญจน์สุดา เอื้ออารีวรกุล, 2553, น. 364-365)

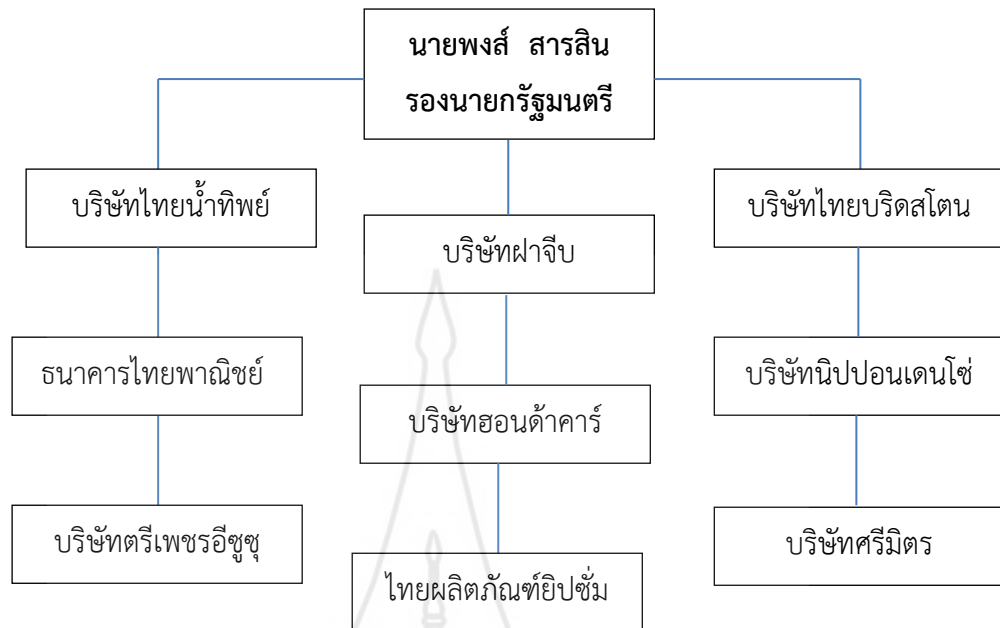
จากบทบาทของพลตรีประมาณ ดังข้างต้น อาจวิเคราะห์ในแง่ของบทบาทที่เป็นผู้นำความคิดในการให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและด้านพลเรือนนั้น นับได้ว่าพลตรีประมาณ เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มในการจัดสรรนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อข้าราชการ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ข้าราชการทำให้มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ แต่ในส่วนของ การจัดการนโยบายและจัดสรรงบประมาณนั้นจะเห็นได้ว่า มีการลงทุนจัดสรรด้านงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก เพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนในส่วนของการปกครองและกรมตำรวจ ซึ่งในบางครั้งอาจมองได้ว่าเป็นการใช้งบประมาณที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น เช่น การใช้งบประมาณให้เป็นทุนหมุนเวียนให้แก่ตำรวจ เพื่อให้กู้ยืมไปซื้ออาวุธปืนพก โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย เป็นจำนวนเงินถึง 50 ล้านบาท การใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากเช่นนี้อาจมองได้ว่าเป็นงบประมาณที่ใช้ไปมากเกินไปจนความจำเป็น ทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากอาจจะจะมีปัญหาในเรื่องนี้ไม่ว่าจะ

เป็นการลือสแปก การฮั้วกันในการเข้าประมูล การกำหนดระยะเวลาในการจัดทำข้อเสนอด้านราคา ที่สิ้นเกินไป ซึ่งถือการเปิดโอกาสให้เกิดการแสวงหากำไร ในการทุจริตได้โดยง่าย นอกจากนี้เมื่อมีการ เสนอราคาแล้วนั้น บางครั้งไม่เป็นการจัดซื้อในราคากลาง อาจมีผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการได้รับส่วน ต่างจากโครงการเหล่านี้ด้วย

นอกจากนี้ได้เกิดปัญหากรณีการแต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งนายพิชัย รัตกุล รองนายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ไม่พอใจที่พลตรีประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย พรรคชาติไทย ได้แต่งตั้ง นายอรรถ พัฒนรัฐ ให้เป็นปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับมติคณะรัฐมนตรีที่จะให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่ เป็นผู้แต่งตั้งปลัด กทม. ด้วยตนเอง (สิริรัตน์ เรื่องวงศวาร, 2564)

ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ พลตรีประมาณ ใช้อำนาจในการแต่งตั้งปลัด กรุงเทพมหานคร ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีในการให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้แต่งตั้งปลัดฯ เองนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ไม่ถูกต้องเท่าไรนัก และไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบปฏิบัติที่วางไว้ โดยวางตำแหน่งให้บุคคลที่จะมอบให้ดำรง ตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานครไว้อย่างชัดเจน อาจเป็นผลมาจากการที่พลตรีประมาณ มีความสัมพันธ์ อันดีกับนายอรรถ จึงมีการผลักดันในและแต่งตั้งให้นายอรรถ เข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าวเอง แม้จะขัด กับมติคณะรัฐมนตรีก็ตาม ซึ่งถือเป็นการเปล่าประโยชน์ ในการร่างระเบียบขึ้นมาหากไม่ได้ปฏิบัติตาม ซึ่งถือได้ว่าเป็นไปในลักษณะของการอุปถัมภ์ให้คนที่ใกล้ชิดกับตนให้ดำรงตำแหน่งเพราะตำแหน่งปลัด กรุงเทพมหานครถือเป็นตำแหน่งที่สำคัญอีกตำแหน่งหนึ่ง ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่มีกฎหมายกำหนด และตามคำสั่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรับผิดชอบควบคุมดูแลข้าราชการประจำของ กรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามนโยบายของกรุงเทพมหานครและติดตามผลการปฏิบัติราชการของ ส่วนราชการในกรุงเทพมหานคร ทำให้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร อย่างเด่นชัด ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐบาลได้รับความเสียหาย ในตำแหน่งนี้ อาจจะมีการได้ผลประโยชน์ที่ตามมาเป็นจำนวนมาก จากการดำเนินโครงการตลอดจนนโยบายต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร แม้ว่าจะเป็นเพียงแค่การดำรงตำแหน่งปลัดของกรุงเทพมหานครก็ตาม

2.1.2 รัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง

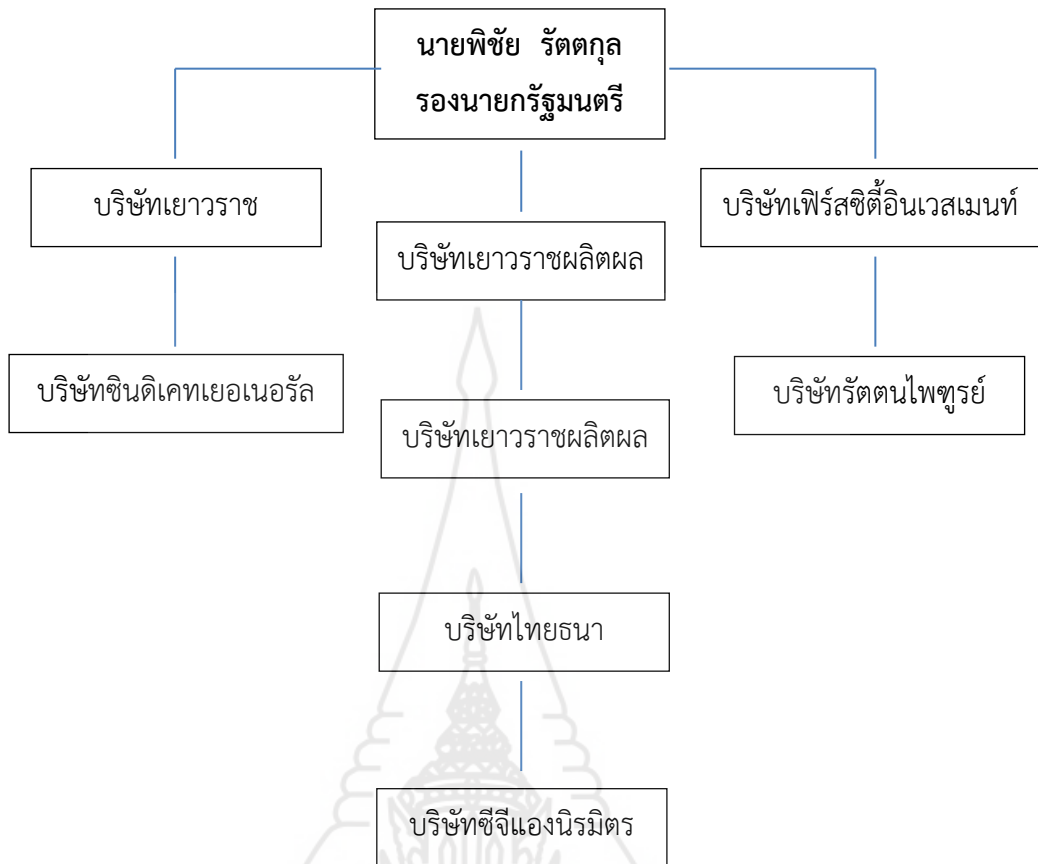

ภาพที่ 4.37 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพงษ์ สารสิน

ที่มา : สาโรช ชุ่นทรัพย์ (2539, น. 102)

จากแผนภาพที่ 37 นายพงษ์ สารสิน มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือบริษัทไทยน้ำทิพย์, บริษัทฟอสฟอรัส, บริษัทไทยบริดส์โตน, ธนาคารไทยพาณิชย์, บริษัทฮอนด้าคาร์, บริษัทนิปปอนเดนโซ, บริษัทตรีเพชรอีซูซุ, ไทยผลิตภัณฑ์ยิปซัม, บริษัทศรีมิตร ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

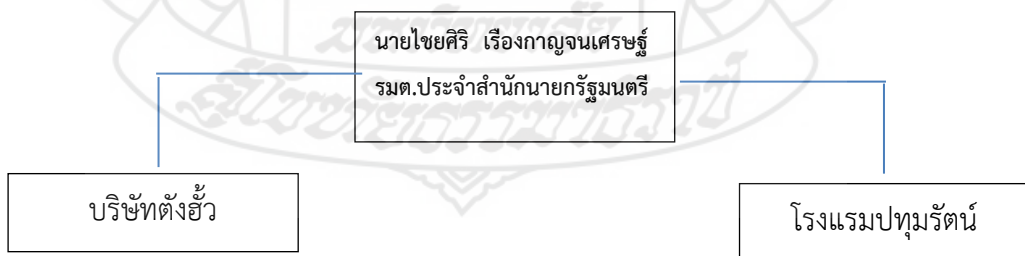

ภาพที่ 4.38 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพิชัย รัตตกุล

ที่มา: สาโรช ชุณหรัพย์ (2539, น. 103)

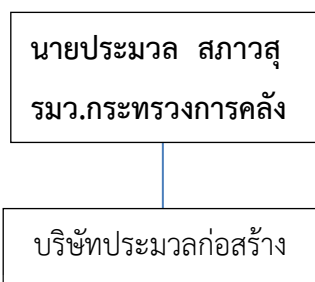
จากแผนภาพที่ 38 นายพิชัย รัตตกุล มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทเยาวราช, บริษัทเยาวราชผลิตผล, บริษัทเฟิร์สซิดี้อินเวสเมนต์, บริษัทซินดิเคทเยอเนอรัล, บริษัทไทยธนา, บริษัทรัตตนไพฑูรย์, บริษัทซีจีแองนิรมิตร ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.39 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์

ที่มา: สาโรช ชุณหรัพย์ (2539, น. 102)

จากแผนภาพที่ 39 นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ มีธุรกิจอยู่ในความครอบครอง คือบริษัทตั้งฮั่ว, โรงแรมปทุมรัตน์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.40 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประมวล สภาวสุ

ที่มา : สาโรช ชุ่นทรัพย์ (2539, น. 100)

จากแผนภาพที่ 40 นายประมวล สภาวสุ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ บริษัทประมวลก่อสร้าง นายประมวลเป็นนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง นายประมวลได้เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สำหรับกระทรวงการคลังนั้นได้อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของแผ่นดิน การภาษีอากร การรักษาการ กิจการเกี่ยวกับที่ดินราชพัสดุ กิจการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นการผูกขาดของรัฐ กิจการหารายได้ซึ่งรัฐมีอำนาจดำเนินการได้แต่เพียงผู้เดียวตามกฎหมายและไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมอื่น และกิจการซึ่งจะเป็นสัญญาผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือสัตยาบัน รวมทั้งการค้ำประกันหนี้ของส่วนราชการและองค์การรัฐ สถาบันการเงินและรัฐวิสาหกิจ เหล่านี้ซึ่งนับได้ว่าเป็นกระทรวงที่กุมอำนาจทางการเงิน ไว้เป็นอย่างมากและมีผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นจำนวนมากในเรื่องของสภาพคล่องทางการเงิน เพราะกระทรวงการคลังได้มีการควบคุมดูแลทั้งหมด

บทบาทของนายประมวลในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะเป็นไปในลักษณะของการควบคุมดูแลสถานการณ์การเงินและการคลัง ของประเทศไทย ไม่ว่าจะมิงงบประมาณในการจัดสรรใดๆ หรือรายได้ของแผ่นดินที่เข้ามา จะต้องมิตบาทหน้าที่ในการจัดสรรเงินรายได้และรายจ่ายเหล่านั้น ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง นายประมวลจึงมีบทบาทในด้านการดูแลสถานการณ์การคลังประกอบกับในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย มีการดำเนินนโยบายจำนวนมาก ที่เน้นนโยบายทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายต่างประเทศหรือนโยบายในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศ นายประมวลจึงมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมดูแล และจัดสรรการเงิน ทั้งรายจ่ายและรายรับของเงินคงคลัง

นอกจากนี้ ต่อมาได้เกิดปัญหาทางการเงินการคลังขึ้น นายประมวลจึงได้มีนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้

นายประมวล มีนโยบายให้มีการใช้มาตรการทางการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการทางด้านสินเชื่อ ซึ่งมีผลทำให้สภาพคล่องในประเทศลดลง มาตรการดังกล่าว มี 4 ประการ

ได้แก่ ประการแรก ให้กิจการจากต่างประเทศที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทย สามารถกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเข้ามาใช้ และให้ยกเว้นการเรียกเก็บภาษีเงินกู้สำหรับดอกเบี้ย เงินกู้ต่างประเทศที่กู้ยืมตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไปเพื่อจูงใจให้เงินจากต่างประเทศเข้ามาทดแทนการขาดแคลนเงินทุนในประเทศ ประการที่สอง เปิดโอกาสให้สถาบันการเงินขนาดใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย ประการที่สาม สนับสนุนให้กองทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนซื้อหลักทรัพย์ในประเทศ และประการที่สี่ ให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยายเงินกู้จากต่างประเทศเข้ามาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตามแม้ว่านายประมวลจะประกาศใช้นโยบายดังกล่าวเพื่อแก้ไขสภาวะขาดแคลนเงินทุนภายในประเทศซึ่งส่งผลให้เกิดความชะงักงันในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้สถานการณ์ดังกล่าวดีขึ้น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศยังคงอยู่ในระดับที่สูง นายประมวลจึงเสนอให้มีการเพิ่มเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจากเดิม ซึ่งช่วงเวลานั้น เพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์อยู่ที่ร้อยละ 7.25 ต่อปี และเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ ร้อยละ 15 ต่อปี โดยนายประมวลได้เสนอให้คงเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ แต่ให้ขยับเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากขึ้น เพื่อให้ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศลดลง ข้อเสนอดังกล่าวของนายประมวลนั้นถือได้ว่าเป็นข้อเสนอของกลุ่มทุนอุตสาหกรรมและกลุ่มทุนอื่นๆ ต่อกลุ่มทุนธนาคารซึ่งมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างชัดเจน (โชคชัย หาญนิมิตกุล, 2545 น. 153-154)

ซึ่งบทบาทของนายประมวล สภาวสุ นั้นดูเหมือนว่าจะเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย และไม่มีปัญหาใดๆ แต่ภายหลัง นายประมวล สภาวสุ ได้ถูกตรวจสอบจาก คตส. มีมติให้ยึดทรัพย์ในข้อหาร่ำรวยผิดปกติ ดังนี้

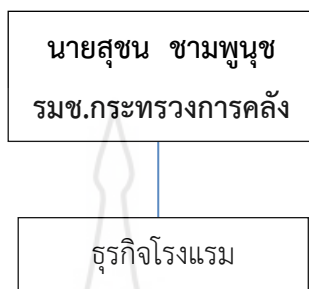
นายประมวล สภาวสุ ถูกประกาศยึดทรัพย์สินดังนี้ (ชนากิต พิมพลักษณ์, 2545, น. 265-269)

- 1) เงินฝากธนาคารพาณิชย์ 17 บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน 9 ฉบับ เป็นเงิน 51.6 ล้านบาท
- 2) ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ต.นาจอมเทียน อ.สัตหีบ 55 ตารางวา 6 ล้านบาท
- 3) ที่ดิน น.ส. 3 ก. 4 แปลง 127 ไร่ ต.สระพระ อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา 3.2 ล้านบาท
- 4) รถยนต์ 3 คัน 5.7 ล้านบาท
- 5) เรือยนต์ 1 ลำ 118 ล้านบาท
- 6) หุ้นในบริษัท นิติบุคคล 5 รายการ 3.8 ล้านบาท
- 7) เงินทุนในห้างหุ้นส่วนจำกัด 1 รายการ 4 ล้านบาท

รวมเป็นเงิน 192.3 ล้านบาท

ในกรณีนี้ นายประมวล ได้ถูกกล่าวหาว่ามีการคอร์รัปชัน โดยใช้กลไกในการบริหารงานที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญทางด้านการค้าเงินธุรกิจมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มาเป็นกลวิธีใน

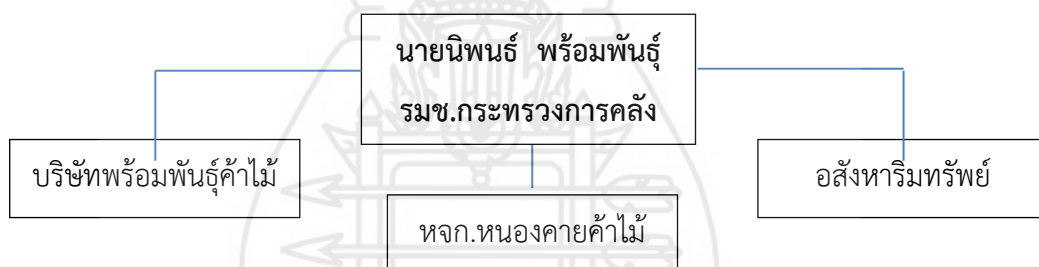
การจัดสรรโครงการต่างๆ นำมาปรับใช้ในการบริหารการเงินการคลังของประเทศซึ่งให้อาจทำให้เกิดช่องโหว่จากการลงทุนในนโยบายต่างๆ ที่มีค่าส่วนต่างหรือการปกปิดหรือไม่แสดงงบประมาณที่ชัดเจน ทำให้งบประมาณที่จัดสรรนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติแต่อย่างใด

ภาพที่ 4.41 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุชน ชามพูนชู

ที่มา: साโรच सुनर्ष्य (2539, न. 100)

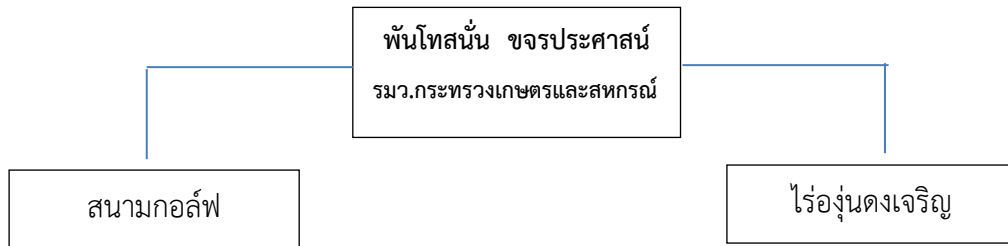
จากแผนภาพที่ 41 นายสุชน ชามพูนชู มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ ธุรกิจโรงแรม ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.42 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์

ที่มา: साโรच सुनर्ष्य (2539, न. 104)

จากแผนภาพที่ 42 นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทพร้อมพันธุ์ค้าไม้, หจก.หนองคายค้าไม้, อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.43 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของพันโทสนัน ขจรประศาสน์

ที่มา : ปรับปรุงจาก สาโรช ชุณหรัพย์ (2539, น.104) โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 43 พันโทสนัน ขจรประศาสน์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ สนามกอล์ฟและไร่รุ่งนงเจริญ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง และพณโทสนันแม้ว่าจะเป็นข้าราชการแต่ก็ได้มีการสะสมทุนผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จนสามารถกล่าวได้ว่านอกจากจะเป็นข้าราชการโดยอาชีพแล้วยังเป็นนักธุรกิจในเวลาเดียวกัน พันโทสนัน ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม การจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบชลประทาน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ส่งเสริมและพัฒนาระบบสหกรณ์ รวมตลอดทั้งกระบวนการผลิตและสินค้าเกษตรกรรม และราชการอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเป็นที่น่าอนว่า ประเทศไทยได้ส่งออกสินค้าเกษตรเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้ปริมาณเงินทุนหมุนเวียนแต่ละปีที่เข้าออกมีมูลค่ามหาศาล ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐมนตรีจะต้องใช้อำนาจและบทบาทในการจัดสรรปริมาณสินค้าให้มีจำนวนที่เหมาะสม บทบาทของพันโทสนัน ขจรประศาสน์ ที่แสดงให้เห็นถึงส่อเจตนาให้เห็นถึงความไม่เป็นโปร่งใสในการทำจัดโครงการหรือนโยบาย โดยพบว่าพณโทสนันได้ถูกกล่าวหาเกี่ยวกับวิธีในการจัดซื้อปุ๋ย ดังนี้

มีการจัดทำโครงการเรื่องการจัดซื้อปุ๋ยจำนวน 300,000 ตัน โดยกรณีพิเศษ จากบริษัทเกษตรรุ่งเรืองผล ซึ่งขัดกับมติ ครม.ที่อนุมัติให้จัดหาปุ๋ย ด้วยวิธีการเปิดประมูลหรือค่าตอบแทนเท่านั้น (สิริรัตน์ เรื่องวงศ์วาร, 2564)

บทบาททางการเมืองในเรื่องของการวางนโยบายหรือการจัดโครงการของพณโทสนัน ขจรประศาสน์ ดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พณโทสนัน ขจรประศาสน์ ได้นำเอาวิธีการจากการที่ตนเองมีความรู้ในด้านการจัดซื้อจัดจ้างทางธุรกิจ และการประเมินโครงการ มาใช้ในการดำเนินโครงการ ซึ่งในการที่จะจัดทำโครงการจัดซื้อปุ๋ยในขณะนั้น ต้องดำเนินตามมติคณะรัฐมนตรีที่ว่าต้องมีการจัดซื้อปุ๋ย ด้วยวิธีการประมูลหรือค่าตอบแทนเท่านั้นตามระเบียบ จึงจะสามารถอนุมัติได้ แต่พณโทสนัน กลับมีการอนุมัติให้มีการจัดซื้อโดยกรณีพิเศษ ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างโดยกรณีพิเศษนี้เป็นเหตุให้เชื่อว่าหากมีทุจริตก็ย่อมทำได้โดยง่ายเนื่องจากจะมีการตกลงราคาของผู้ที่ยื่นเสนอราคาไว้แล้ว โดยจะมีการวางตัวหรือตกลงราคาไว้ให้กับผู้ขายที่เสนอราคาต่ำที่สุดได้รับชนะการประมูลครั้ง

นั้นไปหรือที่เรียกว่าการฮั้วประมูล ซึ่งการกระทำของพลโทสนั่น ขจรประศาสน์ ย่อมเป็นการกระทำที่ผิดไปจากมติของคณะรัฐมนตรีและระเบียบที่ได้วางไว้ และถือเป็นพฤติกรรมที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นไปในแง่ของการเปิดช่องให้เกิดการทุจริต

นอกจากนี้ บทบาทของพันโทสนั่น ขจรประศาสน์ เกี่ยวกับการยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศนั้น ยังส่งผลทำให้ป่าไม้ถูกทำลายมากยิ่งขึ้น และยังไม่มีการกำหนดมาตรการการแก้ไข และผลเนื่องมาจากการยกเลิกสัมปทานป่าไม้นั้น พบว่าจากการสำรวจเรื่องป่าไม้ของกรมป่าไม้ เมื่อออกสำรวจด้วยเครื่องบินตามปกติแล้ว พบว่าเมื่อเปรียบเทียบสภาพป่าระหว่างปี 2531 กับปี 2532 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน คือช่วงเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม ปรากฏชัดแจ้งว่าถูกรุกแผ้วถางเพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 46.51 แล้วยังพบว่าเนื้อที่ถูกทำลายเป็นจำนวนร้อยละ 54.6 พบว่ามีแหล่งที่ลักลอบตัด ฟันและแปรรูปไม้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 92.18 (สุนทร โตรอด, 2536, น. 64)

จากกรณีนี้ วิเคราะห์ได้ว่า การที่พันโทสนั่น ขจรประศาสน์ ยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ ส่งผลให้รัฐบาลไม่ต้องมีหน้าที่ในการจัดการหรือควบคุมดูแลพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด เท่ากับว่าจะไม่มีการสอดส่องดูแลจากรัฐ ซึ่งย่อมส่งผลให้ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรุนแรง และมีการลักลอบตัดไม้เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นั้น เป็นผลมาจากการที่พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศไม่มีผู้ดูแลควบคุมเข้าแผ้วถางและบุกรุกอย่างเข้มงวดเหมือนก่อนหน้า ซึ่งเปรียบเสมือนการเปิดโอกาสให้ผู้ใด ผู้หนึ่งหรือผู้ที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากป่าไม้และที่ดิน เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ โดยที่ไม่ต้องมีการควบคุมดูแลจากรัฐ เพราะในท้ายที่สุดนั้นรัฐอาจเป็นผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์เสียเอง ซึ่งการยกเลิกสัมปทานป่าไม้ในครั้งนี้ส่งผลให้เกิดการทุจริตของทรัพยากรป่าไม้ที่มีการเปิดโอกาสให้นายทุนเข้ามาแสวงหากำไรที่ได้จากพื้นที่ป่าไม้ สามารถเข้ามา บุกรุกที่ดิน ได้อย่างเสรีเพื่อทำการเกษตร โดยปราศจากการควบคุมและป้องกัน จึงส่งผลทำให้ป่าไม้และพื้นที่เกษตรถูกทำลายไปอย่างรุนแรง

นายมนตรี พงษ์พานิช

รมว.กระทรวงคมนาคม

บริษัทมณีพันธ์

ภาพที่ 4.44 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายมนตรี พงษ์พานิช

ที่มา : สาโรช ชูทรัพย์ (2539, น.102)

จากแผนภาพที่ 44 นายมนตรี พงษ์พานิช มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทมณีพันธ์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง และดำรงตำแหน่งในฐานะ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จึงทำให้นายมนตรีมีบทบาทในการดูแลระบบการขนส่ง และบริการคมนาคม ณ ขณะนั้น สำหรับการมีบทบาทโดยตรงในการกำหนดนโยบายของกระทรวง ซึ่งนโยบายที่สำคัญ คือ สืบเนื่องจากความต้องการของรัฐบาลที่มีนโยบายที่จะแก้ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ ทำให้มีความพยายามผลักดันสารพัดโครงการคมนาคมในทุกด้าน ทั้งทางด่วน รถไฟฟ้า หนึ่งในนั้นคือโครงการสร้างทางรถไฟยกระดับเพื่อลดจุดติดกักบนถนน ในปี 2532 การรถไฟแห่งประเทศไทยเคยประกาศเชิญชวนเอกชนให้เข้ามาร่วมลงทุนมาแล้ว 2 ครั้ง แต่ไม่มีเอกชนรายใดสนใจ เนื่องจากผลตอบแทนไม่คุ้มค่า นายมนตรีจึงมีบทบาทต่อโครงการ ดังนี้

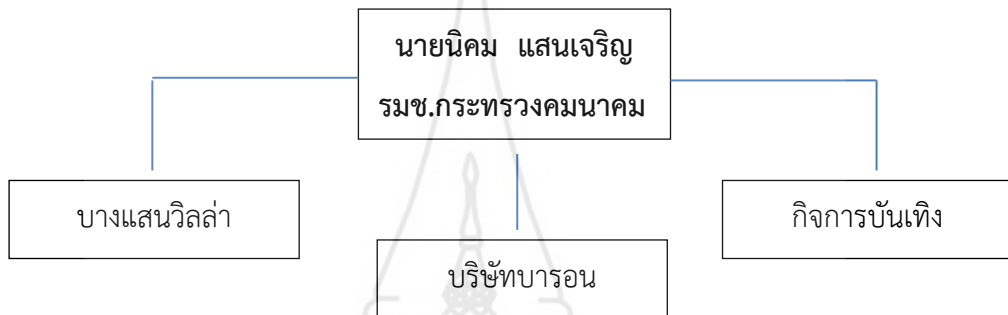
นายมนตรี พงษ์พานิช ได้เข้ามาผลักดันโครงการนี้แทน เรียกว่าโครงการ โฮปเวลล์ โดยออกประกาศเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2532 เชิญชวนให้ผู้ลงทุนสร้างทางรถไฟยกระดับ อยู่บนชั้นที่ 1 และทางด่วนอยู่ชั้นที่ 2 รวม 4 เส้นทาง 23.3 กิโลเมตร อีกทั้งยังให้สิทธิผู้เสนอโครงการสามารถสร้างทางยกระดับเพิ่มเติม โดยการรถไฟฯ จะมอบสิทธิในการจัดหาผลประโยชน์จากที่ดินของการรถไฟฯ 4 ทำเล คือ หัวลำโพง, สามเหลี่ยมจิตรลดา, ชุมชนตึกแดง บางซื่อและบ้านพักนิคมมักกะสัน รวม 247.5 ไร่ ระยะเวลาสัมปทาน 30 ปี มีสิทธิต่ออายุออกไปได้ รวม 58 ปี

โดยนายกอร์ดอน หวู เจ้าของบริษัท โฮปเวลล์ และมีคนกลาง คือ นายอนุศักดิ์ อินทรภูวศักดิ์ อดีตผู้อำนวยการบริษัทไทยเดินเรือทะเล ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดของนายมนตรี เป็นผู้เดินเรื่อง ในโครงการนี้มีการแจกแจงถึงข้อดีของโครงการนี้ ดังนี้

นายมนตรีได้เสนอโครงการนี้เข้าคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2533 โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากโครงการนี้ว่า การรถไฟฯ ได้ทางยกระดับมูลค่า 8 หมื่นล้านบาทมาฟรีๆ โดยไม่ต้องใช้เงินแม้แต่บาทเดียว และโฮปเวลล์จะจ่ายผลประโยชน์จากการพัฒนาที่ดิน ให้การรถไฟฯ อีก 5 หมื่นล้านบาทและอ้างว่าความเป็นไปได้ของโครงการเป็นเรื่องที่ไม่น่ากังวล เพราะโฮปเวลล์เป็นผู้รับความเสี่ยงเอง และนายมนตรีในฐานะเจ้ากระทรวงคมนาคม ได้สั่งการให้นายศรีภูมิ สุขเนตร ตัวแทนจากการรถไฟฯ เป็นพยานคนหนึ่งเท่านั้น พร้อมกับแก้ไขเงื่อนไขการลงทุนเสียใหม่ ให้ทั้งทางด่วน และรถไฟชุมชน (เว็บไซต์New1, 2562)

จากการวิเคราะห์บทบาทของนายมนตรี ในฐานะรัฐมนตรีเจ้าของกระทรวง แสดงให้เห็นว่าการที่นายมนตรี ได้สั่งการให้ปลัดกระทรวงคมนาคม ดำเนินการจัดทำโครงการเองแต่ไม่ให้ความสำคัญกับตัวแทนจากการรถไฟฯ เท่าใดนัก หรือให้อำนาจเพียงแค่เข้ามาเป็นกรรมการเพียงคนเดียวนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะการจะกระทำสัญญาใดๆ หรือข้อตกลงจากโครงการใดๆ จะต้องให้มีผู้เกี่ยวข้องมามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมและเป็นพยานนอกจากการที่บริษัทคู่สัญญาจะทำสัญญาตกลง เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างนั้นมีความโปร่งใส ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ การตัดสินใจเช่นนี้จึงเป็นการตัดสินใจที่ทำโดยพลการ ไม่มีการไตร่ตรองให้ถ่วงถี่ ทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน เนื่องจากการที่นายอนุศักดิ์ อินทรภูวศักดิ์ ที่เป็นคนใกล้ชิดของนายมนตรีซึ่งเป็น

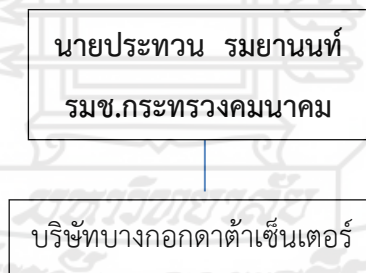
ผู้จัดการเกี่ยวกับการดำเนินโครงการทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบที่มาที่ไปได้อย่างชัดเจน และกระทำโดยไม่มีความรู้เห็นหรือเป็นพยานจากเจ้าหน้าที่การรถไฟ เนื่องจากนายอนุศักดิ์ได้มีบทบาทในฐานะผู้ใกล้ชิดเข้ากระทำการแทนและนายมนตรียังมีประสบการณ์ทางด้านการทำงานธุรกิจ จึงย่อมที่จะมีความชำนาญในการติดต่อเจรจา ตลอดจนมีการโน้มน้าวที่ดีในการจูงใจให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการอนุมัติโครงการในครั้งนี้ได้ทั้งหมด ซึ่งต่อมาในท้ายที่สุดแล้วนั้นโครงการนี้ได้ถูกขยายวันเวลาที่สัมปทานบังคับใช้ออกไป และยังไม่สามารถก่อสร้างได้จนกระทั่ง รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณถูกคณะ รสช.ยึดอำนาจ

ภาพที่ 4.45 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายนิคม แส่นเจริญ

ที่มา : สารوخ ชุณหะวัณ (2539, น.102)

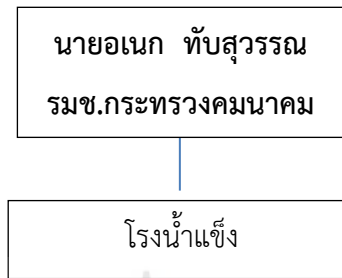
จากแผนภาพที่ 45 นายนิคม แส่นเจริญ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ บางแสนวิลล่า, บริษัทบารอน, กิจการบันเทิง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.46 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประทวน รมยานนท์

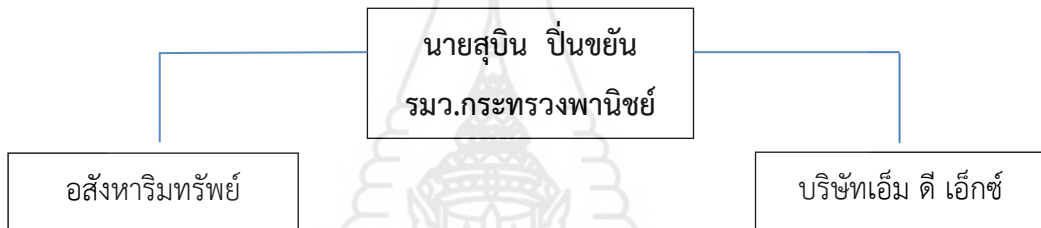
ที่มา: สารوخ ชุณหะวัณ (2539, น.100)

จากแผนภาพที่ 46 นายประทวน รมยานนท์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ บริษัทบางกอกดาต้าเซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.47 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายอเนก ทับสุวรรณ
ที่มา: สาโรช ชุณหะวัณ (2539, น.101)

จากแผนภาพที่ 47 นายอเนก ทับสุวรรณ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง
คือ โรงน้ำแข็งและธุรกิจส่วนตัว ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

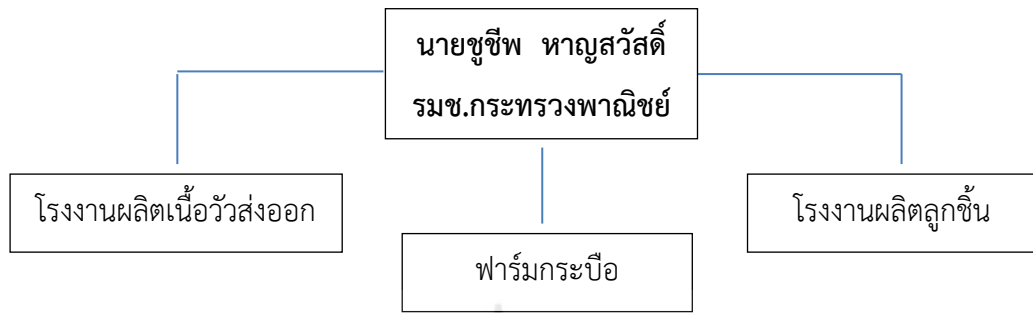

ภาพที่ 4.48 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุบิน ปิ่นขยัน
ที่มา : ปรับปรุงจาก วิกีพีเดีย (2563, 25 พฤษภาคม) โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 48 นายสุบิน ปิ่นขยัน มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง
คือ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และบริษัทเอ็ม ดี เอ็กซ์ ซึ่ง นายสุบิน ปิ่นขยัน มีภูมิหลังมาจากนักธุรกิจด้าน
อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง และได้ดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีแล้วว่ากระทรวงพาณิชย์มีความสำคัญ
ในด้านการปฏิบัติการกิจการใน 2 ลักษณะคือ การกิจการด้านในประเทศ มีหน้าที่ดูแลราคาสินค้าเกษตรและ
รายได้เกษตรกร ดูแลผู้บริโภคภายใต้กรอบกฎหมายของกระทรวงพาณิชย์ ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ
การค้า ธุรกิจบริการ รวมทั้งธุรกิจประกันภัย และคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาและการกิจการด้าน
ต่างประเทศ มีหน้าที่เจรจาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเจรจาภายใต้กรอบ WTO
FTA อนุภูมิภาค ภูมิภาค ฯลฯ จัดระเบียบและบริหารการนำเข้าส่งออก รวมทั้งการขายข้าวรัฐต่อรัฐ
การค้ามันสำปะหลัง สินค้าข้อตกลงต่างๆ แก้ไขปัญหา และรักษาผลประโยชน์ทางการค้า
เช่น การดูแลเรื่อง GSP การเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด ส่งเสริมและเร่งรัดการส่งออก ซึ่งถือได้ว่า
นายสุบินได้กุมอำนาจรัฐมนตรีกระทรวงที่มีความสำคัญในด้านของผลประโยชน์ที่มีความมหาศาล
ซึ่งการซื้อขายเหล่านี้ย่อมมีการได้กำไร และขาดทุน และนายสุบิน ปิ่นขยันมีบทบาทในการเสนอ

ข้ออนุมัติแก่คณะรัฐมนตรีในด้านการส่งออก (รังสรรค์ ธาระพรพันธุ์, 2538, น. 60) คือ การเสนอให้ คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงพาณิชย์ขายข้าวราคาถูกแก่สหภาพโซเวียต นอกจากนี้บทบาทในการ บริหารงานของนายสุบินที่มีส่วนทำให้สินค้า ที่จำเป็นแก่การครองชีพราคาสูงขึ้น แม้จะเป็นสินค้า ที่มีการควบคุมราคาและเป็นสินค้าที่ผลิตได้ในประเทศ โดยกระทรวงพาณิชย์ ไม่สามารถหาลาด ต่างประเทศให้แก่สินค้าเกษตรกรรม จึงทำให้ราคาคงต่ำ ซึ่งเป็นเหตุให้เชื่อได้จะมีการปล่อยให้มีการ ทุจริตเกี่ยวกับโควต้ามันสำปะหลังที่ส่งไปจำหน่ายในกลุ่มประเทศประชาคมยุโรปในปริมาณที่น้อยลง ส่งผลให้ราคามันสำปะหลังตกต่ำ และในท้ายที่สุดคือ นายสุบิน ปิ่นขยันได้ประกาศเลิกประมุขมัน สำปะหลังในเวลาต่อมา

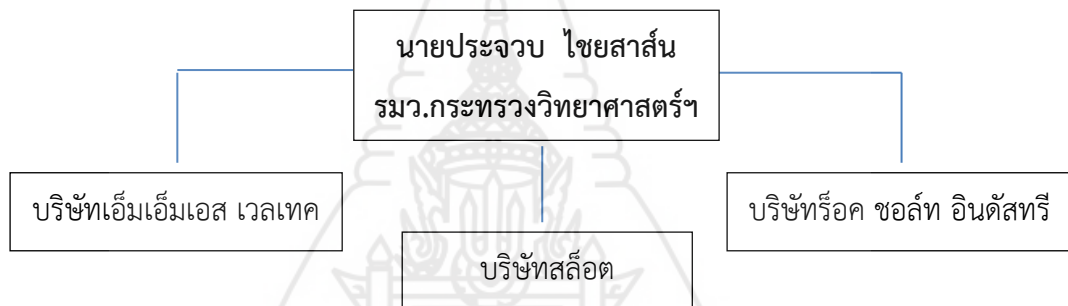
จากการวิเคราะห์บทบาทในฐานะของการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของ นายสุบิน ปิ่นขยัน นั้นจะเห็นได้ว่า แม้นายสุบิน โดยส่วนตัวจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการ ดำเนินธุรกิจโดยตรง ซึ่งควรที่จะมีประสบการณ์ในการวางแผนการทำโครงการหรือนโยบายต่างๆ เป็น อย่างดี แต่ก็ไม่สามารถที่จะทำให้นโยบายที่วางไว้ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากอาจจะไม่มี ความเชี่ยวชาญเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการวางแผนนโยบายและการบริหารจัดการที่ยังไม่เป็น ระบบอย่างแท้จริง เพราะไม่สามารถจัดหาลาดให้ตรงกับความสามารถในการผลิตและไม่สามารถ ระบายสินค้าไปยังแหล่งที่ต้องการได้ จึงทำให้ปริมาณสินค้ามีมาก จึงมีผลทำให้ราคาสินค้าตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาด ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการ ที่ต้องการกักเก็บสินค้าไว้ในประเทศ เพื่อให้สินค้าในประเทศมีอย่างเพียงพอ แต่ผลที่ได้รับกลับ ไม่เป็นไปอย่างที่คิด และในด้านบทบาทของการสอดส่องดูแล และการควบคุมการทุจริตที่มีโควตา ของการส่งออกมันสำปะหลังนั้น ยังถือว่าการบริหารที่ยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ เท่าใดนัก ซึ่งจะเห็นได้จากการที่นายสุบินประกาศเลิกประมุขมันสำปะหลังนั้น ทำให้ถูกกล่าวหาว่า อาจจะเป็นการเปิดช่องโหว่ ทำให้มีการทุจริตเกิดขึ้นได้ง่าย โดยการที่อาจจะมีการผูกขาดการส่งออก มันสำปะหลังให้ผู้ใดผู้หนึ่งแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่มีการเปิดโอกาสให้เกษตรกรรายอื่นมีส่วนในการ จำหน่ายผลผลิตให้กับรัฐ ถือเป็นการปิดกั้นเกษตรกรในประเทศอย่างชัดเจน และยังส่งผลให้ตนมี บทบาทเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการผูกขาดการส่งออกมันสำปะหลังในครั้งนี้ เพราะเป็นผู้ที่เสนอนโยบายดังกล่าวโดยตรงเช่นกัน

ภาพที่ 4.49 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชูชีพ หาญสวัสดิ์

ที่มา : สาราช ชุณหรัพย์ (2539, น.101)

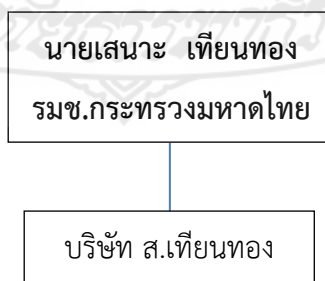
จากแผนภาพที่ 49 นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ โรงงานผลิตเนื้อวัวส่งออก, ฟาร์มกระบือ, โรงงานผลิตลูกชิ้น ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.50 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายประจวบ ไชยสาส์น

ที่มา: สาราช ชุณหรัพย์ (2539, น.104)

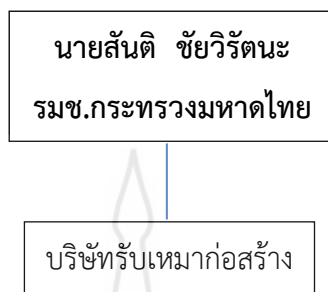
จากแผนภาพที่ 50 นายประจวบ ไชยสาส์น มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทเอ็มเอ็มเอส เวลเทค, บริษัทเอ็มเอ็มเอส เวลเทค, บริษัทรีอค ซอลท์ อินด์สทรี ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.51 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายเสนาะ เทียนทอง

ที่มา: สาราช ชุณหรัพย์ (2539, น.100)

จากแผนภาพที่ 51 นายเสนาะ เทียนทอง มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือบริษัท ส.เทียนทอง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.52 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสันติ ชัยวิรัตน์

ที่มา: ปรับปรุงจาก ประสิทธิ์ ชัยวิรัตน์ ตัวต้นเหตุสภาก่อ! จุดชนวนถีบ อ.สมเกียรติ (2565).

สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=240635> โดย ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 52 นายสันติ ชัยวิรัตน์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ บริษัทรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง นายสันติ ดำรงตำแหน่งในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงสามารถมีการใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารเชิงนโยบายและดูแลเกี่ยวกับการทำงานเชิงพื้นที่โดยสามารถที่จะมีแนวคิดริเริ่มหรือมีข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่กำกับดูแลได้ ซึ่งนายสันติ จะต้องมึบทบาทในการแก้ปัญหาในพื้นที่ต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การประปา ตลอดจนการพัฒนาชุมชน แต่บทบาทของการเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยของนายสันติ ชัยวิรัตน์กลับถูกกล่าวหาว่าการทุจริตมีการใช้ตำแหน่งหน้าที่ที่เป็นไปในทางมิชอบและเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน ดังนี้

ได้มีกรณีการขูดเจาะบ่อบาดาลที่บ้านพักส่วนตัวของนายสันติ จึงได้มีการสืบสวนและพบว่ามิพิรุส่อไปในทางทุจริต นายสันติไม่ยอมรับและได้ชี้แจงดังนี้

กรณีนี้ นายสันติ ชัยวิรัตน์ ได้กล่าวอ้างว่าเป็นการอัดน้ำลงดินเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม แต่เนื่องจาก พ.ร.บ.ขูดเจาะบ่อบาดาล พ.ศ. 2520 ไม่อนุญาตให้ผู้ใดเจาะ ยกเว้นหน่วยงานราชการ อีกทั้งยังมีการแก้ไขทำเอกสารกลบเกลื่อน โดยทำหนังสือเสนอนายเสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้รับผิดชอบกรมโยธาธิการ ขอขูดบ่อบาดาล เพื่อแก้ไขน้ำท่วม เมื่อวันที่ 13 กันยายน ซึ่งสามารถดำเนินการภายในวันเดียวได้ นอกจากนี้หนังสือที่กรมโยธาธิการ (ในนามของอธิบดีกรมโยธาธิการที่นายสันติเป็นผู้ส่งเสริมขึ้นมา) ทำถึงกรมทรัพยากรธรณีกลับลงวันที่ 29 ก.ย. ทั้งๆ ที่มีการฟ้องดำเนินคดีตั้งแต่วันที่ 20 ก.ย.และกรมทรัพยากรธรณีก็ทำหนังสือตอบลง

วันที่ 13 ต.ค. ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นหนังสือย้อนหลังที่สร้างขึ้นเพื่อปกปิดความผิดของตนเอง (กัธร เวหน, 2540, น. 109)

จากบทบาทของนายสันติ ชัยวิรัตน์ะ ดังกล่าวข้างต้น อาจวิเคราะห์ได้ว่า นายสันติ ชัยวิรัตน์ะ ได้กระทำการที่เป็นไปในลักษณะของการบิดเบือนข้อเท็จจริง เป็นเหตุให้เชื่อว่าการคอร์รัปชันในลักษณะของการมีประโยชน์ส่วนตนเนื่องจากตนได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถตลอดจนทราบถึงข้อปฏิบัติทางกฎหมายที่ว่าหน่วยงานราชการเท่านั้นที่สามารถขุดเจาะบ่อบาดาลได้ แต่ยังคงการที่จะให้มีการขุดเจาะบ่อบาดาลในบ้านของตนและยังมีการอ้างว่าเพื่อเป็นการแก้ไขน้ำท่วม ซึ่งในสภาวะการณ์ที่แท้จริงเป็นเพียงเพราะต้องการที่จะขุดเจาะบ่อบาดาลให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น และทำให้ถูกกล่าวหาว่าเป็นการใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้องและเป็นไปในการใช้ประโยชน์แก่ตน ซึ่งส่งผลทำให้สูญเสียทรัพย์สินและงบประมาณของทางราชการโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งตนเองเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล ที่มีความรับผิดชอบต้องปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล แต่กลับดำเนินการตรงกันข้ามทำให้เกิดความเสียหาย

นอกจากนี้ นายสันติได้ถูกกล่าวหาว่ามีการคอร์รัปชัน กรณีที่นายสันติทำการปลอมแปลงเอกสารหลักฐาน ในการทำหนังสือราชการย้อนหลังเพื่อปกปิดความผิดของตนเองต่อกรมทรัพยากรธรณีนั้น ถือเป็นความผิดร้ายแรง มีโทษฐานในการปลอมแปลงเอกสารของทางราชการ และการกระทำการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพราะแทนที่จะเป็นการบำบัดทุกข์บำรุงให้กับประชาชนกลับกลายเป็นการเบียดบังผลประโยชน์ของประเทศชาติเพื่อประโยชน์ส่วนตน

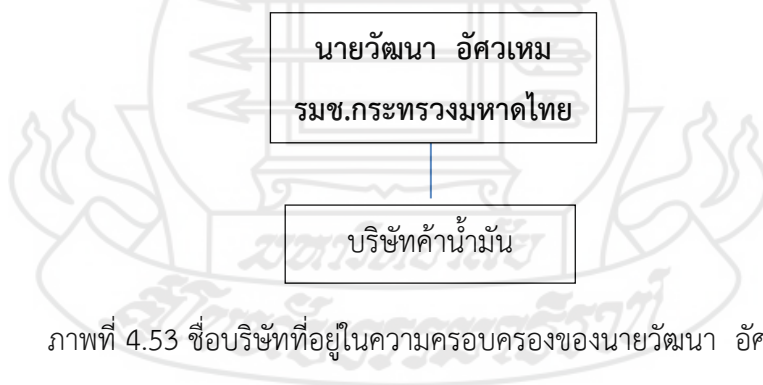
ต่อมา นายสันติ ได้ถูกฝ่ายค้านกล่าวหาว่า การจัดตั้ง กิ่งอำเภอภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ อันเป็นเขตเลือกตั้งของนายสันตินั้น มีการแก้ไขจากที่ขอ หมู่ 1 ไปเป็น หมู่ 3 เพื่อช่วยเหลือญาติของตน และยังมีประเด็นเกี่ยวกับ การแก้ไขกฎกระทรวงเมื่อวันที่ 22 ก.ค.ให้บ่อบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเดิมห่างจากโรงเรียน วัด และสถานที่ราชการ ไม่น้อยกว่า 200 เมตร เหลือให้ห่างเพียง 60 เมตร ทั้งนี้ เพราะเจ้าของบ่อบำบัดน้ำเสีย 10 แห่ง ที่ตั้งไม่ถูกต้อง นำเงินมาให้แก่นายสันติ ซึ่งนายทวี ไกรคุปต์ ส.ส.ราชบุรี พรรคกิจสังคม เปิดเผยว่าบ่อบำบัดดังกล่าวออกเงินคนละ 5 แสนบาท และนายทวี ได้กล่าวหาว่านายสันติในเรื่องของการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิด และคอร์รัปชัน ส่งผลให้ต่อมานายสันติ ชัยวิรัตน์ะ พ้นจากตำแหน่งในรัฐบาล และถูกขับออกจากพรรคกิจสังคม จนหมดสภาพการเป็นส.ส.ในที่สุด (กัธร เวหน, 2540, น. 109 - 145)

การกระทำของนายสันติ ดังข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่ในการจัดตั้งกิ่งอำเภอขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งและอนุมัติจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสีย นั้น ทำให้ตนเองได้รับฐานเสียงที่ไม่มีความโปร่งใสเข้าข่ายการเป็นข้อเสียเลือกตั้ง ถือเป็นกรกระทำเพียงเพื่อให้มีการได้มาซึ่งตำแหน่งหน้าที่แห่งตน โดยใช้นโยบายเพื่อเป็นฐานเสียงแก่ตนเองถือเป็นความผิดที่ชัดเจน และกรณีของการ

อนุมัติให้จัดตั้งปั๊มแก๊สในที่ชุมชนได้นั้น ถ้าวานายสันติ ชัยวิรัตน์นะ ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ที่มีควรโดย การรับเงินจากเจ้าของปั๊มแก๊ส เพื่ออนุมัติให้จัดตั้งปั๊มแก๊สได้ ในกรณีนี้เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าของ ธุรกิจติดสินบนแก่ตนทำให้ตนได้รับผลประโยชน์จากการได้รับสินบนนั้น เป็นเหตุให้เชื่อได้ว่าบทบาท ของนายสันติ เป็นไปในลักษณะของการใช้อำนาจในทางมิชอบและเป็นไปเพื่อผลประโยชน์

นอกจากนี้ได้อำนาจในฐานะของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยของนาย สันติ โดยมีความสัมพันธ์กับการเป็นนักธุรกิจที่มาจากกรรับเหมาก่อสร้าง ดังนี้

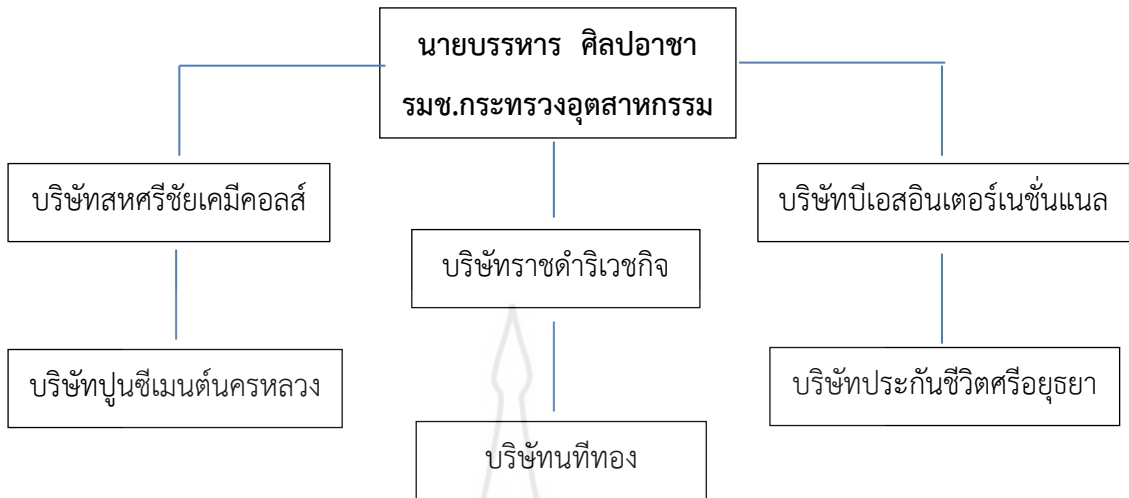
ได้ปรากฏมีกรณีการสร้างฝายหินทิ้ง ที่ จ.ชัยภูมิ วงเงิน 52 ล้านบาท โดยวิธีพิเศษ ที่ บริษัทรับเหมาเป็นของนายสันติ ชัยวิรัตน์นะ และญาติ (สิริรัตน์ เรืองวงศ์วาร, 2564) แสดงให้เห็นถึง การที่นายสันติ ชัยวิรัตน์นะ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ ในอนุมัติโครงการและนโยบายต่างๆของรัฐบาล ซึ่งโดยปกติจะต้องมีการสรรหาหรือมีการจัดซื้อจัดจ้างที่ ต้องเป็นไปตามระเบียบ แต่ปรากฏว่ามีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีพิเศษ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะมีการฮั้ว และลือคบริษัทรับเหมาไว้ก่อนแล้ว และต่อมาปรากฏว่าในท้ายที่สุดบริษัทของนายสันติก็ได้เป็นผู้ รับเหมาในโครงการนี้ โดยมีไม่มีการสรรหาบริษัทรับเหมาให้ยื่นเสนอราคาใดๆ ต่อการจัดทำ โครงการนี้ ในกรณีนี้จึงเป็นการวางตัวบริษัทไว้ล่วงหน้า ที่เป็นบริษัทของนายสันติและญาติ และเป็น โครงการที่มีมูลค่าจำนวน มหาศาลถึง 52 ล้านบาท ซึ่งโครงการที่มีมูลค่าสูงมาก และได้รับการอนุมัติ โดยความเห็นชอบของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทำให้นายสันติถูกกล่าวหาว่ามีส่วนได้เสียและได้ผล ประโยชน์จากโครงการนี้โดยตรงจากส่วนต่างของโครงการ

ภาพที่ 4.53 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวัฒนา อิศวเหม

ที่มา: ปรับปรุงจาก ปรับปรุงจาก กฤตยานี พิรุณเนตร (2565). *นักการเมืองและโครงสร้างอำนาจใน จังหวัดสมุทรปราการ*. สืบค้นจาก:http://C:/Users/acer/Downloads/kpi_journal,+14-1-6.pdf โดยผู้วิจัย

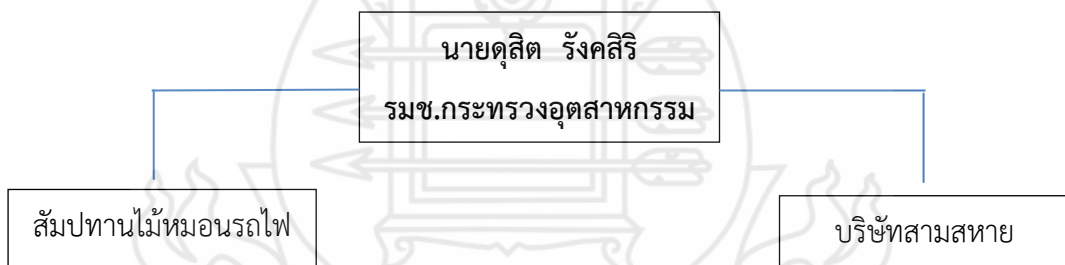
จากแผนภาพที่ 53 นายวัฒนา อิศวเหม มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ บริษัทค่าน้ำมัน ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.54 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายบรรหาร ศิลปอาชา

ที่มา : สาโรช ชูนทรัพย์ (2539, น.100)

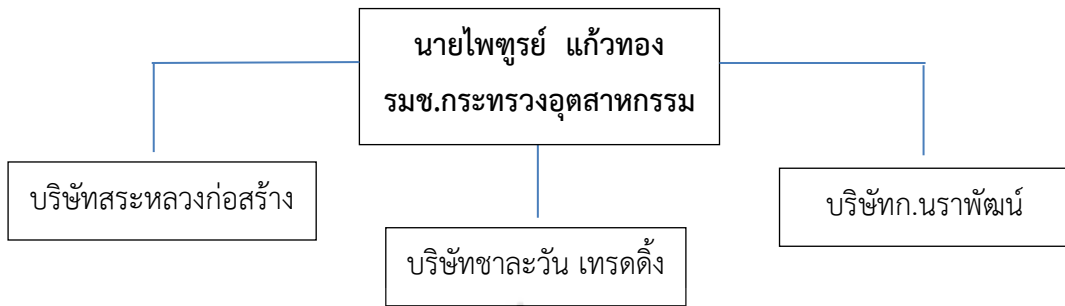
จากแผนภาพที่ 54 นายบรรหาร ศิลปอาชา มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือบริษัทสหศรีชัยเคมีคอลส์, บริษัทราชดำริเวชกิจ, บริษัทพีเอสอินเตอร์เนชั่นแนล, บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง, บริษัทหนาทิทอง, บริษัทประกันชีวิตศรีอยุธยา ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.55 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายดุสิต รังคสิริ

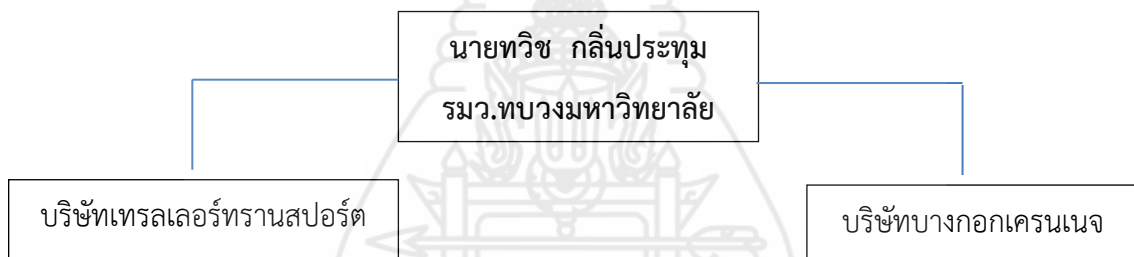
ที่มา : วันชาติ นภาศรี (2555, น. 60)

จากแผนภาพที่ 55 นายดุสิต รังคสิริ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครองคือ สัมปทานไม้หอมรถไฟ, บริษัทสามสหาย ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.56 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพฑูรย์ แก้วทอง
ที่มา: เว็บไซต์ไทยโพสต์. (2565). สมบัติ 205 ล้าน! ธุรกิจ “นราพัฒน์ แก้วทอง” บิ๊ก ปชป.คุมเหนือ
ถูกเลื่อนเป็น ส.ส. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/995004>

จากแผนภาพที่ 56 นายไพฑูรย์ แก้วทอง มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง
คือ บริษัทสรรหลวงก่อสร้าง, บริษัทชลาวัน เทรตดิ้ง, บริษัท ก.นราพัฒน์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิง
กับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.57 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวิวิช กลิ่นประทุม
ที่มา: ดัดแปลงจาก วิกิพีเดีย. (2565). วิวิช กลิ่นประทุม. สืบค้นจาก
https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%97%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%8A_%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%A1 โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 57 นายวิวิช กลิ่นประทุม มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ
บริษัทเทรลเลอร์ทรานสปอร์ต, บริษัทบางกอกคอนเนจ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครู
โดยตรง

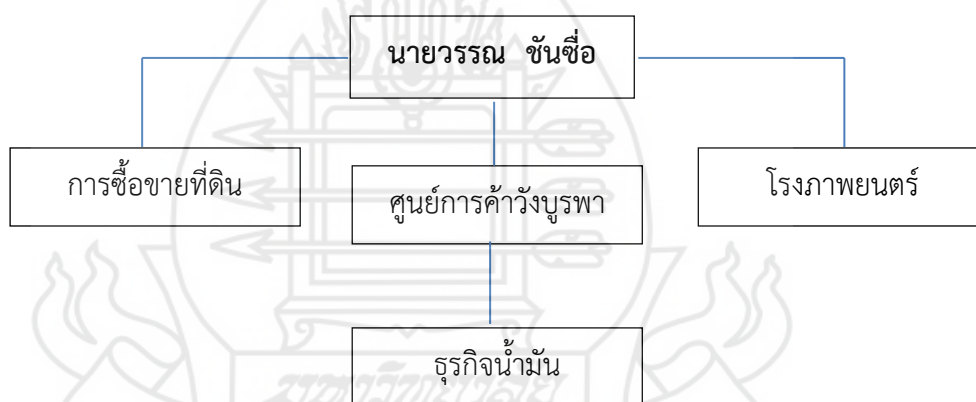
2.2 การเป็นที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี

เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยคณะ
รัฐบาลเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น จะต้องมีการตั้งคณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ใน
การให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางตลอดจนเสนอข้อคิดเห็นให้แก่นายกรัฐมนตรี ซึ่งคณะที่ปรึกษาถือ
เป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและแนวทางการบริหารงานของรัฐบาลว่า

จะต้องเป็นไปในแนวทางใดหรือทิศทางใด ซึ่งการศึกษาวิจัยค้นพบว่า ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีการแต่งตั้งที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีจำนวน 9 คน ได้แก่

- 1) นายวรรณ ชันชื้อ นักธุรกิจชื่อดังเป็นประธานที่ปรึกษา
- 2) นายสะอาด ปิยวรรณ
- 3) นายชุมพล ศิลปะอาชา
- 4) นายสุรพันธ์ ชินวัตร
- 5) นายสมบัติ พานิชชีวะ
- 6) นายไพโรจน์ เกรือรัตน์
- 7) นายธรรมา ปิ่นสุภาณุจนะ
- 8) นายวีรพร สิทธิธรรม
- 9) นายปิยะ อังกินันท์

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า มีที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีจำนวน 5 คน ที่เป็นนักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน ซึ่งมีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง สามารถแสดงรายชื่อธุรกิจของที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีได้จากแผนภาพดังนี้

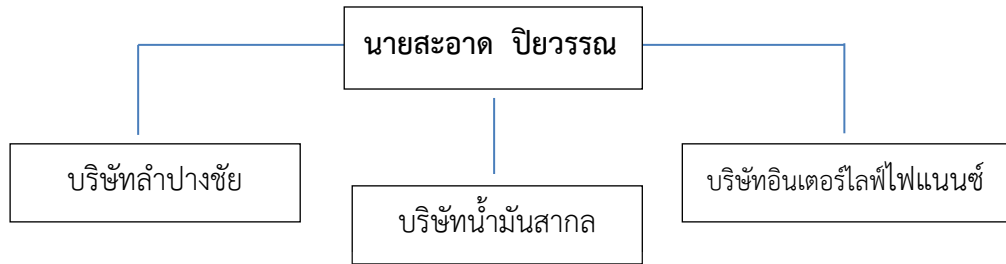

ภาพที่ 4.58 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายวรรณ ชันชื้อ

ที่มา: เว็บไซต์ฮูอิสฮู. (2565). วรรณ ชันชื้อ. สืบค้นจาก

http://thaiwhoiswho.blogspot.com/2009/06/blog-post_15.html

จากแผนภาพที่ 58 นายวรรณ ชันชื้อ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอง คือ การซื้อขายที่ดิน, ศูนย์การค้าวังบูรพา, โรงพยาบาลนตร์, ธุรกิจน้ำมัน ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

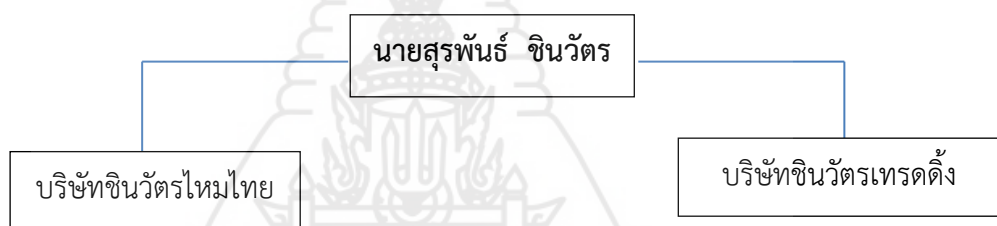

ภาพที่ 4.59 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสะอาด ปิยวรรณ

ที่มา: เว็บไซต์มีสติ. (2565). *ชีวประวัติ ดร.สะอาด ปิยวรรณ*. สืบค้นจาก

http://www.mesati.com/content/view-content.php?content_id=116

จากแผนภาพที่ 59 นายสะอาด ปิยวรรณ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทลำปางชัย, บริษัทน้ำมันสากล, บริษัทอินเทอร์เน็ตไลฟ์ไฟแนนซ์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

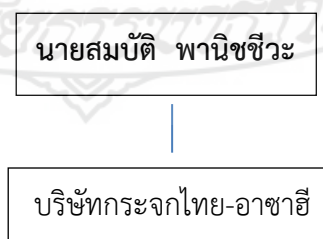

ภาพที่ 4.60 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสุรพันธ์ ชินวัตร

ที่มา: สารัช ชุณหะวัณ. (2539). *ธุรกิจกับการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. น. 101)

จากแผนภาพที่ 60 นายสุรพันธ์ ชินวัตร มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทชินวัตรใหม่ไทย, บริษัทชินวัตรเทรตติ้ง ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

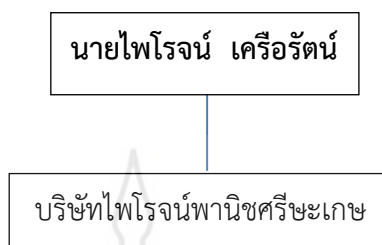

ภาพที่ 4.61 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายสมบัติ พานิชชีวะ

ที่มา: สารัช ชุณหะวัณ. (2539). *ธุรกิจกับการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. น. 101)

จากแผนภาพที่ 61 นายสมบัติ พานิชชีวะ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทกระจกไทย-อาซาฮี ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

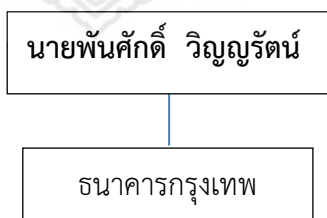
ภาพที่ 4.62 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายไพโรจน์ เกรือรัตน์
ที่มา : ประเทือง ม่วงอ่อน (2556, น. 186)

จากแผนภาพที่ 62 นายไพโรจน์ เกรือรัตน์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทไพโรจน์พานิชศรีษะเกษ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการคณะที่ปรึกษานโยบายของนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยนักวิชาการที่มีความสามารถหลายท่าน อันประกอบด้วย

- 1) นายพันศักดิ์ วิญญูรัตน์ ประธานคณะที่ปรึกษา
 - 2) หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ที่ปรึกษาด้านการต่างประเทศ
 - 3) นายณรงค์ชัย อัครเศรณี ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจ
 - 4) นายชวนชัย อ้นนนท์ ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจ
 - 5) ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย
 - 6) ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ที่ปรึกษาด้านกฎหมายระหว่างประเทศ
 - 7) นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ นักวิจัยประจำคณะที่ปรึกษา
- (เว็บไซต์Khaosod Online, 2565).

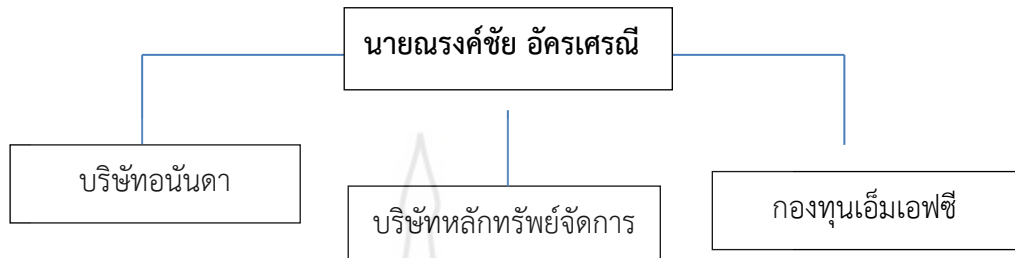
จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า มีที่ปรึกษาด้านนโยบายของนายกรัฐมนตรีจำนวน 5 คน มีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากกระแสนิยม ซึ่งมิได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง สามารถแสดงรายชื่อธุรกิจของที่ปรึกษาด้านนโยบายของนายกรัฐมนตรี ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.63 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายพันศักดิ์ วิญญูรัตน์
ที่มา: เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์. (2565). หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. สืบค้นจาก

<https://mgronline.com/daily/detail/9550000083175>

จากแผนภาพที่ 63 นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ มีธุรกิจในความครอบครอง คือ ธนาคารกรุงเทพ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

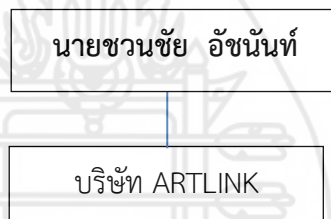

ภาพที่ 4.64 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายณรงค์ชัย อัครเศรณี

ที่มา: เว็บไซต์Thaipublica. (2565). *ณรงค์ชัย อัครเศรณี*. สืบค้นจาก

https://thaipublica.org/jabted_people/narongchai/

จากแผนภาพที่ 64 นายณรงค์ชัย อัครเศรณี มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทอนันดา, บริษัทหลักทรัพย์จัดการ, กองทุนเอ็มเอฟซี ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

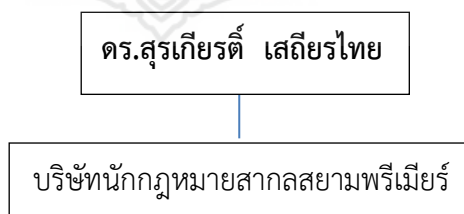

ภาพที่ 4.65 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของนายชวนชัย อัจฉนนท์

ที่มา: เว็บไซต์แคปปิตอล (2565). *ชวนชัย อัจฉนนท์*. สืบค้นจาก

http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile/56/20080068T18.DOC

จากแผนภาพที่ 65 นายชวนชัย อัจฉนนท์ มีธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทARTLINK ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

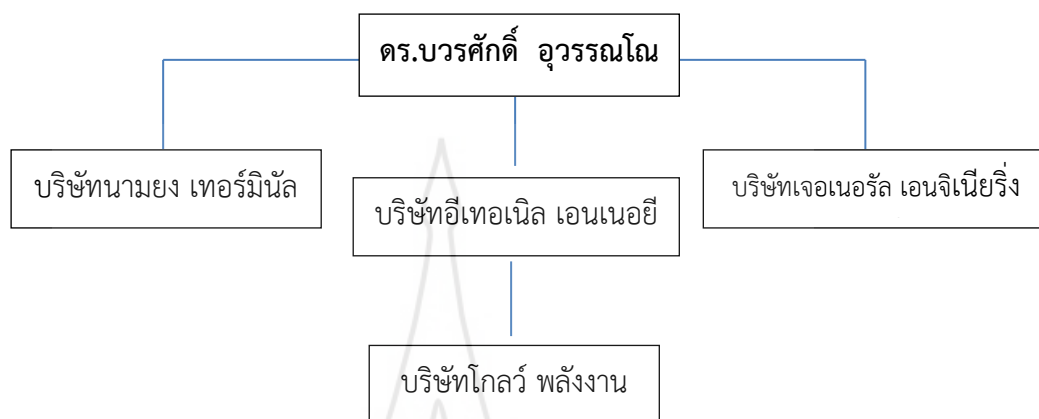

ภาพที่ 4.66 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย

ที่มา: ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, สืบค้นจาก

[เว็บไซต์facebook.com/AtsadangYommanak/posts/2568731889909245/](https://www.facebook.com/AtsadangYommanak/posts/2568731889909245/)

จากแผนภาพที่ 66 ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ธุรกิจที่อยู่ในความครอบครอง คือ บริษัทนักกฎหมายสากลสยามพรีเมียร์ ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ภาพที่ 4.67 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ที่มา: เว็บไซต์โกลว์. (2565). ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. สืบค้นจาก

<https://www.glow.co.th/th/management/board-of-directors/16/>

จากแผนภาพที่ 67 ชื่อบริษัทที่อยู่ในความครอบครองของ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ คือ บริษัทนามยง เทอร์มินัล, บริษัททีเทอเนล เอนเนอयी, บริษัทเจอเนอรัล เอนเจเนयीริง, บริษัทโกลว์ พลังงาน ซึ่งเป็นฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ขณะที่ปรึกษาด้านนโยบายของนายกรัฐมนตรี เมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แล้วนั้นจะมีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล เป็นหน้าที่ต่างๆตามความเชี่ยวชาญ ดังนี้

1) นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ดูเรื่องสิทธิเสรีภาพประชาชน สิทธิมนุษยชน การเจรจา สันติภาพในกัมพูชากับเขมร 3 ฝ่าย การยกเลิก พร. 42,

2) ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ดูเรื่องระเบียบข้อกฎหมาย การร่างวาระ ครม. และระบบการบริหารงานต่างๆ ของนายกรัฐมนตรี,

3) ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ดูด้านกฎหมายระหว่างประเทศ การเจรจาการค้าและทำที่ต่างๆ ของรัฐบาลในระดับสากล (เว็บไซต์ข่าวสดออนไลน์. 2565) นอกจากการแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญตามข้างต้นแล้วนั้น บทบาทของที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ชี้แนะและแนะนำนโยบายให้เห็นเด่นชัด มีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ ดังนี้

(1) การให้ข้อมูลและคำปรึกษาในสิ่งที่นายกรัฐมนตรีต้องการจะทราบ

(2) การรายงานนโยบายระยะยาว ในเรื่อง ที่คณะที่ปรึกษาเห็นว่ามีความสำคัญ และต้องการจะริเริ่มนโยบายใหม่ และ

(3) การให้ความเห็นหรือข้อมูลต่อประเด็นปัญหา หรือนโยบายที่มีอยู่แล้ว หรือเรื่องที่เกิดขึ้นจากความคิด ริเริ่มของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ และการให้ความเห็นเกี่ยวกับวาระต่างๆ ที่อยู่ในการประชุมคณะรัฐมนตรี คณะที่ปรึกษาจะรายงานข้อมูล และความคิดเห็นต่างๆ ให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยตรง หลังจากนั้นนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้พิจารณาเองว่าจะนำข้อมูลและความคิดเห็นเรื่องใดไปดำเนินการบ้าง ซึ่งทำให้บทบาทการเป็นที่ปรึกษาของคณะรัฐมนตรีต้องมีความละเอียดรอบคอบ

กล่าวได้ว่าคณะที่ปรึกษาย่อมมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการตัดสินใจในด้านต่างๆ ของนายกรัฐมนตรี ตลอดจนการให้คำปรึกษาในโครงการต่างๆ และมีการทำงานที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างมาก จึงทำให้บทบาทของที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีหรือบ้านพิษณุโลก เป็นผู้ชี้แนะทางการเมืองที่โดดเด่น และได้รับความไว้วางใจจากนายกรัฐมนตรีมากจนถูกกล่าวหาว่าเป็น “รัฐบาลเงา”(Shadow Cabinet) บทบาทของบ้านพิษณุโลก ได้แก่ ให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรี ประสานงานกับส่วนราชการอื่นๆ ทั่วไป คอยกลั่นกรองข้อมูลและเสนอแนะการตัดสินใจให้นายกรัฐมนตรีอย่างสำคัญ ทั้งปัญหาม็อบการเมือง ปัญหาด้านกรรมกร กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ และกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป รวมทั้งปัญหาคับขันด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการเผชิญหน้ากับฝ่ายทหาร (ภารกิจลับ บ้านพิษณุโลก ข่ายงานรัฐบาลเงา. (2534, 30 ธันวาคม). สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, น. 17-48)

ในการจัดทำนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยการแนะนำของคณะที่ปรึกษาและคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายของคณะรัฐมนตรี นั้น แต่ละนโยบายจะเน้นหนักไปทางด้านการเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การดำเนินนโยบายล้วนแล้วแต่เป็นการเน้นการลงทุนทางธุรกิจเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้แก่ การเน้นแก้ไขปัญหาแรงงานเป็นอันดับแรก จากนั้นจะสร้างประเทศให้เป็น “ประเทศอุตสาหกรรมใหม่” (New Industrial Country หรือ NIC) โดยการส่งเสริมการลงทุน การสร้างอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคของประเทศ และจะสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับมิตรประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) และประเทศอินโดจีน คือ พม่า ลาว เขมร และเวียดนาม โดยทำการเปลี่ยนนามรบให้เป็นสนามการค้า เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคแถบนี้ และสร้าง สันติภาพในอินโดจีน ให้เกิดขึ้นตามนโยบาย “เศรษฐกิจนำการทหาร”

การดำเนินนโยบายต่างประเทศเช่นนี้ เป็นนโยบายที่มีการปฏิบัติสืบมา รวมทั้งยังมีการดำเนินการประสานงานให้มีการเจรจาระหว่างเขมร 4 ฝ่าย เพื่อยุติการสู้รบและจัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำของเจ้าโรตมสีหนุซัน และได้ผลักดันแนวคิดการสร้างพื้นฐานหลายโครงการ ได้แก่ โครงการขยายบริการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โครงการ

ก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร โครงการทางด่วนยกระดับ และโครงการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ยังได้ผลักดันแนวความคิดการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงกลุ่ม ประเทศอินโดจีน สร้างสะพานไทย-ลาว ข้ามแม่น้ำโขง เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งสู่เส้นทางหมายเลข 9 ของลาวไปจรดท่าเรือเมืองวินท์ของเวียดนาม ผลักดันโครงการเซาเทิร์น ซีบอร์ด รวมทั้งการอำนวยความสะดวกด้านปัจจัยทางการเมืองต่อประเทศเพื่อนบ้านอันจะเอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งภูมิภาค จนเศรษฐกิจขยายตัวสูงสุดถึง 12.4 เปอร์เซ็นต์ มีการส่งออกสูงที่สุดจากเดิม 3 แสนล้านบาท เป็นประมาณ 8 แสนล้านบาท ประเทศไทยได้รับยกย่องว่าเป็นประเทศที่เติบโตเร็วที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ราคาที่ดินสูงขึ้นจนเกิดการซื้อขายและโครงการก่อสร้างขึ้นมากมาย ภาวะเศรษฐกิจบูมทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจใหม่ตาชด้น จนได้ชื่อว่าเป็นยุคทองทางเศรษฐกิจ (ธนาภิต พิมพลักษณ์, 2545, น. 245-246)

บทบาทของที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการให้คำปรึกษาและชี้ความเป็นไปในการดำเนินการต่างๆของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นฝ่ายที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนทิศทางของการบริหารประเทศ รวมไปถึงการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอต่อนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีก็ให้ความสำคัญ ยอมรับแนวคิดและแนะนำของที่ปรึกษายู่เสมอๆ ซึ่งเราจะเห็นได้จากข้างต้นแล้วว่า โครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ที่ได้มีการริเริ่มขึ้นนั้น เป็นผลมาจากการที่บรรดาคณะที่ปรึกษาของรัฐบาลรวมถึงคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายของรัฐบาลเหล่านี้เป็นผู้แนะนำ ดังนั้นคณะที่ปรึกษาจึงจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาที่มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ และต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการบริหารด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน และจากการศึกษาข้างต้นที่พบว่าในคณะที่ปรึกษาเหล่านี้ล้วนแต่มีภูมิหลังที่เกี่ยวข้องทางธุรกิจหรือเป็นนักธุรกิจในหลายๆประเภทจึงทำให้มีการวางแผนงานนโยบายการบริหารต่างๆ ของประเทศตลอดจนข้อกำหนดต่างๆของรัฐบาลที่เป็นไปในการดำเนินงานในทางด้านธุรกิจ ในด้านการลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญซึ่งทำให้สถานการณ์ในขณะนั้นสภาพคล่องทางเศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตจนถึงขีดสุด

3. ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทย

การที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ นักธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง นักธุรกิจที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในรัฐบาล ตลอดจนนักธุรกิจที่เข้ามาเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาล นั้น ย่อมส่งผลให้กลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้ มีบทบาทเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)

ที่มีที่มาจากกลุ่มนักธุรกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งนักธุรกิจเหล่านี้ที่ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งต่างๆ นั้น ได้มีวัตถุประสงค์ร่วมกันบางประการ มีการแสวงหาผลประโยชน์ และมีพฤติกรรมที่มุ่งใช้อำนาจและอิทธิพลในการดำเนินกิจกรรมหรือนโยบายตลอดจนโครงการต่างๆ ซึ่งหมายรวมถึงการได้รับประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งต่างๆ เช่นกัน จากการศึกษาวิจัยพบว่า จากการศึกษาที่กลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้ เข้ามามีบทบาทดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ

ผลกระทบที่เห็นได้ชัดคือการถูกกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวงของรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยกตัวอย่างได้ดังนี้

3.1 ปัญหาการคอร์รัปชันและการประพฤตินอกขอบของนักการเมือง

เมื่อรัฐบาลพลเอกชาติชาย ได้เข้ามาบริหารประเทศ จึงได้มีการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ ขึ้นมา โดยเป็นการดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี และสามารถใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ รัฐมนตรีเหล่านี้จึงมีบทบาทในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามก็ได้เกิดปัญหาจากการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในฐานรัฐมนตรี ในด้านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและประพฤตินอกขอบของนักการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางของการทับซ้อนผลประโยชน์ และการดำเนินการบริหารประเทศชาติที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ตลอดจนการได้รับผลประโยชน์จากโครงการใหญ่ๆ สำคัญๆ ของรัฐบาลที่ตนเองเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนโดยตรงในการกำหนดนโยบาย จนทำให้เกิดความร่ำรวยผิดปกติของรัฐมนตรีในรัฐบาลตลอดจนการใช้งบประมาณและเกิดถูกกล่าวหาว่ามีการคอร์รัปชัน ดังนี้

3.1.1 โครงการขยายหมายเลขโทรศัพท์ทั่วประเทศ

โครงการนี้มีงบประมาณ หนึ่งแสนห้าหมื่นล้านบาท โดยเปิดให้เอกชนร่วมลงทุนมีผู้สนใจเสนอเงื่อนไข 5 ราย แต่มีการอนุมัติให้บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ หรือซีพี เป็นผู้ได้รับสัมปทานโครงการนี้แต่เพียงผู้เดียว ทั้งๆ ที่บริษัทอื่นๆ ต่างก็มีข้อเสนอที่ดีเช่นกัน โดยมีประเด็นที่เป็นปัญหาคือ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ได้ดำเนินการทุกขั้นตอนจนเสร็จสิ้นแล้ว โดยไม่ได้มีการหารือกันแต่อย่างใด จากนั้นเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเพื่อให้รับทราบเท่านั้น (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2548, น. 524-528) ซึ่งนายมนตรี พงษ์พานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและคณะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม มีบทบาทในการพิจารณาหารือเกี่ยวกับโครงการและการตอบรับผู้ที่จะได้รับสัมปทานของโครงการนี้โดยตรง เนื่องจากนายมนตรี เป็นรัฐมนตรีที่มีภูมิลำเนาจากการเป็นนักธุรกิจ จึงพิจารณาให้มีการดำเนินการเพื่อสร้างเครือข่ายทางธุรกิจโดยให้เอกชนมาร่วมลงทุน ซึ่งโครงการนี้ถือเป็นการสร้างการผูกขาดให้กับบริษัทซีพีโดยตรง จึงได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นการเปิดช่องโหว่ให้เกิดการทุจริตทางการเงินจากโครงการนี้เนื่องจากไม่มีการหารือใดๆ ก่อนการตกลงยินยอมอนุมัติโครงการนี้มาก่อน

3.1.2 โครงการรถไฟฟ้ามหานคร

โครงการมีงบประมาณ หกหมื่นล้านบาท ได้อนุมัติให้บริษัทลาวาลิน อินเตอร์เนชั่นแนล (แคนาดา) เป็นผู้รับสัมปทาน ซึ่งเงื่อนไขต่างๆ ที่ตกลงกับบริษัทลาวาลินนั้นจะทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบแทบทุกด้าน (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2548, น. 524-528) โครงการนี้นับได้ว่าเป็นโครงการที่มีผลประโยชน์จากงบประมาณจำนวนมากเพราะเป็นโครงการใหญ่ที่ร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ แต่ประเทศไทยกลับเสียเปรียบอาจทำให้สูญเสียเงินงบประมาณไปเป็นจำนวนมากโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งนายมนตรี พงษ์พานิช เป็นรัฐมนตรีที่รับผิดชอบโครงการสำคัญนี้คือโครงการหนึ่งด้วยนายมนตรี มีที่มาจากการเป็นนักธุรกิจ จึงทำให้มีการตอบรับข้อเสนอของบริษัทแต่ก็ถูกกล่าวหาว่าหาได้มีผลดีต่อประเทศแต่อย่างใด

3.1.3 การเปิดป่าสงวนแควระบบลียัด

จากการที่บริษัทสวนกิตติ ซึ่งมีกรรมการผู้จัดการเป็นวุฒิสมาชิก และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐมนตรีผู้หนึ่ง ได้ทำการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแควระบบลียัด อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา และขับไล่ประชาชนที่ทำกินในพื้นที่ออกไปและยังมีเรื่องโยงใยไปถึงการมีบ้านพักของรัฐมนตรีผู้หนึ่งบนภูเขาซึ่งไม่สามารถออกเอกสารสิทธิใดๆ ได้ตามกฎหมาย(สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2548, น. 524-528) การบุกรุกป่าสงวนเช่นนี้เป็นผลพวง มาจากนโยบายของพันโทสนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ได้มีบทบาทในการประกาศประกาศนโยบายยกเลิกการสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศนั้น ส่งผลทำให้ป่าไม้ทั่วประเทศถูกทำลาย มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มขึ้นจำนวนมาก พื้นที่ป่าไม้มีจำนวนลดลง สร้างความเสียหายให้กับทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นายทุนลักลอบเข้ามาลงทุนหรือแสวงหาผลประโยชน์จากป่าไม้เหล่านี้ โดยที่พันโทสนั่น ถูกกล่าวหาว่าอาจเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือได้ผลประโยชน์โดยตรงจากการเข้ามาลงทุนของนายทุนหรือภาคเอกชนต่างๆ

3.1.4 การสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการสร้างเขื่อนปากมูล

โครงการสร้างเขื่อนปากมูลในครั้งนี้มีงบประมาณเป็นจำนวนถึง 3,880 ล้านบาท เป็นงบประมาณการลงทุนที่สูงมาก ลักษณะเช่นนี้จึงอาจทำให้นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันจากครั้งนี้ได้โดยง่าย กล่าวคือ

นโยบายโครงการสร้างเขื่อนปากมูลได้รับการตัดสินใจอนุมัติให้ก่อสร้างเขื่อนโดยพลโทสนั่น ขจรประศาสน์ ได้ให้การเห็นชอบที่จะมีการดำเนินโครงการในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในกรณีเช่นนี้เป็นเหตุให้เชื่อว่าพันโทสนั่น ได้เปิดโอกาสกลุ่มต่างๆ ได้มีส่วนได้เสีย ในส่วนแบ่งของการสร้างเขื่อนอย่างมหาศาล อย่างน้อยที่สุดคือการได้รับประโยชน์จากบริษัทที่ได้รับสัมปทานการก่อสร้างเขื่อน จึงมีการคิดโครงการนี้ขึ้นมา และประชาชนผู้อาศัยในบริเวณที่สร้างเขื่อนต่างรู้ดีว่า พวกเขาอาจจะไม่ได้รับประโยชน์จากการสร้างเขื่อนเท่าใดนัก

ซึ่งประโยชน์ที่จะได้โดยตรงก็มีเพียงแค่การผลิตกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นวัตถุประสงค์โดยตรง เพราะการสร้างเขื่อนจะส่งผลกระทบต่อพวกเขาในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการอาจทำให้ต้องสูญเสียพื้นที่เพาะปลูกที่มีความอุดมสมบูรณ์จากการท่วมขังของน้ำในบริเวณอ่างเก็บน้ำและเขื่อนยังอาจเป็นอุปสรรคในการพัดพาและเคลื่อนย้ายแร่ธาตุอาหารพืชหรือปุ๋ยตามธรรมชาติที่มากับสายน้ำ นอกจากนี้การสร้างเขื่อนยังเป็นการทำลายพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก ทั้งนี้เพราะพื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำมักกินพื้นที่กว้าง ซึ่งส่งผลให้ทำให้ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงขาดพื้นที่ดินทำกินในระยะยาว และอาจร้ายแรงถึงขั้นที่ทำให้เกิดอุทกภัยโดยฉับพลัน กล่าวโดยสรุปการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เช่นนี้ที่ต้องมีการใช้งบประมาณมากมายมหาศาลนั้นอาจเป็นแค่เพียงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง โดยไม่ได้เป็นผลประโยชน์ที่ทำเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

3.1.5 การอนุมัติให้ธนาคารต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทยได้

โครงการนี้มีการต่อต้านจากธนาคารภายในประเทศอย่างรุนแรงเพราะทำให้เสียผลประโยชน์ของชาติเป็นจำนวนเงินหลายพันล้านบาท (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2548, น. 524-528) การอนุมัติโครงการระดับชาติเช่นนี้แน่นอนว่าก่อนได้รับการอนุมัติหรือตัดสินใจใดๆ ต้องได้รับการปรึกษาหารือกันในที่ประชุมของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และมีการพิจารณาถึงผลดีหรือผลเสียที่ประเทศจะได้รับเป็นสำคัญ แต่กรณีโครงการนี้ก็กลับได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการภายใต้การตัดสินใจของรัฐมนตรีและผู้นำรัฐบาลคือพลเอกชาติชาย ในฐานะนายกรัฐมนตรีเนื่องจากพลเอกชาติชายแม้ว่าจะเป็นข้าราชการแต่มีที่มาจากนักธุรกิจในขณะเดียวกัน ดังนั้น เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งในรัฐบาลจึงเป็นเหตุผลหลักที่พลเอกชาติชายให้ความสำคัญในการลงทุนจากต่างประเทศ ที่คำนึงถึงแต่การเปิดโอกาสให้ต่างชาติมาลงทุน ที่แม้ว่าจะทำให้ประเทศสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมหาศาลก็ตาม ซึ่งเป็นเหตุให้เชื่อได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทุจริตคอร์รัปชันและการหาผลประโยชน์จากโครงการอย่างเห็นได้ชัดเจน

3.1.6 การทำรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

เนื่องจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีนักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นจำนวนมาก และถูกกล่าวหาในเรื่องการคอร์รัปชัน ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเหล่านี้อย่างมาก และในท้ายที่สุดจึงได้นำไปสู่การรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

การรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 นั้นคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. (National Peace Keeping Council – NPKC) เป็นคณะนายทหารที่ก่อการรัฐประหาร ยึดอำนาจจากพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก, พลเอกอิสระพงศ์ หนุนภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก และพลอากาศเอกเกษร โจนินิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ โดยคณะ รสช.ให้เหตุผลในการยึดอำนาจ ดังนี้

- 1) มีพฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวงของรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
ฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นรัฐบาลบุฟเฟต์คาบิเนต ร่ำรวยผิดปกติ
- 2) ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา
- 4) มีการพยายามทำลายสถาบันทางทหาร
- 5) มีการบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อขจัดภัยอันตรายที่มีต่อ
ประเทศชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ เนื่องจากรัฐบาลละเลยคดีลอบสังหารเชื้อพระวงศ์ โดย
อ้างอิงคำสารภาพของพันเอกบุลศักดิ์ โพธิเจริญ ส.ส.พรรคพลังธรรม จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งให้การขัดทอด
พลตรีมนูญ รูปขจร (เว็บไซต์มติชนออนไลน์, 2565)

3.2 ปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ

รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินนั้น รัฐบาลพลเอกชาติชาย ได้เผชิญปัญหาการชุมนุมเรียกร้องต่างๆเนื่องจากการดำเนินนโยบายของ รัฐบาลในโครงการต่างๆ นั้น ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ดังนั้นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะทำได้ในขณะนั้น ของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าว นั่นคือการชุมนุมประท้วง ตลอดจนการผลักดันให้ รัฐบาลเร่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ มีดังนี้

3.2.1 ปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของพนักงานการทำเรือ

สืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐมนตรีของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ซึ่งเป็นกลุ่ม บุคคลที่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายตลอดจนโครงการต่างๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ใช้ความเป็น นักธุรกิจที่มีแต่เดิมมาเสนอแนวคิดในการขับเคลื่อนนโยบาย จึงได้มีการเสนอโครงการที่เน้นด้านการ ให้เอกชนมาลงทุนหรือดำเนินการทางธุรกิจเป็นสำคัญ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะทำให้มีการพัฒนาทาง เศรษฐกิจที่ดีขึ้นเป็นอย่างมากในขณะนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาที่ตามมา เพราะการคำนึงถึงภาคเอกชน ที่มีการทำธุรกิจเพื่อให้ได้ผลกำไร แต่องค์ภาครัฐกลับได้รับความ เตื่อร้อนและส่งผลกระทบต่างๆ จึงก่อให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องของผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ เหล่านี้ ดังนี้

วันที่ 30 มกราคม 2533 พนักงานการทำเรือ ซึ่งมีบทบาทในฐานะกลุ่ม ผลประโยชน์ที่อยู่ในสถานภาพเดียวกันและได้รับความเดือดร้อนจึงต้องการเรียกร้อง โดยได้ร่วม ประท้วงโดยการนำของสหภาพแรงงานการทำเรือแห่งประเทศไทย (กทท.) 6 แห่ง เพื่อคัดค้าน นโยบายการให้เอกชนดำเนินกิจการทำเรือพาณิชย์แหลมฉบัง จ.ชลบุรี เป็นเหตุให้เรือสินค้าไม่สามารถ เข้าออกท่าเรือได้ จนถึงต้องไปใช้ท่าเรือ สัตหีบแทน โดยใช้ขนส่งของรสบ.เป็นผู้ถ่ายสินค้า การ ประท้วงของพนักงานการทำเรือ ทำให้เกิดการเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย ซึ่งการประท้วง

ของพนักงานการทำเรือที่ยึดเยื้อเป็นผลให้รัฐบาลอุทกวิทยากรณ์อย่างหนัก (สิริรัตน์ เรื่องวงศ์วาร, 2564)

นายมนตรี พงษ์พานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นผู้ดูแลและควบคุมนโยบายดังกล่าว ซึ่งนายมนตรีมีมาจากการเป็นนักธุรกิจ ย่อมมีความคิดที่จะเป็นไปในทางของการสร้างรายได้ในทางธุรกิจเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้เห็นว่าการที่นายมนตรีมีนโยบายให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ ในท่าเรือแหลมฉบัง เป็นการต้องการที่จะมุ่งหวังผลกำไรที่จะได้รับจากเอกชนในรูปแบบของค่าเช่าที่มีตัวเลขมูลค่าสูง ซึ่งมีผลเสียที่ตามมาภายหลัง เพราะพนักงานการทำเรือย่อมที่จะได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถใช้ท่าเรือในการทำงานได้ตามปกติได้เนื่องจากมีการจราจรที่แออัด สินค้าไม่สามารถระบายได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการใช้ท่าเรือที่ต้องเปลี่ยนไปใช้ท่าเรือสัตหีบ ซึ่งทำให้เสียเวลาและเพิ่มงบประมาณในการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังอีกท่าเรือ เพราะการเคลื่อนย้ายสินค้านั้นมีค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก และอีกทั้งต้องใช้การขนส่งของรถพ.ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการว่าจ้าง ทำให้เป็นการผลกระทบให้กับการทำเรือมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งถือเป็นการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ จึงส่งผลทำให้พนักงานการทำเรือออกมาชุมนุมประท้วง แสดงความไม่พอใจอย่างหนัก เนื่องจากกระทบต่อการขนส่งทั้งยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานการทำเรือที่ทำได้ไม่เต็มความสามารถและก่อให้เกิดเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างหนัก

3.2.2 ปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของราษฎรแถบลำน้ำเสียวใหญ่ จ.มหาสารคาม

วันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2533 ราษฎรแถบลำน้ำเสียวใหญ่ อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม ชุมนุมให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเค็มและดินเสื่อมเพราะการทำเกลือสินเธาว์ การชุมนุมได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จ.มหาสารคาม สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นและตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะสมัยพลเอกเปรม ได้มีคำสั่งระงับการทำนาเกลือ แต่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพิกเฉยต่อหน้าที่ปล่อยให้ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นสูบน้ำเกลือใต้ดินมาทำเกลือสินเธาว์ และปล่อยน้ำเค็มที่เหลือไหลสู่ลำน้ำเสียวใหญ่จนสิ่งแวดล้อมเสียหายเป็นพื้นที่กว้างขวางถึง 200 กิโลเมตร ในเขตมหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ การประท้วงครั้งนี้มีผลกระทบต่อรัฐบาลเพราะมีการจับกุมผู้นำราษฎรและผู้นำนักศึกษาในที่สุดรัฐบาลได้อนุมัติเงิน 800 ล้านบาท เพื่อการพัฒนาหลุมน้ำเสียวใหญ่ (สิริรัตน์ เรื่องวงศ์วาร, 2564)

พันโทสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบดูแลในเรื่องดังกล่าวและเนื่องจากพันโทสนั่น แม้ว่าจะเป็นข้าราชการแต่ก็มีที่มาจากการเป็นนักธุรกิจจึงทำให้มีนโยบายที่มุ่งในการลงทุนทำเกลือสินเธาว์ในระยะยาว โดยอาจไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความไม่พอใจเนื่องจากทำลายที่ดินทำกิน จึงต้องถึงขั้นออกมาชุมนุมประท้วง เพราะดินถูกทำลายไป

เป็นจำนวนมาก เพราะในกระบวนการทำเกลือสินเธาว์นั้นโดยทั่วไปแล้วจะมีการปล่อยน้ำเค็มออกมา ทำให้ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากน้ำเค็มที่ไหลออกมาแล้วนั้นทำให้ที่ดินบริเวณใกล้เคียงเสื่อมลงเรื่อยๆ และจะทำการเกษตรใดๆ ไม่ได้อีก เพราะน้ำได้ไหลเข้าสู่ที่นาจนท่วม ไม่สามารถทำนาต่อไปได้ สัตว์น้ำลดจำนวนลง ป่าไม้ที่มีก็ย่อมถูกทำลายเพราะความต้องการไม้พืนมาใช้ต้มเกลือเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับอาณาเขตที่ทำเกลือสินเธาว์นั้น มีอาณาบริเวณที่กว้างส่งผลให้กระทบต่อผู้อาศัยอยู่บริเวณนั้นเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ในด้านพื้นที่อาศัยและกระทบต่อการดำรงชีพ จึงได้มีการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นอย่างรุนแรง เป็นผลมาจากการที่รัฐบาลปล่อยปละละเลย ทำให้ผู้ถือหุ้นหรือนายทุนเข้ามาแสวงหากำไร ซึ่งอาจมีการได้ผลประโยชน์ของรัฐบาล โดยเป็นการเปิดโอกาสให้นายทุนใหญ่เข้ามาลงทุน ในการใช้พื้นที่ป่าไม้ในครั้งนี้แม้รัฐบาลจะยินยอมออกมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการอนุมัติเงิน 800 ล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาในครั้งนี้แต่ดูเหมือนว่าจะเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ เพราะหากรัฐบาลไม่ยินยอมและอนุญาตให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลเข้ามาลงทุนตั้งแต่แรกผลที่ออกมาก็จะไม่ประสบผลเสียหายเช่นนี้ เพราะทรัพยากรธรรมชาติที่สูญเสียไปนั้น ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะมีการฟื้นฟูได้ใหม่อีกครั้ง อีกทั้งการอนุมัติงบประมาณ 800 ล้านบาทเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาจเป็นการใช้งบประมาณที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นไปมาก เพราะเงินจำนวนมหาศาลเช่นนี้ หากนำไปจัดสรรให้ดี อาจจะทำให้สามารถไปใช้ประโยชน์ในโครงการและนโยบายอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ได้อีกมากมาย และผลที่ได้มาก็ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนไปเป็นจำนวนมาก

3.2.3 ปัญหาการชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล

โดยทั่วไปแล้วนั้น การสร้างเขื่อนจะต้องคำนึงถึงผลเสียและประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเขื่อนนั้นๆ เป็นอันดับแรก และจะต้องมีการปรึกษาหารือกันในทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่จะต้องร่วมกันพิจารณาถึงเหตุผลและหลักการต่างๆ ในการสร้าง เพราะจะต้องมีการใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากซึ่งจะต้องมีการลงทุนสูง ในการสร้างเขื่อนขึ้นมา ซึ่งในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ได้มีการพิจารณาถึงการสร้างเขื่อนในจังหวัดอุบลราชธานี นโยบายโครงการสร้างเขื่อนปากมูลได้รับการตัดสินใจอนุมัติให้ก่อสร้างเขื่อน โดยพันโทสนั่น ขจรประศาสน์ ได้ให้การเห็นชอบที่จะมีการดำเนินโครงการในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเนื่องจากพันโทสนั่น แม้ว่าจะข้าราชการแต่ก็มีที่มาจากการเป็นนักธุรกิจ จึงมีความเห็นไปในทางที่เกี่ยวข้องกับการได้ผลประโยชน์ทางธุรกิจจากการสร้างเขื่อน โดยเริ่มแรกนั้นคือ มีการเสนอผ่านสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และยังมีการเสนอผ่านภาครัฐต่างๆ ดังนี้ (สรพงค์ ศรียานงค์, 2536, น.100) คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีอนุมัติ นอกจากนี้ นโยบายการสร้างเขื่อนปากมูลยังมีที่มาจากความเห็นของ สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย

ต่อมาได้มีการอนุมัติการสร้างเขื่อนปากมูลวันที่ 8 เมษายน 2533 (สิริรัตน์ เรืองวงศ์วาร, 2564) ต่อมาได้เกิดปัญหาการขุดลอกที่สำคัญครั้งหนึ่งคือการขุดลอกค้ำคันการสร้างเขื่อนปากมูล จ.อุบลราชธานี เนื่องจากชาวบ้านเกรงว่าตนจะได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูลในครั้งนี้ ซึ่งการขุดลอกประท้วงได้เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นในช่วงการพิจารณาอนุมัติการสร้างเขื่อนและไปจนถึงการขุดลอกค้ำคัน เพื่อยื่นหนังสือเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนการสร้างเขื่อนปากมูลผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด การวิเคราะห์ปัญหาการขุดลอกประท้วงเช่นนี้ อาจมองได้ว่าเป็นผลจากการที่กลุ่มผู้ขุดลอกประท้วง มีความเห็นว่าการสร้างเขื่อนนั้นแทนที่จะก่อให้เกิดผลดีนั้นกลับมีผลเสียตามมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติอันสมบูรณ์ ตลอดจนการเสียที่ดินทำกินเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบในระยะยาวทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน เพราะอาชีพหลักของชาวบ้านคือเกษตรกร แต่ในขณะที่เดียวกันการสร้างเขื่อนทำให้เชื่อได้ว่าผู้ที่ได้รับผลประโยชน์คนแรกก็คือผู้ที่ได้รับสัญญาสัมปทานก่อสร้างเขื่อน และผู้ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอีกนั่นก็คือ คณะรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโครงการนี้โดยตรง ซึ่งเป็นเหตุทำให้เป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ามีการคอร์รัปชัน

แต่อย่างไรก็ตาม (สรพงค์ ศรียานงค์, 2536, น. 102) นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ ในฐานะรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และเป็นส.ส. จังหวัดอุบลราชธานี ยังให้การสนับสนุนโครงการนี้และพร้อมที่จะนำประชาชนมาสนับสนุนให้มากกว่ากลุ่มที่คัดค้าน นอกจากนี้นายไชยศิริ ได้แสดงความคิดเห็นในทางที่สนับสนุนการสร้างเขื่อนปากมูล ที่แสดงให้เห็นถึงผลที่จะได้รับจากโครงการในทางเศรษฐกิจและยังเปรียบเสมือนเป็นเป็นการหาเสียงในท้องถิ่นของตนเองไว้ว่า

“โครงการก่อสร้างเขื่อนปากมูลเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมาก เพราะจะทำให้เกิดการลงทุนถึง 4,000 ล้านบาท เมื่อก่อสร้างเขื่อนเสร็จแล้วก็จะสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าชดเชยส่วนที่ยังขาด นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยเพิ่มรายได้และส่งผลดีให้เกษตรกรในด้านการลงทุน ตลอดจนการท่องเที่ยวด้วย ส่วนปัญหาที่อยู่อาศัยของราษฎรที่จะต้องอพยพออกจากพื้นที่เดิม นั้น รัฐบาลก็ได้เตรียมที่อยู่ให้ใหม่และจ่ายค่าทดแทนค่าเสียหายให้แล้ว หากมัวแต่คัดค้านไม่ให้ออกสร้างเขื่อน โดยให้ กฟผ. ไปสร้างที่อื่นจะทำให้เสียประโยชน์และโอกาสที่จังหวัดอุบลราชธานีพึงจะได้รับไป” (สรพงค์ ศรียานงค์, 2536, น.113)

ในลักษณะเช่นนี้ อาจมีผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก อย่างน้อยที่สุดคือการได้รับประโยชน์จากบริษัทที่ได้รับสัมปทานการก่อสร้างเขื่อน จึงมีการคิดโครงการนี้ขึ้นมา โครงการสร้างเขื่อนปากมูลในครั้งนี้มีงบประมาณเป็นจำนวนถึง 3,880 ล้านบาท เป็นงบประมาณการลงทุนที่สูงมาก ลักษณะเช่นนี้จึงอาจทำให้นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันจากโครงการนี้ได้โดยง่าย และประชาชนผู้อาศัยในบริเวณที่สร้างเขื่อนต่างรู้ดีว่า พวกเขาอาจจะไม่ได้รับประโยชน์จากการสร้างเขื่อนเท่าใดนัก ซึ่งประโยชน์ที่จะได้โดยตรงก็มีเพียงแค่การผลิตกระแสไฟฟ้าซึ่งเป็น

วัตถุประสงค์โดยตรง เพราะการสร้างเขื่อนจะส่งผลกระทบต่อพวกเขาในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการ อาจทำให้ต้องสูญเสียพื้นที่เพาะปลูกที่มีความอุดมสมบูรณ์จากการท่วมขังของน้ำในบริเวณอ่างเก็บน้ำ และเขื่อนยังอาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและเคลื่อนย้ายแร่ธาตุอาหารพืชหรือปุ๋ยตามธรรมชาติที่มา กับสายน้ำ นอกจากนี้การสร้างเขื่อนยังเป็นการทำลายพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก ทั้งนี้เพราะพื้นที่บริเวณ อ่างเก็บน้ำมักกินพื้นที่กว้าง ซึ่งส่งผลให้ทำให้ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงขาดพื้นที่ดินทำกินในระยะยาว และอาจร้ายแรงถึงขั้นทำให้เกิดอุทกภัยโดยฉับพลัน กล่าวโดยสรุปการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เช่นนี้ที่ ต้องมีการใช้งบประมาณมากมายมหาศาลนั้นอาจเป็นแค่เพียงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรง โดยไม่ได้เป็นผลประโยชน์ที่ทำเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

3.2.4 ปัญหาการชุมนุมประท้วงของนักศึกษา

การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แม้ว่าจะมี การพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้น และมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจในทุกด้านที่ส่งผลให้ประเทศมีความ เจริญทางด้านเศรษฐกิจจนถึงขีดสุดนั้น แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลพลเอกชาติชาย ยังต้องประสบกับ ปัญหากรณีเกิดการถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันที่แพร่หลายไปเป็นวงกว้าง เนื่องจากพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ คณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ตลอดจนรัฐมนตรีในรัฐบาลนั้น มีที่มาหรือภูมิ หลังจากการเป็นนักธุรกิจเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการกำหนดนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมทาง เศรษฐกิจต่างๆ ย่อมเป็นไปในทางด้านการลงทุนทางเศรษฐกิจ การทำธุรกิจกับต่างประเทศหรือการ ให้ต่างประเข้ามาลงทุนเพื่อหวังผลกำไร หรือแม้กระทั่งการดำเนินนโยบายที่เน้นด้านการพัฒนา เศรษฐกิจโดยมีส่วนร่วมกับเอกชน ที่ต่อมาได้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในโครงการต่างๆ ซึ่งมีการ ใช้งบประมาณไปเป็นจำนวนมากมายมหาศาล ทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้เกิดความไม่พอใจแก่ประชาชน และกลุ่มที่มีพลังทางความคิดนั้นคือกลุ่มนักศึกษาที่เป็นกลุ่ม คนรุ่นใหม่อย่างรุนแรง โดยต้องการให้รัฐบาลรับผิดชอบเหตุการณ์กรณีที่มีการทุจริตเกิดขึ้น จึงได้มีการ ชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีความรุนแรง ดังนี้

ในวันที่ 13 ตุลาคม 2533 ทั้ง 8 องค์กรของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ชุมนุมอภิปรายโจมตีรัฐบาล และต่อมานายธนาวุฒิ คลิ่งเชื้อ ได้จุดไฟเผาตัวเองในระหว่างการ ประท้วงเรียกร้องรัฐบาลให้รัฐบาลลาออก หากแก้ปัญหาคอร์รัปชันไม่ได้ และก่อนหน้าการรัฐประหาร ในเดือนกุมภาพันธ์ ก็มีการจัดนิทรรศการและอภิปรายเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชันของรัฐบาล ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ภายใต้ชื่องานที่สะท้อนถึง ความไม่ไว้วางใจที่สาธารณชนมีต่อรัฐบาลพลเอกชาติชายอย่างถึงที่สุดว่า “มหกรรมโกงบ้านกินเมือง” (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2536, น. 36) การชุมนุมประท้วงของเหล่านิสิตนักศึกษาในข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพลังนักศึกษา ที่เป็นมวลชนคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการเป็นพลังในการ ผลักดันและขับเคลื่อนให้รัฐบาลลาออก เนื่องจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีกระแสข่าวใน

ด้านลบที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง เพราะมีโครงการจำนวนมากที่เข้าข่ายการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นผลทำให้บัณฑิตนักศึกษามากมายออกมาชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรง มีการปลุกระดมนักศึกษาให้ตระหนักถึงการบริหารงานของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ที่ได้มีการลุกลามไปจนถึงขั้นมีการจัดนิทรรศการแสดงให้เห็นถึงการคอร์รัปชันของรัฐบาล ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการบริหารนโยบายต่างๆของรัฐบาลที่เป็นไปเพื่อการลงทุนทำธุรกิจโดยมุ่งหวังพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่รัฐมนตรีต่างๆที่ดำรงตำแหน่งในรัฐบาล ตลอดจนคณะที่ปรึกษาของรัฐบาลนั้นมีที่มาจากนักธุรกิจหรือ เป็นจำนวนมาก ซึ่งย่อมส่งผลและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ โดยตรง ทำให้ถูกกล่าวหาว่าเป็นการมุ่งหวังให้นโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือนายทุนเป็นสำคัญ

ท้ายที่สุดนี้ สรุปได้ว่า ในด้านการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น ที่มีการเน้นในเรื่องการดำเนินนโยบายกับต่างประเทศโดยมีการเจริญสัมพันธไมตรี ไปพร้อมกับการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่เป็นการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นการส่งผลให้เป็นการปูพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้เกิดขึ้นระหว่างนานาอารยประเทศ ทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า และประเทศต่างๆดีขึ้น จากภาพลักษณ์ในอดีตที่มีแต่ความขัดแย้ง การสู้รบ และการแย่งชิงกันเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจเช่นนี้อาจกลับกลายเป็นการเปิดช่องโหว่ ที่ทำให้เป็นเหตุให้เชื่อได้ว่ามีการคอร์รัปชัน ในเรื่องของการจัดสรรผลประโยชน์ เพราะรัฐมนตรี แต่ละกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถใช้อำนาจในการ ได้ควบคุมกระบวนการจัดสรรนโยบายทั้งหมด และสืบเนื่องจากการที่ปรึกษาด้านนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เน้นการดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ เน้นการลงทุนทางธุรกิจในการบริหารและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งแน่นอนว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเช่นนี้ย่อมที่จะมีความขัดแย้งในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว จึงทำให้เกิดปัญหาและความไร้เสถียรภาพในการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ย่อมนำไปสู่ปัญหาที่ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการชุมนุมประท้วง ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลที่เคยมีความมั่นคงและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนจนถึงขีดสุดในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่มีความเจริญรุ่งเรืองกลับเสื่อมถอยลงไปเป็นอย่างมาก ซึ่งทั้งนี้ย่อมเป็นผลมาจากการหลายกรณี ไม่ว่าจะเป็นการมีฐานธุรกิจของกลุ่มราชครู คณะรัฐมนตรี ตลอดจนคณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีหลายท่าน ที่มีที่มาหรือภูมิหลังเกี่ยวข้องกับธุรกิจ จึงมีการผลักดันนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเป็นสำคัญ ซึ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้เชื่อได้ว่ามีการคอร์รัปชันที่ทำให้เกิดการเป็นผู้ได้ประโยชน์จากนโยบายเหล่านี้ ที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนได้ส่วนเสีย มีกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาเป็นจำนวนมากในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- 2) เพื่อศึกษาวิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- 3) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

1.2 ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของนักธุรกิจกับการเมืองไทยในสมัยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สามารถสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1.2.1 ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ผลการศึกษาพบว่าลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทมี 2 ลักษณะดังนี้

- 1) **นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์**
ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น จะเป็นไปในลักษณะของการเป็นนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจของกลุ่มราชครุ โดยมีความสัมพันธ์กับกลุ่มราชครุอย่างแนบแน่นในลักษณะของผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มราชครุในยุคแรก ซึ่งกลุ่มราชครุถือเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ได้เกิดการรวมตัวกันเพื่อดำเนินการทางเศรษฐกิจและทางการเมือง จนกระทั่งสามารถสร้างฐานทางเศรษฐกิจและทางการเมืองได้อย่างเข้มแข็ง กลุ่มราชครุได้รวมตัวกันดำเนินธุรกิจและมีการแผ่ขยายธุรกิจอย่างกว้างขวางในหลายๆ ธุรกิจเข้าด้วยกัน สิ่งซึ่งจะทำให้กลุ่มราชครุดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่นนั้น จำเป็นต้องให้คนของกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่ออาศัยตำแหน่งทางการเมืองเป็นเครื่องมือช่วยป้องกันและเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตน จากการศึกษาวิจัยพบว่าการมีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ซึ่งจะเป็นบริษัทหรือธุรกิจที่ดำเนินการโดยคนของสมาชิกกลุ่มราชครุทั้งสิ้น ซึ่งเป็นข้าราชการที่สะสมทุนทาง

เศรษฐกิจในขณะเดียวกัน โดยเป็นไปในลักษณะของผู้ถือหุ้นในบริษัทหรือธุรกิจนั้นๆ โดยมีทั้งหมด 4 บริษัท

2) นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง

ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น จะเป็นไปในลักษณะของการมีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง โดยมีทั้งหมด 76 บริษัท โดยนักธุรกิจจะมี 3 ลักษณะคือ 1.นักธุรกิจที่เกิดจากการสะสมทุน 2.ข้าราชการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน 3.นักการเมืองที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน

1.2.2 วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ผลการศึกษาพบ 2 วิธีการดังนี้

1) การดำรงตำแหน่งในรัฐบาล

ผลการศึกษาพบว่า การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลที่มีที่มาจากนักธุรกิจนั้นมีเป็นจำนวนถึง 22 คน เป็นรัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่มาจากฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูภายใต้ระบบอุปถัมภ์ 2 คน และรัฐมนตรีที่เป็นนักธุรกิจที่ไม่ได้มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง 20 คน จากคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลจำนวน 45 คน กล่าวคือ หลังจากที่ถูกกลุ่มราชครูได้หมดอำนาจทางการเมืองในยุคแรก และต่อมาได้มีการผนึกกำลังก่อร่างสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองได้ขึ้นมาอีกครั้งนั้น สมาชิกกลุ่มราชครูได้มีการก่อตั้งพรรคการเมืองคือพรรคชาติไทย โดยต่อมา มีหัวหน้าพรรคคือพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงทำให้การได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ถือเป็นความสำเร็จของพรรคชาติไทยในนามของกลุ่มราชครู ซึ่งเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีฐานทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เข้มแข็ง มีธุรกิจในความครอบครอง เข้าไปถือหุ้นในบริษัทและยังมีการแผ่ขยายสาขาของธุรกิจจำนวนมากไปทั่วประเทศ จากการที่พลเอกชาติชาย ได้รับอิทธิพลจากการมีฐานธุรกิจของกลุ่มดังกล่าว จึงทำให้มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีซึ่งมีที่มาหรือภูมิหลังจากนักธุรกิจที่ไม่ได้มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครูโดยตรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสามารถให้ความเห็นชอบในการดำเนินหรือกำหนดนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่เน้นไปในด้านของความเกี่ยวข้องในด้านการทำธุรกิจ โดยให้ความสำคัญกับการลงทุนและเน้นนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อกระตุ้นผลกำไรจากการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาลงทุน การส่งเสริมการขยายฐานเศรษฐกิจตลอดจนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการมีนโยบายทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ณ ขณะนั้น

2) การเป็นที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี

ผลการศึกษาพบว่า คณะที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีและคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายของนายกรัฐมนตรี เป็นบุคคลที่มีที่มาหรือภูมิหลังจากนักธุรกิจเป็นจำนวนถึง 10 คน

โดยการแนะนำและการชี้แนะแนวทางตลอดจนเสนอข้อคิดเห็นให้นายกรัฐมนตรีของคณะที่ปรึกษา และคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายของนายกรัฐมนตรี นั้น จะเน้นหนักไปทางด้าน การเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการดำเนินนโยบายหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจแล้วแต่เป็นการเน้นการลงทุนทางธุรกิจเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการกระตุ้นทางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในทุกด้าน ทั้งนี้โครงการและนโยบายที่เน้นไปในการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและแล้วแต่เป็นโครงการใหญ่ๆและมีงบประมาณเป็นจำนวนเงินมหาศาลแทบทั้งสิ้น ประกอบกับภูมิหลังของพลเอกชาติชาย ที่มีภูมิหลังจากการเป็นนักธุรกิจมาแต่เดิม เมื่อมาผนวกกับพลังทางความคิดของคณะที่ปรึกษาด้านต่างๆแล้วจึงสามารถทำให้มีการเห็นชอบและอนุมัติโครงการตลอดจนนโยบายต่างๆในด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจได้เป็นอย่างดี

1.2.3 ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

1) ปัญหาการคอร์รัปชันและการประพฤตินิยมชอบของนักการเมือง

ผลการศึกษาพบว่า ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อพลเอกชาติชาย ได้เข้ามาบริหารประเทศในฐานะนายกรัฐมนตรี จึงได้มีการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆขึ้นมา โดยเป็นการดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี จึงสามารถใช้อำนาจหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ รัฐมนตรีเหล่านี้จึงมีบทบาทในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ และเนื่องจากคณะรัฐมนตรีเหล่านี้ในรัฐบาลมีที่มาจากนักธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจเป็นจำนวนถึง 24 คน ซึ่งแล้วแต่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายที่เน้นไปในด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามก็ได้เกิดปัญหาจากการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งต่างๆในฐานะรัฐมนตรี ในด้านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและประพฤตินิยมชอบของนักการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางของการทับซ้อนผลประโยชน์ และการดำเนินการบริหารประเทศชาติที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนการได้รับผลประโยชน์จากโครงการใหญ่ๆสำคัญๆ หรือนโยบายที่ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมหาศาลของรัฐบาล ที่ตนเองเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนโดยตรงในการกำหนดนโยบาย จนทำให้เกิดความร่ำรวยผิดปกติของรัฐมนตรีในรัฐบาล ตลอดจนการใช้งบประมาณจำนวนมาก ไปโดยเปล่าประโยชน์ จนทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง จนนำไปสู่การรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534

2) ปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เผชิญปัญหาการชุมนุมเรียกร้องต่างๆ เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมเรียกร้องรายย่อยเฉพาะกลุ่มของพนักงานหรือชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายที่ดำเนินการโดยรัฐบาล และการชุมนุมเรียกร้องเพื่อขับไล่และโจมตีรัฐบาลที่ประชาชนและกลุ่มนักศึกษาออกมาชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรง ซึ่งเป็น

ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนไม่พอใจในประสิทธิภาพหรือผลการดำเนินงานของรัฐบาลที่ปราศจากความโปร่งใส ไม่ชัดเจน และนำไปสู่การคอร์รัปชันอย่างรุนแรง เพื่อให้รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เร่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็ว รวมไปถึงการแสดงความรักและรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่มีการคอร์รัปชัน ซึ่งการแก้ปัญหาของรัฐบาลพลเอกชาติชายในเรื่องต่างๆ นั้นถือเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ จึงทำให้การชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ ส่งผลให้ประเทศไทย ณ ขณะนั้น มีความวุ่นวายและเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบและเกิดจลาจลอยู่บ่อยครั้ง จึงเป็นผลทำให้เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลถดถอยและมีภาพลักษณ์ที่เสื่อมถอยลงจนในที่สุด จึงนำไปสู่เหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ที่นำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก, พลเอกอิสระพงศ์ หนุนภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก และ พลอากาศเอกเกษร โจนินิล ผู้บัญชาการทหารอากาศยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปข้างต้น ผู้วิจัยได้อภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า ลักษณะนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาท มี 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) ลักษณะนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครุภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการสืบทอดธุรกิจของกลุ่มราชครุ โดยเริ่มจากในยุคสมัยที่สมาชิกกลุ่มราชครุมีการรวมตัวกันเพื่อทำธุรกิจการค้าและมีการแผ่ขยายธุรกิจอย่างกว้างขวางในหลายๆธุรกิจ เมื่อกลุ่มราชครุต้องการที่จะดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่นจึงต้องให้คนของกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่ออาศัยตำแหน่งทางการเมืองเป็นเครื่องมือช่วยป้องกันและเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตน สมาชิกกลุ่มราชครุ ทั้งพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และพลตรีประมาณ อติเรกสาร ที่ต่างก็เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทที่ตนดำเนินการเองและได้รับการเชิญเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนเป็นผู้ควบคุมดูแลกิจการและธุรกิจต่างๆของกลุ่มราชครุ ซึ่งต่อมาได้เข้ามาดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี และต่างก็มีบทบาทในการเข้ามากำหนดกำหนดนโยบายและโครงการต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งการมีบทบาทของข้าราชการทั้งสองซึ่งดำเนินธุรกิจในขณะเดียวกันและมีฐานธุรกิจอิงกับกลุ่มราชครุในลักษณะนี้ทำให้เกิดการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้จากกำหนดนโยบายต่างๆ เป็นจำนวนมาก 2) ลักษณะนักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่ได้อิงกับกลุ่มราชครุโดยตรง ซึ่ง

จะเป็นไปในลักษณะของการที่นักธุรกิจที่มีฐานธุรกิจที่ไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ กับกลุ่มราชครู เข้ามามีบทบาทในการบริหารงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการทางการเมืองที่เอื้อต่อดำเนินธุรกิจและผลประโยชน์ทางการเมือง บทบาทดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม(2522, น. 10-11) ที่ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วนั้น กลุ่มนักธุรกิจการเมืองที่เข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองนั้น มักจะเป็นไปในลักษณะของการร่วมมือกันอย่างไม่อย่างหนึ่งระหว่างชนชั้นนำทางการเมืองและชนชั้นนำทางธุรกิจ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก นั่นคือ การร่วมมือกันโดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการประสานประโยชน์ร่วมกัน หรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน ตลอดจนอาจเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง อีกหนึ่งลักษณะนั้นจะเป็นการร่วมมือกันโดยมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวกันในทางเครือญาติโดยตรง ซึ่งหมายถึงการที่กลุ่มนักธุรกิจและนักการเมืองมีความสัมพันธ์กันหรือมีความเกี่ยวพันกันในลักษณะของเครือญาติ

ตลอดจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวรรณ ประชุมแดง และคณะ (บทคัดย่อ, 2563) วิจัยเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจ การเมืองและเพื่อศึกษาถึงลักษณะหรือรูปแบบของการขัดกันของผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองบทความนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยกลุ่มนักการเมืองระดับประเทศ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเมือง กลุ่มนักการเมืองระดับท้องถิ่น กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มนักวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจและพัฒนาการการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองได้แก่ การรับผลประโยชน์ในการทำธุรกิจกับตัวเอง การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ การทำงานพิเศษ การรับรู้ข้อมูลภายใน การใช้สมบัตินิติราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว และการนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง โดยเงื่อนไขที่กลุ่มธุรกิจสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้แก่ เงื่อนไขส่วนบุคคล เงื่อนไขด้านการเมืองและนโยบายเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ เงื่อนไขด้านสังคม เงื่อนไขด้านกฎหมาย และเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อม 2) เกิดผลกระทบทางการเมืองทางด้านบวกและลบของกลุ่มธุรกิจที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแล้วก่อให้เกิดการขัดกันทางผลประโยชน์ได้แก่ การใช้ตำแหน่งช่วยเหลือญาติสนิทมิตร สหายการขาดจิตสำนึกด้านศีลธรรม และจริยธรรมการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน การทำงานอีกแห่งหนึ่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิมและการปิดบังความผิด จึงเกิดการขัดกันทางผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ในลักษณะการอุปถัมภ์ ที่เป็นไปในลักษณะของนักธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทย เนื่องจากในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย มีโครงการจำนวน

มากมายที่เกิดขึ้น ซึ่งในโครงการแต่ละโครงการนั้นย่อมที่จะต้องมีการยื่นข้อเสนอหรือสัมปทานของบริษัทก่อนที่จะทำโครงการ แต่ผลปรากฏว่า การจัดทำโครงการในหลายๆโครงการ มีการวางตัวหรือกำหนดบริษัทที่จะได้รับสัมปทานไว้เป็นการเรียบร้อยแล้ว แม้ว่าจะมีบางบริษัทที่ยื่นข้อเสนอดีๆให้กับรัฐบาล แต่กลับไม่ได้รับสัมปทานแต่อย่างใด ในการพิจารณาหรือเกี่ยวกับโครงการและการตอบรับผู้ที่จะได้รับสัมปทานของโครงการต่างๆ และมีการตัดสินใจยอมรับข้อเสนอเป็นไปโดยง่ายดายจากอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีแต่ละกระทรวงเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งพลเอกชาติชาย ได้ให้อำนาจในการตัดสินใจ เรียกได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้มีส่วนได้เสียจากโครงการเหล่านี้ เพราะรัฐบาลสามารถที่จะจัดสรร นโยบาย โครงการ หรือการลงทุนต่างๆ ที่เอื้อต่อผลกำไรของบริษัทและมีการผูกขาดกับบริษัทนั้นๆในนโยบายที่รัฐบาลได้จัดทำ จึงเป็นความสัมพันธ์กันในลักษณะของการอุปถัมภ์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของทั้งสองฝ่าย จึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ลักษณะการอุปถัมภ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสนธิ สมัครการ (2533, น. 27) ที่กล่าวถึงลักษณะของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย แบ่งเป็น 4 รูปแบบคือ 1) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทยตามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส (พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย) กับญาติผู้น้อย (น้อง ลูก หลาน หลาน) เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจนและน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุด 2) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย ความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนสถานศึกษาและเพื่อนตาย เป็นต้น ความคาดหวังระหว่างเพื่อนมีความลึกซึ้งและมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทยคาดหวังต่อกันและกันมากกว่า ความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมความช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือการที่เพื่อนซึ่งมีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนผู้ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ฉันเพื่อน ก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นจนถึงขั้นกลายเป็นญาติสนิทกันก็ได้ เพื่อนผู้ได้รับความอุปถัมภ์ทางด้านวัตถุก็จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี 3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชนก็ตามักจะถูกมองในแง่ลบตลอดเวลาว่าระบบอุปถัมภ์ทำให้ระบบบริหารขาดประสิทธิภาพ ซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่บ้าง การใช้ระบบอุปถัมภ์มากเกินไปอาจจะทำให้เกิดความระส่ำระสาย เกิดการเสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานที่อยู่นอกวงอุปถัมภ์ได้เช่นกัน 4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนน้อยกว่าแบบอื่นๆ แต่ลักษณะอื่นๆของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีครบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์ สำหรับสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพหรือข้ามอาชีพนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือกลุ่มข้าราชการกับพ่อค้าและกลุ่มนักการเมืองกับชาวไร่ชาวนา การอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการกับพ่อค้าเป็นไปในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุระหว่างกัน คือ ฝ่ายข้าราชการจะอำนวยความสะดวกประโยชน์บางประการให้แก่ พ่อค้า นักธุรกิจ ซึ่งเป็นฝ่ายทดแทนบุญคุณหรือตอบแทนด้วยการให้เงินทองหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น ส่วนความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มนักการเมือง

กับชาวไร่ชาวนา จะเห็นได้ชัดเจนมากในช่วงระยะใกล้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองนั้นมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าชาวไร่ชาวนาและบุคคลเหล่านี้ต้องการคะแนนเสียงจากชาวไร่ชาวนาแต่ชาวไร่ชาวนาผู้มีฐานะยากจนต้องการความช่วยเหลือ ทางด้านวัตถุจากนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ ถนนหนทาง หรือทรัพย์สินเงินทองอย่างอื่น

2.2 วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า วิธีการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาท มี 2 ลักษณะดังนี้

- 1) การดำรงตำแหน่งในรัฐบาล สำหรับการเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณนั้น ส่งผลให้รัฐมนตรีต่างๆมีบทบาทเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ซึ่งรัฐมนตรีเหล่านี้มีที่มาจากกลุ่มนักธุรกิจเป็นจำนวนมาก เป็นนักธุรกิจที่มีฐานะธุรกิจที่อิงกับกลุ่มราชครู ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ และมีฐานะธุรกิจที่ไม่อิงกับกลุ่มราชครู จึงทำให้มีความชำนาญในการทำธุรกิจ มีบทบาททำให้เกิดการผลักดันนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจเป็นสำคัญ ทำให้รัฐมนตรีเป็นผู้ได้ประโยชน์จากนโยบายเหล่านี้ รัฐมนตรีในรัฐบาลจึงมีวัตถุประสงค์ร่วมกันบางประการ และมีพฤติกรรมที่มุ่งใช้อำนาจและอิทธิพลในการดำเนินกิจกรรมซึ่งหมายรวมถึงการได้รับประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างๆ จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย และได้รับประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการเป็นจำนวนมาก ในขณะที่รัฐมนตรีเหล่านี้ดำรงตำแหน่ง
- 2) การเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาล เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยคณะรัฐบาลเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น จะมีการตั้งคณะที่ปรึกษาของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางตลอดจนเสนอข้อคิดเห็นให้แก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะที่ปรึกษาถือเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและแนวทางการบริหารงานของรัฐบาลว่าจะต้องเป็นไปในแนวทางใดหรือทิศทางใด การศึกษาพบว่า จัดทำนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยการแนะนำของคณะที่ปรึกษาและคณะที่ปรึกษาด้านนโยบายของคณะรัฐมนตรี นั้น จะเห็นได้ว่านโยบายต่างๆจะเน้นหนักไปทางด้านการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการดำเนินนโยบายแล้วแต่เป็นการเน้นการลงทุนทางธุรกิจเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากบรรดาที่ปรึกษาของรัฐบาลรวมไปถึงคณะ ที่ปรึกษาด้านนโยบายของรัฐบาลเหล่านี้ล้วนแต่มีภูมิหลังในการดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย ด้าน ซึ่งทำให้สภาพคล่องทางเศรษฐกิจในขณะนั้นมี ความเจริญเติบโตจนถึงขีดสุด

ผลการศึกษาดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตพงษ์ สอนสุภาพ และ ประจักษ์ น้ำประสานไทย (2546, น. 10-12) ที่กล่าวถึง วิธีการหรือรูปแบบของกลุ่มธุรกิจการเมืองที่เข้าไปมีบทบาททางการเมือง ที่ปรากฏ มี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) บทบาทเบื้องต้น คือ การที่กลุ่มนักธุรกิจชั้นนำเข้ามาเป็นนักการเมืองด้วยตนเองมีการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นการรวมกลุ่ม

กับนักธุรกิจอื่น ๆ ด้วยกัน หรือกับนักการเมืองเดิมก็ตาม เพื่อเสนอนโยบายของตนในรูปแบบของนโยบายพรรค กลุ่มธุรกิจที่แสดงบทบาทรูปแบบนี้มักเป็นกลุ่มธุรกิจชั้นนำที่ประสบความสำเร็จ และมีชื่อเสียงมาจากการดำเนินธุรกิจมาก่อน แล้วจึงเข้ามาเป็นนักการเมือง 2) บทบาทเบื้องหลัง เป็นรูปแบบที่กลุ่มธุรกิจชั้นนำเข้าไปมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังนักการเมือง คอยสนับสนุน และบงการอยู่เบื้องหลัง ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่พรรคการเมืองต่าง ๆ เมื่อพรรคการเมืองที่สนับสนุนได้รับการเลือกตั้งจนสามารถเป็นรัฐบาลได้กลุ่มธุรกิจกลุ่มนี้ก็จะมีความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นเพราะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาลได้ก่อน หรือการได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ นอกจากนั้นยังสามารถเสนอหรือผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์แก่ธุรกิจของตนได้อีกด้วย 3) การเปลี่ยนบทบาทจากนักการเมืองมาเป็นนักธุรกิจเอง คือ การที่นักการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เปลี่ยนตัวเองมาทำธุรกิจ ซึ่งอาจใช้ความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองที่เดิมเคยได้ร่วมงานกัน สามารถพิจารณาให้สิทธิพิเศษ หรือผลประโยชน์ต่างๆ เพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งรูปแบบนี้ไม่ได้ปรากฏ ในสังคมไทยมากนัก

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิโชค กลางคุณานนท์ (บทคัดย่อ, 2552) วิจัยเรื่อง พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พัฒนาการ ทั้งในด้านการ เกิด การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง และการสลายตัวของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย เพื่อศึกษาแรงจูงใจ และรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย เพื่อศึกษาผลกระทบทางการเมืองทั้งด้านบวกและลบของกลุ่มธุรกิจการเมือง ต่อระบบ การเมือง อันได้แก่ พรรคการเมือง รัฐสภานโยบายสาธารณะ และโครงการของรัฐ ตลอดจนเพื่อศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในอนาคตและรวบรวมแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากกลุ่มธุรกิจการเมือง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มธุรกิจการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยชนชั้นนำทางการเมือง และชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม ระเบียบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยหรือช่องทางที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้กลุ่มธุรกิจ เข้ามามีบทบาททางการเมืองด้วยตนเองมากยิ่งขึ้นผ่านระบบพรรคการเมือง กลุ่มนักธุรกิจกลายมาเป็นนักการเมืองสามารถใช้อำนาจทางการเมือง ผลักดันนโยบายสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายด้านเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วแต่อีกด้านหนึ่งทำให้ยังมีการแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองด้วยเช่นกัน ทำให้นโยบายหลายนโยบายตอบสนองหรือให้ประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจ

2.3 ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า ผลกระทบจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีดังนี้ 1) ปัญหาการคอร์รัปชันและการประพฤติมิชอบของนักการเมือง ปัญหาในเรื่องนี้เป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากรัฐมนตรีต่างๆ ที่มีที่มาหรือเกี่ยวข้องกับนักธุรกิจเมื่อได้เข้าสู่ตำแหน่งในกระทรวงต่างๆ แล้วนั้น ได้มีการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เน้นไปในทางที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ ที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง ทำให้ตนเองเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีบทบาทของการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ชัดเจน ในขณะที่ผู้นำฝ่ายรัฐบาลคือพลเอกชาติชาย ได้เปิดโอกาสให้เกิดช่องทางและเมินเฉยต่อการแสวงหาผลประโยชน์ของรัฐมนตรี โดยให้แสวงหาผลประโยชน์จากโครงการนั้นๆเอง 2) ปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกรณีที่เกิดการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่างๆเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากนั้นแสดงให้เห็นการที่ประชาชนไม่พอใจในประสิทธิภาพหรือผลการดำเนินงานของรัฐบาลที่ปราศจากความโปร่งใส ไม่ชัดเจน และนำไปสู่ทุจริตการคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง ประชาชนเห็นว่าไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น จึงทำให้เกิดการชุมนุมประท้วง เพื่อให้รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เร่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็ว ซึ่งการแก้ปัญหาของรัฐบาลพลเอกชาติชายในเรื่องต่างๆ นั้นบางครั้งก็เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ จึงทำให้การชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ จนลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โต จึงเป็นผลทำให้เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลมีภาพลักษณ์ที่เสื่อมถอยลง ประชาชนหมดความเชื่อมั่น จนนำไปสู่การรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในที่สุด ปัญหาเหล่านี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536, น. 135) ที่กล่าวถึงสมมติฐานของกลุ่มประโยชน์ 3 ประการ ดังนี้ 1) กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มารวมตัวกันนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องต้องกันอย่างเห็นได้ชัดจนเป็นรูปธรรม 2) กลุ่มพลังกดดัน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนส่วนต่าง ๆ ของสังคม ต่างกลุ่ม ต่างคอยถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เป็นพลังที่คอยตรวจสอบทัดทานซึ่งกันและกัน เพื่อป้องกันมิให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอำนาจและอิทธิพลมากเกินไป 3) บทบาทของรัฐบาล ได้แก่ การเปิดโอกาสให้พัฒนาการของการรวมตัวเพื่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของชนในสังคมเกิดขึ้นได้ มิใช่ทำการปิดกั้น (ทั้งนี้หมายถึงการรวมตัวต่อสู้ภายในกติกาของการแข่งขันต่อรองอย่างสันติ และจะต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มพลังกดดันและกลุ่มผลประโยชน์สามารถเข้าถึงรัฐบาลได้) อย่างไรก็ตาม กำเนิดของกลุ่มพลังงานและกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายย่อมเป็นผลผลิตของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจัดว่าเป็นความจริงที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ ส่วนความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับกลุ่มและกลุ่มกับรัฐบาล จะเป็นอย่างไรนั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

ดังนั้น การรวมกลุ่มกับการยอมรับความสำคัญและบทบาทของกลุ่มโดยรัฐบาลหรือการยอมรับ ความสำคัญของกลุ่มหนึ่ง โดยอีกกลุ่มหนึ่งว่าจะต้องร่วมกันอยู่ในสังคม จึงเป็นคนละประเด็น ปัญหาทางการเมืองที่นำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงระหว่าง รัฐ-กลุ่ม หรือระหว่าง กลุ่ม-กลุ่ม มี

ที่มาจาก การปิดกั้นการก่อตัว บทบาทและการเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังของรัฐ โดยกลุ่มพลังและหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอยู่ก่อนมีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่า โดยการที่รัฐบาลละเลยบทบาทในการรักษากติกาการแข่งขัน ตกลงต่อรอง ปรับตัวเข้าหากันอย่างสันติ

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับวิจัยของ อุไรวรรณ ธนสถิตย์ (บทคัดย่อ, 2553) วิจัยเรื่องการเมืองไทยในระบอบธนาธิปไตย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารัฐธรรมนูญ ระบบพรรคการเมือง ระบบการปกครองท้องถิ่นและการเมืองภาคประชาชนว่ามีการดำเนินการและวิธีการอย่างไรในการดำรงไว้ซึ่งระบอบ ประชาธิปไตย นอกจากนี้เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบดังกล่าวในข้อ 1 ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเมืองไทยว่ามีจุดบกพร่องอย่างไร ตลอดจนแสวงหาหนทางที่จะสามารถใช้อองคาพยพของการเมืองไทยทั้งหมดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำให้ระบอบธนาธิปไตยลดลง และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาและสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้การเมืองไทยต่อไป การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ขอบเขตของช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบันเป็นการศึกษาในเชิงพฤติกรรมทางการเมือง และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยศึกษา วิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้ ผลการวิจัยพบว่า ธนาธิปไตยเข้ามาในการเมือง ได้เพราะสองสาเหตุหลัก คือ โครงสร้างประชาธิปไตยไม่เข้มแข็ง สาเหตุรองคือ มีสิ่งที่ขาดหายไปจากการเมืองไทยสามประการคือ วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง และธนาธิปไตยส่งผลในทางรัฐศาสตร์ คือ ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ทางการเมืองรวม 3 ปัญหา คือ ธุรกิจการเมือง การทุจริตเลือกตั้ง และการขาดจริยธรรม ธุรกิจการเมืองก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน นักการเมืองส่วนใหญ่จึงร่ำรวยอย่างรวดเร็วและเริ่มยึดติดกับตำแหน่งทางการเมืองจึงใช้เงินในการซื้อเสียงเลือกตั้ง เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้วก็ถอนทุนในภายหลัง การเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ มา จึงมีการซื้อขายเสียงที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาที่ตามมา คือ นักการเมืองที่เข้าสภามาส่วนใหญ่ก็เป็นบุคคลที่ไม่มีคุณภาพและขาดจริยธรรม การเมืองไทยในปัจจุบันเป็นระบอบธนาธิปไตยที่ต้องใช้เงิน แต่ทำอย่างไรจึงสามารถควบคุมให้อยู่ในกรอบและต้องมีวิธีการในการทำให้ระบอบนี้ลดลง การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันธนาธิปไตย คือการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้าง การแก้ไขปัญห เศรษฐกิจและการบ่มเพาะวัฒนธรรมการเมือง แบบประชาธิปไตย ทั้งมาตรการนี้เป็นกระบวนการที่ต้องทำไปพร้อมกันหมดเพราะเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ มิเช่นนั้นนั้นอาจจะทำลายระบบของสังคมลงได้ มาตรการดังกล่าวข้างต้น จะควบคุมธนาธิปไตยให้อยู่ในกรอบและจะค่อย ๆ ลดลงอย่างแน่นอน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรมีบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นเด็ดขาด หากมีกรณีรัฐมนตรีเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากการกำหนดนโยบายของตนเองโดยการทุจริตคอร์รัปชัน

3.1.2 ควรปรับเปลี่ยนระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ไม่ให้มีการเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันเพื่อไม่ให้เป็นโอกาสให้นักธุรกิจเข้ามาปฏิสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์

3.1.3 ผลกระทบที่เกิดจากการที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทต่อการเมืองไทย ควรมีการแก้ไขโดยการเริ่มต้นจากการกำหนดบทบาทในการคานอำนาจของรัฐมนตรีโดยการตรวจสอบและแก้ไขกฎหมายให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาในเรื่องแรงจูงใจหรืออิทธิพลของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของนักธุรกิจ ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบ บทบาทของนักธุรกิจในการกำหนดนโยบายทางการเมือง ในสมัยรัฐบาลต่างๆ

3.2.3 ควรศึกษาบทบาทของนักธุรกิจ ในทางการเมืองเพื่อแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนาสุตา เอื้ออารีวรกุล. (2553). *หนังสืออนุสรณงานพระราชทานเพลิงศพพลเอกประมาณ อติเรกสาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- กำธร เวหน. (2540). *เสถียรภาพของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยไทย: ศึกษากรณีรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มบริษัทโกลว์. (2565). *ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ*. สืบค้นจาก <https://www.glow.co.th/th/management/board-of-directors/16>
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2522). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองกับการรวมอำนาจทางเศรษฐกิจโดยเอกชนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2524). *วิเคราะห์ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- งามพิศ สัตย์สวณ. (2538). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ:
- จรรยา สุภาพ. (2542). “หน่วยที่ 8 สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย.” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย*. นนทบุรี : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จักร พันธุ์เพชร. (2551). *การเมืองการปกครองไทยจากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ*. กรุงเทพฯ: มายด์พับลิชชิง.
- จารุวรรณ ปฐมธนพงศ์. (2541). *ความคิดเห็นและความคาดหวังของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อคุณสมบัติและบทบาทของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540*. (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิตรภณ ชีรนรวณิชย์. (2544). *ธุรกิจทั่วไป*. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซ็นเตอร์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2547). *รู้ทันทักษิณ 5: สงครามการเมือง*. กรุงเทพฯ: ขอบคิดด้วยคน.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2536). *ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์การพิมพ์.
- โชคชัย หาญนิมิตกุล. (2545). *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอำมาตยาธิปไตยกับธนาธิปไตยในสมัยรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ณัฐพล บุญยพิพัฒน์. (2562). *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5*. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2543). *ประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสหยาบลึกและการพิมพ์.
- ทิวากร แก้วมณี. (2558). *ธุรกิจการเมืองไทย*. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/dhiwakorn/2015/05/14/entry-1>
- ไทยโพสต์. (2563). *ธนาภิการเมือง (Money Politics) ที่มากกว่าเงินและอำนาจ*. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/80904>
- ไทยรัฐ บทบรรณาธิการ. (2553). *ประเพณีธุรกิจการเมือง*. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/124562>
- ธนภัทร ศรีกุลชัยภัทร. (2552). *ภาวะผู้นำด้านการทหารของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรผู้นำการเมืองยุคใหม่ ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันพระปกเกล้า, กรุงเทพฯ.
- ธนากิต พิมพ์ลักษณ์. (2545). *ประวัติวิทยากรรัฐมนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ปิรามิต.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2549). *นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อนการคอร์รัปชัน : สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นคร เสรีรักษ์. (2528). *นักธุรกิจในการเมืองไทย : กรณีศึกษามูลเหตุจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไทย*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2553). *กลุ่มราชครูในการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2560). *คนการเมือง เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ชัน แพ็คเกจจิ้ง (2014).
- นฤมิตร พระนาศรี. (2541). *ชีวิตหลากหลาย นายกรัฐมนตรี คนที่ 17 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. กรุงเทพฯ: น้าฝน.
- ปภัสสร สาตราหา. (2539). *บทบาทของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีรัฐบาลชาติชายกับรัฐบาลชวน*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประเทือง ม่วงอ่อน. (2556). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2565). *ประวัติกรรมการและผู้บริหาร ชวนชัย อัจฉรินทร์*. จาก http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile/56/20080068T18.DOC
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2548). *ธนาภิการเมือง หลังปี ๒๕๔๔ ระบอบไทยคือรัฐ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

- พัทธา สายหู. (2538). *กลไกของสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูวาทีธรรมวิภักซ์ และคณะ. (2563). “ระบบอุปถัมภ์กับอำนาจการต่อรองของพรรคการเมือง.”
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 7(5): 67- 68.
- พรศรี วิโรจน์วุฒิกุล. (2548). *บทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองของนักธุรกิจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี*.
(วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ภิญโญ สาธร. (2521). *สรุปผลของการวิจัยความคิดเห็นเรื่องบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- มณีรัตน์ ธรรมพัฒนากุล. (2535). *พฤติกรรมทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีนครพลเอกชาติชาย
ชุมนะวัฒน์*. (วิจัยรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2562). *ความหมายของพรรคการเมือง*. สืบค้นจาก
<http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=31&chap=4&page=t31-4-infodetail01.html>
- รังสรรค์ ธนพรพันธุ์. (2538). *เศรษฐกิจการคลังกับบทบาทรัฐบาลไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
_____. (2546). *เศรษฐกิจไทยบนเส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์*. สืบค้นจาก
<http://econ.tu.ac.th/archan/rangsun/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B88C.pdf>
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ และประจักษ์ น้ำประสานไทย. (2546). *Thaksino's Model ปฏิรูปความมั่งคั่ง
ฐานอำนาจใหม่*. กรุงเทพฯ: สุพรีเรียพรีนติ้งเฮาส์.
- รัฐบาลไทย. (2565). *ชาติชาย ชุมนะวัฒน์*. สืบค้นจาก [https://www.thaigov.go.th/aboutus/
history/primeminister/17](https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/17)
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2554). *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 8*.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2554). *ประมวลสาระชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย หน่วยที่ 3*. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2537). *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). *แนวทางปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผล*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย*.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิสุทธิ์ ธรรมวิริยะวงศ์. (2526). *ชนชั้นนำทางธุรกิจกับการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเข้ามามี
บทบาททางการเมืองโดยตรง*. (วิจัยรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- วีณา เรืองสกุล. (2533). *การก่อตั้งและพัฒนาการพรรคชาติไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรกิจ ประภานันท์. (2535). *กระบวนการจัดตั้งรัฐบาลผสม : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดตั้งรัฐบาลผสม พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรรณิ บุญประเสริฐ. (2556). *จุดก่อกำเนิด การดำรงคงอยู่ และการพัฒนาเป็นสถาบัน ของ พรรคชาติไทย*. (วิจัยดุขฎิบัณชิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- วันชาติ นภาศรี. (2555). *นักการเมืองถิ่นแพร่*. กรุงเทพฯ: ไบรท์ แอนด์ พริน.
- วันดี สันติวุฒิเมธี. (2565). *สิบปีเชื่อมปากมูลการต่อสู้ของกบฏคนจน*. สืบค้นจาก <https://www.sarakadee.com/feature/2000/06/dam.htm>
- ศักดิ์นา ฉัตรกุล ณ อยุธยา. (2526). *รัฐและอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2500-2506)*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริรัตน์ ช่วงสกุล. (2536). *การขึ้นมามีบทบาททางเศรษฐกิจของกลุ่มทหาร (พ.ศ.2481-2500)*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2565). *การปรับตัวของนายทุนจีน ภาพสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย 2490 ตอนที่ 2*. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/history/article_29974
- ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล. (2538). *ความสัมพันธ์ของคนในสังคม : พื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท สมัครการ. (2533). *ลักษณะของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสถียร จันทิมาธร. (2539). *ธนราชันย์ : ชิน โสภณพนิช*. กรุงเทพฯ: พิมพ์เนต พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2563). *การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยให้เป็นรูปธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สมชัย ฉัตรพัฒนศิริ. (2541). *วิเคราะห์ความเป็นผู้นำทางการเมืองของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. ภาคนิพนธ์สถาบันพระปกเกล้า, กรุงเทพฯ.
- สรพงศ์ ศรียานงค์. (2536). *การเมืองเรื่องเขื่อน : ศึกษากรณีโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2525). *ทุนนิยมขุนนางไทย*. กรุงเทพฯ: เทพประทานพร.
- _____. (2526). *ทุนนิยมขุนนางไทย*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

- _____ (2539). *จิตสำนึกและอุดมการณ์ของขบวนการประชาธิปไตยรวมสมัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ (2559). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วย ช่วยกัน.
- สาโรช ชุ่นทรัพย์. (2539). *ธุรกิจกับการเมืองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สิทธิโชค ลางกุลานนท์. (2552). *พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจการเมืองในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิริรัตน์ เรืองวงศ์วาร. (2536). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึง ปัจจุบัน*. สืบค้นจาก <http://old-book.ru.ac.th/e-book/h/HI320/hi320.pdf>
- สุดาวรรณ ประชุมแดง และคณะ. (2563). “การขัดกันของผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองไทย.” *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(6): 102- 103.
- สุนทร ไตรรอด. (2539). *ความเป็นผู้นำทางการเมืองของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2519). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). *รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่องการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยให้เป็นรูปธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำราญ ทองแพง. (2552). *แนวทางการพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- หยุด แสงอุทัย. (2517). *พรรคการเมือง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์แอนด์.
- อนันตชัย เรืองวัฒน์. (2547). *การปกครองในระบบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สหการพิมพ์.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2531). *ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองยุคปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: อนุสรณ์การพิมพ์.
- อมร รักษาสัตย์. (2519). *ทฤษฎีการจัดตั้งรัฐบาลผสม*. กรุงเทพฯ: สารมวลชนจำกัด.
- อัษฎางค์ ยมนาค. (2561). *ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย*. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/AtsadangYommanak/posts/2568731889909245/>
- อำพัน ถนอมงาม. (2555). *ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย*. สืบค้นจาก <http://amphuntha.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>

- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2536). *มือบมือถือ : คนชั้นกลางและนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2553). *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- อุไรวรรณ ธนสถิตย์. (2553). *การเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามนุษยศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์. (2539). *ระบบอุปถัมภ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Khaosod Online. (2565). *รู้ไปไม่ผิด : ที่ปรึกษาบ้านพิษณุโลก*. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/general-knowledge/news_4309116
- Matichon Online. (2562). *รัฐประหารวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/article/news_1379310
- MGR online. (2555). *การกลับมาของ “หูกระต่าย” “พันศักดิ์ วิญญรัตน์”*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9550000083175>
- MGR online. (2564). *บทบาทของนักธุรกิจในทางการเมือง*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9520000053345>
- New1. (2562). *เบื้องหลัง “โฮปเวลล์” 29 ปีความหวังพังทลาย กับตัวละครที่ชื่อ “มนตรี พงษ์พานิช*. สืบค้นจาก <https://news1live.com/detail/9620000038977>
- Thai post. (2565). *สมบัติ 205 ล้าน! ธุรกิจ “นราพัฒน์ แก้วทอง” บิ๊ก ปชป.คุมเหนือ ถูกเลื่อนเป็น ส.ส.*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/995004>
- Thaipublica. (2540). *ณรงค์ชัย อัครเศรณี*. สืบค้นจาก https://thaipublica.org/jabted_people/narongchai/
- Voice Online. (2562). *การเมืองไทย*. สืบค้นจาก <https://voicetv.co.th/read/uHlbf8qnh>
- _____. (2565). *9 เรื่องต้องรู้! ย้อนเวลา 72 ปี รัฐประหาร 8 พ.ย. 2490*. สืบค้นจาก <https://voicetv.co.th/read/hZmVuAhj3>
- _____. (2534). *“ภารกิจลับ บ้านพิษณุโลก ข่ายงานรัฐบาลเงา. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 30 ธันวาคม 2534. 17-48.*
- _____. (2565). *ประสิทธิ์ ชัยวิรัตน์นะ ตัวต้นเหตุสภาค่อย! จุดชนวนถีบ อ.สมเกียรติ*. สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=240635>
- _____. (2558). *อาชีพที่สนใจ*. สืบค้นจาก <http://jiwasamo.blogspot.com/2015/09/v-behaviorurldefaultvmlo.html>

- _____. (2565). *อุดมการณ์ของนักธุรกิจ*. สืบค้นจาก <http://guru.thaibizcenter.com/article/detail.asp?kid=7391>
- _____. (2565). *ความแตกต่างระหว่างนักธุรกิจและผู้ประกอบการ*. สืบค้นจาก <https://th.gadget-info.com/difference-between-businessman>
- _____. (2565). *อาชีพนักธุรกิจ*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/xachiphnimeuxngtrang/sam-khan-txn-pheux-brllu-pea-hmay-niephe-nxachiph/xachiph-nak-thurkic>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวชลลดา แต่งเทศ
วัน เดือน ปีเกิด	14 กุมภาพันธ์ 2530
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต(ภาษาเพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2553 นิเทศศาสตรบัณฑิต(วิทยุ-โทรทัศน์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ
ตำแหน่ง	นักพัฒนาชุมชน

